

GRAD ĐAKOVAC

Revija 2018.

52. ĐAKOVACKI VEZONI

REVIJA
Đakovačkih vezova

52. Đakovački vezovi

REVIJA broj 48

Godina XLVIII.

Đakovo, srpanj 2018.

NAKLADNIK

Grad Đakovo

UREDNIŠTVO

Marija Burek, Katarina Bušić, Robert Francem,
Jasmina Jurković Petras, Krasanka Kakaš

GLAVNA UREDNICA

Jasmina Jurković Petras

LEKTURA I KOREKTURA

Krasanka Kakaš

OBLIKOVANJE NASLOVNICE

Vjekoslav Valetić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Marinko Hardi

TISAK

Grafički zavod Hrvatske

ISSN 0351 – 1553

Revija je otiskana uz financijsku potporu
Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Za stručne podatke, mišljenja i stavove
u tekstovima odgovaraju autori

Pozdravna riječ gradonačelnika

Drage sugrađanke i sugrađani, dragi sudionici i gosti,
dobro došli na 52. Đakovačke vezove!

Vrijedni čuvari i njegovatelji tradicije i običaja svake godine u srcu Slavonije ponosno predstavljaju bogatstvo našega kraja i naše domovine Hrvatske. Smotra folklora Đakovački vezovi u neraskidivoj vezi s Gradom Đakovom više od pola stoljeća pokazuje ono što jesmo i ono što možemo biti, a svaka nova generacija, koja pripada bogatom naslijedu i kojoj to naslijede pripada, ima zadatak i dužnost očuvati ga i razvijati.

Upravo u ovoj 2018. godini, Europskoj godini kulturne baštine, Đakovački vezovi stječu dodatnu vrijednost i iznimnu važnost kao kulturna manifestacija izvornog folklora. Stoga je pred Organizacionim odborom bio zadatak uvesti promjene koje će manifestaci-

ju smjestiti u europski kontekst i naglasiti osnovni smisao Đakovačkih vezova – očuvanje izvornog folklora. Jasno je da je to dugotrajan proces koji će malim koracima u godinama koje slijede Đakovačke vezove smjestiti na europsku kartu kulturne baštine, ali iznimno smo ponosni na to što ove godine možemo predstaviti zemlju partnera Ukrajinu, koja će svoje tradicijsko kulturno bogatstvo predstaviti izvedbama članova ugledne kijevske institucije Nacionalnog centra narodne kulture „Muzej Ivan Hončar”. Uz brojne programske i organizacijske izmjene te dodatne prateće programe, Đakovački će vezovi zasjeti u punom sjaju i pružiti svima – sudionicima, gostima i domaćinima i više od onoga što očekuju jer smjer kojim valja ići, smjer je izvrsnosti i kvalitete.

Kad cikne žica sa slavonskih tamburica, kad zazvone zvona naše katedrale, a šarena rijeka zabljesne na suncu, pa od Malog do Strossmayerova parka poteče, riječi neće biti potrebne da bi poruka svijetu otišla – ovdje je moja domovina, ovdje je njezino srce – Đakovo!

GRADONAČELNIK GRADA ĐAKOVA
I PREDSJEDNIK ĐAKOVAČKIH VEZOVA

Marin Mandarić, dipl. oec.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Marin Mandarić".

Riječ urednice: Revija u znaku promjena

Jasmina Jurković Petras

Ovogodišnja Revija predstavlja novi pogled na vrlo značajnu tiskovnu publikaciju naše međunarodne smotre folklora – Đakovačkih vezova. Poštujući dugogodišnju tradiciju uređivanja i pripremanja tekstova u kojoj su *Vezovi i Revija jedno tijelo* ovim brojem pokrenuo se dio promjena tako potrebnih i za manifestaciju i za tiskovinu, a sve s ciljem pružanja kvalitetnijih sadržaja u suvremenim društvenim kretanjima. Tako od ovog broja Reviju predstavljamo i u tiskanom i u digitalnom (PDF) obliku. Ovime želimo osigurati širu dostupnost i veći krug čitatelja.

Prihvaćajući zahtjevnu ulogu Urednika, nametnula se želja snažnijeg usmjeravanja Revije na stručno-popolarnе tekstove. I u dosadašnjim brojevima tekstove su objavljivali brojni stručnjaci različitih struka, a ovo-godišnje uredničko nastojanje ide u smjeru zadržavanja stručnjaka i privlačenja još kvalitetnijih sadržaja. Razumljivo, s obzirom na karakter manifestacije, u ovom broju pozvani su etnolozi različitih institucija (od Fakulteta i Ministarstva kulture do Konzervatorskog odjela i muzeja) kako bi svojim prilozima obogatili sadržaj Revije i posredno Vezova. Ovo nikako ne isključuje druge struke u budućim brojevima, a posebno interdisciplinarne radove koji će donijeti nove poglедe na antropološka, arheološka, etnološka, povjesna, umjetnička, književna i druga promišljanja vezana uže ili šire za Đakovo, Đakovštinu, Slavoniju i cjelokupnu manifestaciju, uključujući i folklornu smotru. U tom smislu ove godine dodane su i upute budućim autorima, a kako bismo u sljedećim brojevima bili bliži ciljanoj publici. Također, ovime se Revija želi unaprijediti i postaviti kao dobar temelj za nezaobilaznu regionalnu publikaciju s baštinskom temom, a koja će i dalje s ponosom pratiti stručna strujanja iz srca Slavonije.

U Europskoj godini kulturne baštine u Reviji vesele i tekstovi nekolicine suradnika koji donose zapise „s terena” i gotovo zaboravljenih, izvornih govora. Bez njih i njihovih starijih suradnika koji pričaju priče nekadašnjeg života ne bismo mogli vjerodostojno čuvati baštinu. Dugogodišnji suradnik Ivan Ćosić Bukvin, baveći se niz godina zavičajnom poviješću, donosi dio arhivskih materijala o Cvelferiji koji će, vjerujemo, poslužiti kao osnova grada budućim istraživačima ovoga dijela Slavonije.

Po prvi put Đakovački vezovi djeluju kroz suradnju sa zemljom partnerom – Ukrajinom. Ugostili smo dva zanimljiva teksta kako bismo čitatelje upoznali s bogatom tradicijom folklora i nacionalnim obilježjima ove zemlje. Jedan koji predstavlja ukrajinsku tradicijsku odjeću i njezinu suvremenu primjenu te drugi koji bilježi aktualnosti o zajednici Ukrajinaca i njihovu djelovanju u Hrvatskoj.

Tekstovi autora-domaćina iz Đakovštine usmjereni su na rad Malih vezova, Muzeja Đakovštine, filmske smotre, fotografskog kluba i ergele Ivandvor. Autori izvan Đakovštine bavili su se etnološkim temama kroz koje čitatelji imaju priliku upoznati tradicijsku gastronomiju, folklorni amaterizam, narodne nošnje te visoko školstvo i mogućnosti studiranja unutar antropologije, etnologije i folkloristike. Osobit je i rad kojim se predstavlja „mladi” Muzej Cvelferije, njegovo djelovanje i čuvanje povijesti toga osobitog kraja.

Imajući na umu veću operativnost uredništvo je smanjeno, a promišljajući o nužnim promjenama Revija je podijeljena na dva jednakoznačajna dijela. Prvi donosi stručne tekstove, a drugi dokumentaciju folklorne smotre. Smatram kako će Revija na ovaj način čitateljima približiti svoju dvostruku ulogu; stručnu i dokumentacijsku. Osim dosadašnjega, dobro prihvaćenog, priloga o društvinama sudionicima na Vezovima, ove godine donosimo i Popis dječjih skupina na Malim vezovima. Dokumentacijski dio folklorne smotre, kao važan folklorni segment, obogaćen je vizualima iz Arhive Turističke zajednice Grada Đakova. Ovime smo se prisjetili nekadašnjih društava koja su se utkala u temelje naše smotre. Ovogodišnja Revija i vizualno je odmaknuta od dosadašnjih brojeva te se nadamo novim mladim, stručnim snagama koje će nam pomoći u jasnijem definiranju budućeg vizuala i time prepoznavanju tiskovine na folklornoj i stručnoj sceni.

Veselim se novim brojevima, ponajprije kao Đakovčanka i čitateljica, potom kao etnologinja i suradnica kroz tekstove, a naposljetku i kao Urednica. Vjerujem kako će promjene u Reviji označiti i u budućnosti suvremeniji pristup Đakovačkim vezovima, kako bismo prilagodili zajednička nastojanja za očuvanjem tradicije u novim društvenim kretanjima i vremenima.

Revija
Đakovačkih vezova

Revija

52. Đakovački vezovi

- 7 Mirela Hrovatin: Uloga Đakovačkih vezova u očuvanju tradicije i budućnosti nematerijalne kulturne baštine istočne Hrvatske
- 11 Josip Ralašić: Nosi *vyšyanku*, budi Ukrajinac!
- 14 Marija Semenjuk Simeunović: O Ukrajincima u Hrvatskoj i djelovanju ukrajinske zajednice u HR
- 18 Maja Nikačević: Promišljanja o novim smjerovima u radu Malih vezova
- 22 Sanja Bježančević: Đakovački rezovi (2010. – 2018.)
- 24 Željko Germovšek: Foto kino klub Đakovo 1951. – 2018.
- 28 Mirela Ravas: Zaštita kompleksa ergele Ivandvor
- 31 Maja Žebčević Matić: Muzej u loncu ili kako kapitalizirati baštinu
- 33 Jasmina Jurković Petras: Suradnja Muzeja Đakovštine i Gradskog muzeja Virovitica
- 35 Valentina Dačnik: Hrvatski sabor kulture kao krovna udruga kulturno-umjetničkog amaterizma u RH
- 39 Marija Gačić: Kustos nakon kustosa
- 44 Danijela Birt Katić: Studij etnologije i antropologije u Zadru
– mogućnosti i perspektive za buduće studente s prostora Slavonije
- 50 Vesna Kolić-Klikić: Muške narodne nošnje zapadne Slavonije
- 55 Martina Kelava: Muzej Cvelferije – osnivanje i početak rada
- 59 Maja Nikačević: Gotovo cijelo stoljeće rada KUD-a „Zora” iz Piškorevaca
- 63 Mirko Knežević: Stogodišnjakinja Ana Stipanović iz Punitovaca
- 65 Vinko Juzbašić: *Njeki običaji, poslovi i ritke riči*
– govor kao nematerijalna baština mjesta Bošnjaci kod Županje
- 68 Antun Lešić: Izložba starih pokladnih fotografija „Poklade su i ludi su dani”
- 70 Ivica Ćosić: Povijesni pregled ustroja Cvelferije

Uloga Đakovačkih vezova u očuvanju tradicije i budućnosti nematerijalne kulturne baštine istočne Hrvatske

dr. sc. Mirela Hrovatin

Ministarstvo kulture

Popis nematerijalne kulturne baštine: Registar i UNESCO

Nematerijalna kulturna dobra definirana su Člankom 9. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara¹ (Narodne novine, 69/99.) i Člankom 2. UNESCO-ove Konvencije za zaštitu nematerijalne kulturne baštine iz 2003. godine², a obuhvaćaju različita znanja i vještine stečene međugeneracijskim prijenosom uglavnom u ruralnim područjima, od običaja, plesa, pjevanja, igara, preko izrade različitih uporabnih i ukrasnih predmeta, do usmene baštine i govora. Aktivnosti Ministarstva kulture na popisu nematerijalnih kulturnih dobara započete početkom 2000-ih dosad su rezultirale upisom 160 elemenata tradicijske baštine u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, od kojih je petnaest upisano na UNESCO-ove popise nematerijalne kulturne baštine čovječanstva³. S područja Slavonije i Baranje te Srijema upisano je oko dvadeset pet nematerijalnih dobara u Registar, od kojih se tri nalaze na UNESCO-ovom Reprezentativnom popisu

Ljelje u povorci Đakovačkih vezova, Arhiva FKK Đakovo

su nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, o čemu više dalje u radu.

Upis u Registar prema uobičajenoj proceduri Ministarstva kulture može pokrenuti bilo koja pravna ili fizička osoba bez obzira je li i sama nositelj određene tradicije, a kasnije se dodatno definiraju svi nositelji i lokalna zajednica te vlasti odgovorne za očuvanje i nastavak tradicije. U proceduri upisa sudjeluju stručnjaci iz različitih institucija, počevši od nadležnih konzervatorskih odjela Ministarstva kulture (npr. Konzervatorski odjel u Osijeku, Konzervatorski odjel u Vukovaru, Konzervatorski odjel u Požegi i dr.⁴), preko muzeja, instituta, fakulteta do učilišta, od kojih sedam vrsnih stručnjaka čini Povjerenstvo za nematerijalnu kulturnu baštinu koje suodlučuje o upisima, pregledava i po potrebi priprema potrebne materijale. Vrlo je vrijedna i suradnja s brojnim etnologima i kulturnim antropologima te drugim stručnjacima (lingvistima, povjesničarima, muzikoložima i dr.) na terenu, kao i brojnim pojedincima i udruženjima koja pripremaju potrebnu dokumentaciju, od tekstualnih opisa pojedinih tradicija, preko različitih fotografija, do video i audio zapisa.

Procedura upisa na popise nematerijalne kulturne baštine čovječanstva propisana je UNESCO-ovim smjernicama, a obuhvaća malo kompleksniju proceduru nego upis u nacionalni Registar. Upisi na UNESCO-ove popise bitno su podignuli vidljivost različitih tradicija, ne samo na međunarodnoj razini, već upravo na lokalnoj i županijskoj razini, što je još više pridonijelo daljnjem provođenju projekata zaštite i očuvanja, kao i promociji i prezentaciji nematerijalnih dobara u Hrvatskoj.

Tradicije Slavonije, Baranje i Srijema na popisima nematerijalne kulturne baštine

Nematerijalna kulturna dobra iz istočnog dijela Hrvatske koja su upisana u Registar kulturnih dobara jesu:

1 Zакон je dostupan na: <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx>
2 Konvencija je dostupna na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2005_06_5_47.html
3 Popisi su dostupni na mrežnim stranicama Ministarstva kulture, www.min-kultura.hr i UNESCO-vim mrežnim stranicama o nematerijalnoj baštini, <https://ich.unesco.org/>

4 Popis svih konzervatorskih odjela Ministarstva kulture dostupan je na: <http://www.min-kultura.hr/default.aspx?id=1721>

- Bećarac, tradicijski vokalno-instrumentalni napjev na području Slavonije, Baranje i Srijema
- Crkveno pučko pjevanje
- Govor posavskoga sela Siče
- Govor Starih Perkovaca
- Kolo na dva štuka Orubica
- Medičarski obrt s područja sjeverozapadne Hrvatske i Slavonije
- Običaj posvete konja u Koški „Posvetio sam o Đurđevu konje“
- Pjevanje starogradskih pjesama
- Priprema tradicijskog slavonskog kulena/kulina
- Proljetni ophodi filipovčice (Komletinci)
- Svatovac – tradicijski vokalno-instrumentalni napjev s područja Slavonije, Baranje i Srijema
- Šetana kola
- Tradicije uzgoja lipicanaca
- Tradicijski obrt izrade slavonsko-srijemskih šokačkih šešira Stanka Ištakovića iz Ivanka
- Tradicijski obrt izrade slavonsko-srijemskih suknarskih odjevnih predmeta Stjepana Belića iz Antina (Vinkovci)
- Umijeća izgradnje i sviranja gajdi i duda
- Umijeće izrade slavonskoga kožnog prsluka
- Umijeće izrade sunčane čipke motiva, Brodsko Posavlje
- Umijeće izrade tradicijskih ženskih frizura
- Umijeće izrade zlatoveza (istočna Slavonija)
- Umijeće sviranja na tamburi samici, Slavonija
- Umijeće šaranja tikvica na području Slavonije
- Umijeće ukrašavanja uskrasnih jaja – pisanica vezom (opletom) u istočnoj Hrvatskoj
- Zadušnjaci – dječje poklade u Donjoj Bebrini.

U tijeku je priprema upisa još dobara s ovog područja, a postoje i druga brojna dobra koja bi se mogla upisati u Registar kulturnih dobara uz inicijativu lokalnih zajednica, udruženja i pojedinaca. No, i ona dobra koja još nisu valorizirana i upisana, a značajna su za pojedine lokalne zajednice, jednako su vrijedna kao i popisana dobra te je potrebno istim angažmanom osigurati njihovo očuvanje u budućnosti. Od navedenih, tri su dobra upisana na UNESCO-ov popis nematerijalne baštine: Bećarac, Kraljice ili ljlje iz Gorjana i Medičarski obrt. Neće biti moguće sva dobra upisati na UNESCO-ove popise, no to ne umanjuje njihovu vrijednost za zajednicu i njezine baštinike, kao ni mogućnosti međunarodne suradnje.

Potpore projektima očuvanja nematerijalnih kulturnih dobara

Nakon upisa u Registar u provođenju projekata očuvanja osim samih nositelja, udruga i društava, mogu su-

Ulicama Đakova, Arhiva FKK Đakovo

djelovati i pripadnici uže i šire zajednice, pojedinci, privatnici, OPG-ovi i drugi, s ciljem očuvanja određene tradicije, bez obzira na to je li samo jedna ili više zajednica i više nositelja ili udruženja povezano s istim elementom. Nositelji i lokalne zajednice mogu ostvariti potporu projektima koji za cilj imaju očuvanje nematerijalne kulturne baštine iz različitih izvora. Osim lokalnih i županijskih sredstava usmjerjenih na kulturu i obrazovanje, otvaraju se i mogućnosti potpora iz sektora turizma i razvoja, te je u tom smislu moguće osmislitи različite aktivnosti koje se mogu financirati iz sredstava javnih natječaja različitih ministarstava, bilo da ovise o državnom proračunu bilo o EU fondovima.

Ministarstvo kulture dodjeljuje sredstva za programe vezane za nematerijalna kulturna dobra koja su već upisana u Registar kulturnih dobara. Javni natječaj raspisuje se jednom na godinu, a dodjeljuje se nešto manje od milijun kuna sredstava za oko stotinjak programa⁵. Programi uključuju: izravno prenošenje tradicijskih znanja i vještina u obitelji, putem radionica, edukacije u obrazovnim ustanovama, tečajeva u učilištima i slično; prezentaciju i popularizaciju putem izložbi, online alata i mrežnih stranica, promotivnih brošura; dokumentiranje u vidu prikupljanja podataka na terenu, fotografiranja, video i audio snimanja, pripreme različitih publikacija i medija (CD, DVD i sl.); istraživanja manjih razmjera i druge. Time se provode mjere zaštite⁶, u čemu osim samih nositelja sudjeluju i stručnjaci, te u mnogim slučajevima čitava zajednica, a koje propisuju spomenuti Zakon iz 1999. godine i Konvencija iz 2003. godine te popratni dokumenti (pravilnici, kriteriji, smjernice i dr.).

Od pojedinih projekata zaštite nematerijalnih kulturnih dobara koji su ostvareni uz potporu Ministarstva kulture ističu se oni koje su provodili nositelji u suradnji s lokalnim i županijskim vlastima i udruženjima. Primjeri-

⁵ Natječaj i rezultati natječaja objavljaju se svake godine na mrežnim stranicama Ministarstva kulture: <http://www.min-kultura.hr/default.aspx?id=65> (otvoreno od lipnja do rujna), <http://www.min-kultura.hr/default.aspx?id=9319> (rezultati).

⁶ Za okvirne mjere zaštite vidi <http://www.min-kultura.hr/default.aspx?id=3644>

Predstavljanje običaja ljelja na Vezovima, Arhiva FKK Đakovo

ce, za potrebe običaja kraljica u Gorjanimu ureden je poseban prostor u staroj zgradi mlinu na području Općine i postavljena je trajna izložba o ovome nematerijalnom dobru, a kontinuirano se odvijaju i radionice sviranja na tradicijskim instrumentima u organizaciji KUD-a „Gorjanac“. Dugoročan i kvalitetan program vezan za tradicijske frizure provodi Udruga Gatalinka te uspješno uključuje ovo nematerijalno dobro u suvremenim život, a od nedavno jedan drugačiji tip radionice izrade tradicijskih frizura organizira KUD „Sarvaš“ u Osijeku. Ukrášavanje tirkvica koje je gotovo nestalo, oživljeno je uz pomoć Zavičajnog muzeja „Stjepan Gruber“ u Županji, te se radionice na kojima stariji prenose znanje mlađima odvijaju u okruženju tipičnom za područje Slavonije – na šokačkom *stanu* – čime se povezuju nematerijalna i nepokretna kulturna baština. Noviji projekt vezan za šaranje tirkvica osmislio je nedavno i Muzej Slavonije. Za crkveno pučko pjevanje Udruga „Družina“ također je pronašla načine daljnog održavanja u vidu smotre pjevanja u Vođincima i bilježenja kroz izradu priručnika s popisom pjesama, a slično je provedeno i s vezenjem pisanica (ukrásavanje jaja opletom). Običaj posvete konja u Koški potaknuo je nositelje na dodatno dokumentiranje, revalorizaciju i oživljavanje svojega običaja. Nedavna priprema upisa u Registar i nominacije za UNESCO mnogo je pridonijela međunarodnom umrežavanju pojedinaca i udruženja koji se bave uzgojem i brinu o lipicancima, te se čekaju daljnji koraci na tom projektu. Brojni su drugi primjeri vrijednih aktivnosti očuvanja koje nije moguće ovdje sve spomenuti.

Često su upravo prvi koraci nakon upisa prijavljivanje na natječaj i dobivanje sredstava što potiče daljnja investiranja koja prelaze u kontinuiranu brigu o određenoj baštini, međutim potrebna je njihova daljnja razrada kako bi se što bolje pristupilo očuvanju nematerijalne baštine i podigao interes mlađih za uključenje u projekte. Neke zajednice u ovome dijelu Hrvatske još nisu pokrenule posebne ili veće projekte, primjerice one vezane za tradicijske obrte koji su vrlo važni za održavanje i izradu tradicijske odjeće i obuće, zaprega i ostalih starih predmeta kao pokretne kulturne baštine, pa posredno

osiguravaju kvalitetu manifestacija poput Đakovačkih vezova na kojima se pokazuje i materijalna komponenta tradicijske baštine ovoga područja. Iz svih navedenih razloga kontinuirano ulaganje u stara znanja i vještine izravna je investicija u budućnost tradicije.

Iako se u stručnim osvrtima povremeno kritiziralo pristupanje tradicijskoj baštini na način popisivanja i svojevrsnog administrativnog upravljanja, pokazuje se sve više da u današnje vrijeme brzih i nepovratnih promjena takav sustavan pristup očuvanju nematerijalne baštine koji uključuje različite dionike može dugoročno pridonijeti sprječavanju njezine degradacije ili nestajanja, ali i podizanju kvalitete života u pojedinom kraju. Na temelju rečenog, i Đakovački vezovi mnogostruko pridonose očuvanju različitih nematerijalnih dobara od kojih su mnoga ovdje navedena, kao i provođenju mjera zaštite: od turističke komponente, prezentacije i popularizacije nematerijalne baštine, preko radionica na kojima se uče različite vještine i prodaje tradicijskih domaćih proizvoda, do međunarodne suradnje i gostovanja različitih društava.

Mogućnosti razvoja pristupa nematerijalnoj kulturnoj baštini

Kako bi se kvalitetno pristupilo očuvanju nematerijalne baštine, potrebno je razlikovati više segmenata tradicijske kulture koja u širem značenju obuhvaća mnoge aktivnosti i izričaje. Primjerice, prezentacija nekog znanja ili vještine, scenski prikaz i živa baština tri su bitno različita načina na koji se doživljava i oživljava tradicijska baština, stoga zaslužuju različite pristupe i adekvatno upravljanje. Jednostavno govoreći, prezentacija nekadašnje žetve ručnim alatima na sceni samo je sjećanje na nekadašnja vremena, dok je izrada kulena vrlo živa baština i nema potrebe, a možda ni mogućnosti, prezentirati je na sceni ili na javnim mjestima. Iako se ovi primjeri mogu činiti samorazumljivima, etnološka i kulturnoantropološka istraživanja pokazala su da postoje brojne tradicije koje mogu pretrprijeti značajnu štetu od pretjerane komercijalizacije ili neadekvatne prezentacije, dok se s druge strane neke trebaju i više pokazivati kako bi se potaknulo njihovo daljnje prenošenje. Nositelji i zajednica povezuju se na drugačiji način s onom tradicijom koju svakodnevno uistinu žive, nego što je to slučaj s onom tradicijom koju repetitivno ponavljaju s malo emocija ili je se prisjećaju preko starih zapisa. U tom smislu Đakovački vezovi imaju višeslojnu ulogu jer pružaju nišu za mnoge mjere očuvanja nematerijalne, ali i sveukupne tradicijske, kulturne i prirodne baštine ovega dijela Hrvatske, kao i za približavanje različitih vidova baštine mlađima.

Iako kao manifestacija Vezovi ne ulaze u kategorizaciju predviđenu zakonskim okvirom zbog čega ih nije bilo moguće uvrstiti na popis nematerijalnih dobara kako je bilo predloženo prije nekoliko godina, oni bitno prido-

nose vidljivosti različitih aspekata tradicijske kulture i dalnjem prenošenju nematerijalne baštine poput umijeća izrade odjeće i obuće, plesa, pjesme, sjećanja na nekadašnji način života, suživot s prirodnim okruženjem, racionalno korištenje lokalnih resursa, međusobno druženje mlađih i drugo, pokazujući važnost specifikuma koji čine život na ovom području. Vezovi su i prilika za međunarodnu suradnju, poticanje i njegovanje međukulturnog dijaloga s gostima iz različitih krajeva svijeta, umrežavanje društava, udruga, nositelja, pojedinaca, ali i čitavih mjesta, te se tu krije i velik potencijal za buduće zajedničke dugoročne projekte, što i je jedan od glavnih ciljeva UNESCO-ove Konvencije iz 2003. godine. Mnoge mogućnosti postoje i kod osmišljavanja novih sadržaja koji će osigurati život tradicijske baštine u suvremenom kontekstu, vjerojatno i s novim značenjima za novije generacije, a ujedno će očuvati i sjećanje na nekadašnje oblike uspostavljanjem bolje komunikacije između različitih dobnih skupina. Posebno se ističu novi načini interpretacije baštine, upotreba novih tehnologija kako bi se pojedini aspekti baštine približili mlađima i kako bi ih se motiviralo da se uključe u učenje i usvajanje znanja i vještina, kontinuirane radionice, verificirane tečajeve, klasificirana zanimanja u okviru kućne radnosti, i sve drugo što može pomoći osiguravanju prijenosa znanja na mlađe generacije.

Bećarci u kolu na Vezovima, Arhiva FKK Đakovo

U planiranju novih i drugačijih sadržaja temeljenih na tradiciji ponajprije trebaju sudjelovati nositelji i lokalna zajednica, kojima se pridružuju stručnjaci različitih profila te svi ostali sudionici tih procesa. Dodatnim angažmanom i radom etnologa na različitim sadržajima, posebno onih koji žive na tim prostorima i s nositeljima koje proučavaju i s kojima surađuju, pridonijelo bi se kvaliteti mnogih projekata. Dugoročnost može biti osigurana uključenjem mnogih pojedinaca i udruženja, privatnika i lokalnih vlasti, kako bi svi sudjelovali u određenim segmentima. Tako se suradnjom različitih dionika

postiže kvaliteta budućeg života tradicijske baštine i osigurava njezino očuvanje. S tog stajališta, nematerijalna, tradicijska baština pokazuje se kao vrlo važan dio ukupne kulturne baštine jednog tako značajnoga geografskog prostora kao što je istočna Hrvatska, te pomaže jačanju lokalnih zajednica, njihovoj koheziji i kvalitetnom načinu života u cjelini. To je baština izravnih njezinih nositelja, ali i šire zajednice koja je različito uključena u očuvanje, stoga je i obveza svih sudionika brinuti o baštini i omogućiti njezin daljnji razvoj. Nositelji i dalje trebaju graditi i unaprjeđivati i Đakovačke vezove, a ono što na njima prikazuju živjeti kroz cijelu godinu, ne samo za posjetitelje i turiste, nego ponajprije za sebe, a svi drugi mogu se pridružiti i uživati u mnogim kulurološkim vrijednostima ovoga vrijednog područja.

Literatura:

- Hameršak, Marijana, Pleše, Iva i Vukušić, Ana-Marija, ur. 2013. Proizvodnja baštine: kritičke studije o nematerijalnoj kulturi, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb.
- Ivanova, Miglena (ur.). 2016. The Contribution of UNESCO Member States of South-Eastern Europe to the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. A Jubilee Edition Dedicated to the 70th Anniversary of UNESCO, Regional Centre for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage in South-Eastern Europe under the auspices of UNESCO, Sofia.
- Jelinčić, D. A. 2006. Turizam vs. identitet: globalizacija i tradicija. *Etnološka istraživanja* 11: 161 – 207, Zagreb.
- Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine. 2003. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2005_06_5_47.html
- Marković, K. (2001.): Kultura je važno sredstvo ruralnog razvoja. *Informatica museologica* 32 (1/2): 139 – 144, Zagreb.
- Bouchenaki, Mounir, ur. 2004. Museum International 56 (1–2), Blackwell Publishing for UNESCO.
- Nikočević, Lidija; Gavrilović, Ljiljana; Hrovatin, Mirela; Jelinčić, Daniela Angelina; Kale, Jadran; Ratković, Dragana Lucija; Mountcastle, Amy; Simonić, Peter; Zebec, Tvrtko. 2012. Kultura ili baština? Problem nematerijalnosti. *Etnološka tribina, Godišnjak Hrvatskog etnološkog društva*, Vol. 42, No. 35: 7 – 56, Zagreb.
- Schreiber, Hanna (ed.). 2017. *Intangible cultural heritage. Safeguarding Experiences in Central and Eastern European Countries and China – 10th Anniversary of Entry into Force of the 2003 UNESCO Convention through the Prism of Sustainable Development*, National Heritage Board of Poland, Warsaw.
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. 1999. <https://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara>

Nosi vyšvanku budi Ukrajinac!

Josip Ralašić

etnolog i ukrajinist

Ukrajina, zemlja koja povjesno i kulturološki ima mnoge dodirne točke s Hrvatskom još je uвijek na neki način nepoznata hrvatskom čitatelju. Iako pojam postoji u jezičnom fundusu hrvatskog jezika, on je nedovoljno konkretniziran, sadržaj informacija koje ga okružuju često je nedostatan i pod utjecajem raznih ideoloških i političkih modela, te se upravo iz tog razloga javlja snažna potreba pojma Ukrajine razjasniti i konkretizirati.

Današnji prostor Ukrajine bio je u prošlosti područje miješanja interesa Mongolije, Poljske, Švedske, Rusije, Turske i Austro-Ugarskog carstva. Mjesto je to gdje su se susretale najrazličitije kulture i posljedično formirale današnju ukrajinsku kulturu koja se odlikuje svojom raznolikošću i iznimno zanimljivim elementima, a neke od njih dijeli i s hrvatskim područjem, što pruža mogućnost komparativnih analiza (vidi: Paščenko 1999). Prostor Ukrajine možemo nazvati graničnim područjem europskog zapada i istoka u pravom smislu, a ova činjenica u velikoj se mjeri odrazila i na ukrajinsku kulturu.

Snažna potreba za isticanjem nacionalnog identiteta kod Ukrajinaca posljedica je upravo gore spomenutih kulturnih preplitanja, kao i imperijalističkih pretenzija susjednih država na teritorij Ukrajine. Identitet kao društvenu činjenicu, zbroj svih elemenata kojima pojedinac reprezentira sebe prema „drugima“, a u svrhu izjavljivanja svoje pripadnosti određenoj grupi – etničkoj, nacionalnoj, vjerskoj, rođnoj, spolnoj i drugima (Leve 2011: 515), možemo promatrati na više razina. Kada govorimo o ukrajinskom području, jasno je da je riječ o golemin prostranstvima i slojevitim pojavnostima nacionalnog identiteta. No, ipak, na cijelom području Ukrajine možemo uočiti i neke zajedničke elemente koji su se nametnuli kao simboli identiteta kojima se konstruira slika ukrajinstva te koji imaju jake nacionalne konotacije.

Jedan od takvih simbola postala je i ukrajinska vezena košulja, vyšvanka. Vyšvanka je raširena na cijelom prostoru Ukrajine, možemo je susresti u brojnim varijantama s najrazličitijim ukrasnim motivima, od onih geometrijskih, preko zoomorfnih do biljnih, a svaki od njih protkan je dubokim simboličkim značenjem koje govori ne samo o ukrajinskom porijeklu nositelja, već služi i kao reprezentacija lokalnog porijekla, s obzirom na to svaki je od ukrasa specifičan za određeno područje Ukrajine (Gurga 2012: 189). Iako je isprva bila dijelom ukrajinske narodne nošnje, sadržaj samog naziva vyšvanka proširo se danas i na svakodnevne odjevne predmete koji sadrže tradicijske motive, što govori o važnom mjestu koje ovaj odjevni predmet zauzima u svijesti Ukrajinaca.

Vyšvanka – ukrajinska vezena košulja

Ukrajinska vezena košulja ima uistinu drevne korijene. U selu Matrynvici, arheolozi su pronašli malu skulpturu čovjeka odjevenog u nešto vrlo nalik vyšvanci koja datira iz 6. stoljeća, a već Herodot spominje vezenu košulju kao odjevni predmet Skita, koji su živjeli na današnjem teritoriju Ukrajine od 7. do 3. stoljeća prije Krista (Snihovska 2017: 23). Prema mnogim istraživanjima, vyšvanka je imala i obrednu, zaštitnu ulogu. Vezeni dijelovi štitili su ranjive dijelove tijela, poput vrata i prsa te su imali magijska svojstva, štiteći onoga tko ih nosi.

od zla (Snikhovska 2017: 24). Svaki element veza imao je svoju ulogu, a ukrasi, boje i oblici nosili su u sebi simboliku koju je uistinu zanimljivo promatrati iz današnje perspektive. Vyšyvanka je snažan dio ukrajinske tradicije, o čemu govorи i činjenica da se često pojavljuje i u ukrajinskim narodnim pjesmama. Iz tog razloga, zainteresirane čemo uputiti na popis literature u kojem se mogu detaljnije upoznati s tradicijom vyšvanke na prostoru Ukrajine i svim njezinim konotacijama.

Franko u vyšvanci

Na prijelazu između 19. i 20. stoljeća, ukrajinska vezena košulja odvaja se od narodne nošnje te je ljudi počinju nositi ravnopravno sa svakodnevnom odjećom. Jednim dijelom, za ovu pojavu zasluge se pripisuju Ivanu Franku, slavnom ukrajinskom piscu, koji svoj spomenik ima, između ostalog, i u Lipiku, gdje je na liječenju proveo dio života. Ivan Franko jedan je od prvih koji je vyšyvanku uveo u svakodnevnu modu te na taj način popularizirao uporabu ovog odjevnog predmeta (Tyholoz 2016). Slika Franka u vyšvanci danas se nalazi i na ukrajinskoj novčanici od 20 grivnji. Nakon njega, mnogi drugi ukrajinski pisci, intelektualci, ali i obični građani uveli su vyšyvanku u svakodnevnu uporabu.

Za vrijeme Sovjetskog saveza, ukrajinska kultura doživjela je strašne represije, što se ogleda i kroz pojavu Holodomora, namjernog izglađnjivanja Ukrajinaca od strane sovjetskog režima koje je imalo genocidne raz-

mjere (vidi: Paščenko 2008). Sve što je moglo imati nacionalnu konotaciju bilo je zabranjivano. No, ukrajinska vyšyvanka uspjela je preživjeti i ove represije te je čak i dobila na popularnosti, zahvaljujući ulasku u masovnu industriju te činjenici da ju je nosio čak i Mykyta Hruščov (Čvan'ko 2007). Pred sam pad SSSR-a, vyšyvanka je postala disidentska odjeća s patriotskim konotacijama i snažno izraženim nacionalnim sadržajem nasuprot sovjetskom režimu, a nakon ukrajinske neovisnosti opet prikuplja veliku popularnost te postaje izraz ukrajinstva, osobito nakon Narančaste revolucije 2004. godine. Isto tako, revolucionarni događaji 2014. godine, povezani s borbotom interesnih utjecaja u ukrajinskoj politici između EU i Rusije (vidi: Portnov 2015) za posljedicu su imali pokretanje još jednog intenzivnog vala populariziranja vyšvanke u svakodnevnoj uporabi.

Prije revolucionarnih događaja 2014. godine, Ukrajinci su velikim dijelom bili pasivni prema ukrajinskim proizvodima, pa tako i vyšvanci, no nakon velikih prosvjeda u Kijevu, ukrajinska nacionalna svijest doživjela je eksploziju, a ukrajinska modna industrija prošla je kroz sličnu revoluciju. Utjecaj domoljublja i nacionalnog ponosa ušao je i u marketinški diskurs, pa je *Made in Ukraine* postala fraza nabijena simbolizmom – nosi ukrajinsko, budi pravi Ukrajinac. Vyšyvanka je u svjetlu tih nemilih događaja na glavnom kijevskom trgu postala popularna i na međunarodnom planu. 2015. godine američko izdanje modnog časopisa *Vogue* proglašilo je vyšvanku trendom sezone (Satenstein 2015).

O tome da je vyšyvanka postala uistinu jedan od izraza nacionalnoga identiteta najbolje govori činjenica da se svake godine, treći četvrtak u svibnju u Ukrajini, ali i u svijetu, slavi Nacionalni dan vyšvanke, a jedno od gesla pod kojima se ovaj dan održavao jest i *Ujedinjuje Ukrajince*. Vyšyvanka – tvoj genetski kod. Ovaj dan nije vezan ni uz državni ni uz religijski praznik, no tada Ukrajinci u cijelom svijetu nose vezene košulje. Također se održavaju parade diljem zemlje. Glavna je svrha ovakvog događaja promoviranje ukrajinskih vrijednosti i njihova popularizacija među stanovništvom te zemlje (Kozjura 2014: 12). Međutim, ovakav dan protkan je i dubljim značenjem, s obzirom na to da je poprimio i oznake izraza nacionalnosti, kao i kulturne i duhovne samosvjestnosti.

Douglas Kellner u knjizi *Media culture: cultural studies, identity and politics between the modern and postmodern* definira ulogu medija, pogotovo masovnih u kreiranju svakodnevice i načina na koji oni utječu na svakodnevna socijalna ponašanja, političke stavove i samicim time identitetite. Oni se više ne produciraju samo pisanim slovom, već i slikama i zvukovima. Kroz medije se provlače modeli o pojmovima kao što su muško-ženski odnosi, odnosi rasa i etniciteta, nacionalnosti, seksualnosti i općenito opreke mi-oni (koja postoji kao objekt kulturnoantropoloških proučavanja još iz njezina predznanstvena razdoblja) (vidi Kellner 1995).

Vyšyvanka u modi

Ako tu opreku primijenimo na stanje u Ukrajini, lako je je razdvojiti odnose i pojmiti jačanje nacionalne ideje u ovom politički teškome razdoblju za Ukrajinu, koja se i dalje nalazi između interesnih sfera EU i Rusije, iz čega proizlazi snažna potreba izraza vlastitog identiteta. Vyšyvanka je u posljednje vrijeme svakako dospjela u ukrajinske *mainstream* medije i postala dio diskursa o tome što znači biti Ukrajinac.

Vyšyvanka je, dakle, prešla dalek put od dijela narodne nošnje, preko izraza patriotizma, odjeće za svečane prilike i pomodnoga odjevnog predmeta, do toga da je odjeća ukrašena tradicionalnim motivima ušla u svakodnevnu uporabu i postala načinom izricanja nacionalnog identiteta te je zauzela svoje čvrsto mjesto u kolektivnoj svijesti Ukrajinaca. Danas mnogi dizajneri, arhitekti i umjetnici koriste tradicijski vez kao nadahnuće za svoj rad, a vyšyvanka je uz prepoznatljivu plavo-žutu zastavu svakako postala jedan od simbola ukrajinstva u svijetu.

Odražava se to i u riječima poznatoga ukrajinskoga modnog povjesničara i kritičara Myroslava Mel'nika, koji govori: „*Nošenjem vyšyanke, svatko od nas ističe ljubav prema narodu, poštujući tradiciju, istovremeno pokazujući vjeru u svijetlu budućnost Ukrajine*” (Meļnik 2015).

LITERATURA:

- BORELLI, C., MATTIOLI, F.. 2013. „The Social Lives of Postsozialism”. *Laboratorium: Russian Review of Social Research* 5. Dostupno na: <http://www.soclabo.org/index.php/laboratorium/article/view/313/972> (pristup 3. 3. 2018.).
- ČVAN'KO Ljudmyla. 2007. Moda v istoriji: Dyktatory stylju. *Telegraf*. Dostupno na: <https://www.telegraf.in.ua/kremenchug/5316-5316.html> (pristup 2. 3. 2018.).
- GURGA, JJ. 2012. *Echoes of the past: Ukrainian poetic cinema and the experimental ethnographic mode*. Doktorska disertacija. University College London. Dostupno na: <http://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1380194> (pristup 4. 3. 2018.).
- KELLNER, Douglas. 1995. *Media culture: cultural studies, identity and politics between the modern and postmodern*. London: Routledge.
- KOZJURA, Karolina. 2014. „Everyday Ethnicity in Chernivtsi, Western Ukraine”. *Anthropology of East Europe Review*. Dostupno na: <https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/aeer/article/view/12772> (pristup 1. 3. 2018.).
- LEVE, Lauren. 2011. „Identity”. *Current Anthropology* 52/4. Dostupno na: <http://www.jstor.org/stable/10.1086/660999> (pristup 4. 3. 2018.).
- MEL'NIK, Myroslav. 2015. Zirkyl v vyšvankah. Dostupno na: <http://modoslav.blogspot.no/2014/02/blog-post.html> (pristup 6. 3. 2018.).
- PAŠČENKO, Jevgenij. 1999. *Etnogeneza i mitologija Hrvata u kontekstu Ukrajine*. Biblioteka Svjedočanstva, knjiga 7. Meditor. Zagreb.
- PAŠČENKO, Jevgenij, ur. 2008. *Genocidni zločin totalitarnog režima u Ukrajini 1932. – 1933.: golodomor = gladomor*. Biblioteka Ucrainiana Croatica. Udruga Hrvatsko-ukrajinska suradnja HORUS.
- PORTNOV, Andrij. 2015. „Post-Maidan Europe and the New Ukrainian Studies.” *Slavic Review* 74/4. Dostupno na: <http://www.jstor.org/stable/10.5612/slavicreview.74.4.723> (pristup 4. 3. 2018.).
- SATENSTEIN, Liana. 2015. Your favorite bohemian garb is actually traditional Ukrainian costume. *Vogue*. Dostupno na: <http://www.vogue.com/13257041/ukrainian-traditional-costumes-in-fashion/> (pristup 6. 3. 2018.).
- SATENSTEIN, Liana. 2016. The Made-in-Ukraine movement is a fashion revolution. *Vogue*. Dostupno na: <http://www.vogue.com/article/made-in-ukraine-designers-fashion> (pristup 6. 3. 2018.).
- SNIKHOVSKA, Ksenija. 2017. *The embroidery of Vyshyvanka*. Magistarski rad. University College of Southeast Norway. Faculty of Art, Folk Culture and Teacher Education. Dostupno na: <http://hdl.handle.net/11250/2451085> (pristup 27. 2. 2018.).
- TYHOLOZ, Natalja. 2016. Franko u vyšvanci. *Franko: Live*. Dostupno na: <http://bit.ly/2oVxUsh> (pristup 1. 3. 2018.).

O Ukrajincima u Hrvatskoj i djelovanju Ukrajinske zajednice u RH

Marija Semenjuk Simeunović

Ukrajinska zajednica RH

Doseljavanje Ukrajinaca na područje Hrvatske

Ukrajinci se na prostor Hrvatske doseljavaju krajem 19. i početkom 20. stoljeća iz tadašnje Galicije; područja zapadne Ukrajine te Zakarpatja i sjeverne Bukovine. Iz navedenih oblasti Ukrajinci su se nakon Berlinskog konгресa (1878.), kada je Bosna i Hercegovina pripojena Austro-Ugarskoj monarhiji, naseljavali na područje sjeverozapadne Bosne (Banja Luka, Prijedor, Prnjavor), srednje i zapadne Slavonije. 1894. godine iz područja Galicije i Lemkovine doselili su Ukrajinci u Lipovljane, Novu Subocku, Novsku i Kutinu. U isto vrijeme veća skupina ekonomskih migranata Ukrajinaca krenula je u Bosnu, ali se zbog izbijanja epidemije kuge u Bosni zaustavila i naselila u srednjoj Slavoniji na prostoru današnje Brodsko-posavske županije (Slavonski Brod, Kaniža, Šumeće, Sibinj). 1898. godine velika skupina Ukrajinaca doselila je iz Galicije na područje oko Prnjavora.

Nakon II. svjetskog rata velika skupina Ukrajinaca napustila je prostore nekadašnje Jugoslavije i nastanila Australiju i Kanadu, dok su u isto vrijeme Ukrajinci iz pasivnih krajeva sjeverozapadne Bosne sa svojim obite-

ljima nastanili manje ili veće industrijske gradove Hrvatske: Vukovar, Slavonski Brod, Pulu, Rijeku, Šibenik, Dubrovnik i Zagreb te boljstovojeća sela zapadne, srednje i istočne Slavonije (Petrovci), zapadni Srijem, kao i prostor današnje Vojvodine (Bačka i Srijem). Novije ekonomske migracije naseljavaju Dalmaciju. Kao rezultat zaustavljanja i naseljavanja Ukrajinaca na tim područjima, tijekom godina osnovane su brojne ukrajinske udruge i institucije. Prva ukrajinska organizacija „Prosvita“ osnovana je 1922. godine u Zagrebu, imala je filijale u Hrvatskoj, Bosni i Srbiji. Danas u Hrvatskoj imamo: UKPD „Kobzar“ Zagreb, Društvo za ukrajinsku kulturu Zagreb, Ukrainsku zajednicu Grada Zagreba, Hrvatsko-ukrajinsko društvo u Zagrebu i Lipiku, HORUS, UKPD „Ukrajina“ – Slavonski Brod, UKPD „Andrij Pelih“ Šumeće, UKPD – „Taras Ševčenko“ – Kaniža, KPDU „Karpati“ – Lipovljani, UKPD „Ivan Franko“ – Vukovar, UKPD „Lesja Ukrajinka“ – Osijek, UKPD „Dnjipro“ Rijeka, UUKD „Cvit“ – Split, zatim Središnju knjižnicu Rusina i Ukrajinaca u Zagrebu, Katedru za ukrajinski jezik i književnost pri Filozofском fakultetu u Zagrebu i Veleposlanstvo Ukrajine u Republici Hrvatskoj, otvoreno u Zagrebu 1995. godine. Od 1968. godine Ukrajinci su svoje kulturno-prosvjetne aktivnosti

UKPD „Andrij Pelih“ Šumeće na manifestaciji Susreti Ukrajinaca RH, Šumeće, 2010.

provodili kroz krovnu organizaciju Savez Rusina i Ukrajinaca, a od 2008. godine, većina ukrajinskih udruga i fizičkih osoba u Hrvatskoj uključila se u sastav krovne organizacije Ukrainska zajednica Republike Hrvatske, koja ove godine obilježava 10 obljetnicu svoga rada.

Ukrajinska zajednica RH i djelovanje

Sukladno statutu, Ukrainska zajednica Republike Hrvatske za cilj ima okupljati i organizirati pripadnike ukrajinske nacionalne manjine kako bi čuvali, razvijali i promicati nacionalni i kulturni identitet, te promicati integraciju u društvo, na dobrobit kako nacionalne manjine tako i svekolikog razvijanja Republike Hrvatske.

Ona skrbi o poštovanju i ostvarivanju ljudskih, građanskih i prava nacionalnih manjina, promiče i razvija duh međusobne suradnje većinskog hrvatskog naroda i pripadnika nacionalnih manjina, ostvara suradnju s državnim i lokalnim vlastima u Republici Hrvatskoj, kao i međunarodnu suradnju s udrugama, organizacijama, tijelima i ustanovama u zemlji matičnog naroda, Ukrajini, te zemljama Europe i svijeta u kojima žive i organizirano djeluju Ukrajinci.

Skrbi, uz postojeće državne ustanove, o razvoju specifičnih oblika školstva, podržavajući izučavanje ukrajinskog jezika i kulture po modelu C pri osnovnim školama (OŠ Antuna Bauera Vukovar PŠ Petrovci, OŠ Antuna Matije Reljkovića Bebrina, PŠ Kaniža i PŠ Šumeće, OŠ Josipa Kozarca Lipovljani te OŠ Kašina) te organizira Ljetne škole za ukrajinski jezik i kulturu za onu djecu koja nemaju uvjeta izučavati materinski jezik pri osnovnoj ili srednjoj školi.

Zajednica promiče, podržava i provodi informativnu i izdavačku djelatnost te skrbi o informiranju javnosti o životu i radu nacionalnih manjina putem manjinskoga glasila „Vjesnik ukrajinske zajednice u Hrvatskoj“ (ukr. *Вісник української громади в Хорватії*). Prosvita je izdavala prvi časopis *Visnyk*. Drugo glasilo Ukrajinaca bilo je *Ridne slovo*. Pokraj toga izlazio je i časopis *Dumka*, a nakon II. svjetskog rata *Nova dumka*, *Vjenčić* i godišnjak *Dumki z Dunaju*. Ukrajinci Hrvatske u tijeku više od jednog stoljeća od kada su na prostoru Hrvatske, napisali su i izdali na ukrajinskom i/ili hrvatskom jeziku više od stotinu knjiga. Radio emisije na ukrajinskom jeziku emitirale su se na radio postajama u Vukovaru, Slavonskom Brodu i Zagrebu. Danas ih, na žalost, više nema.

Očuvanje identiteta

Ukrajinci su bili aktivni sudionici I. i II. svjetskog rata. Također, dali su svoj veliki doprinos u obrani Republike Hrvatske u Domovinskom ratu 1991. godine. Na grobljima diljem Hrvatske križevi nad grobovima svjedoci su njihovog života na ovim prostorima i pogibelji za bolju budućnost svojih potomaka.

O životu Ukrajinaca na ovim prostorima kao i o povezanosti dviju zemalja – Ukrajine i Hrvatske, svjedoče i brojni toponimi te nazivi ulica. Tako u Zagrebu i Vukovaru imamo Ukrajinsku ulicu.

Ukrajinska manjinu u Hrvatskoj posebno je ponosna na svoj prvi spomenik u državama jugoistočne Europe, i to velikom ukrajinskom pjesniku Ivanu Franku, koji je svečano otkriven 2011. godine u Lipiku, zatim na spomenik velikanu ukrajinske kulture, pjesniku Tarasu Ševčenku, koji je svečano otkriven u Zagrebu 2015. godine, te na istom velikanu podignutu bistu 2017. godine u Lipovljanim. Postoje i dvije spomen-ploče; jedna u Slavonskom Brodu u spomen 100 godina doseljenja Ukrajinaca u Hrvatsku, a druga je ploča u Zagrebu u spomen 80 godina Prosvite, kao i spomen-kamen prijateljstva ukrajinskoga i hrvatskoga naroda. Biste Tarasa Ševčenka nalaze se na Katedri ukrajinstike i u prostorijama UKPD „Kobzar“ u Zagrebu. Također, značajan je objekt u izgradnji – Ukrainski dom u Vukovaru koji se gradi s vizijom da okuplja Ukrajince iz regije – Bosne, Srbije i Hrvatske.

Veliku ulogu u očuvanju vjerskog, kulturnog i nacionalnog identiteta Ukrajinka imala je Grkokatolička crkva. Ubrzo nakon doseljenja, u novonaseljenim sredinama pa tako i u Hrvatskoj, Ukrajinci su prvo gradili svoje crkve, a uskoro je u svakom naselju otvarana ukrajinska škola ili kulturno-prosvjetna udruga. Ukrajinci su kršćani, uglavnom grkokatolici ili katolici istočnoga obreda, a neznatan je broj i pravoslavne vjeroispovijesti. Do 1924. godine Ukrajinci u Bosni imali su svoju apostolsku administraturu i izravno pripadali pod Rim, a osnivanjem

Element iz hopaka – plesna skupina UKPD „Ukrajina“ Slavonski Brod

Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca od 1924. godine nalaze se u sklopu Križevačke eparhije. Tu su grkokatoličke crkve – župe, gotovo u svim mjestima gdje je veći broj Ukrajinaca.

Prepoznatljivost u odjeći, plesu i pjesmi

Ono po čemu možemo istaknuti prepoznatljivost Ukrajinaca u Hrvatskoj i svijetu, izuzev znanstvenih, sportskih i drugih dostignuća, jest jezik, narodna nošnja,

Na štandu UKPD „Lesja Ukrayinka“ Osijek – manifestacija Šarana jaja bojama grada, Osijek, 2015.

vez, pjesma i ples, narodna kuhinja i pisanice (oslikavanje uskrnih jaja).

Ukrajinski jezik po broju govornika drugi je slavenski jezik. Njime se zna služiti do 60 milijuna ljudi širom svijeta. Stručna istraživanja iz 1934. godine u Parizu predstavila su ukrajinski kao drugi najljepši jezik na svijetu, suđeći prema njegovoj melodičnosti, odmah iza talijanskoga. Kada su u pitanju njegova fonetika, vokabular, frazeologija i znanstvena struktura, treći je najljepši jezik na svijetu, odmah iza francuskog i perzijskog jezika.

Ukrajinska narodna nošnja formirala se tijekom stoljeća i podređena je klimatskim uvjetima i potrebama naroda. Seljani su se odjevali jednostavno: vezena košulja (*vyšvanka*), sukњa za žene, hlače za muškarce i jednostavna obuća. Svečana odjeća koja se oblačila za blagdane i druge svečane prigode bila je raznobojna i raznolika. Ženska odjeća sastojala se od vezene košulje i nešivene odjeće: pregača i ogrtača koji su se samo vezali oko struka, što je tek od 19. stoljeća preraslo u sukunje. U prohладno doba godine nosili su se prslučići (*kyptar*) i korzeti. Karakterna nota ukrajinskih djevojačkih pokrivala za glavu sastojala se u tome što je vrh glave uvijek bio otkriven tako da su uglavnom nalikovali na vjenčice. Djevojke su plele kosu motajući je oko glave, ukrašavajući je trakicama i cvijećem.

Muška narodna nošnja sastojala se od vezene košulje koja se umetala u široke ili uske hlače, prsluk i pojasa. Pojas je najvažniji element muške i ženske nošnje. Muškarci su jednobojne pojaseve vezali naprijed, a žene su imale višebojne pojaseve koje su vezale tako da kraj

pojasa visi otraga. Pojasevi su uglavnom bili pleteni, a u karpatskim predjelima Ukrajine pretežno od kože i jako su dugi, što omogućava motanje oko struka nekoliko puta te je i danas karakteristika scenskih kostima.

Karakterističan ukras ukrajinske narodne nošnje jest vez. Svaka ukrajinska regija imala je posebnu tehniku veza i svoju karakterističnu boju. Detalji uzorka ukrajinskog veza davni su simboli: drvo života kao simbol besmrtnosti; ovnovi rogovi kao simbol kretanja sunca i sreće; par ptica (golubovi, pijetlovi, orlovi) kao simbol ljubavi, i tome slično.

Vez je bio i sastavni dio ručnika, predstavljajući simbol materijalne kulture Slavena i dio je tradicionalnih obreda i brojnih svakodnevnih potreba. Na primjer, ručnikom su se ukrašavale ikone, dočekivalo se goste s kruhom i soli na vezrenom ručniku, simbolizirao je pristanak zaručnice na udaju, za svadbene prigode nosio ga je svat itd. Skladni sustav kompozicije različitih elemenata, znakova, simbola stvara energetsku sliku koju je danas teško razumjeti. Povjesničari navode kako se nekada vezene ručnike moglo čitati poput knjige. Opjevani su u brojnim pjesmama, simbolički su vezani za obitelj i majčinsku ljubav.

Plesovi su značajan dio nacionalne baštine. Razpoznajemo tri skupine narodnog plesa: kola (npr. *Oj, u polji žito*, *Oj, hilja, Kovalj, Podušečka...*), plesove koje prikazuju određene povijesne događaje (npr. *Kozačok*, *Polka*, *Tropotjanka*, *Hersonskyj hopak*) i one tematske koji nose neku priču (npr. *Povzunec*, *Ukrajinskyj vesiljni*,

Čabani...). U svijetu je najpoznatiji i najizvođeniji ples *hopak*, koji se smatra nacionalnim plesom Ukrajine.

Ukrajinske pisanice i narodna kuhinja

Uzorci veza na ručnicima i košuljama potpuno su isti kao uzorci koji su se koristili prilikom oslikavanja uskrsnih jaja – pisanica, *krašanki*, *drapanki* (naziv ovisi o tehnici oslikavanja jaja). Pisanica je dekorativno jaje s tradicionalnim simbolima koji su nacrtani uz pomoć voska i boja. Bile su predmet kulta i obožavanja. *Piskarnarstvom* su se bavile djevojke i žene. Nekada su se uzorci na jaje nanosili guščjim perom, a danas posebnim instrumentom za bojenje (*pysačok*). U oslikavanju prevladavale su crvena, crna i žuta boja. U gradu Kolomijs u Ivano-Frankovskoj oblasti u Ukrajini nalazi se na svijetu jedinstven Muzej pisanica.

Poput jezika, književnosti i umjetnosti tako je i kuhinja kulturna baština ukrajinskog naroda, koju ne treba zaboraviti, nego se njome dičiti. Stvarana je tijekom stoljeća i odražava ne samo povijesni razvoj ukrajinskog naroda, njegove običaje i ukuse, nego i socijalne uvjete, prirodne i klimatske osobitosti u kojima je boravio ukrajinski narod tijekom povijesti. Među glavna jela ukrajinske kuhinje ubrajaju se boršč, pržena i dinstana svinjetina, teletina, perad i riba, jela od brašna poput *varenykiv* (koje u Hrvatskoj zovu piroge), palačinke, mlinci, *klocke* (kukuruzna krupica i griz), valjušci i *salo* (slanina), *hrečka* (heljdina kaša), *holodec* ili kako su ga u narodu zvali *drahliji* (hladetina), *holubci* (sarma od heljde, mesa, krumpira i kukuruzne krupice).

Život danas i budućnost

Svoju kulturu, znanja i svu tradiciju iseljenici su iz Ukrajine raznosili po svijetu pa tako i naši preci koji su došli u Hrvatsku. Svoj jezik i tradiciju kroz pjesme, ples i narodnu kuhinju ukrajinska zajednica predstavlja svake godine na brojnim manifestacijama u svim sredinama u kojima organizirano djeluju ukrajinske udruge. Organizira se i održava i Središnja manifestacija Ukrajinaca Republike Hrvatske, i to svake godine u drugom mjestu gdje u većoj zastupljenosti žive pripadnici ukrajinske nacionalne manjine.

Uz Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske koji se bavi cijelovitom manjinskom problematikom u okviru Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Hrvatskoj i svih ostalih zakona koji se tiču nacionalnih manjina, Ukrajinci imaju i tijela koja vode brigu o zaštiti interesa isključivo svoje manjinske zajednice – Vijeća i predstavnike ukrajinske nacionalne manjine na gradskim, općinskim i županijskim razinama. Saborskog zastupnika iz redova svoje nacionalne manjine imali su u 4. sazivu Vlade RH, a danas ih u Hrvatskom saboru zastupa predstavnik romske nacionalne manjine.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Hrvatskoj živi 1 878 deklariranih Ukrajinaca. Iako ne brojna, jedna je od najstarijih ukrajinskih dijaspora u svijetu. Unatoč progresivnoj asimilaciji i novoj velikoj migraciji stanovništva prema zemljama EU, dijaspora ima pozitivnu viziju budućnosti svoje manjinske zajednice te očekuje povećanu zainteresiranost za učenje ukrajinskog jezika kao potrebitog zbog očekivanog ulaska Ukrajine u sastav EU i većeg dolaska Ukrajinaca na ove prostore.

Ansambel Vatra iz UKPD „Lesja Ukrajinka“ – Osijek, 2012.

Promišljanja o novim smjerovima u radu Malih vezova

Maja Nikičević

Osnovna škola J. A. Čolnića Đakovo

Promatrajući unatrag desetak godina nastupe naših dječjih skupina na Malim vezovima i na još nekoliko manjih smotri u organizaciji lokalnih KUD-ova, gdje se djeca pokazuju u svom punom sjaju i reprezentiraju svoj rad tijekom godine, uspoređujući ih sa sličnim smotrama Zagrebačke, Krapinsko-zagorske, Sisačko-moslavačke ili neke druge županije, možemo zaključiti kako situacija nije nimalo zavidna. Mali vezovi dio su velike folklorne manifestacije Đakovački vezovi, oformljeni su kako bi se djeci dalo više prostora u folklorem izričaju. Od 1970. do 1983. godine dječjim folklornim skupinama počelo se davati više na važnosti, shvaćajući kako su upravo dječje skupine budućnost Vezova, bilo da je riječ o scenskom nastupu ili samom mimohodu u sklopu povorke odraslih sudionika. 2000. godine ponovno se oformljuju, a godinu poslije, 2001. godine, prvi se put koristi naziv „Mali vezovi“. Dvije godine kasnije, dječje skupine dobivaju svoje mjesto vikend prije otvorenja manifestacije i svečane scenske slike Vezova. Koncept Malih vezova kakav poznajemo do danas seže u 2004. godinu, kada dječje folklorne skupine najprije defiliraju ulicama grada pred mnoštvom ljubitelja folklora i znatiželjnika, a nakon tога pokazuju svu raskoš tradicijske baštine svojim nastupima.

Današnja slika dječjih, odnosno Malih vezova

U većini društava šačica je djece, kod dobrog dijela odmah na prvu primjećujete kako nema sustavnog rada, sadržajno izvode plesove i kola neprimjerena djeci, neurednih su oglavlja, u neadekvatnoj obući, i tome slično, iako komisija koja prati rad društava iz godine u godinu redovito ukazuje na sve propuste i daje naputke. U publici situacija je još lošija. Blago rečeno, otužan prizor. Onu dječicu koja su na pozornici promatra pet baka i isto toliko djedova, te desetak roditelja koji jedva čekaju da djeca završe svoju točku i odu kući. Ništa neobično. Na pozornici iz godine u godinu uglavnom iste igre i kola. Red igre pa red kola i tu i tamo koja brojalica, u boljoj ili lošoj izvedbi. Iako je dječje tradicijsko stvaralaštvo iznimno bogato.

Odličan odaziv djece na radionicama, Mali vezovi 2017.

S druge strane, imamo sve predispozicije za to, samo trebamo dobro isplanirati, organizirati i naposljetu, u suradnji s djecom i voditeljima realizirati. Prva pomisao koja mi pada na pamet jest da damo djeci dječje, da uključimo što više stručnjaka i ustanova koje su u neposrednom doticaju s djecom, kako bi djeca bila nosioci svih aktivnosti, a mi odrasli samo njihovi koordinatori. Zašto Mali vezovi ne bi poslužili predstavljanju djece i u mnogim drugim segmentima vezanim za kulturu i baštinu? Smotru kao što su Đakovački vezovi, koja je prepoznata ne samo u Hrvatskoj, nego i u svijetu, moramo početi prilagođavati vremenu u kojem živimo i generacijama djece koja žele mnogo više. Pod time ne mislim da treba mijenjati njezinu osnovnu zamisao i iskonske vrijednosti koje leže u izvornosti.

Ali ne, nećemo (su)krivce tražiti u sebi, nego ćemo lopticu prebaciti na djecu i reći kako današnje generacije ne zanima ništa drugo osim mobitela i društvenih mreža. Problem je puno širih razmjera i usko je vezan za obrazovanje djetalnika u odgojno-obrazovnom procesu. Studiji koji obrazuju buduće odgojitelje i učitelje, iako u svom planu i programu imaju sadržaje tradicijskog stvaralaštva, nedovoljno educiraju svoje studente jer nisu dovoljno stručno razrađeni, pa kako onda možemo očekivati da školovani odgojitelji i učitelji prenesu ljubav i znanje na djecu s kojom rade? No, tu ćemo zastati, jer na sustav visokog obrazovanja ne možemo izravno utjecati, možemo samo ukazati na njegove propuste. I možemo barem pokušati popraviti našu smotru dječjeg folklora.

Nameće se jedno drugo pitanje. Kako je moguće da na jednoj zagrebačkoj dječjoj smotri folklora nastupa petnaestak dječjih vrtića i osnovnih škola Grada Zagreba? Nemoguće je da su se sve te učiteljice i odgojiteljice nekada bavile folklorom ili da su isto naučile za vrijeme studija. Mnogi će reći kako filozofiram i kako se ne možemo uspoređivati s „velikim“ Zagrebom. Ali, zašto ne bismo mogli? Samo treba postaviti stvari na svoje mjesto. Pretpostavljam da su tim odgojiteljima i učiteljima ponuđene različite edukacije na kojima su isti podučeni sadržajima iz tradicijske kulture i da su upućeni u to kako će dalje samostalno raditi i istraživati. Zašto mi to ne bismo mogli učiniti u mnogo manjoj sredini, gdje osim nositelja odgojno-obrazovnog procesa možemo uključiti i voditelje dječjih skupina? Ako već imamo ljudi koji vrijedno rade s dječicom i ulazu svoje vrijeme, zašto im ne bismo ponudili kvalitetne edukacije na kojima bi naučili osnove metodike rada s djecom, te o načinu odijevanja primjerom dječjem uzrastu i primjeni dječjeg tradicijskog stvaralaštva na pozornici? Taman da se sastaju i razmjenjuju svoja osobna iskustva.

S radionicama na velikom platnu, Mali vezovi 2017.

S obzirom na to da djeca imaju sve manje prostora i vremena za slobodnu igru, možemo primijetiti da tradicijska kultura djece i mladih sve više iščezava, pa je krajnje vrijeme da odrasli intervensiraju. Osobno iskustvo u radu s djecom predškolske i osnovnoškolske dobi govori mi da su teme iz tradicijske kulture djeci izuzetno zanimljive i da s radošću iščekuju neke nove sadržaje. Djeca su i dalje djeca. Ukoliko im ponudite sadržaje tradicijske baštine i sustavno radite s njima, rezultati su vidljivi, ponajprije u velikom broju zainteresiranih za ovo područje. I da zaključimo, temeljni problemi u folklornim društvinama, vrtićima i školama leže u nedovoljnoj educiranosti odraslih i nesustavnom radu. To je ključni problem koji trebamo rješavati, jer bi nam se kulturno-umjetnička društva uskoro mogla ugasi zbog kroničnog nedostatka mladih ljudi, za koje često volimo reći kako su nezainteresirani.

Tradicija za neke nove generacije

Naši prosvjetni ministri često znaju praviti usporedbe i govoriti o finskom obrazovnom sustavu kao o nekakvoj

odgojno-obrazovnoj vertikali. Upravo su Finci ti koji osobitu pozornost posvećuju svojoj kulturnoj baštini i međukulturnim temama, izravno u odgojno-obrazovnom procesu. Uživo sam imala prilike vidjeti i sudjelovati u jednom takvom projektu umreženosti različitih institucija. Bilo je to 2005. godine, kada sam kao članica Kulturno-umjetničkog društva „Tena“ sudjelovala na međunarodnom CIOFF-ovom festivalu Hollo&Martta¹ u Finskoj. Naime, jedan od njihovih međunarodnih folklornih festivala koncipiran je na način da grupe iz svijeta, između ostalog, prezentiraju svoju kulturnu baštinu djeci vrtićke i osnovnoškolske dobi u neposrednom dječjem okružju. Na taj način, njihov obrazovni sustav u suradnji s lokalnom zajednicom upoznaje djecu s kulturnim i međukulturnim temama, koje kasnije koreliraju u nastavi, krećući od geografije, preko jezika, glazbene i likovne kulture. Naši Vezovi, uvjereni sam, mogu poslužiti kao izvrsna podloga za organizaciju nečega sličnog u budućnosti, barem kada su vrtići u pitanju, s obzirom na to da nastavna godina završava nešto prije Vezova.

Polazeći od te ideje, kolegica Marija Gačić, etnologinja u Muzeju Đakovštine, i moja malenkost, prošle godine našu kulturnu baštinu pokušale smo približiti djeci iz grada i okolice kroz radionice koje su se održale u Strossmayerovu parku, tijekom Malih vezova. Podršku za organiziranje ovih radionica dobile smo od Organizacionog odbora Vezova, Turističke zajednice grada i naravno, finansijsku od Grada Đakova. Željeli smo uključiti što veći broj djece u radionice, koje su inspiraciju pronašle u tradicijskoj kulturi, te zabaviti djecu koja čekaju nastup na pozornici. Na naše veliko iznenadenje, odaziv i zainteresiranost djece i roditelja bili su izvan svih očekivanja.

Iako smo za organizaciju ovih radionica i likovnog natječaja imale manje od mjesec dana, smatramo da su dali određeni pečat i utrli put nekim novim projektima, već samim time što smo cijelu lokalnu zajednicu, sve vrtiće i škole, više ili manje, uključile u ovaj projekt. Mnogo ideja ostalo je u zraku, ali iskreno se nadamo da će sve te ideje pronaći svoj put i da će jednoga dana barem dio njih ugledati svjetlo dana.

Veliki broj djece koji je prodefilirao parkom pravi je pokazatelj kako su djeca još uvjek zainteresirana, samo im trebamo ponuditi kvalitetne sadržaje. Voditelji radionica, dobrim dijelom učitelji i odgojitelji, rado su se odazvali našem pozivu, što dovoljno govori o tome kako interes među ovom populacijom postoji. Isti ti voditelji našli su uporište u tradicijskoj kulturi, ali su sadržaje prilagodili potrebama današnjeg djeteta. Primjerice, na rekonstruiranoj tkalačkoj daščici pronađenoj na Šrbincima, kustosice Muzeja Đakovštine Marija Gačić i Jelena Boras izrađivale su moderne narukvice od vune, Udruga žena iz Koritne izrađivala je cvitiće kakve su nekada nosile udane žene na oglavlјima, ali su ih ovaj

¹ Više na: <https://www.hollojamartta.fi/>; posljednji pregled ožujak 2018.

Edukativne radionice, Mali vezovi 2017.

put postavljale na trakice za kosu kakve nose današnje djevojčice, logopedinja Gorana Müller iz SUVAG-a podučava je zainteresirane dječjim tradicijskim pjesmicama koje su prevodili na znakovni jezik, i mnoge druge radionice, hvale vrijedne. Nikada ne smijemo zaboraviti da djeca kroz igru, ples i pjesmu najbolje upoznaju tvorevine kulturne baštine, vlastitu kulturu i vlastiti kulturni identitet.

S pedagoške strane gledano, razdoblje kada se djeca igraju najbolje je za eksperimentiranje s ovakvim i sličnim sadržajima. Igra, dakako, ovisi o dobi djeteta i njegovu stupnju razvoja, ali ne smijemo zaboraviti kako svaki tip igre pridonosi psihofizičkom razvoju djeteta. Mnogo je različitih klasifikacija igre. Prema Duran² osnovna podjela igre je na: funkcionalnu, simboličku i igru s pravilima. Ovdje ćemo se zadržati na posljednjoj. Igre s pravilima kao dio dječje supkulture egzistiraju u grupama vršnjaka od pamтивјека. Rado su prihvaćane, ali, nažalost, polako nestaju. Tehnološki napredak dovodi do toga da nam djeca postaju asocijalna, više se igraju samostalno, a sve manje u društvu vršnjaka pa nam i igre s pravilima, gdje možemo svrstati i tradicijske igre s pjevanjem, sve više iščezavaju jer nema neposrednog prijenosa informacija s generacije na generaciju. Većina odraslih vjerojatno ne vidi ništa pretjerano važno što bi igrama s pravilima davalo osobitu vrijednost, ali u njihovoј pozadini, osim estetskih, motoričkih i socijalnih komponenti, stoji i nešto više, a to je utjecaj na razvoj djetetovih kognitivnih sposobnosti, jer da bi dijete pra-

vilno izvelo igru, potrebno je uskladiti ritmičke pokrete, pjesmu i pridržavati se pravila.

Ako govorimo o utjecaju tradicijske glazbe i instrumenata, slobodno se možemo pozvati na znanstveni rad autorica Bačlija Sušić i Fišer³, koje su se bavile pitanjem mogućnosti unapređenja odgojno-obrazovnog procesa djece rane i predškolske dobi poticanjem i obogaćivanjem doživljaja elementima tradicijskog stvaralaštva s ciljem ispitivanja koji su elementi, sadržaji i aktivnosti vezani za glazbeno tradicijsko stvaralaštvo prihvatljivi i zanimljivi djeci u trećoj i četvrtoj godini života, i potiču li oni u njima glazbeni doživljaj i interes za glazbenim aktivnostima općenito. Na kraju možemo zaključiti kako je glazba jedan od najznačajnijih medija koji višestruko utječe na djetetov razvoj. Suradničko učenje i osjećaj pripadnosti grupi prilikom muziciranja utječe na emociонаlni razvoj djeteta, prirodnji oblici kretanja, ples i igra utječe na motoričke sposobnosti, održavanje ravnoteže, koordinaciju, itd., osjećaj za ritam, tempo, dinamiku utječe na auditivno-glazbenu komunikaciju, a upoznavanje s dječjim tradicijskim stvaralaštвом utječe na intelektualni razvoj. Don Campbell⁴ smatra kako bavljenje glazbom u ranoj dobi pomaže izgradnji živčanih veza koje, osim boljeg pamćenja, omogućuju snažniji razvoj jezičnih i prostornih sposobnosti.

Zašto ne bismo, po uzoru na prethodne dvije autrice (Bačlija Sušić i Fišer) djeci vrtićke dobi ponudili sadržaje dječjeg tradicijskog stvaralaštva? Dovoljno je već

² Duran, Mirjana. Dijete i igra. Jastrebarsko. Naklada slap, treće izdanje, 2003.

³ Bačlija Sušić, Blaženka; Fišer, Nikolina. Obogaćivanje glazbenog doživljaja i izražaja djece rane i predškolske dobi tradicijskim stvaralaštвом. Nova prisutnost 14, 2016.

⁴ Campbell, Don. Mozart efekt. Čakovec. Dvostruka duga 2005.

ponuditi im tradicijske instrumente, koje je vrlo jednostavno nabaviti ili napraviti uz malo truda, na kojima bi onda mogli samostalno ili grupno muzicirati. Tu se opet vraćamo na početak, a to je educiranost odgojitelja i učitelja. Nema svrhe nabaviti ovakve glazbene komplete ako će skupljati prašinu visoko na ormari jer odgojitelji ne znaju što bi s njima. Zatim im možemo ponuditi neku brojalicu ili rugalicu. S vremenom će sami početi eksperimentirati i improvizirati te smišljati neku novu ili onu gotovu transformirati, reinterpretirati i učiniti drugačijom. Upravo u ovakovom načinu rada dolazi do spontanosti i kreativnosti kod djece, a ujedno kod njih pobuđujemo i emotivni doživljaj tradicijske glazbe. I ne samo to, kod svakog pojedinog djeteta izazvat ćemo osjećaj sreće, zadovoljstva i ponosa što su sami ili u grupi nešto osmislili, odsvirali. Tako razvijamo njihovo samopouzdanje. Stoga je poticajno okruženje od izuzetne važnosti, ako uzmemmo u obzir to da suvremeno društvo pred nas stavlja sve veće zahtjeve i da moramo biti u korak s vremenom, prije svega kreativni i snalažljivi, ne bismo li bili uspješni u svom budućem poslu. Poticanje kreativnosti kod djece, i uz to očuvanje svega onoga što smo dobili u nasljeđe od naših predaka, od izuzetne je važnosti. Danas će dijete osmisliti neku novu brojalicu, a sutra će to isto dijete biti sposobno i dovoljno kreativno da osmisli neki novi tehnički uređaj, projekt i slično.

Zaključna razmišljanja i prijedlozi za budućnost

Edukacijom učitelja i odgojitelja, njihovim uključivanjem u projekte tradicijske baštine na razini lokalne zajednice, učinili smo pola posla. Nakon toga možemo uključiti i institucije i ustanove s područja našega Grada. Moj je prijedlog da uključimo Grad i gradske institucije: Muzej, Centar za kulturu, Gradsku knjižnicu i čitaonicu te različite udruge građana, koje su se u posljednje vrijeme znatno otvorile prema svojim sugrađanima, i na taj način ostvarimo zajedničku suradnju u svrhu poboljšanja kvalitete Malih vezova. Zalažem se da uključimo već navedenu Gradsku knjižnicu i čitaonicu u organizaciju literarnog natječaja za djecu i mlade na temu tradicijske kulture, da organiziramo pjesničke i literarne, dramske večeri, gdje bi djeca bili voditelji programa, moderatori, a mi odrasli samo koordinatori koji će im u tome pomoći. Zalažem se da uključimo, primjerice, Foto-kino klub Đakovo u dječji fotografski ili filmski natječaj. Zalažem se da likovni natječaj, koji je bio organiziran za djecu vrtićke i osnovnoškolske dobi Đakovštine, organiziramo u pravom izložbenom prostoru, kako to i priliči, i na taj način damo mladim umjetnicima na važnosti. Time bismo ujedno poticali i vizualne umjetnosti. Također bismo mogli oformiti novinarsku skupinu djece, kojom bi mi odrasli samo koordinirali, a koja bi popratila sve ono što se događa u vrijeme Malih vezova i koja bi vodila program na pozornici. Zatim se zalažem da organiziramo natjecanje tamburaških sekacija i škola, koje djeluju pri kul-

U kreativnom radu na radionicama, Mali vezovi 2017.

turno-umjetničkim društvima, osnovnim glazbenim i privatnim glazbenim školama, a koje bi se mogle natjecati, između ostalog, svirajući i neke druge žanrove glazbe i na taj način dodatno približiti tamburaške instrumente današnjoj djeci. Zalažem se da promoviramo mlade obrtnike, slastičare, kuhare, frizerke, koji bi se predstavili svojim uradcima temeljenim na tradicijskoj baštini, jer oni to u svojim školama već rade u okviru redovne nastave. U sklopu vezovskih radionica mogli bismo organizirati natjecanje ekipa u dječjim tradicijskim igrama, koje bi bilo zabavnog, a ujedno i edukativnog karaktera.

Smatram kako sve navedeno vrlo lako možemo realizirati u svojoj sredini, te uključiti veliki broj djece, kako bismo na taj način odgojili generacije ljudi koji će znati vrednovati tradicijsku baštinu i jednoga dana preuzeti naš posao.

Prošla su vremena kada si djeci mogao ponuditi bilo što, ne osvrćući se na kvalitetu ponuđenog. Danas imaju sve, i u tom košmaru ponude i potražnje njima samima teško se snaći. Zato je na nama da im ponudimo kvalitetne sadržaje, koji će im biti zanimljivi i dovoljno atraktivni.

Vjerujem kako će kvalitetni sadržaji, ideje i organizacija naići i na finansijsku i organizacijsku pomoć Grada Đakova, Turističke zajednice, gradskih institucija i samih Vezova, moramo se pokrenuti kako bismo naše Vezove oplemenili, osvremenili i pružili im novi zamah u godinama što slijede.

Krajnje je vrijeme prilagodbe tradicijske baštine današnjoj djeci, a ne današnje djece tradicijskoj baštini.

Đakovački rezovi (2010. – 2018.)

Sanja Bježančević

Direktorica Đakovačkih rezova

Ideja da se u Đakovu pokrene manifestacija koja će na suvremen način progovoriti o tradiciji i običajima koje u ovom dijelu Slavonije baštinimo, razvijala se dugi niz godina. Analizirajući ostavštinu 3F-a, odnosno Festivala filmova o folkloru, nastala je manifestacija Đakovački rezovi, koja je unutar svoga programa oživjela i nastavila Festival koji je danas jedan od najstarijih na svijetu. Manifestaciju Đakovački rezovi organizira istoimena udruženja čije ime otkriva gdje se ista smjestila.

Đakovački rezovi sljedeće godine obilježavaju prvo desetljeće svoga djelovanja, a iza sebe imaju prepoznatljive programe i ambasadore manifestacije u zemlji i izvan nje.

Manifestacija je zamišljena kao spoj različitih grana umjetnosti i kulture, za sve generacije i posjetitelje koji su na svojoj osobnoj festivalskoj karti ucrtali srce Slavonije kao nezaobilazno mjesto i posljednji vikend u mjesecu lipnju kao vrijeme kada raspravljamo o najboljim etnografskim filmskim ostvarenjima u svijetu.

Na korzu, Đakovački rezovi 2012.

Okosnica manifestacije Đakovački rezovi jest međunarodni Etno film festival Srce Slavonije koji je nastao 2010. godine iz ranije spomenutog 3F-a ili Festivala filmova o folkloru, koji je 1976. pokrenuo Foto-kino klub Đakovo. Festival filmova o folkloru održavao se bijenalno, na razini bivše države, a prekinut je netom prije početka rata u Hrvatskoj. Nastavila ga je mala grupa entuzijasta i zaljubljenika u film u okviru manifestacije

Đakovački rezovi. Festival je novim ruhom dobio međunarodni karakter, a neke prepoznatljive segmente iz prvih godina zadržao je do današnjeg dana. Glavna nagrada Festivala ostalo je Srce Slavonije, pa tako danas najbolja filmska ostvarenja đakovačkog međunarodnog Etno film festivala krase zlatno, srebrno i brončano srce, svako izrađeno od različite vrste slavonskog drva u stolarskoj radionici poznate đakovačke obitelji Strnad. A ponijeli su naše srce mnogi na različite strane svijeta, i to u Italiju, Kongo, Argentinu, Belgiju, Rusiju, Švicarsku, Francusku, Veliku Britaniju, Španjolsku i dalje.

Kroz desetljeće na zalazu, prošlo je Đakovačkim rezovima mnogo poznatih i manje poznatih, ali jednako dragih i važnih lica iz svijeta filma, kazališta i glazbe. Održano je mnoštvo filmskih projekcija, predstavljeno nekoliko domaćih filmskih festivala i igranih filmova domaće proizvodnje, održan je cijeli niz radionica animacije za najmlade, koje su rezultirale zanimljivim kratkim animiranim filmovima. Održano je nekoliko sjajnih koncerata domaćih glazbenika, a prilika da se predstave domaćoj publici dana je i nekolicini mladih naših lokalnih izvođača i bendova.

Đakovački rezovi surađivali su s đakovačkom ergetikom, Puhačkim orkestrom DVD-a Đakovo, đakovačkim dječjim vrtićima „Sunčev sjaj – Nazaret” i „Zvрk”, s Osnovnom školom „Vladimir Nazor”, Foto-kino klubom Đakovo, Hrvatskom zajednicom tehničke kulture i Zajednicom tehničke kulture grada Đakovo, Centrom tehničke kulture Osijek, s Video klubom Mursa, Astronomskim društvom Orion i drugima.

Posjetili su nas u ovih desetak godina i poznati redatelj Rajko Grlić, poljski veleposlanik u Republici Hrvatskoj Nj. E. Maciej Szymański, dvoje predsjednika Hrvatskog filmskog saveza, Vera Robić Škarica i Hrvoje Turković, filmski kritičar Boško Picula, poznati glumac Ivo Gregurević, te brojni domaći i inozemni filmski autori i umjetnici.

U glazbenom dijelu programa svirali su nam i pjevali Darko Rundek i njegov Cargo Trio, Grupe Pavel i Elemental, Pips Chips & Videoclips, Cantus Ansambl, naše Đakovčanke, Argus Jazz Quartet, Natali Dizdar i ostali.

Podržali su nas i Hrvatski audiovizualni centar, Ministarstvo znanosti i obrazovanja i Ministarstvo kulture, ali i naš Grad Đakovo, čiji naziv nosimo u imenu, a posebno smo ponosni na činjenicu da studenti slavnog Cambridgea uče o našem Festivalu i to izučavajući doprinos etnografskih filmskih festivala u svijetu antropo-

logiji, odnosno razumijevanju i prihvaćanju razlika među ljudima. Ponajprije u kulturološkom smislu. To nije samo vraćanje duga našem gradu, već cijeloj Hrvatskoj, ali i pokazatelj duge ljudske potrebe za kvalitetnim kulturnim sadržajima.

Radionice za djecu, Đakovački rezovi 2014.

Đakovački rezovi bili su i dio zajedničkog projekta sedam europskih zemalja za alternativnu distribuciju kreativnih dokumentaraca pod nazivom KineDok, kada smo na nestandardnim lokacijama puštali i zajedno s našim posjetiteljima gledali festivalske miljenike publike i kritike, te dokumentarne uspješnice Hrvatske, Češke, Slovačke, Mađarske, Poljske, Rumunjske i Norveške.

Za 2017. i 2018. godinu Đakovački rezovi dobitnici su oznake izvrsnosti, odnosno oznake *EFFE Label 2017-2018 – Europe for Festivals, Festivals for Europe* (Europa za festival, festivali za Europu).

U opis obveznih aktivnosti dodali smo i promociju našega grada. Upoznali smo naše goste s kulturom, običajima, slavonskim delicijama, vrhunskim vinima, prirodnim ljepotama, netaknutom prirodom i povjesnim znamenitostima i zanimljivostima.

Koncept Đakovačkih rezova, zamišljen kao urbana priča koja je istodobno slična i u suprotnosti s Đakovačkim vezovima, u okviru kojih se održavaju, nije se bitno mijenjao od prvog izdanja. Ono što je pak potpuno jasno, Rezovi kroz različite kulturno-umjetničke forme progovaraju o aktualnim temama. I možda naš zadatok i naša snaga nisu mijenjati svijest ili popraviti svijet, ali jesu spajati različite kulture i širiti toleranciju. Dobar je početak ne zatvarati oči pred sadašnjosti.

Pokretna slika na velikom platnu možda je najslikoviti način kojim ćemo društvu pokazati sve ono što muči sadašnjost. Čak i ako danas neki veliki problem nije dio naše osobne sadašnjosti, ne znači da nije i naš problem. Ili da sutra neće biti. Kao bića koja bi trebala biti društveno odgovorna, ne možemo ignorirati sve one probleme koji ne ugrožavaju ili ne narušavaju našu svakodnevnicu. Jer ako ugrožavaju ili narušavaju svakodnevnicu samo jednom živom biću, naša je odgovornost reagirati. Ovo što mi u okviru Đakovačkih rezova radimo, naš je način odgovora na spomenute izazove.

Možda Đakovački rezovi nemaju tradiciju mjerenu brojem godina kako to imaju neke druge manifestacije i organizacije sastavnice Đakovačkih vezova, ali imaju sa svim sigurno veliku volju i odgovornost prema nasljeđu koje smo dužni njegovati, obogatiti i prenijeti onima koji dolaze nakon nas, ali i prema ljudskim sudbinama, pravima i slobodama koje svojoj publici donosimo kroz priče ispričane ponajprije filmskim jezikom.

Zato Đakovački rezovi otvaraju svoja vrata i prozore svima. Bez obzira na boju kože i vjersku pripadnost. Bez obzira na političke boje i stavove. Bez obzira na sve različitosti jer one nisu nikada, niti će ikada, biti prepreka boljem sutra.

Stručni žiri pri dodjeli nagrada, Đakovački rezovi 2012.

Ono što možemo obećati našim vjernim posjetiteljima i onima koji će to postati sljedećih godina, jest još više aktivnosti i programa za sve zaljubljenike u filmsku umjetnost, glazbu i kazalište, koji naše živote čine potpunijima.

Foto-kino klub Đakovo 1951. – 2018.

Željko Germovšek

Tajnik FKK Đakovo

Klub kroz povijest

Nezaobilazno mjesto u novijoj povijesti grada zauzima osnivanje Foto-kino kluba Đakovo. Zahvaljujući grupi entuzijasta, zaljubljenika u fotografiju i film, davne 1951. godine, u ozračju stvaralaštva i naprednih ideja, osnovan je Foto i kino klub Đakovo. Na ideji amaterizma i ljubavi prema filmu realizirani su mnogi značajni i uspješni projekti.

Danas ne možemo ni zamisliti da je tada u gradu bilo tek toliko fotoaparata da su se mogli pobrojiti na prste dvije ruke. O filmskim kamerama samo se sanjalo. Klupska oprema nije bila vrhunská, ali je i takva privukla mnogo članova u Foto-kino klub. Izmjene članova bile su česte, a kroz Klub i tečajeve u ovih 65 godina rada prošlo je više od 450 članova. Tridesetak najvećih zanesenjaka ostali su vjerni Klubu, svojim radom i zlaganjem pribavljali su novac za obnovu opreme. Željni rada i afirmacije, članovi su odmah počeli s organizira-

njem raznih izložbi. 22. prosinca 1951. godine održana je *I. Izložba fotoamatera Đakova*. Nove izložbe slijedile su svake godine, a već 1953. FKK je ozbiljna organizacija i dobiva povjerenje za postavljanje *III. Izložbe fotografija Slavonije i Baranje*. Povjerenje đakovačkom FKK-u ukazao je i Foto savez Hrvatske, povjerivši 29. studenog 1969. godine organiziranje *VII. Republičke izložbe fotografija i dijapositiva u boji*. Od 1998. godine FKK je suorganizator, a s Centrom za kulturu i domaćin, Županijskih izložbi fotografije koje organizira Fotoklub Osijek. Općinski fond za kulturu financirao je rad Foto-kino kluba uz obvezu da se o životu, radu i značajnim događajima grada i Đakovštine snimaju dokumentarne fotografije. Upravo takve, dokumentarne fotografije danas svjedoče o svim promjenama i događajima važnim za razvoj grada i život ljudi, kao i svim važnim manifestacijama. Članovi Kluba od prvoga su dana aktivno uključeni u praćenje i snimanje đakovačkih vezova, iz čega je nastao niz fotografija i vrijednih filmskih zapisa. Od prvog dana

40 1976.-2016.
years/godina

festival
filmova o
folkloru

SRCE SLAVONIJE
the HEART of SLAVONIA

23.-24. 6. 2016.

ĐAKOVO - KORZO

PROJEKCIJE U 10⁰⁰, 14⁰⁰, 16⁰⁰ i 21⁰⁰ h

FESTIVAL U ORGANIZACIJI
FOTO KINO KLUBA ĐAKOVO I ĐAKOVAČKIH REZOVA

SPONZORI:

Obljetnički plakat iz 2016., Arhiva FKK Đakovo

igara u grupi za fotodokumentaciju imenovani su članovi Foto-kino kluba Ivan Germovšek, Nikolaj Lazarov, Stjepan Tosenberger, i mnogi drugi. Kroz godine snimanja nastala je velika i vrijedna fototeka čiji su snimci korišteni za dvije velike izložbe; 1981. godine *Dokumentarna fotografija o Đakovu i Đakovštini* te 2002. godine *Naš grad raste i razvija se*.

Prvi susret članova FKK s amaterskim filmom dogodio se 1959. godine kada je Kino klub Pionirskoga grada iz Zagreba gostovao u Đakovu sa svojih osam filmova. Bila je to projekcija koja je požurila članove Kluba da se što prije kupi filmska kamera. Prvi je to privatno učinio Ivan Germovšek, a kamera je bila na raspolaganju i ostalim članovima. Početkom 60-ih godina FKK kupuje SUPER 8 filmsku kameru te 16 mm kamere. Videokamera kupljena je krajem 80-ih godina, a stručni snimatelj Hrvatskog filmskog saveza održao je dvodnevni tečaj za članove, čime počinje novo razdoblje filmskoga rada.

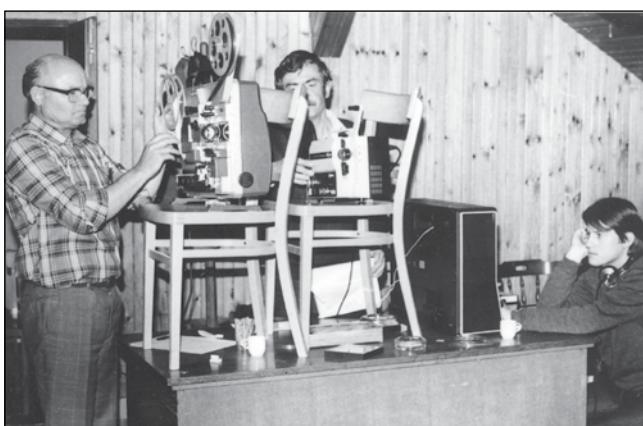
Nabavkom filmskih kamera aktivnost članova FKK-a razvila se u nekoliko pravaca; filmovi svih formata za festivale i smotre, 16 mm film za dokumentaciju, *Filmska kronika Đakovštine*, te dopisništvo s TV-om Zagreb, koje počinje 1968. i traje sve do 1989. godine. U tom razdoblju televizija je objavila 338 priloga FKK-a snimljenih u Đakovu i Đakovštini. Novac od TV honorara uplaćivan je na žiro-račun Kluba te je korišten za kupnju i nabavu nove opreme.

Snimajući vijesti za TV Zagreb, paralelno su nastali materijali i vijesti za lokalnu upotrebu pod nazivom *Filmske kronike Đakovštine*, koje su se prikazivale u kinu jedan cijeli tjedan u mjesecu. Prvi broj prikazan je 19. siječnja 1971. godine, a članovi FKK-a posebno su ponosni na *Kroniku broj 10/1972*, nastalu u listopadu 1972. godine za vrijeme dvosatnog boravka engleske kraljice Elizabete II. u Đakovu. Svake godine poseban broj kronike bio je posvećen Đakovačkim vezovima, a istodobno je snimljeno i nekoliko kratkih filmova s istom tematikom. Kronike su prikazivane sve do 1979., kada je zgrada kina zatvorena te srušena radi obnove 1982. godine. Materijali su i dalje snimani u nadi da će biti projicirani nakon obnove kina. Obnova je potrajala, a kada je novo kino počelo s radom, više nije bilo interesa za lokalne vijesti u tom obliku.

Od sredine sedamdesetih godina 20. stoljeća FFK bio je na zavidnoj razini svog djelovanja, članovi aktivni, a filmska oprema dovoljna za ozbiljniji rad. Sudjelujući u organizaciji Đakovačkih vezova, članica Kluba Nada Varšava, potaknuta ljubavlju prema folkloru i snimanju, predložila je predsjedništvu Kluba organiziranje festivala amaterskog filma na zadatu temu: folklor. Već iduće, 1976. godine održan je za područje Hrvatske I. Festival filmova o folkloru, među amaterima poznat kao FFF ili 3F. Imao je dvije kategorije; Dječji film i Film odraslih autora. Odaziv amatera bio je dovoljan da festival bude uspješan, a kako je tema uska, odlučeno je da se 3F održava bijenalno, svake parne godine. Ukupno je održano šest festivala, a posljednji 3F 1986. godine teško se financijski pokrio. U dvanaest godina organiziranja Festivala filmova o folkloru, članovi FKK-a snimili su 31 film na već spomenutu temu. Filmove su slali i na druge festivalе и revije u državi, gdje su bili zapaženi i nagradivani. Osim umjetničke, filmovi o folkloru imaju neizmjernu kulturološku i dokumentarnu vrijednost koju su prepoznali brojni etnolozi u muzejima, prije svih Muzej Đakovštine, zatim Muzej Brodskog Posavlja, Zavičajni muzej Našice i Etnografski muzej Zagreb. Kao domaćini i organizatori 3F festivala, članovi FKK nastojali su se svake godine predstaviti sa što više filmova. Neiscrpan izvor ideja bili su ljudi, tradicija grada i đakovačkog kraja, stari zanati i običaji koji su rezultirali nizom filmova:

Domaći kruh – Boris Zegnal,

Đakovački vezovi – Stjepan Tosenberger i Mata Bošnjaković, FKK Đakovo

Gori lampa devetoga broja u kućaru gdje je draga moja, Daje se na znanje, Majsko drvo, Dukat kao nakit, Sjećanje bab Kate Rokićine, Vinčac – Antun Gvozdanić, FKK Đakovo

Gorjanske ljelje, Sijelo – Kino sekcija OŠ „I. G. Kovacić“ Đakovo

Jedan dlan za dan – Željko Rogina, FKK Đakovo
Klas do klasa, K. br. 217, Brodska Varoš – Nada Varšava, FKK Đakovo

Medvjedi – Željko Germovšek, FKK Đakovo
Moja najdraža pjesma – Nada Varšava FKK Đakovo
Napravi, djede, egede – Ivan Grizak i Stjepan Tosenberger, FKK Đakovo

Od ražove slame – Ivan Grizak, FKK Đakovo
Plethenico, divojačka diko – Nada Varšava i Stjepan Tosenberger, FKK Đakovo

Put liciterskog srca – Antun Gvozdanović, FKK Đakovo

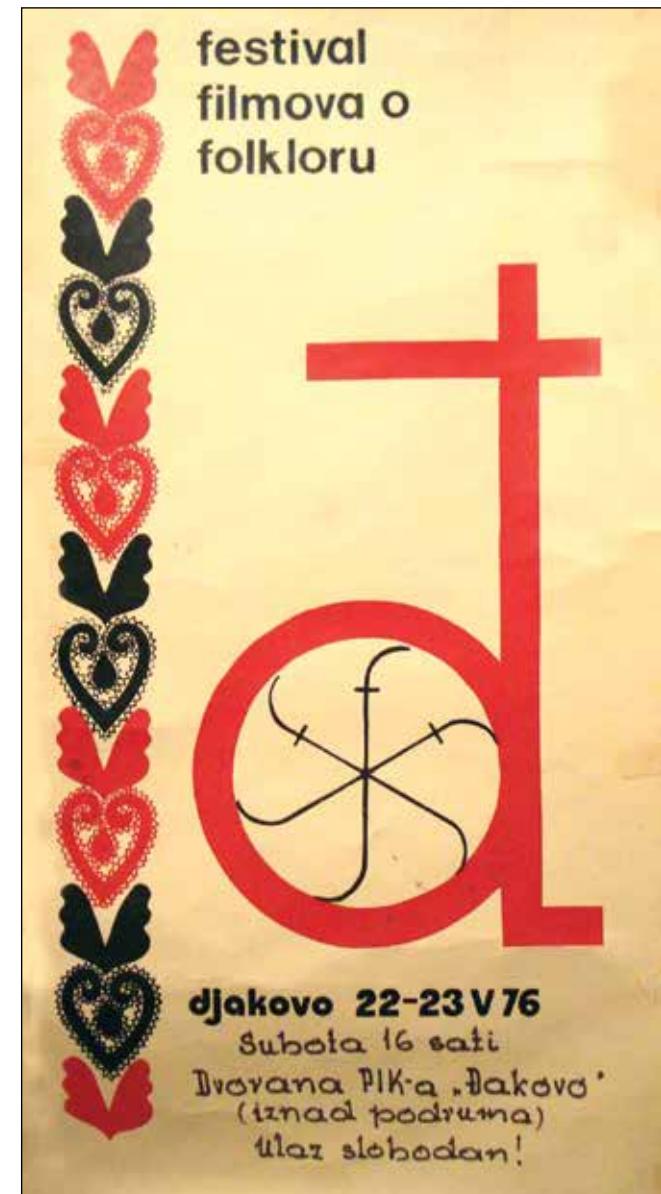
Tikvice čić Ilje – Željko Germovšek, FKK Đakovo
Ugljenari – Viktor Pranjković, FKK Đakovo
Zlatni vez Marije Pavić – Stjepan Tosenberger, FKK Đakovo

Vrijednost 3F-a i filmova o folkloru potvrđuju svojim sudjelovanjem u radu žirija na festivalima i naši poznati umjetnici, znanstvenici i ugledni novinari.

Filmski redatelj i filmski kritičar dr. Rudolf Sremec četiri je puta bio gost FKK-a i član žirija, a filmski redatelj Vladimir Tadej jednom. Zagrebački sociolog i znanstvenik Antun Petak dva je puta ocjenjivao filmove 3F-a. Profesorica etnologije i viši kustos u Etnografskom muzeju Zagreb, Nada Majanović nije propustila ni jedan festival. Od novinara u radu žirija četiri puta sudjelovalo je urednik i filmski kritičar Radio Zagreba, Dražen Movre. Đuro Šovagović, urednik Glasa Slavonije i kolumnist putopisa iz slavonskih sela također je četiri puta žirirao na Festivalu filmova o folkloru u Đakovu. Uz vlastiti festival 3F, Foto-kino klub Đakovo bio je organizator i republičkih festivala; 1969. godine IV. Susreta filmske omladine Hrvatske i 1990. godine 28. Revije dječjeg filma.

Budući da je rad Foto-kino kluba vezan za odluke i stanje u Gradu, sjedište Kluba često se mijenjalo. Da-nasjni prostor u upotrebi je od 70-ih godina, a članovi su ga sami uredili i namijenili klupskim aktivnostima. Sva arhivska građa, fotodokumentacija i filmske trake sačuvane su isključivo zahvaljujući pojedinim članovima kluba (Germovšek, Tosenberger, Varšava), koji su dio tih materija sačuvali kod sebe u privatnom vlasništvu.

Tijekom Domovinskog rata, u prostorima Foto-kino kluba bile su smještene jedinice Hrvatske vojske pri-

Plakat iz 1976., Arhiva FKK Đakovo

čemu je oštećena i uništena velika količina filmskog materijala i arhivske građe. Nakon rata članstvo se ponovo okuplja, uređuje prostor i nastavlja s radom. Fotografije i filmski zapisi pohranjuju se na novim medijima, a pomoć pri nabavi nove opreme osigurao je i Grad.

Pokraj redovnih aktivnosti, organizacija izložbi i festivala, nastavilo se s prikupljanjem arhivske građe, fotografija i filmskih zapisa te s njihovom digitalizacijom. Klub nekoliko godina radi na digitalizaciji filmskih traka svih filmova, filmskih kronika i fotografija, s ciljem stvaranja arhive Kluba iz proteklih 69 godina rada. Opstanak Kluba svih ovih godina možemo zahvaliti aktivnim i upornim volonterima, pojedincima kao što su Nikolaj Lazarov, Franjo Baumholc, Ivan Germovšek, Stjepan i Anica Tosenberger, Nada Varšava te svim današnjim članovima. Briga o arhivskoj građi i snimljenim materijalima prepuštena je Foto-kino klubu i njegovim članovima, što nije najbolji način za očuvanje ovako vrijedne građe.

Klub danas

Nastojanje da se razvije želja za prihvaćanjem i očuvanjem narodne tradicije i folklora u svakodnevnom životu kroz novi pristup, potaknulo je ideju o organizaciji novoga festivala. Dvadeset četiri godine nakon posljednjeg *Festivala filmova o folkloru*, u okviru Đakovačkih rezova, manifestacije koja je dio tradicionalnih Đakovačkih vezova, nastavlja se priča o etnografskom filmu. Tako nastaje festival novog imena i ovoga puta međunarodnog karaktera. Novo ime festivala *Srce Slavonije* govori gdje se smjestio naš grad, kako geografski, tako i u srcima građana ovoga grada i naše regije. *Etno film festival Srce Slavonije* zamišljen je kao festival koji je oslobođen isključivo folklornih sadržaja i koji pruža mogućnost mnogo širih umjetničkih izražaja. Središnja tema festivala postaje narod koji baštini svoju povijest, običaje i folklornu tradiciju i čovjek kao pojedinac koji tu tradiciju i pripadnost svom narodu prenosi, ma gdje on u svijetu bio. *Srce Slavonije* kulturni je događaj za gledatelje svih generacija koji kroz nekoliko dana festivalskih događanja u velikom broju posjećuju projekcije izabranih domaćih i svjetskih filmova etno motiva u staroj đakovačkoj jezgri. Na prošlogodišnji 9. *Međunarodni Etno film festival*, koji je dodjelom nagrada zatvoren 24. lipnja 2017. godine u Đakovu, pristiglo je iz 43 zemlje svijeta 125 filmova, od kojih je za prikazivanje izabранo njih 17. Glavni program 10. *Međunarodnog Etno film festivala Srce Slavonije* donosi i ove godine nove i zanimljive filmove s etno motivima različitih zemalja i kultura. Filmovi u konkurenciji natjecat će se za nagradu festivala – *Zlatno srce Slavonije*. Okosnica su programa, kao i do sada, filmovi autora iz regije Jugoistočne Europe, ali i filmovi autora visoke umjetničke vrijednosti iz cijelog svijeta.

Posljednjih godina klupski rad razvijao se više prema fotografiji, gdje individualni rad dolazi do punog izražaja, a manje prema filmovima koji zahtijevaju više timskog rada i više vremena. Među posljednjim radovima s tematikom folklora i običaja jest film *Viona Nade Varšave*, snimljen 2009. godine, koji prikazuje običaj krštenja djeteta i izradu „rezanaca na brdo”, koji su se radili za svečane prigode. U stalnom nastojanju da se obnovi rad na filmskim prilozima i dokumentarnom filmu, FKK organizira tematska predavanja i tečajeve kako bi zainteresirali i privukli što veći broj novih članova.

Ne zanemarujući zadatak te nastojanje da i dalje sve promjene i događanja bilježimo trajno vrijednom fotografijom, svake godine Klub organizira otvorenu izložbu

fotografija *Volim Đakovo*, na kojoj sudjeluju svi građani sa zanimljivim motivima i detaljima iz svakodnevice našega grada.

Od prve izložbe koja je postavljena 2009. godine, pa sve do danas 2018. godine kad pripremamo 10. izložbu, sudjelovalo je 301 autor s 1 295 fotografija, od kojih je prosudbeni žiri odabrao 644 fotografije za izložbu. Sve odabrane fotografije objavljene u katalozima predstavljaju vrijedan dokument koji bilježi promjene, ljepotu i nedostatke videne okom naših sugrađana i posjetitelja. Kako bi što veći broj građana mogao vidjeti fotografije i uživati u njima, Foto-kino klub na svoju je inicijativu i iz svojih sredstava opremio izložbeni prostor u Centru za kulturu Đakovo. Tijekom godine opremom se služe i druge organizacije i udruženja; dječji vrtići, planinari, ribiči, Lionsi, amaterski slikari i svi ostali autori zainteresirani za izlaganje svojih radova, što potvrđuje potrebu za ovakvim prostorom.

Kroz svoje aktivnosti i rad svakodnevno radimo na unapređivanju fotografije, ne ograničavajući osobne slobode, izbor tehnike i teme fotografija. Svake godine organiziramo nekoliko tematskih izložbi i izložbe drugih autora uz poseban naglasak na samostalne izložbe članova Kluba. Kontinuirano pratimo sve manifestacije i događanja u gradu (Đakovački vezovi, Đakovački bušari, Obruč, Gastro dani, Noć muzeja i ostalo) i time popunjavamo bogatu arhivu fotografija koje prikazuju promjene u proteklih 65 godina našega grada. Članovi Foto-kino kluba sudjeluju na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu, gdje postižu zavidne rezultate, a postavljaju i prigodne izložbe u gradu. Među članovima Foto-kino kluba najuspješnija je autorica Silvija Butković, koja kroz niz samostalnih izložbi prikazuje bogatstvo folklorne baštine i Državne ergele Đakovo; *Plemenitaši*, 2008., Čuvari baštine, 2009., *Slavonija u oku*, 2010., *Slavonski akvarij*, 2011., *Rukoplet*, 2012., 2013., *Biserje ravnice*, 2014., *Prsluk šila, vezak vezla*, 2015., *Šešir moj*, 2016., *Konji bili, konji vrani*, 2017., *5 godina Božićnog bala lipicanaca*, 2017., *Konji u sportu*, Noć muzeja 2018. i brojne druge.

Poučeni dosadašnjim iskustvom i dostignutim rezultatima, Foto-kino klub Đakovo i dalje će svojim fotografijama i filmskim kadrovima svjedočiti ljepotu i razvoj našega grada, a svojim članovima osigurati tehničku podršku i omogućiti kreativnost te punu osobnost pri realiziranju svih njihovih ideja. Sigurni smo da ćete i vi još dug niz godina svjedočiti uspjesima i napretku našega Kluba u zajedničkoj ljubavi prema našemu gradu.

Zaštita kompleksa ergele Ivandvor

Mirela Ravas

Konzervatorski odjel u Osijeku

Graditeljska baština, sa svojim kulturno-povijesnim značenjem, sastavni je dio čovjekova okoliša. Zaštita i očuvanje graditeljske baštine obveza je utemeljena na zakonskim odredbama i na osjećaju odgovornosti svake zajednice da svoja kulturna dobra njeguje i čuva. Zaštitu graditeljske baštine Ministarstvo kulture provodi kroz Upravu za zaštitu kulturne baštine s mrežom konzervatorskih odjela¹. Djelatnici konzervatorskih odjela sveobuhvatno sagledavaju problematiku prostora u cilju zaštite, očuvanja, obnove i prezentacije svih vrsta kulturne baštine: materijalne – nepokretne i pokretne, te nematerijalne kulturne baštine.

Zaštita kompleksa ergele Ivandvor počela je u studenom 2014. godine na upit Državne ergele Đakovo. Djelatnici Konzervatorskog odjela u Osijeku pregledali su graditeljsku baštinu ergele Ivandvor te je utvrđeno da zgrade, uz povijesni značaj ergele, imaju odlike kulturno-povijesne cjeline povijesne i tehničke vrijednosti, čime ispunjavaju kriterije potrebne za upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Nakon završene valorizacije kompleksa ergele Ivandvor, prijedlog za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra upućen je Stručnom povjerenstvu za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra u Upravu za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture. Stručno povjerenstvo prihvatio je prijedlog te je početkom lipnja 2015. godine donijelo Rješenje kojim se utvrđuje da kompleks ergele Ivandvor ima svojstvo kulturnog dobra. U Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara Kompleks ergele Ivandvor upisan je pod brojem Z - 6548.²

Ergelu³ Ivandvor, smještenu sedam kilometara zapadno od Đakova, čine staje i korali za pastuhe, kobile i ždrebade te zgrada u kojoj su nekada stanovali radnici ergele. Kompleks je izgrađen za vrijeme biskupa Ivana Krapca⁴ 1912. godine te je po njemu i nazvan. Zgrade okružuje 310 hektara pašnjaka, livada i poljoprivrednog

zemljišta u vlasništvu ergele na kojemu se uzgaja zob te priprema slama i sijeno za ishranu konja.

Sve su zgrade do danas u cijelosti zadržale svoj izvorni oblik i vizure. Odlikuju se masivnim nosivim zidovima građenim punom opekom starog formata i jakim drvenim krovnim konstrukcijama s pokrovom od ravnoga glinenog crijeva. Međukatnu konstrukciju čini drveni grednik s dvoslojnim daščanim podom tavana i žbukanim podgledom na trsci i donjoj daščanoj oplati.

Unutrašnjost kompleksa na Ivandvoru, 2015.

Središnje mjesto u kompleksu ergele zauzima reprezentativna zgrada velike ili *lauf staje*⁵, prizemnice tlocrte osnove u obliku izduženog pravokutnika, dimenzija 82 m puta 13 m, a u kojoj je smješteno matično stado kobila s podmlatkom.

Pročelja velike staje, orijentirana sjeverozapad-jugostok, oblikovana su jednostavno i simetrično. Rastvorena su s po petnaest prozorskih otvora, izvorno simetrično postavljenih. S vremenom su pojedina vrata i prozori zatvoreni. Prozorski su otvori pravokutni, segmentnog lučnog zaključka i ostakljeni bravarskim okнима. Otvaraju se oko središnje osi prema unutra. Prozorske klupčice i nadvojni blago su naglašeni istakom u opeci. Na sjeverozapadnom pročelju nalaze se četiri, a na jugoistočnom tri ulazna otvora. Bočna su pročelja zabatno zaključena. Na sjeverozapadnom bočnom pročelju nalaze se dvo-dijelna, jednokrilna vrata, koja povezuju staju s koralom. Vrata staje sastoje se od gornjeg i donjeg dijela. Otvara-

1 <http://www.min-kultura.hr/default.aspx?id=27>

2 <http://www.min-kultura.hr/default.aspx?id=6212&kId=310519534>

3 Ergela (hergela) je stočarsko gospodarstvo na kojem se uzgajaju visokokvalitetni konji. Može imati jednu štalu (konjušnicu) ili cijeli kompleks štala. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Ergela>
hergele ← perz. har: magarac + gele: stado <http://hrvatski.enacademic.com/100887/ergela>

4 Ivan Krapac, biskup 1910. – 1916. godine, dao je izgraditi zgradu Sjemeništa, postaviti kovanu ogradu oko Strossmayerova perivoja umjesto dota-dašnje drvene, te obnoviti biskupijski dvor.

5 *Lauf staje*, staje s „otvorenom klimom“, objekti koji su otvoreni s jedne strane (najčešće južne ili strane koja je najmanje izložena vjetrovima), kod kojih je omogućeno kontinuirano miješanje vanjskog i unutarnjeg zraka prirodnom ventilacijom.

njem gornjih dijelova regulira se prirodni protok zraka u stajama. Sva vrata koja vode iz staje otvaraju se prema van.

Sredinom tavanskog dijela zgrade, na kojem se sklađište sijeno i zob, uzdižu se ozrake, vertikalni odvodni kanali četvrtastog presjeka koji polaze od stropa štale, prolaze kroz tavan i izlaze iznad krova, a omogućuju vertikalno vjetrenje. Kanali su na izlazu iznad krova pokriveni radi zaštite od kiše i jačeg provjetravanja.

Središnjim dijelom staje pružaju se dva reda drvenih stupova, pri podu pojačanih betonskim postamentima, koji podupiru stropnu konstrukciju, drveni grednik s daskama.

U unutrašnjosti staje u značajnoj je mjeri očuvano izvorno oblikovanje. Pod staje popločen je prepečenom opekom sa strukturiranom površinom radi sprječavanja proklizavanja konja. Pojilišta su izgrađena prepustanjem opeke iz zida te izlivena u betonu. Sačuvani su fenjeri koji su se koristili za osvjetljenje do uvodenja električne energije. Usljed dotrajalosti izmijenjeni su dijelovi drvene građe i boksovi za konje u središnjem dijelu staje.

Pogled na staje Ivandvora, 2015.

Dvije staje za pastuhe različitih dobnih uzrasta smještene su okomito na bočna pročelja *lauf* staje. Na obje staje za pastuhe prozorski i ulazni otvori smješteni su samo na južnoj strani. U međuprostoru staja nalaze se korali, ogradieno zemljишte za slobodan isplust konja. Ograda korala tradicionalno se izrađuje od bagremovog drveta te bijeli vapnom.

Jugoistočno od *lauf* staje i paralelno s njom pruža se zgrada radničkih stanova. Izvorno je zgrada bila podijeljena na četrnaest stanova koji su se sastojali od sobe, kuhinje i ostave te pripadajućeg dijela tavana. Početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća, a povodom posjeta i za potrebe prijma kraljice Elizabete, 1972. godine, od dva je stana napravljena manja dvorana za sastanke.

Stanovi, u kojima su stanovali radnici s obiteljima, smješteni su s obje strane zgrade i svaki je rastvoren s tri prozora s kapcima. U stanove se ulazilo iz hodnika koji

okomito presijecaju zgradu. Podovi u sobama obloženi su daskama, a u kuhinji i ostavi opekom. U sobama su se nalazili zidani štednjaci. Dva nasuprotna stana koristila su jedan dimnjak. Jugoistočno uza zgradu stanova nalazi se nekoliko gospodarskih zgrada koje su za svoje potrebe koristili nekadašnji stanari.

Idejno rješenje⁶ predlaže prenamjenu zgrade, koja se danas nalazi izvan funkcije, u interpretacijski centar s muzejskim postavom kroz koji bi bilo moguće prikazati povijest i tradiciju konjogoštva Državne ergele Đakovo. Također, primjereni bi se moglo prezentirati i nematerijalno kulturno dobro, Tradicija uzgoja lipicanaca u Slavoniji, Baranji i Srijemu, upisano u Registr kulturne baštine Republike Hrvatske pod brojem Z - 6918.

Rješenjem o zaštiti kompleksa ergele Ivandvor utvrđen je i *sustav mjera zaštite*⁷ koje propisuju očuvanje kompleksa, ukazuju na osobitosti koje je potrebno čuvati te zahvate koje je potrebno poduzeti u cilju vraćanja povijesnih gospodarskih zgrada u izvorno stanje⁸. Prilikom izrade mjera zaštite sagledavala se cjelina kompleksa danas i potrebe suvremene tehnologije konjogoštva, ali i detalji poput potrebe uređenja okoliša izvornim vrstama voća i listopadnog drveća ili izvedba ograda korala od bagremovih stupaca bijeljenih vapnom. Zaštitni i drugi radovi na kulturnom dobru i unutar prostornih međa obuhvata Rješenja o zaštiti mogu se poduzeti samo uz prethodno odobrenje nadležnog tijela, Konzervatorskog odjela u Osijeku.

Osobitost ergele Ivandvor predstavlja i njezin smještaj na blagim istočnim obroncima Krndije, u okruženju oranica i pašnjaka s mješovitim živicama i šumarcima. Ove značajke krajobraza pružaju mogućnost zaštite kompleksa i u kategoriji kulturnog krajolika koji Zakon

6 Valentina Slabinac, dipl. ing. arh., Idejno rješenje prenamjene upravne zgrade, Kompleks ergele Ivandvor, studeni 2016.

7 Sustav mjera zaštite kulturnoga dobra jest ukupnost svih zaštitnih mjera utvrđenih radi potpune zaštite i očuvanja pojedinoga kulturnog dobra (Članak 6., točka 8., NN, br. 152/14).

8 Na primjer, na starim fotografijama vidljivo je da je izvorno završno oblikovanje pročelja bila opeka, bez žbuke, te je prilikom buduće obnove potrebno otvaranje probnih sondi radi utvrđivanja mogućnosti čišćenja boje s opeke pjeskarenjem.

Zgrada kompleksa Ivandvor, 2015.

o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN, br. 44/17.) definira kao *nepokretno kulturno dobro, krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture koje svjedoče o čovjekovoj nazočnosti u prostoru*.⁹

Također, Program zaštite okoliša Osječko-baranjske županije navodi sljedeće vrijedne krajobrazne elemente koje treba čuvati, a koje nalazimo na Ivandvoru:

- 1) raznolikost poljoprivrednih kultura;
- 2) vizualna kvaliteta smjenjivanja nepreglednih poljoprivrednih površina sa šumama;
- 3) prelasci s ravničarskog krajobraza na brežuljkaste predjele prekrivene šumama i vinogradima;
- 4) područja s karakterističnim uzorcima naselja;
- 5) pojedinačni „markeri“ (kulturno-povijesne i graditeljske baštine).¹⁰

Kompleks ergele Ivandvor predstavlja značajnu kulturno-povijesnu cjelinu koja prikazuje kontinuitet konjogoštva od početka 20. stoljeća, čiju vrijednost nogašava postojanje izvorne funkcije do danas. Status kulturnog dobra koji je ergela Ivandvor stekla znači da prepoznajemo i cijenimo baštinu, ali i traži suradnju svih nadležnih tijela u cilju primjerene prezentacije baštine koju ćemo ostaviti u naslijedstvo budućim generacijama. Ili, riječima pokojne kolegice Ljiljane Šarlah: „Odnos prema baštini najbolje svjedoči o jednom narodu, njegovoj kulturi i učenosti, o poštovanju naslijeda i očuvanju za buduće naraštaje – to je civilizacijski, moralni i etički čin, a nadasve ljudski. Kulturna baština je krhkka, jedinstvena i nenadoknadiva i naša je dužnost i moralna obveza skrbiti, čuvati je i sačuvati za budućnost.“¹¹

Autor fotografija je Ana Mutnjaković, fotografkinja Konzervatorskog odjela

9 Kulturni krajolici vrsta su nepokretnog kulturnog dobra koje sadržava povijesno karakteristične strukture što svjedoče o čovjekovoj nazočnosti u prostoru, a predstavljaju zajedničko djelo čovjeka i prirode, ilustrirajući razvitak zajednice i pripadajućeg teritorija kroz povijest. Republika Hrvatska posjeduje karakteristične tipove kulturnih krajoblika koji su važna sastavnica i nositelj njezina prostornog identiteta. U mnogim područjima Hrvatske postoje povijesni kulturni krajolici u kojima su još očuvani tradicionalni prostorni odnosi, povijesni uzorci i način korištenja, <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=7242>

10 www.obz.hr/hr/pdf/prostor/program-zastite-okolisa.pdf

11 Ljiljana Šarlah, Skrb o kulturnoj baštini, Diacovensia XIII. (2005.)

Muzej u loncu ili kako kapitalizirati baštinu

Maja Žebčević Matić

Gradski muzej Požega

Tradicijska prehrana samo je jedan mali dio nematerijalne kulturne baštine koji nam možda od svih najpotpunije pruža uvid u filozofiju, ali i način nekadašnjega svakodnevnog života, kao i razumijevanje povijesnog konteksta pojedinih razdoblja. I zato je istraživanje tradicijske prehrane kroz izvore i žive kazivače vrlo važno. Ali jednak je važna i rekonstrukcija zaboravljenih jela koja nam otvara mogućnost da baštinske spoznaje prenosimo dalje kroz ponovno pripremanje i prezentaciju tradicijskih jela u restoranima, OPG-ovima ili kao *street food* na turističkim manifestacijama, te da tako svoju regiju na vrlo originalan način predstavljamo posjetiteljima.

Tom idejom vodio se i Gradski muzej Požega kada je osmišljavao projekt *Muzej u loncu* koji je do danas istražio, dokumentirao i na različite načine prezentirao više od stotinu zaboravljenih tradicijskih jela svih slojeva društva, prije svega Požege i Požeštine, a zahvaljujući sjajnoj suradnji sa šesnaest muzeja Muzejske udruge istočne Hrvatske i cijele Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema.

U pripremama za izložbu „Baš se nekad dobro jelo” 2012. godine, sam uvid u temu tradicijske prehrane na terenu Požege i Požeštine pokazao je da je riječ o neiscrnom, gotovo neistraženom baštinskom blagu kojega kao sredina gotovo da nismo svjesni, kao ni mogućnosti kapitaliziranja njegovih očiglednih potencijala. Izložba je tijekom godina prerasla u projekt pod nazivom *Muzej u loncu* zahvaljujući širini teme, ali i veličini problema nedovoljnog poznavanja tradicijske prehrane koje nas je dovelo do nekorištenja golemog potencijala, pa samim tim i krive percepcije javnosti cijele regije.

Naime, Slavonija, Baranja i Srijem, dakle cijela istočna Hrvatska, koja slovi kao regija u Hrvatskoj u kojoj se najobilnije jede i piye, za razliku od drugih regija do 2012. godine zaštitila je kao nematerijalno kulturno dobro Republike Hrvatske samo umijeće pripreme jednoga tradicijskog jela, točnije kulena. Razloga tomu ima više. Od neistraženosti same teme, neosvještenosti vrijednosti i potencijala manje poznatih tradicijskih jela, pa sve do nedovoljne međusobne komunikacije koja je dovela do zaborava mnoštva jela prepuštenih samima sebi u pojedinim mjestima, jela koja su nestajala baš poput običaja i navika za koje su bila vezana. Sve je to dovelo do

S otvorenja izložbe u Muzeju Đakovštine, 2016.

poražavajuće percepcije šire javnosti tradicijske kuhinje Slavonije, poznate uglavnom po tri jela: čobancu, fišparikašu i svinjokoljskim suhomesnatim prerađevinama, koja su na kraju i sami Slavonci prihvatali kao jedine.

Kako drugačije objasniti činjenicu da požeški vino-gradarski čevap, gunjanski *gojtani*, iločka čvarkara ili cernički *ćupteti*, koji su savršeni *fast, finger* ili *street food*, do sada nisu prepoznati izvan svojih mjesta ili pojedinog običaja?

Muzej u loncu kroz istraživanje i promoviranje nepoznatih jela potpuno je destigmatizirao ovakvu percepciju. Prije svega, utvrđeno je da se na terenu, u selima, gradovima, kuhinjama, kuharicama i arhivima istočne Hrvatske krije golema škrinja s blagom u obliku nebrojenih zanemarenih i zanimljivih jela s fantastičnim baštinskim pričama, koja čekaju kao zapeta puška prepoznavanje lokalnih ugostitelja i turističkih djelatnika. Jednako tako, Muzej u loncu bori se za skidanje etikete koja se desetljećima lijepi uz slavonsku kuhinju da je nemaštovita, preuzeta od susjednih naroda, da obiluje uglavnom mesom te da je zbog toga nezdrava.

Stoga je vrlo važno popularizirati sve spoznaje koje su proizašle iz istraživanja, ponajprije među samim Slavoncima. Zahvaljujući Udruzi turističkih vodiča Slavonije i Baranje Muzej u loncu, s izložbom „Baš se nekad dobro jelo” i s predavanjem o nepoznatim zanimljivostima vezanima uz tradicijsku prehranu, ali i s degustacijom

petnaestak jela, obišao je sedam ugostiteljskih objekata širom istočne Hrvatske. Senzibiliziranje javnosti nastalo se dokumentarnim filmom Muzej u loncu Hrvatske televizije, te objavljivanjem običajno-povijesnih priča vezanih za svako jelo s foto-receptom njegove pripreme na istoimenom blogu. Zahvaljujući suradnji svih muzeja, istraživanje Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema rezultiralo je novom izložbom s katalogom i trideset novih jela za koja smo procjenili da zaslužuju pozornost, među kojima su svakako i posna sarma s krumpirom, te rezanci na brdo, i to zahvaljujući Muzeju Đakovštine, KUD-u „Zora“ iz Piškorevaca i dvjema vrijednim dušama; Evici Marčinko i Mariji Plančak.

Autori projekta s kazivačicama iz Đakovštine, 2016.

Recepti jela s fotografijama i običajno-povijesnim pričama uz potporu Ministarstva kulture RH koje je prepoznalo vrijednost projekta, uz blog, objavljeni su i u vrlo lijepoj monografiji Muzej u loncu – Slavonija, Baranja i Srijem u nakladi Bošković iz Splita, koja je time postala dostupna u cijeloj Hrvatskoj. Uz česte prezentacije u obliku uličnog natkuhanja, radionica izrade istih za vrijeme turističkih manifestacija, inicijativu nekoliko ugostiteljskih objekata u Požegi koji su preuzeli neke od jela Muzeja u loncu, najozbiljnije se priprema i posebna turistička atrakcija Muzeja u loncu kao otvorenog muzeja sa *street food* ponudom odabralih zaboravljenih jela, uz bogat program *cooking showova*, degustacija i radionica za vrijeme Aurea festa, sa željom da se brojnim posjetiteljima na poseban i zanimljiv način baštinske priče Slavonije ponude – na tanjuru.

Uz Ministarstvo kulture RH, potencijale projekta Muzej u loncu uočili su i ostali, pa je je tako do sada projekt dobio četiri nacionalne nagrade iz područja turizma i muzejske struke, te jednu internacionalnu nominaciju.

U ovom trenutku važno je ne stati, kako s istraživanjima, tako i s popularizacijom zaboravljenih tradicijskih jela u svrhu konačnog cilja – njihove pripreme za

potrebe turističke promocije ovog kraja, ugostiteljsku i OPG-ovsku ponudu, odnosno kapitaliziranje baštine. Duboko vjerujemo da stranci ne žele u Slavoniji jesti nešto što mogu pojesti bilo gdje drugdje u Hrvatskoj ili šire. Žele biti iznenađeni neobičnim jelima s nevjerojatnom pričom.

To, na primjer, može biti domaća juha s đakovačkim rezancima na brdo koji su izraz vrhunske dobrodošlice i zbog svoje zahtjevne pripreme posebnog poštovanja prema gostu, a pripremaju se isključivo od domaćih jaja. Njih danas za svatove koji broje i po nekoliko stotina uzvanika, od stotinu jaja cijela dva tjedna mukotrprono zna pripremati čak sedamnaest žena, uz pomoć vrha vretena i dijela brda tkalačkog stana, motajući komadiće tananog tjesteta u male ornamentirane pužiće. Drveno vreteno i brdo tkalačkog stana, koje su nekada izrađivali nedaleki ruševački brdari od trske sa Sovskog jezera, dva su alata bez kojih svoj život u prošlosti nije mogla zamisliti ni jedna slavonska žena. Baš kao što mi ne možemo zamisliti brzinu i spretnost kojom se ove žene bore sa stotinama izrezanih komadića kvadratična tankog tjesteta koje se ne smije osušiti prije nego li ga se smota u rezanac na brdo.

Ili, recimo, gotovo potpuno nepoznata piškorevačka posna sarma s krumpirom koja je dušu dala za ionako siromašan slavonski ugostiteljski vegetarijanski jelovnik. Jer nekada u prošlosti kada su za dugih postova, posebno u korizmi, čobanima već usnice pucale od kiselog pekmeza na tvrdom kruhu, a trbusi sanjali uskršnje kuhanе kuline i šunke, osnovni jelovnik bila su jednostavna jela od krumpira i tjesteta. *Tačke, granatir, knedle* sa sirom ili šljivama, *zafrigane čorbe, paradajz supe, flute i čikove uz starovirsку pogaču* i rezance na suho preuzeli su vrlo rano od susjeda doseljenika, pa nije čudo da se Piškorevčani, barem oni rođeni između dva svjetska rata, tek nejasno sjećaju jela od župe, samljevenih bućinih koštica i bućinog ulja. Nije lako cijeli dan raditi bez energije koja život napaja iz masne hrane, pa ne valja zamjeriti čobanima što su kriomice na čordi strugali onaj pekmez s kruha da bi na nj mazali ukradenu mast, kao što ne valja zamjeriti ni malim kockicama slanine, osnovnom začinu u posnoj sarmi.

Jednako se tako Muzej u loncu duboko nuda da će mnoga od otkrivenih jela uspješno zaživjeti, osim u ugostiteljstvu, i kao prijeko potrebni slavonski gastro-suveniri; poput suhih kolača *pajanaca*, meda od repe, marmelade od mrkve Domaćinske škole časnih sestara, *kitnkeza*, rezanaca na brdo, zatopljenih čvaraka. Sva ova jela, kao što smo vidjeli na đakovačkim primjerima Muzeja u loncu, pripremaju se od isključivo domaćih ekološki proizvedenih namirnica, imaju iznenađujuće snažnu običajno-povijesnu priču koja ih preporučuje gostu, uz dakako golemu promidžbu samog projekta iza kojega stoji etnološka struka. Jer, tko još nije čuo za Muzej u loncu?

Suradnja Muzeja Đakovštine i Gradskog muzeja Virovitica

Jasmina Jurković Petras

Gradski muzej Virovitica

Promicanje izložbenog rada jedna je od posjetiteljima zapaženijih muzejskih aktivnosti, stoga i ne čudi poziv za gostovanjem etnografske izložbe Muzeja Đakovštine u Gradskom muzeju Virovitica. Riječ je o tematskoj izložbi „Sjedi drvo na drvo: odnos čovjeka i drveta kroz različite aspekte života”, autorice Marije Gačić, kustosice etnografske zbirke Muzeja Đakovštine.

Virovitički muzej nalazi se u značajnom trogodišnjem projektu obnove Dvorca Pejačević¹ gdje je smješten Muzej, a buduća tema i okosnica jednog od izložbenih stalnih postava bit će drvo. Veliki su izazovi pred virovitičkim muzealcima koji će predstaviti suvremene muzejske postave, ali i osigurati stručnu i dojmljivu interakciju s posjetiteljima. U takvim nastojanjima, među ostalim stručnjacima, etnolozi nude antropološke poglede i spašaju različite discipline koje u konačnici posjetiteljima nude cjelovitu sliku baštine koja se čuva u muzejima. Trenutačno ograničeni multidisciplinarnim poslovima muzeoloških concepcija i pripreme te obrade predmeta, tekstova i multimedije za izlaganje u obnovljenom prostoru, gostujuće izložbe sa srodnom temom pravo su nadahnuće kako za muzealce tako i lokalnu sredinu koja s nestrpljenjem očekuje nove kulturno muzejske sadržaje u Virovิตici.

Izložba s temom o drvetu, u privremenom prostoru virovitičkog muzeja, bila je postavljena i otvorena u svibnju 2018. godine.² U dvije prostorije izložba je sažela glavni koncept koji je predstavljen u Muzeju Đakovštine u lipnju 2017. godine. Radi lakšeg percipiranja, podijeljena je na nekoliko manjih cjelina: od vjerovanja vezanih za stabla, preko tradicijskih uporabnih predmeta od drva, zatim drva u izradi glazbenih instrumenata, zanimljivih izreka vezanih za drvo i stabla, kao i drveta u pjesmama. Ukupni sadržaj dopunjeno je prikazom dokumentarnog filma Dotter, autora Tomislava Mataića. Film tematizira obradu drva i oblikovanje drvenih lula. Također, stavlja naglasak na izravan kontakt s drvom kao prirodnim materijalom ne samo u obradi, nego i kasnije u procesu korištenja lule kao osobnog predmeta.

Plakat za izložbu *Sjedi drvo na drvo* u Virovitici, 2018.

Za muzealce jedan je od važnih segmenta pri predstavljanju muzejskih predmeta višeslojnost. To znači da se predmetu daje kontekst, a sve kako bi posjetitelji mogli na više razina percipirati (razumjeti) priču i sam predmet, te se na taj način približiti očuvanju baštine i prošlosti. Tako je i cilj ove izložbe, kako ističe i sama autorica, potaknuti izravan kontakt posjetitelja i materijala (drvo) i to na tri različita načina: pogledom, dodirom i njuhom. Upravo se jedan takav važan segment o drvenim predmetima na izložbi postigao suradnjom s Markom Seletkovićem, dipl. ing. drvine tehnologije. Naime, on je odabrao tridesetak uzoraka različitih domaćih i egzotičnih vrsta drveta putem kojih su posjetitelji mogli dodirnuti te osjetiti strukturu izložbenih komada drveta. Ovo je osobito važno u edukaciji predškolske i školske djece koja ovim pristupom postaju slobodnija

¹ Riječ je o integriranom razvojnog programu Virovitice „5 do 12 za Dvorac“. Projekt obnove kulturne baštine (Dvorac Pejačević i Gradski park Virovitica) sadržava i unapredjene iste te će pridonijeti razvojnom potencijalu kulturnog turizma. Predviđeno trajanje projekta je 2016. – 2019.

² Otvorena je 3. svibnja, a zatvorena 8. lipnja.

u muzejskom okruženju. Osjetilnom doživljaju drveta svakako su pridonijeli i audio te video sadržaji izložbe. U promišljenom taktilnom dijelu izložbe predstavljen je segment koji govori o vezi čovjeka, drveta i glazbe. Prikazan je proces gradnje glazbala, što manje upućenima u ovaj složeni proces otvara niz edukativnih pojašnjenja.

U pratećem materijalu, katalogu izložbe, autorica je istaknula „kako je izložba obuhvatila predmete izrađene od drva i ostale elemente kulture povezane s drvetom u istočnoj Slavoniji, poglavito širem području Đakovštine od sredine 19. stoljeća do danas“. Zbog spomenute obnove kako zgrade, tako i sveobuhvatne pripreme izložaka, materijala i predmeta koji su izmješteni u privremenim čuvaonicama, izložili smo samo nekoliko predmeta iz zbirkvi virovitičkog muzeja. Ovaj svojevrsni nedostatak nastojali smo nadoknaditi dodatnim tiskanim materijalom, a kako bismo gostujuću izložbu obogatili i, naravno, približili našim posjetiteljima. Kroz manji prateći katalog izložbe više pozornosti posvetili smo drvenim predmetima etnoloških zbirkvi virovitičkog muzeja. Na ovaj smo način predmete naših zbirkvi opisali javnosti te ih uputili na važnost njihovog očuvanja, značaj koji imaju za lokalnu zajednicu te vrijednost ručne izrade.

Etnološku izložbu u Virovitici pratila je i edukativna djelatnost u vidu stručnih vodstava za grupe, kao i prila-

godene te osmišljene radionice za predškolsku i školsku djecu. Dobar odaziv lokalne zajednice svakako nas upućuje na kvalitetan odabir programa. Interaktivnost predmeta i posjetitelja, što je bilo među ciljevima izložbe, bila je na dobroj razini, a posebno raduje, kao kod većine gostujućih izložbi, spremnost posjetitelja na darovanje grade. Dio bogate građe Muzeja Đakovštine potaknuo je i Virovitičane da promisle o baštinskim predmetima koje čuvaju u svom naslijedu te da ih daruju Muzeju. Upravo darovanjem baština Virovitice i virovitičke okolice kvalitetnije će se i trajnije čuvati te prezentirati budućim generacijama.

I na kraju kao zaključak ostaje utvrditi kako je međumuzejska suradnja i više nego dobrodošla. Iako ovo nije prva suradnja dva slavonska muzeja, prva je s etnografskom izložbom. Sve nas veseli da unatoč novčanim izdacima iznalazimo rješenja u kojima predstavljamo muzealni stručni rad izvan naših matičnih institucija. U ovom povezivanju značajnu ulogu ima i Muzejska udružiga istočne Hrvatske (MUIH), te njezina Sekcija etnologa putem koje nastojimo razne programe, događanja, istraživanja, izložbe i radionice umrežiti sa slavonskim muzejima. Svaka prilika stoga je dragocjena kako bi se muzeji, kustosi, lokalne sredine i gradovi povezali i, naravno, učili jedni od drugih. Ostaje nam i u budućnosti nastojati međusobno podupirati stručni rad i njegova predstavljanja.

Detalj izložbe u Gradskom muzeju Virovitica, 2018.

Hrvatski sabor kulture kao krovna udruga kulturno-umjetničkog amaterizma u RH

Valentina Dačnik

Hrvatski sabor kulture

Hrvatski sabor kulture utemeljen je na stoljetnoj tradiciji i kontinuitetu kulturno-umjetničkog amaterizma čiji počeci sežu u sredinu 19 stoljeća. Potreba za udruživanjem amaterskih kulturno-umjetničkih organizacija zbog međusobne suradnje i koordinacije iskazana je 1875. godine kada je desetak tadašnjih zborova osnovalo Hrvatski pjevački savez. Ulogu tog saveza, proširenu na sve amaterske kulturno-umjetničke djelatnosti, preuzeo će nakon Drugog svjetskog rata Savez kulturno-prosvjetnih društava Hrvatske, osnovan 1948. godine.¹

On će djelovati do 1955. godine kada nastavlja s radom pod nazivom Prosvjetni sabor Hrvatske. Godine 1969. u Sabor su integrirani Savez amaterskih kazališta i kazališnih društava Hrvatske, Hrvatsko seljačko prosvjetno društvo *Seljačka sloga*, Savez muzičkih društava i organizacija Hrvatske i Savez ustanova i organizacija za širenje knjige. U razdoblju od 1983. do 1991. HSK djeluje pod nazivom Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, a od 1991. do danas kao Hrvatski sabor kulture.²

Ciljevi i djelovanje Hrvatskog sabora kulture

Posljednjih 70 godina HSK nastavlja bogatu stoljetnu tradiciju i kontinuitet djelovanja amaterskih kulturno-

umjetničkih društava u Republici Hrvatskoj radi razvijanja i njegovanja nacionalnih kulturnih vrijednosti te organizira i razvija sve oblike amaterskog djelovanja u kulturi, omogućujući preko brojnih amaterskih kulturno-umjetničkih udruga svim zainteresiranim građanima organizirano djelovanje na različitim područjima kulture i umjetnosti.³

Ciljevi HSK-a jesu: promicati svekoliku kulturu i organizirati kulturne djelatnosti u Republici Hrvatskoj i kod Hrvata u dijaspori temeljem načela o zajedničkom hrvatskom kulturnom prostoru razvijati i njegovati suradnju s kulturno-umjetničkim udrugama koje djeluju u Republici Hrvatskoj i inozemnim sredinama u kojima borave Hrvati i hrvatski državljeni. Poticati suradnju amaterskih i profesionalnih kulturnih i umjetničkih udruga, neprekidno raditi na njihovom organiziranju te educirati amatore i amaterske udruge i društva učlanjene u HSK.

Da bi se nastavio spomenuti kontinuitet te dalje razvijao kulturno-umjetnički amaterizam, HSK:

- ❖ potiče i promiče sve oblike amaterskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva,
- ❖ organizira kulturne aktivnosti u Republici Hrvatskoj i u inozemstvu,

Izlagaci i strucni suradnici HSK u prigodi strucno-znanstvenog simpozija pod nazivom „Ocjena stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u RH“. Simpozij je održan 29. 3. 2014. u povodu 65. obljetnice Hrvatskog sabora kulture, Fotoarhiv Hrvatskog sabora kulture.

1 Izvješće o radu Hrvatskog sabora kulture za 2017. godinu

2 HR HDA 1951 Hrvatski sabor kulture (1946.) 1948. – 1991., Sumarni inventar, Hrvatski državni arhiv 2008.

3 Statut Saveza udruga – Hrvatski sabor kulture (pročišćeni tekst, 24. svibnja 2017.), <http://www.hrsk.hr/index.php>, (pristup 22. 2. 2018.)

- ❖ priređuje susrete i smotre različitih oblika kulturno-umjetničkog amaterskog djelovanja kao i stručne i/ili znanstvene skupove namijenjene kulturno-umjetničkom amaterizmu,
- ❖ na stručnim seminarima obrazuje i stručno ospozobljava voditelje folklornih, plesnih, kazališnih, likovnih, književnih i ostalih skupina, dirigente i sve ostale stručnjake za stručan i kvalitetan rad amaterskih kulturno-umjetničkih udruga – članica HSK-a,
- ❖ svojom nakladničkom djelatnošću, posebice tiskanjem izdanja iz područja glazbenog, folklornog, dramskog, književnog i likovnog stvaralaštva, pomaze radu brojnih pjevačkih zborova, orkestara, folklornih, dramskih i drugih skupina, čime se obogaćuje i čuva hrvatsko kulturno blago,
- ❖ izdaje i druge publikacije s područja svojih kulturno-umjetničkih djelatnosti,
- ❖ održava, njeguje i potiče kulturnu suradnju s Hrvatima izvan domovine, a prije svega njihovu kulturno-umjetničku amatersku djelatnost,
- ❖ daje poticaje i organizira kulturne djelatnosti koje pospješuju brži razvitak nedovoljno kulturno razvijenih područja u Republici Hrvatskoj,
- ❖ odabire ansamble i pojedince koji sudjeluju na međunarodnim amaterskim smotrama izvan granica Republike Hrvatske,
- ❖ član je i surađuje sa srodnim međunarodnim organizacijama i udrugama u inozemstvu,
- ❖ dodjeljuje priznanja članicama i njihovim članovima.

Tko čini Hrvatski sabor kulture

Današnji Hrvatski sabor kulture savez je udruga i krovna organizacija kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj. Čini ga jedanaest županijskih zajednica amaterskih kulturno-umjetničkih udruga ili djelatnosti; KC Peščenica – Zagrebačka scena kazališnih amatera, Savez Čeha u RH, Savez Crnogoraca Hrvatske, Zajednica puhačkih orkestara Splitsko-dalmatinske županije, Zajednica puhačkih orkestara Primorsko-goranske županije, Savez amaterskih puhačkih orkestara Slavonije i Baranje, Udruga puhačkih orkestara sjeverne i srednje Dalmacije, te kulturno-umjetnička društva i udruge iz županija u kojima zajednice još nisu osnovane. Sveukupno, Hrvatski sabor kulture u svoje okrilje okupio je 969 udruga, odnosno 1 659 sekcija s više od 80 000 članova (291 folklorni ansambl, 236 dječjih folklornih ansambala, 294 izvorne folklorne skupine, 58 plesnih ansambala, 252 kazališne skupine, 86 likovnih udruga/sekcija, 52 literarne sekcije, 127 puhačkih orkestara, 16 mandolinских orkestara, 109 tamburaških orkestara, 196 tamburaških sastava, 243 pjevačka zbora, 133 mala

vokalna sastava, 120 izvornih malih vokalnih sastava). Također, danas ubraja u članstvo i 144 fizičke osobe, budući da Hrvatski sabor kulture, temeljem novoga usvojenog Statuta, od 2015. godine u svoje članstvo udružuje i fizičke osobe koje se bave književnim i/ili likovnim amaterizmom izvan udruga.⁴

Većina društava i sekcija sudjeluje stalno ili povremeno u djelatnostima Hrvatskog sabora kulture – u seminarima i drugim obrazovnim oblicima te na smotrama i ostalim manifestacijama – a dio njih koristi i bogati fundus glazbenih, dramskih i folklornih djela koja je HSK putem stimuliranja glazbenog, folklornog i književnog stvaralaštva prikupio tijekom duggodišnjeg djelovanja.

Darko Vujnović iz KUD-a „Gradina“ Polača kao prvi korisnik Info ureda članica HSK-a, 21. 2. 2018., Fotoarhiv Hrvatskog sabora kulture

Važnost županijskih zajednica

Budući da je ukidanjem općinskih odbora za kulturu amaterizam u Hrvatskoj izgubio pouzdane organizacijske i finansijske oslonce, prije dvadesetak godina Hrvatski sabor kulture počeo je u suradnji sa županijama Republike Hrvatske osnovati županijske zajednice kulturno-umjetničkih udruga. Rezultati novoosnovanih županijskih zajednica pokazali su razvitak kulturnih djelatnosti, porast članstva i kvalitativnih programa, a i finansijsko stanje postalo je bolje, jer županije izdvajaju određena sredstva za vlastite zajednice. Aktivnije županijske zajednice, osim organiziranja županijskih susreta i smotri amaterskog stvaralaštva, bave se i obrazovanjem priređujući seminare i savjetovanja za članove KUD-ova i sekcija svoje županije. Kako članove i zamjenike Skupštine HSK-a delegiraju županijske zajednice, vidljivo je da su one ne samo ozbiljan partner, nego i nužna spona Hrvatskog sabora kulture s rasprostranjениm udrugama i sekcijama diljem Hrvatske. Od dvadeset županija i Grada Zagreba u jedanaest županija funkcionišu županijske zajednice amaterskih kulturno-umjetničkih udruga

⁴ Izvješće o radu Hrvatskog sabora kulture za 2017. godinu

ili djelatnosti. Radi razvijanja i daljnog unapređivanja kulturno-umjetničkog amaterizma u Hrvatskoj potrebno je uložiti još više nastojanja kako bi se zajednice osnovale u županijama gdje još nisu osnovane ili su zamrle te bi se tako u potpunosti završio cjelovit ustroj hrvatskog kulturno-umjetničkog amaterizma.⁵ Kako bi potaknuto osnivanje zajednica i izgradnju urušene kulturne mreže amaterskih udruženja u Hrvatskoj, Hrvatski sabor kulture raspisao je 14. lipnja 2013. natječaj za osnaživanje kapaciteta novoosnovanih zajednica kulturno-umjetničkih udruga hrvatskih županija. Ukupan natječajni fond iznosi 10.000,00 kn, a natječaj traje do njegova ukupnog iskorištenja (maksimalno 1 potpora).

Suradnja s udrugama na području Đakovštine

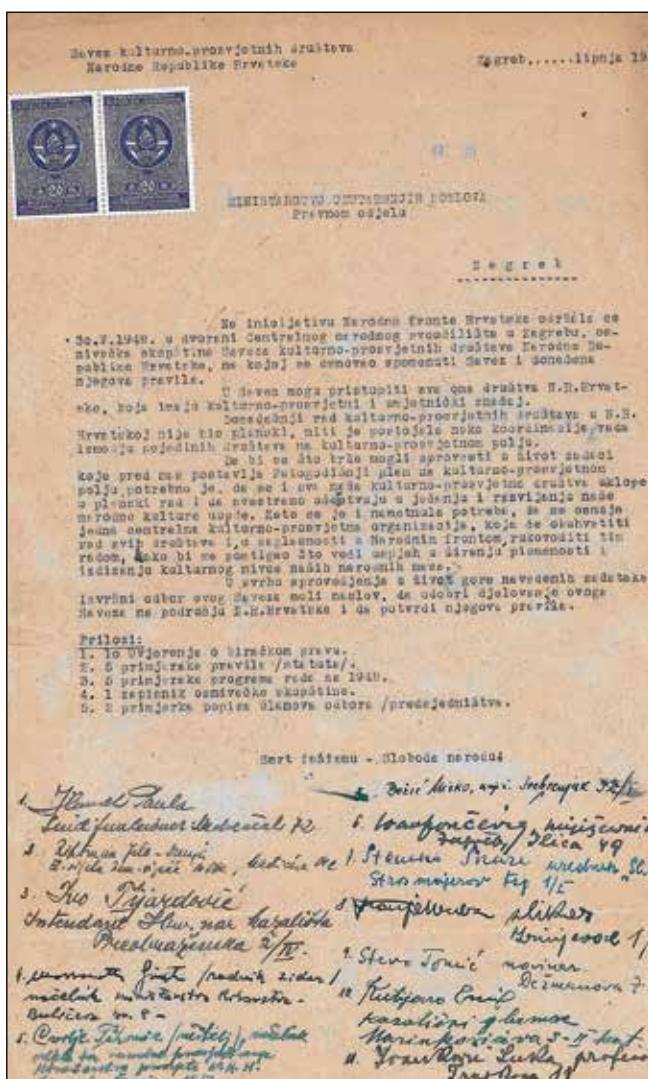
Zajednica kulturno-umjetničkih udruga Osječko-baranjske županije još nije osnovana pa se suradnja HSK-a odvija u izravnom kontaktu s udrugama na terenu. Trenutno je u bazu članstva upisano dvadeset šest udruga s područja Osječko-baranjske županije, od čega šest iz Đakova i okoline. Osim nastupa na smotrama i sudjelovanja u različitim akcijama HSK-a, kulturno-umjetnička društva, plesne skupine i pojedinci s područja Đakovštine surađivali su s Hrvatskim saborom kulture kroz manifestaciju Đakovački vezovi i organizaciju 5. i 6. Susreta hrvatskih plesnih ansambala, a stručna služba i vanjski suradnici HSK-a pružali su pomoć u vidu rada u stručnim povjerenstvima. Kao zanimljivost navodim članstvo KUD-a „Sklad“ Đakovo te Baletnog studija i Grupe za svremeni ples Narodnog sveučilišta Antun Cesarec iz Đakova kao jedne od prvih udruga upisanih u Savez plesnih ansambala Hrvatske, oformljenog 1991. godine unutar Hrvatskog sabora kulture.⁶ Današnja intenzivnija suradnja na području folklornog amaterizma vidljiva je u odbiru predstavnika Osječko-baranjske županije na Smotri folklora Đakovštine za Susret hrvatskih folklornih ansambala i izvornih skupina u kategoriji izvornog folklora. Predstavnika odabire stručno povjerenstvo pa su tako na Susretu, koji se od 2014. razdvojio na kategoriju koreografiranog i kategoriju izvornog folklora, nastupili KUD „Sloga“ Satnica Đakovačka i KUD „Lipa“ Semeljci.

Đakovački plesni studio „Flash“ nastupio je na Susretu hrvatskih plesnih ansambala 2002., 2003. i 2012. godine.

Doprinos očuvanju tradicijske baštine Đakovštine i pomoć u radu kulturno-umjetničkim društvima Hrvatski sabor kulture dao je i kao nakladnik jedinstvene edicije *Narodne nošnje Hrvatske*, u okviru koje je 1996. godine Zvonimir Toldi napisao Priručnik za rekonstrukciju pod

⁵ Izvještaj o radu Hrvatskog sabora kulture za 2017. godinu

⁶ HR HDA 1951 Hrvatski sabor kulture (1946.) 1948. – 1991., Radna tijela Predsjedništva 1946. – 1991., Odbor za plesnu kulturu 1958. – 1991.

Zamolba Izvršnog odbora Saveza kulturno-prosvjetnih društava Narodne Republike Hrvatske (današnji Hrvatski sabor kulture) iz 1948. godine za odobrenje djelovanja Saveza, Fotoarhiv Hrvatskog sabora kulture

nazivom *Narodna nošnja Đakovštine – Gorjani* koji je preveden i na engleski jezik.

Stručna pomoć u radu

U svom 70-godišnjem radu i djelovanju Hrvatski sabor kulture spaja struku i amatore kroz pružanje cijelogodišnjeg umjetničko-stručnog i organizacijskog servisa. To čine i članovi stručnih savjeta Hrvatskog sabora kulture – uvaženi hrvatski stručnjaci, umjetnici, pedagozi i stvaraoci, koji su i nadalje spremni aktivno se uključiti u pružanje ovakve pomoći. Tako je mnogim amaterskim udrugama pružena stručna i organizacijska pomoć na „okruglim stolovima“ ili u individualnim razgovorima pri županijskim i državnim smotrama, a od strane selektora, odnosno članova stručnih povjerenstava. Ansamblima se pruža stalna stručna i organizacijska potpora (putem telefona i elektronske pošte, u prostorijama HSK-a ili odlaskom na teren), od stručnih suradnika za kazališnu, književnu i likovnu kulturu Martine Brumen,

stručne suradnice za plesnu kulturu Valentine Dačnik, stručne suradnice za glazbenu kulturu Srđane Vrsalović, suradnika za glazbenu kulturu Tomislava Križanca, operatera-dokumentarista Davora Tonklinu i tajnika HSK-a Dražena Jelavića. Osim toga, Hrvatski sabor kulture nudi novi oblik organizacijske i stručne pomoći u provođenju obrazovanja stručnih voditelja kako jedinicama lokalne i regionalne samouprave tako i svojim članicama.

Komunikacija s članicama

U cilju bolje komunikacije s korisnicima, realizirana je nova internetska stranica Hrvatskog sabora kulture s novim sustavom koji uključuje responzivni dizajn. U 2014. godini pokrenut je i Newsletter Hrvatskog sabora kulture koji trenutno broji 264 pretplatnika, a uz Facebook i internetsku stranicu postao je dodatan način obavještavanja o aktivnostima i radu. Budući da još uvijek određeni broj članica HSK-a ne koristi internet, krajem 2014. godine pokrenuta je i SMS komunikacija s udrugama kao modernizirani vid komunikacije. Najnovija mogućnost pomoći koju HSK pruža svojim članicama jest i Info ured članica HSK-a, što podrazumijeva osiguranje besplatnog korištenja uredske infrastrukture u poslovnim prostorijama u Ulici kralja Zvonimira 17 u Zagrebu (treći kat), svakim radnim danom uz obveznu prethodnu rezervaciju termina korištenja. Ovim se članicama HSK-a osigurava besplatno korištenje uredske opreme (računala, pisača, elektroničke pošte i interneta) i telefona unutar Hrvatske i Europske unije. U Info uredu članica HSK-a, članice HSK-a mogu pronaći sve primjerce časopisa Udruga.hr i tako se upoznati s važećim propisima iz područja poslovanja udruga, a ujedno dobiti stručnu pomoć i savjet Stručne službe HSK-a. Prigodom posjete Info uredu članica HSK-a omogućeno je i korištenje garaže HSK-a.⁷

Razglednica kulturno-umjetničkog amaterizma RH i dan otvorenih vrata Hrvatskog sabora kulture

U želji da ono ponajbolje od kulturno-umjetničkog amaterizma približi i široj zajednici Hrvatski sabor kulture pokrenuo je prije sedam godina jedinstvenu manifestaciju pod nazivom Razglednica kulturno-umjetničkog amaterizma RH. Ideja je da se na jednom mjestu, u Zagrebu, okupe najuspješniji glazbeni, plesni, kazališni, likovni i literarni ansambl i pojedinci sa Susreta od nacionalnog značaja, koje HSK organizira tijekom godine

KUD „Lipa“ Semeljci na 24. Susretu hrvatskih folklornih ansambala i izvornih skupina, Sisak, 2017., Fotoarhiv Hrvatskog sabora kulture

u cijeloj Hrvatskoj, i pruži im se mogućnost nastupa na jednoj od renomiranih zagrebačkih pozornica te na taj način promovira sve ono što kulturno-umjetnički amaterizam jest i koju važnost ima. Do sada je tako u Maloj dvorani Lisinski, Hrvatskom narodnom kazalištu i Velikoj dvorani Lisinski nastupilo oko 1 500 izvođača, a programe je vidjelo oko 6 000 posjetitelja. Razglednica 7 održat će se i ove godine, 6. svibnja, u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog i okupiti 300-tinjak ponajboljih predstavnika kulturno-umjetničkog amaterizma u RH u prethodnoj godini.

Ukoliko vas je sve navedeno nagnalo da se pitate kako postati članom Hrvatskog sabora kulture, koja su prava i obveze članica te koje sve još pogodnosti možete ostvariti, vrijeme je da posjetite mrežnu stranicu www.hrsk.hr, nazovete na 01 4556 875 ili osobno dođete u Ulicu kralja Zvonimira 17 u Zagrebu.

POPIS IZVORA

Jukić, Marijana: *Sumarni inventar*, HR HDA 1951 Hrvatski sabor kulture (1946.) 1948. – 1991., Hrvatski državni arhiv 2008.

Izvješće o radu Hrvatskog sabora kulture za 2017. godinu

Statut Saveza udruga – Hrvatski sabor kulture (pročišćeni tekst, 24. svibnja 2017.)

Fotoarhiv Hrvatskog sabora kulture

MREŽNI IZVORI

Službene stranice Hrvatskog sabora kulture, <http://www.hrsk.hr/index.php>, (pristup 22. 2. 2018.)

⁷ <http://www.hrsk.hr/index51.php?pIDm1=2&pIDm2=17&pIDm3=0&pPg=0&pIDcl=810&pToken=e30dfaef6a6a-3daf48159af52a0d09fa4a61c51b7>

Kustos nakon kustosa

Marija Gačić

Muzej Đakovštine

Uvod

Ovaj tekst nastao je iz stručnog rada koji je obvezan uvjet za pristupanje stručnom ispitu za zvanje kustosa. Iz pregršta potencijalnih tema s kojima sam se susretala tijekom prve godine rada u Muzeju Đakovštine u Đakovu¹, odluka je ipak pala na autoetnografski pristup iskustvu rada u muzejskoj ustanovi, s ciljem prikaza aktivnosti i poslova na radnom mjestu kustosa etnografske zbirke. Često se susrećemo s tekstovima, iskustvima kustosa raznih profila vezanim za rad sa zbirkama, određene stručne postupke itd., no pisati o vlastitom iskustvu unutar muzejske ustanove nije čest slučaj. Osim toga, autoetnografska metoda jedan je od mogućih etnografskih kvalitativnih pristupa proučavanju kulturnih pojava koji se temelji na promišljanju vlastite pozicije istraživača u odnosu prema temi istraživanja. U ovome slučaju „riječ je o kulturnoj analizi i interpretaciji, kroz istraživanje vlastitog, kroz osobnu naraciju i življeno iskustvo. Istraživač/autor je time istodobno subjekt i objekt spoznaje. Autoetnografija je istodobno pristup, proces i proizvod; to je oblik teksta te svjesno pozicioniranje osobnog iskustva u žarište istraživačkog interesa i analitičko-interpretativnog okvira“ (Škrbić Alempijević et al. 2016: 90). Sukladno tome, ovaj će rad na primjeru postupaka provodenih u radu s etnografskom zbirkom Muzeja Đakovštine iznijeti analizu i interpretaciju vlastitih autorskih iskustava.

Jedan od ciljeva ovoga rada jest uporabom kvalitativnih etnografskih metoda i suvremenih teorijskih pristupa, poput teorije afekta, na primjeru insajderskog osvrta na iskustvo rada u muzeju, doći do zaključaka o mogućnostima uporaba tih metoda u širem muzeološkom kontekstu.

Muzejski počeci

U Muzeju Đakovštine počela sam raditi 1. rujna 2016. godine. Nakon višegodišnjega iskustva rada u većim i manjim kolektivima, došla sam u novo okruženje s određenim iskustvima, prepostavkama i očekivanjima. Već pri prvom susretu s obvezama radnog mesta kustosa etnografske zbirke postala sam svjesna da je ovo radno mjesto novo meni, ali da ono samo po sebi nije novo, nego da ima karakteristike svih kustosa koji su prije

mene na njemu radili. Prvi postupak oko etnografske zbirke svakako je bila tzv. primopredaja. Iako s propisanim postupkom u tom trenutku nisam bila upoznata, s povjerenjem sam slijedila upute ravnatelja i kolegice koja je radila zapisnik prilikom predaje zbirke prethodne kustosice.

Primjer prvog rukopisa iz Inventarne knjige I, 2017.

Kasnije, ali još uvijek u prvim danima rada, upoznавala sam se s načinima inventarizacije predmeta te shvatila da postupak koji se u pravilnicima i savjetima (usp. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi, NN 108/2002.) navodi kao postupak od velikog značaja, u praksi ne zauzima tu poziciju. Naime, pokretanjem aplikacije M++ uočila sam nedosljednosti u popisu predmeta te shvatila da je evidencija zbirke od 1952. godine do danas zapravo produkt rada više kustosa. No, da to nije nov problem u muzejskoj struci, uvjerila sam se čitajući tekstove o toj problematici. Iznoseći iskustvo stručne obrade grade i registracije zbirki Etnografskog muzeja u Zagrebu, Vesna Zorić ističe kako se o tom problemu raspravljalo na svjetskoj razini još od sredine stoljeća (usp. Zorić 2015: 55). Posebno je dragocjeno bilo u spomenutom tekstu pročitati citat muzeologa Antuna Bauera, koji se odnosi na primjere dobre muzejske prakse iz sredine 20. stoljeća: „Nesumnjivo je najsolidnije prostudirana radnja kolegice prof. Paule Gabrić, kustosa Etnografskog muzeja u Zagrebu, koja donosi rješenje problema o inventiranju etnografske zbirke, bila povod da su muzeji u Djakovu i Osijeku uveli ovaj sistem inventiranja za etnografsku građu u svojim zbirkama. To su vjerojatno najsolidnije uredjeni muzejski inventari u našim muzejima“ (Bauer

¹ U razdoblju od 1. rujna 2016. do 1. rujna 2017.

1955: 20 prema Zorić 2015: 55). Šezdeset jednu godinu poslije dragocjeno je bilo na početku mojega angažmana znati da su prethodnici uzorno radili svoj posao.

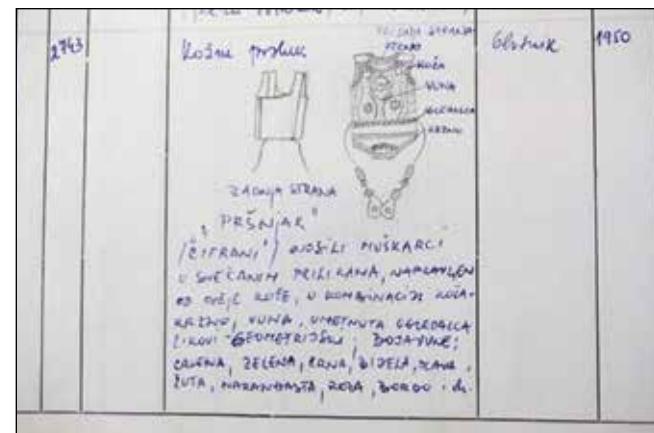
Prema podacima zatečenim u M++ programu bilo je jasno da su informacije prepisane iz dokumenata u kojima su predmeti ranije bili inventarizirani i opisani. Tako sam krenula u potragu. U depou etnografske zbirke prvo sam pronašla inventarne kartice, koje su uvelike pratile onaj dio predmeta upisanih u M++. Međutim, susrela sam se s novim problemom: određeni je broj predmeta nedostajao, a u depou se nalazio i velik broj predmeta na kojima je bilo vidljivo da su imali inventarne označke koje su ili odšivene, u slučaju tekstilnih predmeta, ili izblijedjele, u slučaju predmeta s kartonskim vinjetama, ili su oštećene i otpale uslijed rukovanja predmetima. Bio je to poseban izazov za kustosicu koja se tek trebala upoznati s predmetima koji se nalaze u zbirci za koju je preuzela odgovornost. Uz to, ne postoje dostupne fotografije predmeta koje bi mogle poslužiti u identifikaciji. Služeći se inventarnim karticama, uočila sam njihovu manjkavost u više slučajeva: prvi problem bila je praktičnost njihovog korištenja. Iako jednostavne za rukovanje, isto ih se tako jednostavno može zametnuti, izgubiti ili oštetići. No, tada sam shvatila da su inventarne kartice, ispisane na pisačem stroju, zapravo prepisane iz inventarnih knjiga koje su se koristile od utemeljenja Muzeja. Zato sam se ipak odlučila pratiti inventarne knjige kao pouzdaniji, a svakako fizički kompaktniji izvor informacija. Kako se ne bi stekao dojam samovolje nove kustosice, moram istaknuti da sam u ovome prvom razdoblju, prije poduzimanja bilo kakvih konkretnih radnji, provela mnogo vremena u razgovoru s ravnateljem Muzeja te u komunikaciji s osobljem Muzejskoga dokumentacijskog centra.

Kustosi i inventarne knjige

Budući da mi je prvi posao u Muzeju Đakovštine trebao biti revizija zbirke, morala sam si stvoriti bazu podataka putem koje bih lakše mogla pretraživati i otkrivati inventarne označke predmetima koji ih nemaju, a sumnja se da su ih imali. Zato sam prvo sadržaj svih četiri inventarnih knjiga prepisala u M++ program. To je značilo višemjesečni trud oko iščitavanja rukopisa, istodobno i detaljno upoznavanje nekadašnjeg sadržaja etnografske zbirke te mogućnost usporedbe sa zatečenim stanjem. I upravo ovdje počinje uspostava zanimljivoga odnosa o kojemu želim nešto više reći.

Listajući inventarne knjige, jasno se mogu uočiti različite faze i pristupi obradi predmeta. Prva knjiga bilježi predmete od 1952. godine do 1964. Na unutarnjoj strani korica isписан je urudžbeni broj te naslov: „Narodni zbor općine Đakovo – uprava za financije“ (usp. Inventarna knjiga I.). Uz kratki tekst opisa namjene knjige, nalazi se otisak pečata Narodne Republike Hrvatske, Kotara Osijek, Narodnog odbora općine Đakovo na papiru te isti pečat, većeg formata, otisnut u vosku preko vrpce

crven-bijeli-plavi kojom je knjiga i uvezana. Sve to odaje ozbiljan pristup, pun odgovornosti i važnosti započetoga posla. Svaki list knjige uz gornji rub ima ispisane rubrike: „Redni broj; Datum upisa; Predmet; Veličina; Odakle; Kada i od koga je nabavljen, br. Knjige ulaska; Nabavna cijena; Smještaj“ (Ibidem). Redni broj ujedno je i inventarni broj, a isti način opisa predmeta te isti rukopis protežu se od rednoga broja 1 do broja 720. Vremenski, to su predmeti uvedeni u zbirku od 1952. do 1962. Gledajući ukupni broj predmeta koji se danas nalaze u zbirci, to je više od pola, a Bauerov komentar o visokoj razini uređenosti zbirke očito se odnosi na ovo razdoblje. Tijekom prepisivanja sadržaja prve inventarne knjige u M++ aplikaciju, svakodnevni susret sa, sada već poznatim rukopisom, stvarao mi je domaću atmosferu. Znala sam „tko“ me na poslu čeka: debeli otisak nalivperom na požutjelim listovima, s detaljno ubilježenim informacijama o predmetima.²

Primjer skice, tj. crteža u Inventarnoj knjizi III, 2017.

Kada sam prošla prvi proces prilagodbe i u potpunosti mogla suvereno čitati i razumjeti rukopis, došlo je do promjene. Od predmeta pod rednim brojem 721 pojavljuje se novi način bilježenja. Sada se na svakom dvolistu nalaze rubrike: „Inventarni broj; Kateg. spomen. vrijed.; Proizvodač; Vrijeme postanka; Materijal, tehnika; Veličina; Broj komada; Stanje, zaštitni zahvati; Provenijencija: Mjesto izradbe, Mjesto upotrebe, Mjesto nalaza; Način nalaska, datum i broj spisa; Ime i adresa prodavaoca ili darovatelja; Cijena“ (usp. Inventarna knjiga I.). Dotadašnji način bilježenja i opisa predmeta prekrižen je crvenom olovkom te je ispod njega napisan novi način. Osim promjene u načinu bilježenja podataka o predmetima, došlo je i do promjene rukopisa, očito i do promjene kustosa ili osobe zadužene za unos etnografske građe. Nakon opuštenosti i gotovo prijateljskog odnosa s osobom koja se krila iza prvoga rukopisa, našla sam se pred iznimnim naletima nervoze jer je novi ruko-

² U vremenu nastanka Prve inventarne knjige u Muzeju je radila, i brigu o etnografskoj zbirci vodila, tadašnja ravnateljica Hedviga Dekker (1951. – 1963.) (usp. Uzelac, 2011).

pis bio sitan i poprilično nečitljiv. S druge strane, ovaj pristup donosio je još više informacija o predmetima što je bilo dragocjeno, ali u ovom dijelu procesa najveći užitak bio mi je uspješno dovršiti čitanje opisa predmeta.³ Inventarna knjiga II. kao da je značila novi početak. Na unutarnjoj strani korica, kao što je bio slučaj kod prve knjige, nema nikakvih posebnih oznaka, pečata ili drugih službenih akata. Tek je na naslovniči naličijen papir na kojem rukom piše: „Muzej Đakovštine Đakovo. Inventar etnografskog odjeljenja od broja 744 do 880“ (Inventarna knjiga II.). S istom klasifikacijom kao i kod prve, u drugoj inventarnoj knjizi rubrike su otisnute tiskarskim strojem te su dodani upiti „Foto Dia; Inv. Omot; Smještaj; Napomena“ (Ibidem). Iako sam se u ovoj knjizi, sudeći prema rukopisu, nastavila družiti s istim kustosom koji je prvu knjigu priveo kraju, rukopis je ipak bio nešto krupniji, a opisi predmeta u većini su slučajeva izostali.

No, sudeći prema velikom slobodnom prostoru između pojedinih upisa, može se pretpostaviti da je u planu bilo dopisati opise predmeta. Kasnije se kroz knjigu detaljni opisi sporadično i pojavljuju. Pod opisom predmeta najčešće se ipak nalaze samo nazivi predmeta, a često nedostaju i informacije o mjestu izvedbe, uporabe i nalaza. Nazivi predmeta uglavnom su dijalektalni, a tek kod manjeg broja upisa u zagradi стоји standardnojezični naziv za predmet, npr.: „(Plahta) Ponjava, ubjerana i čipka heklana, leptiri“ (Ibidem). Ovaj pristup pretpostavlja kustosa koji je upoznat s lokalnom terminologijom, a može upućivati i na izostanak razmišljanja o budućnosti i mogućnosti da jednoga dana Zbirku preuzme kustos koji neće biti prethodno upoznat s dijalektalnim nazivima predmeta. No o tome nije moguće donositi konkretne zaključke. Inventarna knjiga II. završava rednim brojem 880 i vjerojatno godinom 1969., budući da na posljednjim listovima izostaje informacija o datumu i broju spisa nabavke. Kako završava ova knjiga, tako završava i druženje s ovim kustosom jer Inventarna knjiga III počinje novim rukopisom i novim karakteristikama.

Naime, treća inventarna knjiga zahtijeva iste informacije kao i druga. Istoga je formata, s istim otisnutim rubrikama. Na njezinim koricama nema nikakve posebne oznake, tek je na prvom listu raspisanim, čitljivim rukopisom ispisano: „Etnologija. Inventarna knjiga br. III.“ (Inventarna knjiga III.). Redni brojevi niži se od broja 881 do 1 173. Iako sam ovoj knjizi pristupila s popriličnim olakšanjem zbog jednostavnijeg rukopisa koji je potpuno čitljiv, ipak se ubrzo pojavila nelagoda zbog činjenice da je većina opisa sadržavala samo lokalni naziv predmeta. Isto kao i u prethodnoj knjizi, izostankom detaljnijeg opisa svaki budući kustos realno lišen je mogućnosti jednoznačne identifikacije predmeta. Ovi predmeti u Zbirku su ulazili krajem 1970. godine te se jednostavno može zaključiti da u ovome slučaju nije riječ o neposto-

janju pravila muzejske struke oko inventarizacije predmeta, posebno ako se vratimo na sredinu stoljeća i prvu inventarnu knjigu u kojoj su predmeti detaljno opisani. Naime, današnji zakoni i pravilnici koji jasno definiraju postupak inventarizacije kao „postupak evidentiranja i primarne obrade muzejskog predmeta na temelju njegovih fizičkih karakteristika čitljivih iz samog predmeta te podataka prikupljenih posrednim putem, koji jednoznačno određuju predmet u muzejskom fundusu“ (Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi, NN 108/2002., čl. 9. st. 1) kreirani su na temelju dugogodišnje prakse muzejske djelatnosti. Iako se ovi današnji nisu primjenjivali 1970., ipak je nepobitno da su i tada postojali standardi koji se ni u ovoj ni u prethodnoj inventarnoj knjizi nisu slijedili. Kasnije kroz treću inventarnu knjigu, i s godinom 1972., stanje s opisima predmeta znatno se popravlja te upisi do broja 1 052 ipak imaju detaljniji opis predmeta.⁴ No, od broja 1 053 do 1 092 ponovno se vraća kustos iz Inventarne knjige II., a opisi predmeta opet postaju šturi i bez identifikacijskih detalja. Od broja 1 093 do 1 141 opet se pojavljuje čitljivi rukopis s početka knjige, a od 1 142 do kraja knjige (i broja 1 173) upoznajemo novog kustosa⁵. Prijelaz između ovoga posljednjeg i prethodnog uključivao je pauzu od četiri godine, tj. posljednji je upis prethodnog iz 1976., a prvi je upis posljednjeg kustosa iz 1980. godine. Karakteristika ovoga kustosa jest u brojnim skicama predmeta koje su uključene u polje opisa predmeta. S obzirom na to da ni u jednoj knjizi ne postoje informacije o fotografskoj dokumentaciji koja prati predmete, skice su vrlo dragocjena informacija jer služe kao vizualna identifikacija predmeta. Nažalost, tih je skica vrlo malo u odnosu na ukupan broj predmeta, ali samim time još su vrijednije.

Tako dolazimo i do posljednje, četvrte inventarne knjige, koju nastavlja ispisivati kustos koji je prethodnu knjigu dovršio. Ona na svojim koricama ima naljepnicu na kojoj je ispisano „ETNOGRAFIJA. KNJIGA br. IV. 1982. god.“ (Inventarna knjiga IV.). Iako ova knjiga nastavlja pozitivan slijed detaljnih opisa i ostalih informacija o predmetima, ona obuhvaća samo predmete od broja 1 174 do 1 207. S druge strane, vidljiv je diskontinuitet u evidentiranju predmeta budući da treća knjiga nema informacije o godini ulaska u Zbirku za posljednjih desetak predmeta, a tako ni četvrta knjiga nema informacije o godini ulaska za prvi desetak predmeta. No u četvrtoj knjizi pojavljuju se godine 1982. i 1983. zatim se vraća na 1971. pa opet na 1982. Može se pretpostaviti da su upisi rađeni 1983. godine ili kasnije. Posljednja skupina predmeta (od broja 1 196 do broja 1 204) ima upisan datum 18. 8. 2008., odnosno 13. 8. 2008. (za predmete od broja

³ Hedvigu Dekker na mjestu ravnateljice i osobe koja je prikupljala etnografsku građu zamijenio je Franjo Čordašić (1963. – 1976.), pa se pretpostavlja da je on načinio dio upisa u inventarnu knjigu (usp. Uzelac 2011).

⁴ „Od 1971. do 1979. u Muzeju je zaposlen prvi etnolog Ivica Šestan.“ (Uzelac 2011: 19)

⁵ Može se zaključiti da je ovdje riječ o prijelaznom razdoblju nakon odlaska etnologa Šestana, 1979. godine. „Od 1979. godine Etnološki odjel Muzeja vodi etnologinja Branka Uzelac“ (Uzelac 2011: 19). Branka Uzelac Etnografsku zbirku vodi do 2016. godine.

1 205 do broja 1 207). Predmet pod brojem 1 207 posljednji je upisan u Inventarnu knjigu IV. iste 2008. godine.

Kustos nakon kustosa

Otkrivanjem sadržaja inventarnih knjiga uočila sam nekoliko karakteristika. Tri potpuno ispisane inventarne knjige i jedna djelomično popunjena, ispisivane su rukom, nalivperom ili, kasnije, kemijskom olovkom. Sama činjenica rukopisa kao da me približila mojim prethodnicima koji su predmete, o kojima sam preuzela brigu, prikupljali, sistematizirali, opisivali itd. Iako tada još nisam znala koji su kustosi u kojem razdoblju radili u Muzeju Đakovštine, osim kolegice koja je prije mojega zaposlenja otišla u mirovinu, čitajući zamišljala sam je li neki od rukopisa pripadao muškarcu ili ženi, je li ta osoba bila dešnjak ili ljevak i drugo. Dakle, putem materijalnosti inventarne knjige te njezinoga sadržaja stvorio se odnos koji je te naizgled suhoparne dokumente meni učinio osjetljivim objektima (usp. Frykman i Povrzanović Frykman 2016). Iako na samom početku nisam ništa znala o autorima redaka koje sam čitala, sama činjenica da sam dodirivala stranice koje je netko prije mene listao uvodila me u posebnu atmosferu kad god bih se prihvaćala uređivanja Zbirke. Tome u prilog išao je i sam format inventarnih knjiga koji kao da mi je, listajući ih, davao neki osjećaj moći, pregleda nad situacijom ili vlasti nad predmetima. Taj osjećaj prilikom rukovanja inventarnim knjigama svakako otkriva njihov afektivni potencijal kao predmeta (Frykman i Povrzanović Frykman 2016: 9). Upravo mi je posezanje za teorijom afekta razjasnilo vlastite stavove i postupke u tim trenutcima. Naime, prema riječima Nigela Thrifta, afekt se odnosi na kompleksna stanja koja se odnose na samog sebe, gdje su emocije kulturne interpretacije afekata, kulturno konstruirana svakodnevna razumijevanja afekata (usp. Frykman i Povrzanović Frykman 2016: 14). Dakle, u naizgled redovitom, tehničkom angažmanu kustosa, odjednom je isplivao osobni odnos prema materijalnosti sredstava kojima se služi prilikom obavljanja poslovnih aktivnosti.

U tom smislu posebnu pozornost plijenio mi je vlastiti osjećaj nelagode i nervoze prilikom rada s prvom inventarnom knjigom u trenutku promjene rukopisa s čitljivoga na skučeni, nečitljivi. Nakon cijelog niza gotovo frustracija, razmišljanje me navelo na refleksiju o važnosti odnosa kustosa s predmetima koji su mu povjereni na brigu. Osjećala sam da je to važan odnos, budući da bez obzira na profesionalnost i pokušaj objektivnosti, različiti uvjeti mogu uzrokovati različite odnose prema predmetima koje je kustos dužan jednako obrađivati. S druge strane, ovdje je važno zaključiti kako jedan predmet, dio materijalne kulture, u ovom slučaju to je inventarna knjiga, sa sobom nosi cijeli raspon afektivnih potencijala koji su u mojoj slučaju bili umješteni u moj uredski prostor ili čuvaonicu, gdje sam najintenzivnije bila u doticaju s tom materijalnošću. Uopće razmišljanje o afektivnoj dimenziji inventarnih knjiga temeljim na

etnografskom pristupu koji se fokusira na Bourdieuove umještene prakse (usp. Frykman i Povrzanović Frykman 2016: 22). No jasno je da su inventarne knjige u mojoj slučaju imale takav učinak jer su mi u prvom razdoblju rada u Muzeju, prilikom izvršavanja poslovnih obveza one značile rješenje i osloDAC. Dok sam u njima nalazila sigurnost, suradnju i garanciju izvršenja zadatka u čitljivom rukopisu, odnos je bio pozitivan. No, kada sam iz njih iščitala zatvorenost, odbojnost i ograničenja skučenoga, nečitljivog rukopisa, isti predmet dobio je potpuno drugu vrijednost. To se može objasniti afektivnim učinkom koji neki predmet ima ovisno o tome kakve mu se vrijednosti pridaju (usp. Škrbić Alempijević et. al. 2016: 70). „Sara Ahmed tumači da se, društveni život predmeta zasniva upravo na njihovoj afektivnoj vrijednosti, na potencijalu da potaknu čitav niz iskustava, sjećanja, akcija i sl.“ (Ibidem).

Predmeti razvrstani u prikladnu ambalažu od beskiselinskog kartona prema materijalu i namjeni, 2017.

Konačno, autorefleksivnost u ovom procesu uvelike mi je pomogla u nadvladavanju negativnih emocija koje su se razvijale uslijed rada s inventarnim knjigama, bilo zbog rukopisa ili zbog izostanka važnih informacija. I upravo u ovome trenutku dolazimo do primjene autoetnografske metode s ciljem razumijevanja vlastitih postupaka i osjećaja, s konačnim ciljem drugačijeg promišljanja kulturnog iskustva (usp. Holman Jones, Adams i Ellis 2013: 37). To drugačije promišljanje upućuje na to da je autoetnografija više od metode. Ona „nаглашава subjektivnost, refleksiju, revokativnost, interpretativnost i kreativnost, čak i estetiku, kao prominentne karakteristike ili težnje autoetnografije“ (Škrbić Alempijević et al. 2016: 91). Na to se može nadovezati razumijevanje ranije spomenutih teškoća s objektivnim pristupom, jer autoetnografijom dolazimo do činjeničnog nepostojanja neutralnosti istraživačeve pozicije bilo u kojem istraživanju i radu. Svakako je vrijedno istaknuti i ono što se dogodilo u mojoj slučaju, što autoetnografiju razlikuje od drugih pristupa, a to je posljedični dolazak do osobne transformacije istraživača, tj. otkrivanja i otpuštanja

različitih misli i događaja potaknutih određenim aktivnostima (usp. ibidem). U mojoj slučaju, to je svakako bilo nadvladavanje negativnih emocija u radu s inventarnim knjigama. „Nije stoga slučajno da autoetnografiju kao pristup i metodu često koriste autori koji prolaze kroz prekretnicu“ (Ibidem). Da je dolazak na novo radno mjesto prekretnica u životu svakoga čovjeka, pa tako i u slučaju nove kustosice u Muzeju Đakovštine, potvrdio je i odabir autoetnografskog pristupa u pisanju ovoga rada na temelju vlastitoga iskustva.

Dio muzejske čuvaonice s predmetima smještenim u ladice prema materijalu, s inventarnim oznakama i bez njih, 2017.

Zaključak

Jednostavna borba kustosice početnice sa zadatkom obrade Etnografske zbirke Muzeja Đakovštine u Đakovu, iznesena u ovome tekstu, mnogo je više od pukog jadikovanja i traženja rješenja. To je kompleksna refleksija na procese kroz koje mnogi početnici prolaze, a ovaj pristup u svakom slučaju može biti jedno od mogućih rješenja za prevladavanje teškoća na putu prema izgradnji vlastitoga načina rada i uklapanja pojedinca u zahtjevni muzejski sustav.

Naizgled svakodnevne situacije s kojima se susrećemo u radu na svojim muzejskim radnim mjestima mogu biti itekako plodonosan materijal za provedbu etnografskih istraživanja. Ovaj rad prilog je toj tvrdnji. Temeljeći se na vlastitom iskustvu autorice/kustosice u Muzeju Đakovštine, ovaj rad pokušao je ponuditi ne tako klasične kvalitativne etnografske pristupe i metode kao moguća rješenja u traganju za novim putovima u muzejskoj struci. Ne samo u kontekstu promišljanja vlastitih postupaka i emocija u svakodnevnim radnim situacijama, iako ni to ne bi bilo na odmet, nego čak i u primjeni tih pristupa u novim načinima prezentacije muzejske građe

u uobičajenim medijima izražavanja poput izložbi, tekstova, radionica itd. Budući da gotovo svaki kustos radi s materijalnom kulturom, afektivnost predmeta velik je izvor potencijala za nove načine komunikacije s ljudima i samim posjetiteljima. Ovaj jednostavan primjer emocija, osjećaja i atmosfere pri radu s materijalnošću inventarnih knjiga dovoljno je bogat za mnogo opsežniji rad od ovoga. Zamislimo koliko bi više uspjeha postigli primjenom afektivnog pristupa u prezentaciji predmeta koje čuvamo u muzejskim depoima! Spoj afektivnosti i autoetnografije svakako je dodatno plodonosan jer ispisujući vlastita iskustva promišljanjem možemo svojim kolegama, ali ponajviše našim posjetiteljima, kvalitetno prenijeti rezultate svojega rada.

LITERATURA I IZVORI:

- FRYKMAN, Jonas i Maja POVRZANOVIĆ FRYKMAN. 2016. *Sensitive Objects*. Lund: Nordic Academic Press.
- HOLMAN JONES, Stacy, Tony E. ADAMS i Caroly ELLIS, ur. 2013. *Handbook of Autoethnography*. Walnut Creek: Left Coast Press.
- ŠKRBIĆ ALEMPIJEVIĆ, Nevena, Sanja POTKONJAK i Tihana RUBIĆ, ur. 2016. *Misliti etnografski: kvalitativni pristupi i metode u etnologiji i kulturnoj antropologiji*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Hrvatsko etnološko društvo.
- UZELAC, Branka 2011. *Vodič kroz stalni postav Muzeja Đakovštine Đakovo – Etnološki odjel*. Đakovo: Muzej Đakovštine.
- ZORIĆ, Vesna 2015. „Stručna obrada građe i registracija zbirki Etnografskog muzeja u Zagrebu“. *Etnološka istraživanja* 20: 53 – 59.
- INVENTARNA KNJIGA I. Dostupna u Muzeju Đakovštine Đakovo
- INVENTARNA KNJIGA II. Dostupna u Muzeju Đakovštine Đakovo
- INVENTARNA KNJIGA III. Dostupna u Muzeju Đakovštine Đakovo
- INVENTARNA KNJIGA IV. Dostupna u Muzeju Đakovštine Đakovo
- NACIONALNI PROGRAM DIGITALIZACIJE ARHIVSKE, KNJIŽNIČNE I MUZEJSKE GRAĐE. 2006.
- http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Nacionalni_program_digitalizacije_arhivske_knjiznicne_i_muzejske_gradjene.pdf
- PRAVILNIK O SADRŽAJU I NAČINU VOĐENJA MUZEJSKE DOKUMENTACIJE, NN 108/2002.

Studij etnologije i antropologije u Zadru – mogućnosti i perspektive za buduće studente s prostora Slavonije

dr. sc. Danijela Birt Katić

Odjel etnologije i antropologije

Sveučilište u Zadru

Uvodno o odjelu

Odjel za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru ulazi u svoju trinaestu akademsku godinu, odnosno petnaestu godinu postojanja. Odlukom Senata Sveučilišta u Zadru 20. studenog 2003. godine, u trenucima kada je tadašnji Filozofski fakultet u Zadru prolazio rekonstrukciju te se pripremalo osnivanje Sveučilišta, stasao je i Odjel za etnologiju i (socio-kulturalnu) antropologiju.

Inicijativa za osnivanje Odjela i pokretanje studijskog programa došla je od Uprave u dijaligu s današnjim članovima Odjela, Dunjom Brozović Rončević i Jadranom Kaleom. Samom osnivanju Odjela i pisanju programa pridonijelo je više istaknutih znanstvenika iz područja etnologije i antropologije koji su uz viziju tadašnjeg vodstva Sveučilišta te zalaganje kolega Brozović i Kale započeli dugotrajan i iscrpljujući posao pisanja nastavnog programa budućeg studija. Osnivanjem studija namjeralo se proširiti ponudu studijskih programa iz područja humanističkih znanosti koje su činile temeljnu podlogu obnovljenoga zadarskog sveučilišta, stoji u uvodnom dijelu programa studija. Dopusnica za izvođenje obiju razina studija, preddiplomske i diplomske, došla je od Ministarstva znanosti i visokog obrazovanja u lipnju 2005. godine, te se u rujnu te godine započelo s nastavnim procesom na studiju, pa je u prvu akademsku godinu u listopadu 2005./2006. upisano 25 brukoša¹. Tih se prvih godina nastava na studiju izvodila uz pomoć vanjskih suradnika s drugih sveučilišnih odjela i znanstvenoistraživačkih centara, kao i suradnika s Instituta za etnologiju i folkloristiku, Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i suradnika iz Na-

rodnog muzeja u Zadru.² Diplomski studij primio je prve studente u akademskoj godini 2010./2011. Te godine u prvu godinu diplomskoga studija upisano je 20 studenata. Diplomski studij etnologije i antropologije upisuju studenti nakon završenoga istovrsnog preddiplomskoga studija bez dodatnih ograničenja za studente koji su završili preddiplomski studij na našem Odjelu i na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.³ Treba napomenuti da se uspješnim završetkom preddiplomskog studija stječe naziv prvostupnik etnologije i antropologije (*univ. baccalaureus/baccalaurea ethnol. et anthrop.*). Nakon završetka preddiplomskog studija moguće je upisati diplomsku razinu studija koja traje četiri semestra, a po završetku student stječe stručni naziv magistra etnologije i antropologije (*mag. ethnol. et anthrop.*).

Gostujuće predavanje izv. prof. dr. Petera Simonića iz Ljubljane, Odjel za etnologiju i antropologiju, Sveučilište u Zadru, 2018.

¹ U tekućoj akademskoj godini 2017./2018. mogućnost upisa na preddiplomski studij ostvarilo je 35 redovitih studenata državljana Republike Hrvatske, a upisna je kvota za strane državljane dva mesta. Prijašnjih godina pravo upisa na studij ostvarivali su i državljani RH stariji od 25 godina, te je za njih otvorena kvota od dva mesta. Kvota upisa u prvu godinu diplomskoga studija u tekućoj akademskoj godini bila je 22 studenta, od toga dva mesta ostaju za strane državljane. Više o upisima na Odjel može se saznati na stranici www.postani-student.hr.

² Imena suradnika mogu se naći na mrežnim stranicama Odjela te u nastavnom planu i programu studija.

³ Više o upisima na diplomski studij na stranici studij.hr ili na mrežnim stranicama Sveučilišta u Zadru.

Studij etnologije i antropologije na obje je razine dvopredmetan, s tim da se prema bolonjskom sustavu visokog obrazovanja izvođenje studija odvija kroz tri godine studija preddiplomske razine (6 semestara) te dvije godine studija diplomske razine (4 semestra). Upis na preddiplomski studij omogućen je maturantima koji su završili četverogodišnju srednju školu te uspješno položili državnu maturu. Prilikom upisa na preddiplomski studij treba istaknuti specifičnu razradu vrednovanja dotadašnjeg uspjeha studenata. Tako se osim ukupnog prosjeka tijekom četverogodišnjeg obrazovanja bodovi dobivaju iz hrvatskog jezika, povijesti, engleskog jezika i matematike. Dodatno se boduje izborni predmet koji maturanti sami određuju. Kao posebnost upisa na Odjel ističem da se dodatni bodovi za upis mogu ostvariti sudjelovanjem u radu kulturno-umjetničkih društava, etno ili drugih udruga kulturnog karaktera, ali i polaženjem i završetkom još jedne srednje škole te učenjem dodatnog stranog jezika. Moguće je tako stičena znanja kroz sudjelovanje u radu kulturno-umjetničkog društva dodatno proširiti i izvan lokalnog konteksta. Pri tome se na prostoru Slavonije, kad govorimo o lokalnom kontekstu, misli na rad u kulturnim društvima Đakova i njegove okolice, na što se nadograđuje i iskustvo baštinskoga obiteljskog znanja koje se stječe tijekom cijelog života. Tim su znanjima mladi ljudi potencijalno izloženi kroz neposredan rad i organizaciju Đakovačkih vezova kao jedne od najvažnijih folklornih manifestacija u surnoj Hrvatskoj. Ovakvi kriteriji upisa potvrđeni su i za sljedeću akademsku godinu te se prema preporuci Agencije za znanost i obrazovanje prije početka akademske godine dodatno razrađuju i specificiraju prema zahtjevima studija.

Problem ostaje činjenica da tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja gotovo većina učenika nema prilike slušati niti polagati predmete etnologije i antropologije, već se s tim predmetima i disciplinama susreću tek dolaskom na Sveučilište. Odjel je prepoznao taj nedostatak koji je najviše vidljiv tijekom prve godine studija kada se studenti susreću s osnovnim pojmovima i načelima struke te mnogi imaju velikih teškoća pratiti i na koncu položiti uvodne kolegije. Iz tog smo razloga prošle godine zatražili sredstva Ministarstva znanosti koja se dodjeljuju u kategoriji popularizacije znanosti i pokrenuli program *Predstavljanje i popularizacija etnologije i antropologije u srednjim školama* (više gradova, s početkom održavanja 2. listopada 2017.). Cilj projekta između ostalog je pružiti učenicima, budućim studentima, informacije o mogućnostima upisa na studij, osnovne informacije o Odjelu, ponajprije njegovim posebnostima u smislu područja proučavanja i istraživanja koja rade nastavnici Odjela, a zatim i projekata koje vode i osmišljavaju nastavnici i studenti Odjela. Namjera je projektom pružiti informacije i nastavnicima u školama o mogućnostima suradnje s Odjelom vezanim za osmišljavanje izbornog kolegija u srednjoškolskom kurikulu koji bi se mogao usko povezivati s temama kojima se

bave etnologija i antropologija. Danas je uvelike u fokus etnoloških istraživanja u hrvatskom kontekstu upravo kulturna baština te se proučavanje, prezentiranje i diseminacija znanja o kulturnoj baštini smatra nužnim dijelom opće kulture svih stanovnika Hrvatske. Upravo se Odjel u svom radu, odnosno nastavnici u svojim kolegijima, primjerice – *Etnologija i turizam, Stvaranje baštine, Hodočašća i sveta mjesta* i dr., nastoje orijentirati na procese stvaranja elemenata kulturne baštine koja sve više postaje nositeljem identiteta lokalne zajednice, ali i uporište kreiranja nacionalnog identiteta (primjer Sinjske alke). O samom programu popularizacije bit će nešto više riječi u dalnjem tekstu.

Study abroad program

Nastavno osoblje Odjela trenutačno čini devetoro nastavnika, šestero u znanstveno-nastavnim zvanjima (izvanredni profesor, docent) te troje u suradničkim zvanjima (poslijedoktorand, asistent). Od neakademskog osoblja Odjel ima jednog tajnika koji obavlja najveći dio administrativnih poslova Odjela, a velik dio rada tajništa čini i neposredni rad sa studentima. Tijekom godine rada Odjel je kadrovski jačao zapošljavanjem novih asistenata koji su nakon šest godina doktorskog studija stasali u profesore koji danas samostalno izvode nastavu na kolegijima. Također, bilo je nekoliko izmjena u sastavu nastavnog osoblja, što je za početke svake institucije katkada i neizostavan slijed događanja. Svaki od nastavnika i suradnika pridonio je svojim radom i angažmanom izgradnji i stasanju Odjela. Najveći udio u radu akademskog osoblja Odjela čini nastavni rad, prije svega održavanje nastave iz kolegija, koji se izvode tjedno prema ranije reguliranoj satnici, i to u formi predavanja, seminara ili vježbi. Dio stručnoga rada nastavnika odnosi se na diseminaciju znanja izvan akademskog konteksta te nastavnici Odjela drže prezentacije i predavanja namijenjena široj javnosti. Sudjelovanje u izradama stručnih studija prilikom gradnje vjetroelektrana, projekti u kojima se kreira lokalni turistički proizvod, stručni projekti zaštite pojedinih artefakata kulturne baštine poput *mirilia* ili studije zaštite kulturnog krajolika na određenom području samo su neke od aktivnosti Odjela koje

izlaze izvan okvira akademskog rada te su dobar primjer angažmana etnologa i antropologa u lokalnoj zajednici. Uza sve navedeno, nastavnici i studenti Odjela u nekoliko su prilika bili aktivno angažirani u projektima lokalnih zajednica i institucija, primjerice gradnja i obnova suhozida na Ugljanu (2017.), gradnja križeva za žrtve kornatske tragedije na Kornatima (2010.) i dr.

Uz nastavni rad koji je obvezni dio poslova nastavnika, dobar dio vremena nastavnici provode posvećeni znanstvenom i stručnom radu. Od istaknutijih projekata koje su nastavnici Odjela vodili, ili u njima sudjelovali, istaknula bih nekoliko znanstvenih i stručnih od kojih su neki već i završili: „Kulturni i jezični kontekst kao odrednice za stvaranje identiteta”, „Općeslavenski lingvistički atlas” (OLA), „Europski lingvistički atlas” (ALE), te stručni programi financirani od Ministarstva kulture i Ministarstva znanosti i obrazovanja *Mirila Zadarske županije: nematerijalna kulturna baština, Zaštita kulturnog krajolika, te program Predstavljanja i popularizacije etnologije i antropologije*.

Rezultate istraživanja nastavnici prezentiraju na domaćim i međunarodnim konferencijama i stručnim skupovima, ali i objavljaju u znanstvenim i stručnim radovima, knjigama ili časopisima. Detaljniji popis svih projekata i publikacija moguće je pronaći na službenim mrežnim stranicama Odjela. Također, važan dio publiciranih izdanja čine zbornici radova koji nastaju zajedničkim naporima nastavnika i studenata Odjela. Ti su zbornici rezultat terenskih istraživanja, koja su zajednički odradili nastavnici sa studentima te nakon višegodišnjeg istraživanja, analiziranja i pisanja objavili u seriji publikacija pod neslužbenim nazivom *studentske etnografije*.

Uz dosad spomenuto, napominjem da je Odjel od početka postojanja sudionik međunarodnog programa mobilnosti, Erasmus+ programa, a nastavnici Odjela sudjelovali su u nizu iskustava razmjene radi nastavnog i znanstvenog usavršavanja. Osim Erasmus+ programa, mobilnost je moguće ostvariti i putem CEEPUS-a, JoinE-Usee PENTA programa, ili Fulbright i drugih stipendija. U programima mobilnosti aktivno sudjeluju i studenti Odjela te se ta aktivnost studenata podržava i financijski od Stručnog vijeća Odjela. Uz redovite obveze slušanja i polaganja kolegija studentima je kroz programe mobilnosti omogućeno učenje lokalnog jezika, ali i niz drugih aktivnosti koje organiziraju studentske mreže, sve s ciljem podrške i razvijanja međunarodne studentske razmjene. Programom mobilnosti studenti mogu odraditi i obvezu stručne prakse, i to u različitim obrazovnim ili kulturnim institucijama, ali i privatnim firmama.

Izgradnja studijskih programa

Na Odjelu se trenutačno izvode dva nastavna programa. Trogodišnji preddiplomski studij etnologije i antropologije, ukupnog trajanja šest semestara tijekom kojih studenti prikupljaju obveznih 180 ECTS bodova.

Diplomski studij s trajanjem od četiri semestra tijekom kojih studenti moraju prikupiti 120 ECTS bodova. Preddiplomski studijski program kreiran je na način da studentima pruža osnovna znanja i teorijske spoznaje iz područja etnologije i kulturne antropologije, razumijevanje etnografskih metodoloških načela.⁴ Studentima je omogućeno da jedan dio studija provedu primjenjujući znanja stečena kroz predavanja i seminare tijekom odradivanja obvezatnog kolegija Stručna praksa na preddiplomskom studiju, odnosno Stručna praksa i terenska istraživanja na razini diplomskoga studija. Oba su kolegija obvezatna te studentima osim praktične primjene i učenja poslova u kulturnim institucijama koje odaberu nude i povezivanje i povratak u lokalnu zajednicu te su u prilici prezentirati se potencijalnim poslodavcima.

Preddiplomska razina studija studentima nudi znanja i kompetencije kojima će se moći služiti tijekom rada u struci, a to su prije svega uočavanje i razumijevanje kulturne raznolikosti globaliziranog svijeta, razumijevanje značaja baštine i tradicije u lokalnom kontekstu, te određenje njihove specifičnosti u sredozemnom i europskom kontekstu. Kroz nastavu student stječe i temeljna teorijska, metodološka i praktična znanja iz područja etnologije i kulturne antropologije.⁵ Krajem studija u šestom semestru studenti polažu završni ispit u kojem se provjerava njihovo znanje iz obveznih kolegija tijekom studija.

Diplomski studij etnologije i antropologije nadograđuje znanja koja student stječe tijekom preddiplomske razine studija te omogućuje studentu produbljivanje znanja i teorijskih spoznaja iz kulturne antropologije, kritičku uporabu etnografskih metodoloških načela i njihovu prilagodbu istraživačkim potrebama, na koncu i primjenu stečenog znanja. Završetkom studija etnologije i antropologije u kojem je naglašena potreba interdisciplinarnih istraživačkih pristupa student stječe dublje razumijevanje položaja čovjeka u globaliziranome svijetu, njegove uloge u stvaralačkim procesima baštine, tradicije i kulture, s osobitim naglaskom na sredozemni i europski kontekst.⁶ Studij traje četiri semestra tijekom kojih se izvodi nastava iz obveznih i izbornih kolegija, a završetak studija čini uspješna obrana diplomske rade kojeg student izrađuje pod mentorstvom nastavnika.

Dodatno, nastavnici Odjela sudjeluju u izvedbi poslijediplomskoga doktorskog studija Humanističkih znanosti, sa svim njegovim posebnostima koje uvelike uključuju mentorski rad sa studentom. Student se tijekom cijelog studija od šest semestara (180 ECTS) priprema isključivo za temu za koju se opredjeljuje na samom početku studija. Studenti koji upisuju studij u polju et-

⁴ Iz programa studija dostupnog na poveznici <http://www.unizd.hr/etnologijaantropologija/studijski-programi> (posljednji pristup 23. 4. 2018.).

⁵ Iz programa studija dostupnog na poveznici <http://www.unizd.hr/etnologijaantropologija/studijski-programi> (posljednji pristup 23. 4. 2018.).

⁶ Iz programa studija dostupnog na poveznici <http://www.unizd.hr/etnologijaantropologija/studijski-programi> (posljednji pristup 23. 4. 2018.).

Etno zbirka Pržići – nastavnici i studenti Odjela za etnologiju i antropologiju i dionici lokalne zajednice. U sklopu kolegija Terenska nastava i stručna praksa, 15. – 21. 4. 2018. Fotografirao Matija Dronjić.

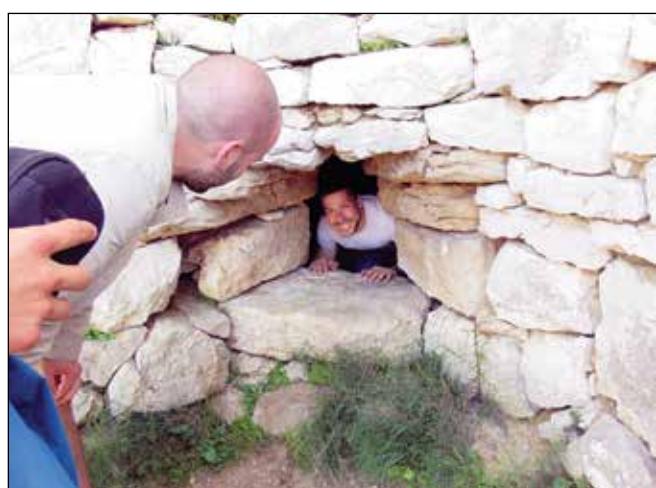
nologije i antropologije, završetkom studija stječu akademski stupanj doktora znanosti iz toga znanstvenog polja.⁷

Od prve akademske godine kada su upisani studenti, studijski programi na objema razinama studija prošli su niz promjena. Ponajprije promjene naziva kolegija, osuvremenjivanja sadržaja kolegija i cjelokupnog nastavnog programa, usklađivanja ECTS bodova kolegija, izmjene literature i njezino ažuriranje, usklađivanje satnica, premeštanje kolegija iz semestra u semestar ili čak s jedne godine studija na drugu, te konačno izmjene koje je zahtijevalo usklađivanje s Hrvatskim klasifikacijskim okvirim te implementiranje ishoda učenja i unutar pojedinih kolegija i unutar cjelokupnog nastavnog programa.

Terenska nastava i istraživanja

Etnologija i antropologija empirijske su znanosti te za svoj rad nužno moraju obavljati terenska istraživanja čiji je ishod prikupljena etnografska građa. Odjel, odnosno nastavnici i studenti tijekom akademske godine aktivno su uključeni u izvedbu terenske nastave, a manji dio studenata i u terenska istraživanja. Obje forme terena Odjel je regulirao i svojim dokumentima (Pravilnik o terenskoj nastavi i terenskim istraživanjima), a pri izvedbi se prije svega vodi računa i o etičkim smjernicama koje je propisala struka (Etički kodeks Hrvatskog etnološkog društva). Plan i program terenske nastave i istraživanja donosi se tijekom akademske godine te se prilagođava potrebama pojedinih kolegija. S obzirom na

važnost terenskih istraživanja i nastave unutar struke, Odjel aplicira za dodatna financiranja na Sveučilište. Svaka terenska nastava uključuje jednu ili dvije godine studija, a studenti koji sudjeluju u njoj posebno se za to pripremaju te tijekom nastave održuju zadatke u dogovoru s nastavnikom. Nakon završetka terenskog dijela kolegija u predavaonici se raspravlja o onome što su studenti na terenu spoznali. Nešto drugačiju formu imaju terenska istraživanja koja prema pravilima struke imaju određen okvir i način provođenja. S obzirom na to da terenska istraživanja uključuju i studente, u samoj su izvedbi mnogo komplikiranija jer se nastavnik koji preuzima ulogu organizatora suočava s nizom tehničkih detalja koje je nužno prevladati za uspješno obavljanje terenskog istraživanja. Na terenskim se istraživanjima borbavi u grupama po nekoliko dana tijekom jednog ili više tjedana, i to na istoj lokaciji u više navrata. Trenutačno

Terensko istraživanje na otoku Hvaru

⁷ Više o studiju može se saznati na sljedećoj poveznici, <http://www.unizd.hr/humdoktorski>.

najopsežnija i najduža istraživanja u Bosni i Hercegovini radi skupina profesora i studenata. Vareš, na koji su sada fokusirana terenska istraživanja, četvrta je lokacija u Bosni i Hercegovini na kojoj se već četvrtu godinu zaredom rade terenska istraživanja dopunjena stručnom praksom koju obavljaju studenti diplomske razine studija. Također, druga skupina profesora i studenata obavlja opsežna terenska istraživanja na hrvatskim otocima, Rabu, Mljetu, Hvaru i Silbi. Ovakva podjela velikim je dijelom dio dvaju smjerova, prema otocima i obali te zaleđu, rada nastavnika Odjela koji se međusobno nadopunjuju i daju uvid u šire područje kulture i svakodnevice na našim prostorima. Teme koje se obrađuju prilikom terenskih istraživanja ovise prije svega o lokalitetu, ali na koncu i senzibilitetu studenata i profesora koji obavljaju istraživanja, te se nerijetko i prilagođavaju i mijenjaju pri prvim odlascima na teren koji uključuju tek rekognosciranje prostora. Terenska istraživanja Usore, Brčkoga, Novoga Travnika objavljena su u publikacijama u kojima su zajedno radovi i profesora i studenata Odjela.

Studentski rad i projekti

Tijekom cijelog studija studentima se ističe važnost praktičnog rada na terenu i iskustva koja se time mogu steći, a pod mentorstvom nastavnika Odjela. Studenti se aktivno uključuju i volontiraju pri događanjima na Odjelu, ali i izvan njega, poput konferencija, stručnih skupova, radionica, gostujućih skupina studenata i profesora, Etno dana Zadarske županije i dr. Studenti su aktivni i u svojim organizacijama, udruzi ANTROPOP te DEKA. Obje udruge prijavljuju projekte, a među najistaknutijima su Studentski etnografski filmski festival te Terenska istraživanja Novoga Travnika i Vareša.

Projekt popularizacije i nove smjernice studija⁸

Svjesni da su etnološke i antropološke teme u Hrvatskoj minimalno zastupljene u srednjoškolskom obrazovnom sustavu, a same discipline ne predaju se kao za-seban predmet, već ovise o tipu škole ili o inicijativi nastavnika ili ravnatelja te su integrirane u druge nastavne predmete, započeli smo program popularizacije etnologije i antropologije. Nadalje, zbog izostanka iz nacionalnog kurikula etnologija i antropologija kao znanstvene discipline, ali i struka, teže dolaze do prepoznatljivosti i valorizacije u širem društvenom kontekstu. Učenici su slabije informirani o mogućnostima studiranja kao i o perspektivi same struke, što u konačnosti rezultira slabim interesom za upis na studij, osim u rijetkih zaljubljenika u folklor, odnosno nacionalnu kulturnu baštinu. Cilj projekta stoga je bio ponuditi što većem broju srednjoškolaca, budućih studenata, potpune i cjelovite informa-

cije o struci, te ih kroz neposredan kontakt s nastavnicima i studentima dodatno ohrabriti i motivirati da se prijave na studij etnologije i antropologije na Sveučilištu u Zadru. Smatram da je nužno pravovremeno i primjerno informirati učenike koji se nalaze pred sjecištem svojih života, kako bi samouvjereni mogli donijeti odluke važne za svoje daljnje profesionalno usavršavanje. One poslije mogu izvršiti snažne utjecaje na njihove lokalne i regionalne sredine. Educiranjem učenika o okvirima i mogućnostima etnologije i antropologije dijelom bi se vrlo vjerojatno povećala i uspješnost završavanja i nastavljanja prve godine studija. Dosadašnje analize unutarnje kvalitete studija, posebice kolegija koje studenti slušaju i polažu tijekom prve godine studija, pokazale su da veći broj studenata ima teškoće prilikom usvajanja gradiva uvodnih kolegija, a kao glavni argument sami studenti ističu nedostatak predznanja o struci. Upravo su nasti podaci i naveli na osmišljavanje programa Popularne etnologije, odnosno specifičnog programa Etnologija za

Terenska nastava Šibenik-Betina, 2016.

škole 2017. – 2020. kojim bi se potaknulo same škole, učitelje i učenike da razmisle o mogućnostima uvođenja etnologije i antropologije u školske nastavne programe.

Potencijali za razvoj lokalnih i regionalnih zajednica uz pomoć etnološke struke očituju se u primjenjivosti znanja i vještina kao što su: razvoj ruralnog turizma, suradnja s obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima u pitanjima vezanim za tradiciju i kulturnu baštinu, suradnja i umrežavanje s pojedincima i kolektivima koji se bave tradicijskim obrtimi, suradnja s kulturno-umjetničkim društvima, razvoj kulturnog i turizma baštine te osmišljavanje svakodnevice lokalnih zajednica kroz kulturne, umjetničke i društvene programe, projektni menadžment i razvoj poduzetništva u kulturi. Sva nabrojena znanja i vještine mogu se tumačiti u širem okviru povratka u lokalnu i regionalnu zajednicu putem osmišljavanja programa koji ciljaju na samoodrživost i kontinuitet. Ti programi mogu dati svoj skromni doprinos u borbi protiv depopulacije i osiromašenja hrvatskog sela i ruralnog prostora kroz aktiviranje neiskorištenih resursa

⁸ Velik dio teksta referira se na sam tekst projekta prema Ministarstvu. Tekst prijave nije javno dostupan.

vezanih za npr. ruralni i kontinentalni turizam, baštinu i gospodarski napredak. Također, nije zanemariva ni činjenica da prisutnost etnologa i etnologinja na terenu, na selu, pridonosi i očuvanju lokalne, regionalne i nacionalne kulturne baštine.

Projekt predstavljanja i popularizacije etnologije i antropologije u srednjim školama zamišljen je u okviru kontinuiranog procesa popularizacije znanosti i komunikacije znanstvenih i akademskih institucija sa zainteresiranim javnosti. Drugi, širi okvir ovako zamišljenog projekta povezan je s idejom društvenog angažmana humanistike općenito (pa tako i etnologije i antropologije). Ovakvim se pristupom pokušavaju postaviti i temelji za buduće iskorištavanje primjenjivosti etnologije i antropologije i pripadajućih razvojnih potencijala.

Teren Vareš-Pržiči, Bosna i Hercegovina, 2018.

Iako je Odjel za etnologiju i antropologiju jedan od najmladih na Sveučilištu u Zadru, dosadašnja iskustva diplomiranih studenata i studentica ukazuju na neke uspješne primjere. Osim što su studenti i studentice odradili stručnu praksu (u sklopu preddiplomskog i diplomskog studija) i stručno osposobljavanje za rad (nakon diplome) u muzejima i kulturnim ustanovama diljem Hrvatske (npr. Zavičajni muzej u Benkovcu, Narodni muzej u Zadru, Muzej grada Šibenika, Gradski muzej Virovitica i dr.) bilježimo i primjere uspješnog zapošljavanja diplomiranih etnologa i antropologa; jedna diplomirana studentica trenutačno je ravnateljica Muzeja brodogradnje u Betini, druga je studentica voditeljica Kulturno-informatičkog centra u Lovincu, tu je i studentica koja je ravnateljica Muzeja maslinarstva na Hvaru, zatim studentica koja uspješno vodi etnozbirku u obiteljskoj vinariji te dvije studentice koje su postale asistentice na Odjelu itd. Pri tome kao primjer pozitivne prakse svakako valja istaknuti i činjenicu da se većina naših diplomiranih studenata vraća u svoje matične zajednice gdje danas uspješno sudjeluju u kreiranju projekata i programa razvoja, crpeći sredstva Europske unije za dobrobit,

očuvanje i razvoj svojih lokalnih sredina. Primjer su dobre prakse i studenti koji su nakon završetka diplomskog studija etnologije i antropologije osnovali udrugu ANTROPOP – platforma za komunikaciju i suradnju etnologa/inja i antropologa/inja, s ciljem popularizacije struke i povećanja mogućnosti zapošljavanja. Udruga je uspješan organizator nekoliko manifestacija i projekata. Ističu se projekti: Studentski etnografski filmski festival te RE:akcija. Nadalje, diplomirani studenti Odjela u slučaju zapošljavanja u lokalnim sredinama, u kulturnim institucijama poput Muzeja Slavonije, Muzeja Đakovštine, Muzeja Cvelferije; ili udrugama, imaju vještine i znanja koja mogu aktivno primjenjivati pri planiranju i izradi projekata vezanih za kulturnu baštinu, a koji su iznimno važni za lokalnu zajednicu. Svoj put prema kulturnim institucijama, udrugama i drugim organizacijama u kulturi „naši“ studenti nalaze kroz oba kolegija Stručne prakse, tijekom kojih je najvažnije da student stečena *nastava* na znanja aktualizira uvidima u potrebe u kulturi, te se pod vodstvom mentora priprema, upućuje, nadgleda i provjerava sposobnosti primjene stečenih znanja u radu ustanova povezanih s kulturom sredine iz koje dolazi.

Drugi smjer u kojem se odlučuju krenuti naši diplomirani studenti često su odgojne i obrazovne institucije unutar kojih *djeluju i misle etnološki* potičući ili organizirajući različite projekte i programe čiji su fokus etnološke i antropološke teme. Taj se rad mora nadopunjavati muzejskim radom, za što u praksi imamo niz primjera te se nadamo da će se oba puta kojim kreću diplomirani studenti nakon završetka studija i po povratku u svoje lokalne zajednice nastaviti nadopunjavati i izgrađivati na dobrobit cijele lokalne pa i nacionalne zajednice.

Dosadašnje iskustvo Odjela s upisima studenata bilo je iznimno pozitivno, s obzirom na geografsku udaljenost Zadra od Slavonije, te katkada otežanu prometnu komunikaciju, kao i mogućnosti za studente kroz postojeće okvire studentskog standarda koji ponekad, svjesni smo, nisu dovoljno motivirajući kako bi se budući *brucoši* zajedno sa svojim roditeljima odlučili na taj korak. Naš studij kao jedan od dva moguća u Republici Hrvatskoj nudi program koji se mijenja i prilagođava trendovima u društvu, ali i dalje je okrenut prema temeljima struke, uz teorijska pruža i praktična znanja, pa smo uvjereni da će studij zadržati visok broj studenata, odnosno da će se studenti kao i cijeli nastavni proces samo nastaviti izgrađivati. Zaključila bih ovaj pregled često korištenim citatom jedne od najpoznatijih antropologinja svijeta, Ruth Benedict, koja kaže: *Svrha je antropologije učiniti svijet sigurnim za sve ljudske razlike.* Iz toga se može izvesti i jedan od najvrjednijih kapitala koje antropologija i etnologija kao discipline mogu pružiti mladome suvremenom obrazovanom čovjeku, a to je razumijevanje ljudskih različitosti kroz istraživanja svih ljudskih praksi.

Muške narodne nošnje zapadne Slavonije

Vesna Kolić-Klikić

Gradski muzej Nova Gradiška

Prostor koji je obuhvaćen ovim prilogom ograničen je na bivše općine Požega, Pakrac, Novska i Nova Gradiška. Ovaj kraj pripada brdovitom dijelu Slavonije u kojem se nalaze planine Psunj, Papuk, Krndija i dio Dilj gore, a najveći su ravničarski predjeli Požeška kotlina i Slavonska Posavina. Istočni je dio omeđila rijeka Orljava, zapadni Ilova.

Znatno se slabija ekonomска moć stanovnika ovog dijela Slavonije odrazila i na tradicijsko odijevanje pa se ovdje nije udomaćio vez zlatom i svilom. Samo je posavački dio novljanskog kraja, zapadno od Jasenovca, početkom 20. st. baštinio svilu za ukrašavanje nošnji koja dolazi na ovaj prostor iz Hrvatske Posavine. Nošnje ovog kraja ne pripadaju grupi slavonskih nošnji, već posavsko-moslavačkoj varijanti panonskog ruha.

Muškarac u paurskim gaćama i košulji s kožnom torbom preko ramena, Djedina Rijeka, detalj fotografije, snimljeno oko 1900. godine, Gradski muzej Požega

Muške nošnje zapadne Slavonije pripadaju grupi panonskih narodnih nošnji, a još su krajem 19. st. nošene radnim danom i blagdanom. Razlikovala se po sirovini od koje je tkano platno, vrsti tkanja, mjestu na kojem se izvodio ukras i bogatstvu ukrasa. U to se vrijeme za izradu radnih nošnji koristilo laneno i konopljano tkanje. Drugom polovicom 19. st., zahvaljujući snažnoj trgovini i razvoju manufakture, u modu je ušla kupovna pamučna pređa, a pamučno je tkanje uvedeno u svečanu opravu. Muška je slavonska narodna nošnja za razliku od ženske pretrpjela znatno manje promjene. Zadržala je osnovne slavenske elemente nekrojenog ruha, a obilježili su je raznovrsni detalji prislonjeni uz lokalne varijante.

Momak u svečanom paurskom vezenom frosluku s pasicom i metalnom dugmadi, detalj fotografije, Požega, snimljeno oko 1900. godine, Gradski muzej Požega

Graničarske su svečane muške nošnje sastavljane od dvonitnog neuzorkovanog tkanja ili tkanog *usniva*, a one u Provincijalu od *usniva, bore, rozanca*, a sirotinjske od *beza*. Tkane *pole* nisu krojene, već su sastavljane i nabirane u manje ili veće nabore čime se postizao željeni oblik odjeće. Prvu fazu razvoja odjevanja čini tkano nesašiveno ruho, koje se učvršćivalo pomoću različitih sigurnosnih igala (fibula), a drugu ruho sastavljano od tkanih komada koji su rezani po žici ili zašiveni po utkanom rubu. Treću fazu razvoja okarakteriziralo je krojenje platna. Upravo ovoj drugoj fazi razvoja odjevanja pripadaju muške i ženske narodne nošnje zapadne Slavonije.

Osnovno su odijelo muškarca činile košulja i gaće. Zajednički je naziv za ovu opravu u nekim krajevima *rubina* ili *rubna*, dok u drugim ovaj naziv označava samo košulju. *Rubina* se nosila ljeti i zimi kao osnovna odjeća, a najčešće je sastavljena od iste vrste tkanja. Pri izradi nošnji tkalja je vodila posebnu brigu o tome da na stanu uvijek izatka dovoljnu količinu platna kako bi se od istovrsnoga uzorkovanog ili prostog tkanja mogle *upariti* košulja i gaće.

Svatovi odjeveni u paurske zimske nošnje. Muškarci nose kratke aljince, a mladoženja desno od mladenke i muškarac lijevo s bocom u ruci iza mladenkinog oca, aljine (gunjce) s velikom kragnom, Lipik, snimljeno oko 1900. godine, Muzej grada Pakraca

Košulja se oblačila na gornji dio tijela tako da njezin donji kraj seže preko bokova do polovine natkoljenice ili do koljena i završava običnom *porubom* ili uskom ukrašnom kukičanom čipkom. Sastavljana je od četiri do šest ravnih *pola* koje su šivane po rubu i nabirane na ramenu, u zapešću i oko vrata. Oko vrata je po sitno nabranim falticama prišiven niski ili visoki uzdignuti ili prevrnuti ovratnik. Ovratnik u ovom kraju nosi naziv *kolarin, kolijer* ili *garil*. Prema dosadašnjim saznanjima, u razvojnim fazama ovratnika najstariji su oni uzdignuti, kopčani ili vezani na stražnjem dijelu vrata. Čini se da su bili rasprostranjeni na cijelom prostoru zapadne Slavonije, a o njima nam svjedoče predmeti sačuvani u Etnografskom muzeju u Zagrebu i Gradskom muzeju u Požegi, sjećanje pojedinih kazivača, te zapis učitelja u školskoj spomenici iz Seoca kraj Nove Kapele, s kraja 19. st. te

pripovijetka hrvatskog književnika Vilima Korajca iz polovice 19. st. Sljedećoj razvojnoj fazi ovratnika pripadaju oni uzdignuti i otvoreni pod vratom, nošeni uz košulje s ukrašenim prsimi. Na nekim se primjercima uzdignutog ovratnika uz rub nalaze po dvije opletene petlje za kopčanje. Ovakve su košulje s uzdignutim ovratnikom iz druge razvojne faze rasprostranjene u pakračkom kraju kod Bijelih Šokaca, u selima zapadno od Lipika gdje se nosila nošnja posavsko-moslavačke varijante i na jednom sačuvanom primjerku iz Brusnika istočno od Pakraca. Prema dosadašnjim saznanjima čini se da je na prostoru zapadne Slavonije presavijeni ovratnik uveden u modu krajem druge polovice 19. st. i to nešto prije u Granici, a potom u Pauđiji. Krojena i presavijena kragna po uzoru na gradsku modu preuzela je starinske nazine *kolarin, kolijer* i *garil*. Prednjicu i leđa na ramenom dijelu paorskih košulja povezuje bogato ukrašena za dva prsta široka *ramenjača* koja nije uobičajena na graničarskim košuljama. Rukavi su sastavljeni od jedne i pol do dvije *pole* i završavaju platnenom pasicom zvanom *kolijerić* ili *krpica*. Samo su paorski rukavi na pojedinim primjercima iz požeškog kraja bogato ukrašavani po cijeloj dužini i na *kolijeriću*. Ukrasi su rađeni pri tkanju, i to raznovrsnim bijelim ručnim radom. Prsa su svečanih košulja na cijelom prostoru zapadne Slavonije bogato ukrašavana raznovrsnim tehnikama bijelogručnog rada. Samo je u Požeštini uz bijelu boju bilo uobičajeno ukrašavanje crvenom i crnom bojom konca i raznobojnim sitnim staklenim perlicama. Neposredno prije Prvog svjetskog rata ovde je uvedena moda ukrašavanja prsa i donjeg dijela nogavica raznobojnim satenskim trakama. Za ukras košulja služila su i sitna bijela, crna, svjetloplava i tamnoplava dugmad. Na donjem su kraju starije varijante košulja one samo zarubljene, a na novijima našivena je uska kukičana čipka.

Gaće su nošene na donjem dijelu tijela tako da je kraj nogavica sezao ispod gležnja. Sastavljane su od dviju nogavica između kojih je dodan četvrtasti umeetak posvuda zvan *tur*. Za posao su nogavice sastavljane od jedne *pole* ili jedne i pol *pole* tkanja i nisu posebno ukrašavane. Za razliku od radnih, na svečanim je primjercima svaka nogavica sastavljana od jedne i pol do dvije *pole* tkanja, a u požeškom i dijelu pakračkog kraja pamte se i one sastavljene od šest tkanih *pola*. U pasu su vezivane pletenim *svitnjakom* provučenim kroz *obašvu*. Mjesto za ukrašavanje na svečanim primjercima požeških paorskih gaća nalazi se na dvije trećine donjeg dijela nogavice ili u donjoj četvrtini nogavica. Izvodilo se na stanu pri tkanju ili se raznim tehnikama bijelogručnog rada ukrašavalo nakon tkanja, a kraj im uvijek završava porubom. Kod Bijelih Šokaca ukras je izведен uz rub nogavice u širini od desetak centimetara, a kod Graničara više porube. Na starijim primjercima rub gaća u pakračkom kraju završavao je dvostrukim *frandžama*, a na novijim primjercima graničarskih i Bijelih Šokaca, završava kukičanom čipkom.

Mladoženja u svečanoj graničarskoj nošnji sa sitno šnjitanim nogavicama, rukavima i donjim dijelom košulje, detalj fotografije, Brestača, snimljeno oko 1917. godine

Donji rub nogavica na starijim primjercima posavsko-moslavačkih nošnji u pakračkom i novljanskem kraju završava dvostrukim resama načinjenim izvlačenjem niti poutke. Samo su u novljanskom kraju pojedini mlađi primjerici baštinili kukičanu čipku zašivenu uz rub nogavice. U pakračkom se kraju ukras nogavice upariva s ukrasom na prsima košulje. Kao posebnost valja ovdje naglasiti da je u Davoru, Orubici i selima zapadno od Nove Gradiške skroz do Brestače bilo uobičajeno sitno slaganje poprečnih falti na rukavima i nogavicama blagdanskih nošnji.

Povrh košulje za svečane prilike odijevao se kupojni *čoheni*, sukneni, plišani, svileni ili štofani prsluk u modroj, crnoj ili smeđoj boji. Na starijim i boljim primjercima prsa i leđa bogato su ukrašena vezom u boji, *šujtašem*, olovnim *pucama* ili *pucama* ukrašenim raznobojnim stakлом u sredini. U selima istočno od Pakraca i u onima koja nastanjuju Bijeli Šokci posebno su bili cijenjeni prsluci bogato ukrašeni crnim gajtanima i mjedenom dugmadi s raznobojnim staklenom pastom. Rađeni su u Daruvaru pa ih je narod nazvao *daruvarski prsluci*.

Glavu su ljeti i zimi, za blagdan i pri poslu pokrivali *kapom*, koje su isto što i današnji šeširi, a rađene su od crnog, rjeđe tamnosmeđeg filca, samta ili zeće dlake. Svečani su primjerici bili ukrašeni širom ili užom svilenom *patljikom*. Momci i mlađi ljudi kitili su ih različitim

cvijećem i šarenim ptičjim perjem. Najvrjednijim smatralo se paunovo pero, a bila su omiljena i šojkina plava pera. Starije su kape imale širi obod, a polovicom 20. st. u modu je uveden uži. Nošene su tako da je središnji stožasti dio cijeli izvrnut prema van ili je s prednjeg kraja trima prstima pritisnut i oblikovan s tri manja udubljenja. U modi je bilo nošenje kapa i na način da je središnji stožasti dio uvučen prema unutrašnjosti tako da oblikuje udubljenje koje podsjeća na manju zdjelicu. Zimi su umjesto kape bogatiji pojedinci običavali nositi šubaru.

Najstarija varijanta obuće jesu opanci s *kaišima*, niskim zapetkom i kapicom s prednjeg kraja. Uz njih su obuvani tkani laneni, pamučni ili šareni vuneni *obojci* preko kojih su motani *kaiši* i vezivani uz nogu.

Mlađoj varijanti opanaka pripadaju *putranci* s visokim zapetkom i kapicom, remenčićem i metalnom kopčom po strani. Početkom 20. st. u modu su ušle pletene bijele vunene čarape i *opanci putranci*, a imućniji su kupovali cokule, cipele i čizme. Čizama je bilo malo, a nosili su ih rijetki bogati momci i gazde. Dolaskom Nijemaca i ovdje su se uobičajile dubene drvene klopmpe.

Krajem 19. st. i u prvim desetljećima 20. st. vuneni tkani pojas zvan *tkanica* nije bio uobičajen u svečanoj muškoj opravi. O tome nam svjedoče brojne starinske fotografije kao i sjećanje najstarijih mještana. Za razliku od Požeštine, u selima pakračkog kraja u kojima žive Hrvati, *tkanica* u bojama hrvatske zastave činila je obvezan inventar svečane oprave. Osim trobojnih *tkanica*, u ovim su selima muškarci nosili i šarene vunene *tkanice* i kožne pojaseve. I ovdje nam pri pojašnjavanju muških pojaseva pomoći pružaju starinske fotografije. U novljanskom i novogradiškom kraju ne pamti se kada je *tkanica* postala sastavni dio muškoga svečanog blagdanskog narodnog odijevanja. Pri pojašnjavanju vremena unosa *tkanice* u odjevni inventar novljanskog i novogradiškog kraja, ponovno nam u pomoći priskaču povjesne fotografije. Analizom fotografija snimljenih krajem 19. st. i početkom 20. st. uočila sam da su tek rijetki muškarci opasani *tkanicom*. Ukoliko je nose, onda je ona većinom šarena. *Tkanice* u boji hrvatske zastave nalazimo u većem broju na fotografijama snimljenim poslije 1920. godine. O tradiciji nošenja *tkanica* u selima novogradiškog kraja jasno nam kazuju fotografije snimljene 1939. na smotri u Cerniku. Na njima je vidljivo da članovi društva iz Orubice koji izvode *kolo na štuk* (kolo na kat) ne nose *tkanice*. Isto tako *tkanicama* nisu opasani mlađaci iz Sičica odjeveni u *rubine* i *gunjce*, a ni starac iz Baćindola koji svira u dvojnici. U tijelovskim su procesijama tridesetih godina 20. st. muškarci odjeveni u narodne nošnje i opasani *tkanicama* u boji hrvatske zastave. Svečanu mušku narodnu nošnju opasanu *tkanicom* odjevali su i članovi društva za tjelovježbu „Hrvatski sokol“ za potrebe nastupa. Čini se da upravo trobojna *tkanica* ulazi u odjevni inventar muškaraca drugom polovicom 19. st. i tijekom prvih desetljeća 20. st., ali samo kao posebno svečani dio nošnje.

Nakon Prvog svjetskog rata *rubine* su ustupile mjesto kupovnim hlačama, košuljama i kaputima. Samo su još stari ljudi do svoje smrti nosili šokačku *robu* opirući se novoj modi koja je iz građanskog načina odijevanja snažno prodirala u sela.

Momak u svečanoj graničarskoj nošnji skretanih rukava i nogavica, muškarac u rubini i odijelu i dječaci u nošnjama koje nisu skretane, detalj fotografije, Davor, snimljeno oko 1935. godine

Posebno mjesto u tradicijskom odijevanju muškarača pripada zimskom odijevanju. Zimi su seljaci odijevali različite duge kapute s rukavima: *veliki kudmen* (bundu s runom), crni ili plavi *gunjac*, bijelu ili zelenu *aljinu*, crni *binjiš* s krznom i bijelu dugu *suknenu kabanicu* koja se zagrtala. U pakračkom je kraju bio omiljen kratki crni ili bijeli *aljinac* s rukavima, a zimi su odijevali i kožne prsluke bez rukava s runom okrenutim unutra, *kudmen* s kopčanjem na prsima i *pršnjak* kopčan na ramenu i pod pazuhom. Uz *aljinac* su Bijeli Šokci posebno cijenili dugu *suknenu bijelu aljinu* s velikom kragnom. Zbog njihove visoke cijene, *aljinu* su imali najimućniji mještani.

Zimskom odijevanju pripadaju još: *dvogače*, 'lače od kozjih koža, bijele tkane lače, suknene hlače (suknjare), lanene gaće, futrani lajbek i zobun. Krajem 19. st. i u prvim desetljećima 20. st. u modu su uvedene kupovne *čohene*, modre vojničke *čohene*, samtne i šofane hlače.

Muškom je odjevnom inventaru pripadao svileni rubac, a samo je u Požeštini kupovna leptir mašna nošena uz tkanu košulju. Dokaze za to nalazimo na najstarijim fotografijama požeškoga fotografskog studija Wollner, nastalim već od 1899. godine. Običaj vezivanja svilenog rupca oko vrata zabilježio je učitelj u Spomenici novogradiške pučke škole. U njoj je zapisao da se nosila *crna ili šarena svilena marama ili sličan ovratak*. U materijalnim ostacima i do sada nam znanim starinskim fotografijama

vezanim za novogradiški kraj ne nalazimo potvrdu ovog zapisa. Iz tog razloga ostaje otvoreno pitanje je li ovakav rubac nošen u novogradiškom kraju krajem 19. st. uz tkanu košulju, je li vrijeme učinilo da je zaboravljen ili ga je učitelj vidio negdje drugdje pa ovaj podatak potom zapisao u Spomenici. Vratna se marama (*Halsbindel*) u prvoj vojničkoj uniformi iz 1746. godine susreće kao pojedinačni dio odjeće, a od 1755. postaje gotovo obvezan vojnički inventar. U popisu odjeće časnika Srijemskega husarskog puka, koja je 1753. godine ostala nakon njegove smrti, nalazimo dvije obične marame. U popisu inventara svakog pješadinka u cijelokupnoj graničarskoj pješadiji 1769. godine nalazimo i „jednu crnu kravatu od konjske dlake postavljenu svilom“. Rubac su oko vrata nosili krajški vojnici kao obvezan dio vojničke uniforme. Vezan preko nosa i usta služio je za zaštitu od prašine, a pri ozljedama njime su povezivali povredu ili previjali rane. Koristio se za zaštitu od sunca i da se njime odstrane nečistoće iz vode. Prema dosadašnjim saznanjima, rubaca je bilo bijelih lanenih i svilenih u crnoj i plavoj boji. Često spominjani crveni rupci vjerojatno su bili od crvenoga pamučnog, *jaglučnog* tkanja. Svileni su pripadali svečanoj nošnji, a oni laneni vojnoj opremi.

Brkovi, *solufi* i brade do 50-ih godina 20. st. smatrani su ukrasom muškog lica. Oni su bili odraz mode, a podlijegali su i raznim državnim propisima. Do današnjih su nam se dana sačuvale fotografije koje svjedoče da su muškarci u selima nosili široke zavrнуте brkove ili brkove koji su bili spojeni sa *solufima*, a koji sežu do kraja čeljusti i posvuda su nazivani *pokumporte*. Mnogi su upravo tu modu primili iz srednjoeuropskog ozračja i to po uzoru na austrijskog cara Franju Josipa I. Noću su mnogi povrh brkova opasivali platneni povez koji svugdje nosi naziv *brkbinda*.

Ljudi su u ovom kraju običavali pušiti lule i žvakati duhan. Starinske su lule bile crne, crvene, bijele i smeđe boje, izrađene od zemlje s drvenim ili koštanim kamišom. Bilo ih je s metalnim poklopcem i bez njega. Najveći broj lula potječe iz Schemnitza u Slovačkoj, a dio je dopremljen iz Budimpešte ili iz radionica s prostora Balkana. Lule su pušili seljaci, vojnici i građani. Nakon pušenja pojedini seljaci žvakali su izgorjeli ostatak duhana zvan *baguš* ili *bagauš*. U požeškom su kraju znali nasjeći duhan, umotati ga u list oraha pa pušiti poput cigarete. Pušenje duhana do druge polovice 20. st. bilo je isključivo privilegija muškaraca. Jedino sam u Drenovom Boku zabilježila podatak da su duhan žvakale i stare žene.

Muškarci su preko ramena nosili polukružne kožne torbe s poklopcom i dugim kožnim remenom u kojima su držali hranu i piće. Bilo ih je običnih bez ukrasa i onih s otisnutim ukrasom. Najcijenjenije su bile torbe s jelenjim papcima na poklopcu.

Najstariji mještani u požeškom i novljanskom kraju i danas pamte rijetke pojedince koji su u jednom uhu nosili sitnu okruglu zlatnu ili srebrnu naušnicu ili malu na-

ušnicu poput karike, i to za zdravlje ili kao vanjski znak bogatstva.

Razdoblje europskog baroka pada u vrijeme između 1620. i 1715. godine, a na slavonskim prostorima ova se stilска obilježja protežu gotovo do kraja 18. st. Odjeća ovoga europskog stilskog razdoblja ostavila je svoj trag i na muškoj nošnji zapadne Slavonije, što se očituje u unosu kukičane čipke kao ukrasnog detalja. Nasljeđu 18. i 19. stoljeća treba pripisati i osebujne tehnike bijelog ručnog rada koje dolaze na naše prostore iz srednjoeuropskog okružja. Ovamo svakako pripada *necanje*, *šlinganje*, *toledo*, *file*, itd.

Momci iz Sićica u graničarskim gunjcima, velikim kariranim obojcicima i opancima na nogama. Na glavi nose kape širokog pervaža i izvučenog središnjeg dijela, snimljeno 21. 5. 1939. godine na smotri folklora u Cerniku, Gradski muzej Nova Gradiška

Desetak godina prije Drugog svjetskog rata industrijski su proizvodi promijenili i posljednje ostatke tradicijskog načina odijevanja ljudi. Umjesto dotadašnje tkane košulje koja se nosila uz štofane hlače, u modu je uvedena kupovna košulja. Ovim je procesima pogodovala i brza promjena modnih trendova, a pojava novih modernih tkanina dodatno je pomogla potpunom napuštanju tradicijskog odijevanja i preuzimanju suvremenih odjevnih predmeta koje je nametnulo novo doba. Snažan razvoj industrije i velika potreba za radnom snagom u novom gospodarskom razvoju odredili su veću potrebu upošljavanja seoskog stanovništva i napuštanje poljodjelstva kao temeljnog oblika privredivanja u selima.

Značajan doprinos očuvanju tradicijskog odijevanja, kao i cjelokupne narodne baštine, u teškim vremenima između dva svjetska rata dao je rad i djelovanje „Seljačke slove“ i njezinih ogranača.

Kao dio svoje tradicije članovi svih folklornih društava u zapadnoj Slavoniji za nastupe na smotrama folklora i večernjim koncertima odijevaju nošnju svoga kraja. Upravo je zbog toga u posljednje vrijeme izražena znatno veća potreba za muškim i ženskim narodnim nošnjama. Ova se potreba ogleda i u osnivanju novih folklornih skupina, ali i kao potreba za obnovom nošnji u društvi-

ma koja rade više desetaka godina. Izrada novih nošnji prema starim predlošcima nije uvijek najuspjelija, no ima i svjetlijih primjera. Pri analizi tradicijskog odijevanja u budućim će istraživanjima biti nužan veliki oprez. Posebno će se morati pripaziti na tkanja jer se pri izradi kopija nošnji danas većinom koristi kupovna tkanina proizvedena u pamučnoj industriji u Dugoj Resi, pod nazivom „vijenac pavle“, ili žutica različite debljine i kvalitete.

Literatura:

1. Jasna Andrić. O šijacima. Đakovački vezovi, prigodna revija. Đakovo, 1984.
2. Spiridon Jović. Etnografska slika Slavonske vojne granice, Beč, 1835. Zbornik Matice srpske za književnost i jezik. Novi Sad, 1962.
3. Vesna Kolić Klikić. Prekopakro, milo selo moje (katalog izložbe). Bjelovar, 1999.
4. Vesna Kolić Klikić. Ženske narodne nošnje Zapadne Slavonije – Požega, Pakrac, Novska, Nova Gradiška. Nova Gradiška, 2007.
5. Vesna Kolić Klikić. Narodna nošnja Prekopakre, Naših 80 godina. KUD Seljačka sloga Prekopakra. Pakrac, 2009.
6. Vesna Kolić Klikić. Muške narodne nošnje Zapadne Slavonije – Požega, Pakrac, Novska, Nova Gradiška. Nova Gradiška, 2015.
7. Vilim Korajac. Šijaci. Zagreb, 1951.
8. Zdenka Lechner. Tekstilne rukotvorine, Požega 1227. – 1977. Požega, 1977.
9. Zdenka Lechner. Narodna nošnja, Pakrac 1945. – 1975. Pakrac, 1978.
10. Desanka Nikolić. Odevanje graničara Vojne krajine u XVIII. i XIX. veku. Srpski etnografski zbornik, knjiga XCI. Beograd, 1978.

Izvori:

1. Slavonska generalkomanda, Gradiška graničarska pukovnija 1750. – 1873. Kutija 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 52, 136, 138 i 139. Državni arhiv Hrvatske, Zagreb.
2. Spomenica Pučke škole Nova Kapela (1884. – 1926.). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.
3. Spomenica Pučke škole Seoce (1879. – 1919.). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.
4. Spomenica Pučke škole Staro Petrovo selo (1802. – 1958.). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.
5. Spomenica Pučke škole Vrbova (1883. – 1978.). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.
6. Spomenica Pučke škole Okučani (?). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.
7. Spomenica Pučke škole Laze (1883. – ?). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.
8. Spomenica Pučke škole Siče (?). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.
9. Spomenica Pučke škole Seoce (1879. – 1919.). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.
10. Spomenica Pučke škole Vrbova (1883. – 1978.). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.
11. Spomenica Pučke škole Davor (1880. – 1886.). Državni arhiv Slavonski Brod, sabirni centar Nova Gradiška.

Muzej Cvelferije – osnivanje i početak rada

Martina Kelava

Muzej Cvelferije

Na samom istoku Republike Hrvatske, uz rijeku Savu i Spačvansku šumu nalazi se Cvelferija. Pod navedenim nazivom smatra se područje koje danas obuhvaća devet naselja: Drenovce, Đuriće, Gunju, Posavske Podgajce, Račinovce, Rajevo Selo, Soljane, Strošince i Vrbanju; a kako danas, tako i kroz prošlost ovo je bilo granično područje. Iz doba Vojne granice kada je u Drenovcima bilo sjedište 12. kompanije 7. Brodske pukovnije potječe i naziv Cvelferija; od njemačkog prijevoda broja dvanaest – zwölf, nastala je lokalna izvedenica Cvelferija. U nekadašnjem sjedištu kompanije nalazi se i sjedište mладог muzeja – Muzeja Cvelferije.

Aktivnosti koje su prethodile osnivanju Muzeja Cvelferije

Idejni začeci osnivanja muzeja vežu se uz drenovačku udrugu „Duhovno hrašće naše Gospe Šumanovačke” i devedesete godine 20. stoljeća. Tada se u časopisu „Hrašće” objavljuje tekst o važnosti osnivanja lokalnog muzeja, čiji je autor etnolog Damir Kremenić.¹ Ideja se nastavila razvijati i kroz rad Udruge za očuvanje tradicijskih rukotvorina „Čuvarice” iz Drenovaca koja je organizirala manifestaciju Noć muzeja od 2013. do 2016. godine.²

Najveći značaj za osnivanje Muzeja imala je „Akcija spašavanja baštine na područjima ugroženima poplavom u naseljima Gunja, Račinovci i Rajevo Selo”, koja je uslijedila nakon katastrofalnih poplava 2014. godine.³ Nakon povlačenja rijeke Save i prvih odlazaka na teren s namjerom utvrđivanja stanja na terenu, na inicijativu mr. sc. Janje Juzbašić, ravnateljice Zavičajnog muzeja „Stjepan Gruber” iz Županje, iznesene na skupštini Muzejske udruge istočne Hrvatske (MUIH), pozvani su muzealci u spašavanje građe u poplavljrenom području. Akcija se provodila u dva smjera: „...s jedne strane cilj akcije bio je spasiti čim više različitih vrijednih predmeta,

ponajprije tradicijskoga i građanskoga kućnog inventara u privatnom vlasništvu te ostale vrijedne umjetnine iz različitih ustanova, a posebice crkava, knjižnice, udrug i dr.”⁴, i s „...druge strane informirati javnost o važnosti spašavanja baštine kako bi se mogle pokrenuti potrebne aktivnosti u vezi osnivanja Muzeja Cvelferije, o kojemu se u općinama Drenovci, Vrbanja i Gunja, već i prije ove katastrofalne poplave razgovaralo i dogovarale su se smjernice za njegovo osnivanje.”⁵ Provedbu Akcije podržali su Hrvatsko muzejsko društvo, Hrvatsko etnološko društvo, Ministarstvo kulture RH, kao i brojni muzeji, institucije i pojedinci. Posebno je važno istaknuti da je za Akciju godine 2014. Hrvatsko muzejsko društvo dodijelilo priznanje Zavičajnom muzeju „Stjepan Gruber” Županja, a 2015. godine priznanja Hrvatskog etnološkog društva dodijeljena su Zavičajnom muzeju „Stjepan Gruber” Županja i sudionicama Akcije spašavanja (osobno Janji Juzbašić; Ružici Marić, ravnateljici Gradskog muzeja Vukovar i Ani Wild, kustosici Muzeja Slavonije) za poseban doprinos u očuvanju i zaštiti baštine u poplavljnim selima županske Posavine 2014. godine. Nakon provedbe Akcije uslijedila je obnova prikupljene građe koja se i sljedećih godina nastavila odvijati, s obzirom na to da je riječ o više od dvije tisuće prikupljenih predmeta. Do osnivanja novog Muzeja o građi je skrbio županjski muzej te je proveo i dvije studentske prakse (u suradnji s Odjelom za etnologiju i kulturnu antropologiju Sveučilišta u Zadru, u svibnju 2015. godine, i u suradnji s Odsjekom za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, u travnju 2016. godine) tijekom kojih se vršila obrada predmeta.⁶

Po završetku Akcije, ali i kasnije tijekom osnivanja Muzeja, predstavljala se Akcija i osnivanje budućeg Muzeja.⁷ Akciju je predstavljala ravnateljica županjskog muzeja, a kasnije se u predstavljanje uključila i Martina Mišetić, mag. ethnol. et anthrop. kao stručna suradnica – volonterka.

1 Usp. Kremenić, Damir: Muzej Cvelferije, *Hrašće, časopis za književnost, umjetnost, kulturu i povijest*, broj 2, 1996., str. 69 – 72

2 Usp. Bogutovac, Stjepan: *Prvi koraci prema muzeju Cvelferije, Hrašće, časopis za književnost, umjetnost, kulturu i povijest*, broj 41, 2013., str. 57 – 58

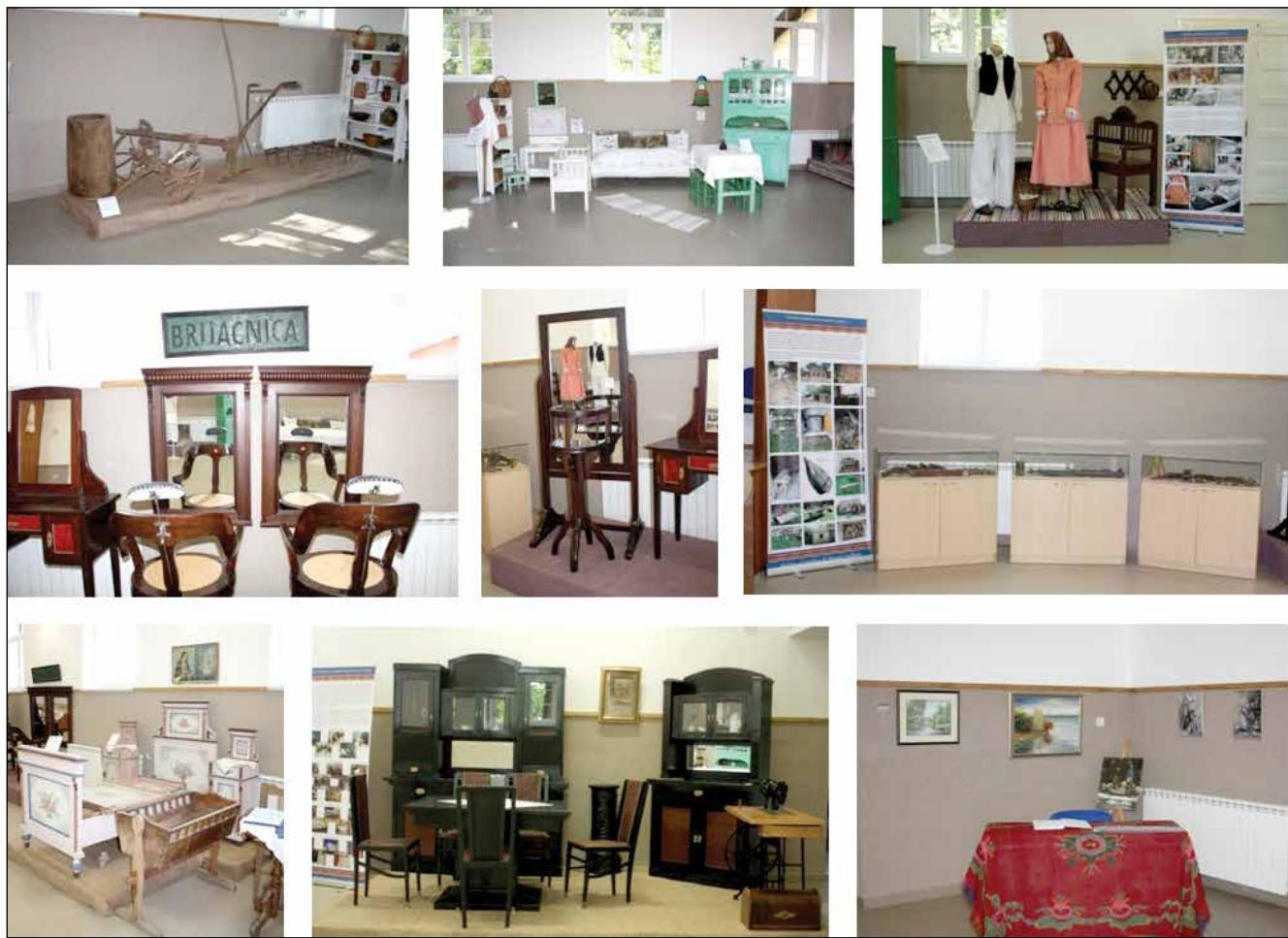
3 Detaljnije o Akciji u: Juzbašić, Janja i Mišetić, Martina: Spašavanje tradicijske baštine u poplavljenim selima Cvelferije, *Zbornik Urbani Šokci 10, Kulturni znak Cvelferije – šokačko bunjevačko pamćenje vode*, ur. Goran Rem, Šokačka grana Osijek i Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata Subotica, Osijek, 2016., str. 261 – 276

4 Juzbašić, Mišetić; op. cit., str. 266

5 Ibidem.

6 Ibidem, str. 262, 268 – 271

7 Ibidem, str. 271 – 272

Otvorenje prve izložbe „Baština od poplava do Muzeja Cvelferije”, 2016., Račinovci

Osnivanje Muzeja Cvelferije

Devet sela do osnivanja novog muzeja pripadalo je pod djelokrug Zavičajnog muzeja „Stjepan Gruber” Županja, osnovanog 1953. godine, a nakon Akcije spašavanja baštine u poplavama i povratka restaurirane građe javila se potreba za njezinim smještanjem te daljnjom stručnom obradom i prezentacijom. Postupak osnivanja pokrenula je Općina Drenovci te je 30. studenog 2015. godine Općinsko vijeće Općine Drenovci donijelo Odluku o osnivanju Muzeja Cvelferije.

U ožujku 2016. za privremenu ravnateljicu Muzeja Cvelferije – u osnivanju imenovana je Martina Mišetić, a godinu dana kasnije imenovana je za ravnateljicu te je još uvijek jedina zaposlenica ove ustanove. U budućnosti se planira zapošljavanje stručnog i pomoćnog osoblja.

Za vrijeme trajanja procesa osnivanja, Muzej dobiva svoj privremeni prostor u sklopu zgrade Općine Drenovci u središtu Drenovaca i od kraja svibnja 2016. godine počinje sa svakodnevnim radom. Muzejska građa smještena je na dvije lokacije; restaurirana se nalazi u Drenovcima i riječ je o manjem dijelu, dok se veći – nerestaurirani dio nalazi u spremištu u Račinovcima.⁸ Dakle, prema dje-

lokrugu svoga djelovanja Muzej je lokalni⁹ i prema vrsti građe opći¹⁰; a prikupljena građa razvrstana je u sljedeće zbirke: etnografska, kulturno-povijesna i likovna, te se nalazi u procesu obrade. Osim inicialne građe koja je prikupljena Akcijom i koja je bila preduvjet za osnivanje Muzeja, prikupljanje građe nastavilo se i u kasnijem razdoblju kroz donacije.

Prve aktivnosti bile su usmjerene na proces osnivanja, ali i na razvoj stručnih muzejskih aktivnosti, odnosno upoznavanje lokalne i izvanlokalne zajednice s muzejskim radom.

O provedenim muzejskim aktivnostima i suradnjama

I prije nego li je Muzej počeo sa svakodnevnim radom, počele su s provedbom muzejske aktivnosti; prva od njih bila je izložba „Baština od poplava do Muzeja Cvelferije”, koja je postavljena na drugu obljetnicu obilježavanja poplava 17. svibnja 2016. godine u obnovljenom Domu kulture u Račinovcima. Na izložbi su predstavljeni predmeti prikupljeni u Akciji s naglaskom na

⁸ Tijekom trajanja Akcije postojala su dva spremišta: u Gunji i u Račinovcima, a tijekom kolovoza 2016. godine svi predmeti iz Gunje preseljeni su u Račinovce jer je na zgradu u kojoj je bilo spremište pokrenut proces obnove.

⁹ Usp. Članak 4. Pravilnika o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije (NN 30/2006.).

¹⁰ Ibidem.

Radionica za odrasle „Izrada božićnih ukrasa od starog papira“ u suradnji s Općinskom narodnom knjižnicom Drenovci, Ogranak Rajevo Selo, 2017., Rajevo Selo

restaurirane predmete te aktivnosti koje su prethodile osnivanju Muzeja. Ista izložba postavljena je u Omišlju na otoku Krku (kolovoz 2016.) i u Gunji na manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“ (kolovoz 2017.). U prvoj navedenoj izložbi ostvarena je suradnja sa županjskim muzejom i Gradskim muzejom Vukovar. Tijekom prve godine rada, uspostavljena je i suradnja s Općinskom narodnom knjižnicom iz Drenovaca prilikom osmišljavanja i postavljanja izložbe „Čitamo kroz povijest Cvelferije“ u okviru Mjeseca knjige (listopad – studeni 2016.). U prostoru Knjižnice postavljena je i izložba „Tradicijsko graditeljstvo Cvelferije“ (listopad – studeni 2016.), autora T. Lunke, prof. i S. Orača, prof., za što je Muzej osmislio likovni koncept izložbe. Osim s ustanovama, Muzej je u suradnji s Kulturno-umjetničkim društvom „Ogranak Seljačke slove“ iz Drenovaca pripremio i postavio izložbu „Osamdeset godina kulturno-umjetničkog rada u Drenovcima“ (prosinac 2016., ponovno postavljena u prosincu 2017.). Za prvu manifestaciju Noć muzeja u organizaciji novog Muzeja pripremljena je manja izložba „Tambura i tamburaši u Cvelferiji“ (siječanj 2017.), a za drugu „Iz naših fioka“ (siječanj 2018.). Za treću obljetnicu obilježavanja velike poplave pripremljena je u suradnji s Posudionicom i radionicom narodnih nošnji Zagreb izložba „Narodne nošnje – obnovljena baština Cvelferije“, autorice Bojane Poljaković Popović, mag. ethnol. et anthrop. Kao što je vidljivo iz navedenog, Muzej od svojih prvih dana rada nastoji ostvariti suradnju s ustanovama i udrugama na lokalnoj, ali i regionalnoj razini. Međunarodna suradnja ostvarena je kroz sudjelovanje na Međunarodnom okruglom stolu „Urbani Šokci“ (Plavna, Republika Srbija, 2017.), kao i kroz radionice poput Izrade uskrsnih čestitki od slame sa suradnicama iz Sremske Mitrovice, a koja je održana u Drenovcima (ožujak 2017.).

Kako se najveća komunikacija s lokalnom zajednicom ostvaruje kroz terenska istraživanja i edukativni rad, velik je naglasak na razvoj tih vrsta aktivnosti.

Terenska istraživanja kao djelatnost Muzeja Cvelferije kontinuirano se provode od lipnja 2016. godine i po svojoj su vrsti etnografska. Tijekom terenskih istraživa-

nja ostvaruje se izravan kontakt s kazivačima/osobama koje su pripadnici lokalne zajednice, a namjera je prikupiti informacije nakon čega slijedi njihova stručna obrada i dokumentiranje, a sve u svrhu tumačenja, prezentacije i edukacije korisnika. Načini kojima se ostvaruje prezentacija mogu biti različiti: postav, izložbe, akcije, radionice, predavanja itd. Važnost etnografskih istraživanja prepoznata je i kroz polugodišnji projekt Etnografska terenska istraživanja Cvelferije, kojim je obuhvaćeno svih devet sela Cvelferije. Projektom kroz četrdeset odlažaka na teren prikupljena je građa o sljedećim temama: djetinjstvo, odrastanje, mladost, godišnji običaji (vezani za crkvene blagdane i obradu zemlje), životni običaji (vezani za rođenje, vjenčanje, smrt), odijevanje (uključujući kupnju materijala i češljjanje kose kod djevojaka, oglavlja), školstvo, graditeljstvo i brojne druge. Projekt je sufinancirala Vukovarsko-srijemska županija. Terenska su istraživanja dio priprema izrade stalnog postava, a dio grade već je objavljen i predstavljen na izlaganju Konji kao dio tradicijske kulture Cvelferije na Međunarodnom znanstveno-stručnom skupu „Šokačka i bunjevačka kulturna baština – kulturni kapital, baštinici i vlasnici“ (Plavna, Republika Srbija, svibnja 2017.) i u članku „Brašančevo u Drenovcima“¹¹.

Radionice i predavanja namijenjeni su kako školskim uzrastima u okviru redovne nastave, tako i kao izvannastavne aktivnosti u okviru manifestacija i izložbi. Radionice prate godišnje običaje, ali i već navedene povremene izložbe i manifestacije; dok su pojedine radionice bile namijenjene upoznavanju korisnika s djelatnošću ustanove. Kroz radionice zastupljene su sve životne skupine. Radionice se održavaju prema dogovoru s osnovnim školama, knjižnicom, udrugama ili su otvorenog tipa za sve zainteresirane. Neke od radionica koje su održane jesu: Muzej u kinetičkom pijesku, u suradnji s Gradskim muzejom Vukovar; Adventsko-božićni ukrasi, Što to radi kustos? i Muzej Cvelferije iz moje mašte, u suradnji s

¹¹ Mišetić, Martina: Brašančevo u Drenovcima, *Hrašće – časopis za književnost, umjetnost, kulturu i povijest*, No. 50, 2017., str. 31 – 42

Knjižnicom Drenovci, Izrada gombica za tambure, Kako se šaraju jaja, Što je muzej, Radionica izrade tradicijskih frizura, Istražujemo tradicijsku kulturu Cvelferije – priprema i provedba etnografskih istraživanja i druge. Uz svaku radionicu održava se i uvodno predavanje kako bi se korisnici bolje upoznali s temom. Osim predavanja namijenjenima lokalnoj zajednici, u suradnji s Odjelom za kulturologiju održano je stručno predavanje Osnivanje i početak rada Muzeja Cvelferije za studente treće godine preddiplomskog interdisciplinarnog sveučilišnog studija Kulturologija, smjer Kulturalni menadžment na Odjelu za kulturologiju Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku (prosinac 2017.)

Radionica „Muzej u kinetičkom pjesku”, u suradnji s Gradskim muzejom Vukovar, „OŠ Josip Kozarac“ Soljani, 2016.

Početkom 2018. godine iz jednog terenskog istraživanja razvio se i novi vid muzejske aktivnosti usmjereni na stariju životnu dob. Naime, u veljaći, na temu poklada – kurjača organizirano je prvo okupljanje – druženje osoba starijih od šezdeset godina u Rajevu Selu¹². Prilikom ove aktivnosti skenirane su fotografije iz privatnih fotoalbuma korisnika te su pohranjene u Arhivu Muzeja Cvelferije; kao i bilješke prikupljene tijekom razgovora okupljenih.

ZAKLJUČAK

U vremenu koje slijedi Muzej Cvelferije nastaviti će s razvijanjem istih vrsta aktivnosti kao i u prve dvije godine djelovanja, s tim da će se usporedno provoditi daljnje pripreme za buduću zgradu i stalni postav. Idejno rješenje buduće zgrade Muzeja Cvelferije, koja će se nalaziti u središtu Drenovaca, nasuprot zgradi Općinske narodne knjižnice Drenovci i župnoj crkvi sv. Mihuela Arkanđela, izrađuje Radionica arhitektture iz Zagreba, na čelu s Goranom Rakom, arhitektom.

U novoj muzejskoj zgradi stalnim postavom prezentirati će se ukupna arheološka, povjesna i etnološka baština područja Cvelferije; a u tome pregledu značajno mjesto zauzima uspostavljanje 12. drenovačke kompanije 7. Brodske pukovnije, čija se 210. obljetnica uspostavljanja obilježava u lipnju 2018. godine i po kojoj današnje područje ovog dijela granice uz rijeku Savu nosi naziv Cvelferija, kao i novi Muzej.

POPIS LITERATURE I PRAVILNIKA:

Bogutovac, Stjepan: *Prvi koraci prema muzeju Cvelferije, Hrašće, časopis za književnost, umjetnost, kulturu i povijest*, broj 41, 2013., str. 57 – 58

Juzbašić, Janja i Mišetić, Martina: Spašavanje tradicijske baštine u poplavljениm selima Cvelferije, *Zbornik Urbani Šokci 10, Kulturni znak Cvelferije – šokačko bunjevačko pamćenje vode*, ur. Goran Rem, Šokačka grana Osijek i Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata Subotica, Osijek, 2016., str. 261 – 276

Kremenić, Damir: Muzej Cvelferije, *Hrašće, časopis za književnost, umjetnost, kulturu i povijest*, broj 2, 1996., str. 69 – 72

Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije (NN 30/2006.)

¹² Okupljanje je organizirano u suradnji s Udrugom mladih iz Rajeva Sela i Milenom Kašovski, općinskom vijećnicom iz Rajeva Sela.

Gotovo cijelo stoljeće rada KUD-a „Zora” iz Piškorevaca

Maja Nikačević

Voditeljica dječje skupine KUD-a

Počeci rada društva

Godina 1927. bila je vrlo značajna za malo slavonsko selo Piškorevci, jer se tada, na inicijativu nekolicine seljana, osniva Kulturno-umjetničko društvo „Zora”. U ondašnje vrijeme osnivanje ovakvog društva uvelike je pri-donijelo kulturnom, ali i zabavnom ozračju mjesta, koje će s godinama prerasti u mjesto okupljanja i druženja različitih dobnih skupina.

Ime, koje društvo do danas nije mijenjalo, indirektno nam govori o političkom ozračju kakvo je vladalo. Povod osnivanju bio je nacionalni zanos i borba za vlastiti identitet u vrijeme između dva svjetska rata, pa su stihovi Preradovićeve budnice „Zora puca” bile izvrstan odabir za naziv društva. U počecima, unutar društva djelovala je samo muška pjevačka skupina, pa su i osnivači svi redom bili muškarci: Franjo Didović (svećenik i prvi predsjednik društva), Aldauber Buce (učitelj), Franjo, Mato i Stipo Blažević - Kneževi, Martin Merkl, Franc i Hans Miller, Adam Mijošević, Martin Herman, Miško, Toni i Matajz Šlajs, Mijo Turinski, Ivo Andelić - Matičev, Adam Blažinkov, Vlado, Đuro i Janko Majher, Mato Petričević - Kalfin, Fabijan Pull (svećenik), Matije Gregić (učitelj), Antun, Franjo i Stjepan Horvat, Tomo Tomić (učitelj), Petar Erdelinski, Vid Prosinečki, Mato Pokaz, Marko Vidaković - Gurešić, Jozo Lukić - Tišljerov, Pavo i Pero Bošnjaković, Marko Panković i Martin Brlošić - Blaškov.

Djelovanje društva

Već nekoliko godina kasnije, 1931. godine, članovi „Zore” djeluju unutar Ogranka Seljačke slike u Piškorevcima, s tim da im se priključuje i ženska populacija. U to vrijeme Seljačka sloga bila je vrlo kompleksna organizacija te je radila na opisnenjavanju seljaka, poboljšanju gospodarstva i higijene, organizirala je smotre, obnavljala nošnju, osnivala sudove dobrih i poštenih ljudi, objavljivala pjesme, drame, priče i osvrte svojih članova.¹

Prvi predsjednik Ogranka Seljačke slike bio je Petar Vrtarić, a uz njega su djelovali još i Filip Brlošić (gajdaš),

Dani Hrvatske seljačke kulture, Zagreb, 1938. godine

Mato Brlošić - Blaškov, Marija, Barica i Marko Bošnjaković - Kuletić, Eva, Kata i Mato Jović - Pacijanov, Barica, Ivo i Marko Vidaković - Gurešić, Eva Tomić - Seka, Marija i Ana Vrtarić - Šaragić, Anka i Marija Brlošić - Blaškove, Ružica Andelić - Maticeva, Marica i Mata Petričević - Majlantovi, Pavica Milošević - Šajićeva, Anica Akšamović, Kata Gregić, Marija i Kata Bošnjaković - Palčokove, Stipo Vrtarić - Začević i drugi. Dolaskom ženske populacije, društvo je dodatno obogaćeno za plesačku, recitatorsku, dramsku i tamburašku sekciju. Probe su održavane po kućama, u crkvenom dvorištu, *parokiji*, školi i na drugim mjestima. Posebno su bili zapaženi odslaci na nastupe u kićenim zapregama, na što je publika izvrsno reagirala pa su slijedili i brojni nastupi, kako u Piškorevcima, tako i u Đakovu, Valpovu, Vrpolju, Našicama, Podgoraču, Punitovcima, Osijeku i drugdje. Najčešće izvođena kola u to vrijeme bila su: Širi kolo, Drtavac, Ajd' na lijevo, Šokačko kolo i Kukunješće. Na velikoj smotri zborova u Đakovu 1937. nastupali su s još dvanaest zborova. 14. kolovoza 1938. godine ponovno su nastupili u Đakovu i za najbolji nastup na Smotri hrvatske seljačke kulture nagrađeni su odlaskom na glavnu smotru u Zagreb, koja se održala 28. kolovoza 1938. godine. Od ukupno dvadeset devet zborova, koliko ih je sudjelovalo, sedam ih je došlo iz Slavonije i svi su se predstavili s dvije ili tri točke. Izveli su ukupno šest nastupa, a izvodili su pjesmu Djevojka se suncu hvali i Ajd' na lijevo – kolo uz pratnju gajdaša. Najvažniji je svakako bio nastup u Hrvatskom narodnom kazalištu i u Radničkoj komori.

¹ Kristić, Karmela. Seljačka Sloga i narodna nošnja (u razdoblju od 1926. do 1929. i od 1935. do 1940. godine). Izvorni znanstveni rad. Zagreb. *Studia ethnologica croatica*, 14/15, 2004., 89 – 143.

Pozvani su i na prijem kod seljačkog tribuna Vladka Mačeka, gdje su odigrali predstavu Financuša. Po dolasku iz Zagreba, primljeni su u biskupskom dvoru kod biskupa Antuna Akšamovića.

U ljetu 1947. godine nastupali su diljem tadašnje države pa su zabilježeni mnogi nastupi na području današnje Srbije: u Zaječaru, Knjaževcu, Čupriji, Tresibabi i Majdanpeku. Na poziv Radio Zagreba, snimili su i radijsku emisiju u kojoj su gostovali zajedno s tamburaškom pratnjom.

Vrijeme hrvatskog proljeća dovodi do ponovnog buđenja nacionalne svijesti pa društvo počinje s ozbiljnijim radom. Voditelj i koreograf društva u to vrijeme bio je Stipo Vuković. Suradnjom s Osnovnom školom „Matija Gubec“ osigurani su instrumenti za tamburašku sekciju, zahvaljujući nesobičnoj pomoći jednog od predsjednika društva, Marka Varzića, koji je i sam bio djelatnik škole. Društvo se prvi put predstavlja na Đakovačkim vezovima 1972. godine, zatim 1973. i 1974. godine.

Nakon toga, na vezovskoj sceni nema ih punih jedanaest godina, da bi se vratili 1985., 1986. i 1987. godine. Te godine počinje se sustavno raditi s dječjom i srednjom folklornom sekcijom. Nedugo nakon toga ponovno slijedi kratka stanka, ujedno je i vrijeme Domovinskog rata, da bi se ponovno okupili i vratili na Vezove 1995. godine. Od tada do danas sudionici su svih Đakovačkih vezova.

Značajna 1995. godina

Sredina 90-ih godina 20. stoljeća svakako je bila prijelomna u radu društva, jer društvo od tada radi bez prekida. Upravni odbor na čelu s predsjednikom Ivicom Tomićem ulaže velike napore da se društvo obnovi i nastavi s radom. Folklorne sekcije počinje voditi Katica Jakobović. Tamburaška sekcija predstavlja sve veći problem pa

je jedno kratko vrijeme društvo surađivalo s tamburašima Kulturno-umjetničkog društva „Tena“. Problem je riješen dovođenjem voditelja tamburaša, najprije Tomislava Nemeta, a kasnije Tihomira Ivanetića. Od značajnijih nastupa te godine svakako valja istaknuti povratak na Đakovačke vezove i Vinkovačke jeseni. Godina će ostati zapamćena po inicijativi za održavanjem folklorne manifestacije u svome selu, koja je naišla na potporu pa su 14. listopada 1995. održani prvi Piškorevački sokaci. Cilj je ove manifestacije očuvanje kulturne baštine i običaja naših predaka te populariziranje folklora među mještanima sela i okolice. Unatoč brojnim prijedlozima za naziv manifestacije, prihvaćen je onaj Zvonka Vukadina. Na prvim Piškorevačkim sokacima uz domaćine nastupalo je i Kulturno-umjetničko društvo „Osip Kostelnik“, koje tada okuplja prognanike iz Vukovara, razasute po cijeloj Hrvatskoj, te Kulturno-umjetničko društvo „Tena“ iz Đakova. Domaćini su se predstavili trima folklornim sekcijama: odraslim, srednjom i dječjom. Smotra je započela povorkom po sokacima, nastavila se prigodnim folklornim programom i završila koncertom tamburaškog sastava. Danas je ova manifestacija prepoznatljiva diljem Republike Hrvatske, a slobodno možemo reći kako je poprimila i međunarodni karakter, jer uz domaće skupine gotovo svake godine nastupa i jedna inozemna skupina.

Već sljedeće godine, nakon što su dobro prihvaćeni prvi Sokaci, društvo se upustilo u realizaciju još sadržajnijeg i raznovrsnijeg programa u trajanju od puna dva dana. Pozvali su osam gostujućih skupina, među kojima se posebno isticalo Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Bosiljak“ iz Čučerja, osnovano 1896. godine, koje je iste te godine proslavljalo 100. obljetnicu svoga rada. Televizijska ekipa HRT-a u Piškorevcima je snimila sta-

KUD „Zora“, 30-ih godina 20. stoljeća

rinski običaj dolaska po mladu. KUD-ovci su prigodnim programom obilježili i 60. obljetnicu DVD-a Piškorevc.

Katica Milković zamijenila je dotadašnjeg predsjednika Ivicu Tomića 1997. godine. Članica KUD-a Ružica Tomić osvojila je drugo mjesto u kategoriji snaša na izboru za najbolje nošeno ruho Đakovačkih vezova. Članovi društva po prvi su put gostovali na jednoj dužoj turneji, i to na Međunarodnom festivalu folklora u Francuskoj, u trajanju od osam dana.

Đakovački vezovi, 1972. godine.

Rad društva od 2000. godine

Prvo veće priznanje za dugogodišnji rad došlo je 2000. godine, kada je društvo osvojilo *Grand Prix (Gran Premio Internazionale del Folklore)*, u kategoriji izvorne koreografije, na Međunarodnoj smotri folklora u Italiji. Ovakav uspjeh jednoga malog mjesta u Đakovštini pridonio je još ozbiljnijem pristupu radu i kvaliteti same izvedbe.

Do smjene u predsjedništvu dolazi 2001. godine, kada na mjesto predsjednika dolazi Matija Brlošić. Dugogodišnju voditeljicu, zbog bolesti, nakon osam godina predanog rada u društvu, 2003. godine zamjenjuje Dario Bolfek, a već 2006. godine to mjesto preuzima Mato Ručević. Dvije godine kasnije, Ručević prepusta rad s dječjim skupinama Željki Prokop, na čiju inicijativu društvo pokreće Dječju folklornu manifestaciju „Sveta Lucija”, koja se prvi put održava u prosincu 2009. godine. Cilj joj je očuvanje starinskih običaja vezanih za božićne blagdane. Ekipa HRT-a 2010. godine u prostoru Društvenog doma snima emisiju o obilježavanju Badnjaka u selima Đakovštine. Iste godine, dječju skupinu preuzima nova voditeljica, Maja Nikačević, tada još pod djevojačkim prezimenom Zorić. Od tada pa na dalje sve je veći broj djece u društvu pa voditeljica dječju skupinu mora podijeliti u dvije odvojene skupine. Sustavan rad vrlo je brzo prepoznat pa su već 2012. godine predstavljali Đakovštinu na Dječjem vinkovačkim jesenima, a godinu kasnije na dječjoj smotri Brodskog kola „Igra kolo maleno”.

Nakon punih 10 godina na mjestu predsjednika, Matiju Brlošića kratko i u nepunom mandatu zamjenjuje Marko Tubić, a 2013. godine na mjesto predsjednika dolazi Zlatko Mezeji, koji je na predsjedničkoj poziciji do danas. Ova godina donosi promjene u radu društva, s obzirom na znatno veći broj gostovanja koji je uslijedio kako za odraslu tako i za dječje skupine. Veći broj nastupa iziskivao je kvalitetnu tamburašku pratnju, a tamburaša je bilo sve manje i većim dijelom bili su na posudbi. Na inicijativu voditeljice dječje skupine Maje Nikačević i predsjednika društva Zlatka Mezeija, pokrenuta je Tamburaška škola. Škola je počela s radom 27. ožujka 2013. godine, a za voditelja je postavljen mladi tamburaš Marko Funarić. Članice društva Josipa Hanulak i Adriana Ferić sudjelovale su u programu Aurea festa u Požegi 2014. godine, gdje je Josipa Hanulak osvojila drugo mjesto u izbornoj kategoriji Najgizdavija šokica – najizvornija tradicionalna nošnja.

Na svečanoj akademiji povodom Dana grada Đakova, 2015. godine, Kulturno-umjetničkom društvu „Zora“ dodijeljena je Povelja zahvalnosti za osobit doprinos u promicanju kulture i očuvanju kulturne baštine. Ova velika nagrada za dugogodišnji rad bila je poticaj članovima društva da budu samo još bolji. Iste godine proslavljeni su 20. Piškorevački sokaci. 2016. godine ponovno su oživljeni običaji vezani za božićne blagdane pa ekipa HRT-a snima još jedan prilog vezan za obilježavanje Badnjaka u Slavoniji, ali ovaj put ne u prostorijama Društvenog doma, nego u izvornoj šokačkoj kući, onoj pokojnog Mije Segedija. Sredstvima Grada Đakova snimljen je promotivni video uradak o radu društva, obuhvaćajući sve njegove segmente rada. Na mjesto voditelja Tamburaške škole dolazi Adam Pavić. Osim brojnih nastupa, Kulturno-umjetničko društvo „Zora“ potpisalo je Međunarodnu povelju prijateljstva i suradnje s Hrvatskim kulturnim društvom „Napredak“ iz Uskoplja (BiH), s kojim već godinama surađuje. Najveće priznanje za rad s djecom stiglo je iste te godine kada je dječja skupina društva pozvana na Festival dječjeg folklora Hrvatske u Kutinu, zajedno s još deset najboljih dječjih ansambala iz cijele zemlje, koliko ih sudjelovalo u njihovoj kategoriji. Osim što su predstavljali svoje selo, zastupali su cijelu Đakovštinu te regiju Slavoniju i Baranju.

Jubilarnih 90 godina rada u 2017. godini

Gotovo cijelu godinu društvo je obilježavalo ovaj veliki jubilej. Manifestacija obilježavanja jubileja održala se pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović. Svečana akademija održala se u sklopu Piškorevačkih sokaka. U subotu 26. kolovoza, dodijeljene su nagrade i priznanja zaslужnim pojedincima i tvrtkama koji su pomagali društvu, kako moralno tako i financijski, svih proteklih godina. Nakon dodjele priznanja, u revijalnom programu nastupala je odrasla folklorna sekcija KUD-a „Zora“ i folklorni ansambl Slavonske kraljice Kulturno-umjetničkog društva

KUD „Zora“ na prijemu u Uredu predsjednice, 2018.

„Tena“ iz Đakova, a u zabavnom dijelu nastupali su Tamburaški sastav „Žeteoci“ i Sanja Hajduković. Drugi dan obilježen je nastupima dječjih skupina KUD-a „Zora“ iz Piškorevaca, a potom su uslijedili nastupi KUD-a „Jasen“ iz Šaptinovaca, KUD-a „Slavonija“ iz Gornjih Andrijevaca, GKUD-a „Tamburica“ iz Vinkovaca, KUD-a „Rešetari“ iz Rešetara, KUD-a „Paurija“ iz Dubravaca u Karlovačkoj županiji i KUD-a „Dukat“ iz Vladislavaca. U zabavnom dijelu programa nastupio je Tamburaški sastav „Slavonia band“. Povodom ove velike obljetnice, uživo iz Piškorevaca emitiran je prilog za televizijsku emisiju Dobro jutro, Hrvatska.

U godini velikog jubileja, na kratko nas je zbog obvezza napustio dugogodišnji voditelj Mato Ručević, kojega je zamijenila voditeljica dječjih skupina Maja Nikačević, no već početkom 2018. godine Maja rad odrasle skupine ponovno prepusta Mati Ručeviću.

Potpisane su još dvije Povelje prijateljstva i suradnje, s Kulturno-umjetničkim društvom „Sloga“ iz Guče Gore, u okolini Travnika (BiH), te s Kulturno-umjetničkim društvom „Paurija“ iz Dubravaca u Karlovačkoj županiji. Tijekom 90 godina rada društva zabilježeno je više stotina nastupa, istaknut ćemo neke od njih: Krk (1999., 2002.), Italija (2000.), Rijeka, Metković (2001., 2016.), Cavtat, Dubrovnik (2001., 2016.), Novi Vinodolski (2007., 2017.), Solin, Vir, Kaštela (2015., 2016., 2017.), Pirovac, Zadar (2016., 2017.), Split, Čiovo, Marija Bistrica, Dubravci, Kljaci, Čavoglave, Jesenice, Voloder, Uskoplje (2002., 2004., 2007., 2013., 2016., 2017.), Guča Gora, Travnik (BiH) (2008., 2017.), Žepče (BiH) (2009.), Prag (Češka)

(2011.), Pariz (Francuska) (1997., 2013.), Kirchdorf (Austria) (2013.), Breške, Tuzla (BiH) (2015.) Odžak (BiH) (2015.), Ohrid (Makedonija) (2015.), Stijene, Cazin (BiH) (2017.), i mnogi drugi.

Budućnost društva

Duga razdoblja rada pratili su i kraći prekidi, osobito u vrijeme ratova. Pregled rada društva sačinjen je pregledom dostupne i postojeće pismohrane i pisanih tragova, poput zahvalnica, priznanja, povelja i slično. Dobar dio toga ostat će zauvijek zaključan u srcima onih koji su ugradili dio sebe u ovo društvo.

Samo jedan manji dio nastupa i aktivnosti, manifestacija i folklornog rada spomenut u ovom tekstu već svjedoči o predanom radu društva, čiji su članovi s velikim ponosom utkali dio sebe u njegovu opstojnost. Društvo danas ima odraslu i dvije dječje folklorne sekcije, tamburašku školu, organizira dvije manifestacije: Piškorevačke sokake i dječju „Svetu Luciju“, te sudjeluje na brojnim nastupima.

Svako vrijeme nosi nešto svoje, s velikom odgovornošću trebamo nastaviti raditi tamo gdje su naši preci stali. Na nama je da tradiciju svoga sela, Đakovštine i Slavonije, prenesemo na mlađe naraštaje, da im usadimo ljubav prema starinama, ali i da se pobrinemo da nikada ne zaborave običaje i baštinu svojih baka i djedova. S tom mišljem, završit ću izlaganje o jednom tako „malom“, a istodobno „velikom“ društvu, koje navršava gotovo cijelo stoljeće rada.

Stogodišnjakinja Ana Stipanović iz Punitovaca

Mirko Knežević

Često čujemo riječi *doživjeti stotu*, a znamo ih katkada i sami izgovoriti i ne vjerujući, kao ni mnogi drugi, da nam je to moguće. U razgovorima smanjimo taj okrugli broj života za dvadesetak godina sa željom da ih doživimo u zdravlju, da se možemo koliko-toliko normalno kretati, da smo bistre pameti, da doživimo svatove unučadi, poneko prapruče, pa se onda u miru uputimo još tom jednom stazom života, jedinom kojom svi idemo, netko prije, a netko poslije.

Sigurno je tako ili slično razmišljala i baka Ana Stipanović iz Punitovaca, razmišljala prije nekih tridesetak godina kada je i ona poželjela biti u svatovima svoje unučadi, onako po šokački, zapjevati uz tamburaše, pociknuti.

„Moj sinko, doživjela sam i svatove svoje unučadi, ma bilo veselo, a doživjela i svatove svoje prapruke, a i onda bilo veselo, a eto imam i dvoje praprapruče, što znači da sam ja prapra ili šukunbaka, a i onda bilo veselo”, priča mi baka Ana pri jednoj od mojih posjeta u povodu njezina više od stoljeća života.

Raspričala se baka Ana i o svojem životu, životu u njezinim sto godina, stoljeću života koje je proslavila samo nekoliko dana nakon održavanja 51. Đakovačkih vezova.

Baka Ana rođena je 28. srpnja 1917. godine u Punitovcima, rođena je pedeset godina prije održavanja prvih Đakovačkih vezova 1967. godine i ne sjeća se da je netko na ovom području doživio njezine godine. Bilo je to vrijeme odrastanja kada su drumovi bili prašnjavi, gorjele lampe petrolejke, konjima i plugom išlo se na oranje, guske su gacale po kanalima, a selom išle čorde krava i svinja, cure kradomice ofirale, a selom se orila pjesma poslije divana, čijanja perja, svinjokolja. Nije onda bilo ni televizije, ni telefona, a i ljudi su bili zdraviji, prisjeća se kroz razgovor baka Ana svoje mladosti.

„Bilo je u Punitovcima, a i u Josipovcu, kod Slovaka koji su se u Josipovac doselili i osnovali selo 36 godina prije mog rođenja puno više djece, po troje, četvero, petero, a negdje i više djece. Nije bilo struje, a zimske noći duge. Rano se išlo spavati, stare peći dobro grijale, a mekani i topli jastuci i perine”, nasmijano odmahujući rukom priča baka Ana.

Vjenčala se 1935. godine u Punitovcima za supruga Jakoba koji je preminuo 1981. Sin joj Jozo sa snahom

Napravila je brojne otarke, stolnjake i nošnje

Anicom ima dva sina, bakine unuke, Ivicu i Zdravka, a ovi opet i mušku i žensku djecu, bakine prapruke, pa dodoše i dvoje praprapruče.

„Ma sigurno će moji praprunici imati i mušku djecu, ma ne može i neće loza Stipanović izumrijeti, Bog im dao svima dug život, barem blizu mojih godina. Neka ranije idu spavati, a ne puno hodati po selu i gledati serije”, priča baka koja, kako kaže, prati serije, posebno turske, a i strane filmove, ne čuje baš dobro, ali strane programe s prijevodom može dobro čitanjem pratiti.

Nije baku Anu život mazio. Bilo je i lijepih i teških trenutaka, priča baka. Marljivo se radilo, kućilo pa su joj sin Jozo i snaha Anica otišli sedamdesetih godina prošlog stoljeća u Australiju, privremeno, da se nešto zaradi. „Ma nisu dugo ostali, sedam godina, morali se vratiti. Ja se razboljela, teško. Svi moji, pa i seljani, mislili da od mene više ništa, da će otići s ovog svita, svi me žalili, pa moji ostavili zaradu, otkazali posao u Australiji, zbog mene se vratili u Punitovce, a ja okrenula ploču. Evo me žive i dobrog zdravlja, a moji poboljevaju, pogotovo sin mi obolio, a i snahi već treba štap”, priča baka Ana mijesajući jelo na šporetu.

Inače, baka Ana je sve do nedavno redovito išla u crkvu, imala u crkvi svoje mjesto, uz štap prošetala ulicom, a i danas pomalo pomete dio dvorišta i šupu. Kuha baka Ana jelo, zamijesi malo tjesteta, hekla bez naočala, gleda TV s naočalamama, čita većinom svete knjige bez naočala, voli pričati iako baš dobro ne čuje, voli podijeliti savjete,

pomaže i u nekim poslovima pa je tako prošle jeseni i kukuruz komušala.

Voljela je baka Ana raditi nošnju, onu punitovačku, šokačku, posebno žensku, rađenu zlatom po papiru naskroz, voljela i rubine, pregače i marame vezene svilom pa ukrašenu pulicama i đendarom. „Ej, što je lipo viditi mlado, a i one starije u lipoj nošnji sa šamijom na glavi, a na prsimu dukate, pa još u kolu kad svira tamburica. I ja sam se volila opremiti. Da, kad su moji Punitovčani krenili na Vezove, ja sam imala već više od pedeset godina. Sad Vezove gledam na televiziji. Uživam u bogatstvu narodne nošnje, u pjesmi, igri pa u konjima”, priča baka Ana.

Nedavno sam zatekao baku Anu u razgovoru sa snahom Anicom koja mi kaže da se baka Ana još dobro drži, da voli popričati, da se i razgovorom i djelom uklapa u poneke kućne poslove (tovarila je otučke od kukuruza u vreće), ponešto skuha, da čita, gleda TV, hekla, prošeta po dvorištu, popriča iako slabije čuje, a što je pohvalno, zdrava je i bistra duha i pameti.

„Sve ja jedem, nema nešto što ja volim ili ne volim, sve jedem: meso, povrće, voće, a draga mi je i šunkica i kulin. Ponekad čašica rakice, šljivovice, naravno, onako za dobru cirkulaciju, a i čaša piva dobro dođe, posebno ljeti. Valja se u životu umjereni ponašati, hraniti, umjereni raditi, umjereni živjeti, tijelo treba i hranu i tekućinu, a i odmor, treba živjet život bez stresova, bez sekiracije, nerviranja, koliko je to moguće”, pri kraju kaže baka Ana, žena koja je u svojem životu radeći ručne radove, heklači i vezući, napravila brojne šokačke otarke i stolnjake, napravila brojne vezove zlatom po papiru i naskroz za ženske rubine, brojne rese za šokačke marame, potrošila tisuće kilometara konca.

Na blagdan sv. Ane, 26. srpnja prošle godine, sudjelujući na misnom slavlju u župnoj crkvi sv. Ladislava kralja u Punitovcima baka Ana proslavila je imandan, ujedno i rođendan, cijelo jedno stoljeće života. U nazočnosti obitelji, unučadi, praunučadi, šukununučadi i brojnih vjernika, krhka starica ponosno je stajala u klecalima, u bijelom oplećku šlinganih rukava s krunicom u rukama.

Domaći župnik, vlč. Đurica Pardon, obraćajući se svečarici, ali i svim okupljenim vjernicima, podsjetio je što se sve u stotinu godina jednog života utkalo. „Radosna srca slavimo ovaj današnji dan, blagdan sv. Ane i Joakima. Slaveći 100 godina života naše bake Ane, ne možemo a da ne osjetimo težinu odgovornosti za naš osobni život. Baka Ana rodila se one godine kada se Blažena Djevica Marija ukazala u Fatimi, 1917. i bila svjedokom

Voli i može baka i skuhati

objavljenih tajni. Doživjela je svršetak Prvog svjetskog rata, doživjela je i Drugi, ali i Domovinski rat – tri rata, a između njih i trenutke blagostanja, radosti, ali i ponekih tuga, boli, bolesti i opasnosti za vlastiti život i za živote njezinih najbližih. Zahvalni smo Bogu što je baka Ana sto godina svojega života utkala u povijest naše župe”, kazao je vlč. Pardon, upućujući čestitke svečarici. Nakon svete mise, baki Ani prilazili su brojni vjernici. Od Udruge žena „Punitovčanke” dobila je buket cvijeća i tortu s čestitkom, a na kraju se cijela obitelj okupila ispred oltara kako bi napravili fotografiju za uspomenu.

Slavlje bake Ane nastavilo se u njezinu domu. U dvorištu obitelji, potomci, rodbina, susjedi, mještani, donačelnik OBŽ Goran Ivanović – Lac i načelnica punitovačke općine Jasna Matković.

„Dosta sam poživjela, eto, uskoro će biti i sto prva, nepuni mjesec nakon Vezova, puno je to dana, godina, dosta je, nije baš previše, ali dosta je. Neka svi u zdravlju dugo požive u ljubavi i slozi, neka se poštuju, neka se u vjeri uzdaju u Boga, neka se i dalje održavaju Vezovi, a ja ću ih jednog dana odozgor gledati, bez televizije, neka se njeguju tradicija i običaji slavonskog sela, neka i dalje svira tamburica, neka se i dalje čuje šokačka pjesma i svaka druga, neka ljudi rade i neka se vesele”, kaže mi baka Ana na kraju našega posljednjeg razgovora pri kojem joj poželim još dana punih zdravlja.

Njeki običaji, poslovi i ritke riči – govor kao nematerijalna baština mjesta Bošnjaci kod Županje

Vinko Juzbašić

Obilježavajući Europsku godinu kulturne baštine donosimo dio teksta lokalnoga govora, zabilježenog prema sluhu, našega vrijednog suradnika. Vjerujemo kako će se na ovaj način dio tradicije sačuvati u pisanom obliku i poslužiti kao izvorna građa raznovrsnim stručnim rado-vima i budućim istraživanjima.¹

Kad sam bio mal, svi su se veliki godižbeni poslovi u Bošnjaka radili u mobi. Mi smo pomagali rodbini i komšijama, a oni nama i ni se gledalo ko je šta, koliko i kod kog toč uradio. Istovarljali smo kukuruze i dizali i sepetima na čardake i tavane, išli na svinjokolje, u svatove i na sprovode. Pomagali smo i kad je ko rušio i gradio kuću il ako je šta drugo veliko radio u avlji, na njivi i barći. Najveći posao u mojoj kući bila je svinjokolja, a posla je bilo i kad bi se bro kukuruz il vršilo žito. Na našoj njivi, a imali smo samo jutro i tri frtalja na Krivača, jedne bi godine sijali žito, druge kukuruz il bi je podilili na dva dila i posijali i žito i kukuruz. Žito smo istovarljali na patos prazne sobe u našoj kući u Crnoj bari, potljam ga lopatama okretali da se ne upali, a ondak njekoliko metara u džakama, vozili mljet u Vrbanju il Cernu i minjali za brašno il bonove za kru, koji smo kupovali u bošnjačkoj pekari. Kukuruz smo dizali sepetima na tavan našeg štaglja u Buču, a priko godine ga skidali, krunili na ruke i njim ranili marvu i živad. Radili smo svaki dan, osim nedeljom kad se išlo na misu. Gri je bilo onda išta radit nedeljom! Žene su pricale da se ni igla, ni škarice nisu smile uzet u ruke, a kaki nokte rezat il šta drugo radit s njima.

BOŽIĆ I USKRS. S bratom sam ko dite na kokoši badnjak išo kokodakat kod komšija i rodbine. Čučnili bi il klekli njegdi iza kaki vrato i rekli: „Kokoda, kokoda, snesi jajce kolik ja. Kukuriku!” Dok bi mi kokodakali, komšije bi nas posipali zrnima kukuruza i napoljetku nam štagod dali; kakog voća il novca. O Božiću smo svi bili kod kuće. Mâjka bi njekoliko nedelja ranije u male tanure metalala žito. To bi žito zaljevala vodom i držala blizu pendžera il kod šporeta da brže iskljija. U sredinu bi se metila čaša, a u nju svića. Pričalo se; kako tud bude žito, tako će bit

Bara Bertić s praunucima, Bošnjaci 1975.

i na njivi. Svića se palila na Badnjak, a molili smo uveče za trpezom. Kako sam bio najmlađi u kući, upalio bi sviću i uzeo u ruke tanur sa žitom. Onda bi se okreto oko sebe i reko: „Faljen Is’, čestitam vam Bog i Božić i Isusovo porođenje.” Moji bi odgovarali: „Ti živ i zdrav bio!” I tako triput. Ondak bi jeli. Dok je još mâmâ bila živa, sjećam se da je rekla, da kad se svića utrne, da na nog na kog dim bude išo, da će taj prvi umrit. Na Badnjak bi išli na polnoćku. Crkva je tad bila puna svita, a najviše ni koji su ritko išli na misu. Ondak bi na oltaru vidili sviće u tri boje našeg barjaka, i to bez zvizde. Valjdak su ondak svi u crkvi pjevali, a pri kraju se čekalo na pjesmu „Radosna

¹ Ovaj rad nastavak je rada autora V. Juzbašića „Kad sam ja bio deča”, koji je tiskan u Šokačkoj riči, br. 13, Vinkovci, 2016., str. 239 – 255

je nam ura" i riči: „Blagosovi napokon, hrvacku domovinu, srećom, jedinstvom.“

U korizmi i petkom se i kod nasa pazilo da se ne jede meso. Tad ni bilo ni svatova, ni kakog drugog veselja. Prid Uskrs bi se kuvala šunka i odrezalo malo kulina, kobasicice i slanine. U barći je bilo mladog crvenog luka pa se sve to, i sol, metalo u, od šiba ispletene, košarice i nosilo na posvetu u crkvu, a fruštukalo na Uskrs. Svetenje se pokrivalo šlinganim il vezenim otarčićem pa je bilo lipo vidit žene i cure kad to nosu na blagosov u crkvu. Žene su se natjecale čiji će otarčić bit ljestvi! Iza fruštuka na Uskrs štagod bi od svetenja dali mačkama, a mrvice bi se pokupile i odnele kokošama il bacile u vatru. Bilo je gri odat po mrvicama! Jaja su se rezilila u lukovini, a ko dite i ja sam se, s drugom đecom na drumu, tuco ofarbanim jajcima.

SVINJOKOLJE. Najviše posla imali smo prid kraj godine. Svinjokolje su se počele praviti o svetoj Kati, kad zaladi, da se meso ne pokvari. Dédo i májka znali su pomagati kod puno kuća, komšija i rodbine, a onda su oni nama dolazili pomoći. U okolu smo uvik imali njekoliko godišnjaka za klat. Prasad bi kupovali u proljeće, a jedno vrime smo i mi držali krmače. Dok bi imale prašće, krmače su znale bit ljute na ne koji su ulazili u okol. Stevu je jedna ujela za bedro pa i se odonda bojo. Njekad smo držali crne svinje od koji je bilo puno masti, a malo mesa, potljam bile svinje. Klinčarice, korita, nogare i trapeze skidali bi s tavana i prali njekoliko dana prid svinjokolju. Sve je to bilo drveno i jako teško. Korita su bila rastova, izdubita iz jednog debla, a opšivena na krajeva plejom, da ne popucaju i ne rasantu.

Na dan svinjokolje kod nasa ujutro bi se jako rano dizali i ložili vatru pod oranijama. Svi su se morali dobro obući da se ne priladu jer se sve radilo napolju. Ako bi padala kiša ili snig, radili bi pod štagljom ili u šupi. Gazda i gazdarica bi rekli kako oče da im se meso rastrendžira, kako sa šunkama i plećkama, šta pokvariti za kobasicice, kake slanine oče i rebra, kud sa podvoljkom i salom i ko će noge i uši uređivati. I prije se znalo ko, kako i šta najbolje radi pa bi se ti toga i vatali. Najprije bi se rano ujutro popila kava i rakija, a kad svane i voda u oraniju proključa, ondak bi muški išli klat i šuriti. Moralo se dobro paziti jer su se svinje znale otimat i kog nezgodno udariti nogom. Njekad se kupila svinska krv za krvavice, a sjećam se da je to i máma jednom napravila. Ako je bilo više muškaraca, jedni bi klali, drugi šurili, a treći razrezivali i nosili pole na trpeze. Žene su pripremale fruštuk i zakuvali tisto za krofne i salenjake. Ako se ni fruštukalo, s nogu su se uz poso jele džigerice. Znalo se koja žena najbolje zna napraviti kolace pa bi te i pravile, a manja đeca su i nosila komšijama koji još nisu klali ili starijem svitu koji ne mogu doći na svinjokolju. Mlađe žene i cure nožom su čistile i vrućom vodom ispirale criva za tanke i debele kobasicice, kulinove i đevenice. Đeca su donosila ladnu vodu, bataljuške i cipanice do peća i ložila vatru. Stariji bi doneli i zašiljili šibe pa bi na nji

natakli peku da si đeca peku na vatri. Mesu se nožom sitnilo pa mljelo i naticalo mašinom na ruke. U mljeveno mesu se metala sol, bili luk i mljevena paprika, slatka i ljuta. Malo takog mesa il kobasicice stavljali bi u njekoliko listova novina i bacali u vatru da se brzo ispeče i proba. Za kulin je išlo najbolje meso, od šunke i krmenadle, a za kobasicice je moglo ići i lošije. Sve samljeveno meso moralo se dobro izmišat i više put probati jel dovoljno ljuto i slano, onako kako gazde oče. Đedaci su mišali čvarke u oranijama, a žene cidaljkama cidile mast. Mast se držala u kantama i trebala je dotrajati celu godinu. Ondak se svojelo u našoj kući pravilo na masti, ulje se ritko kupovalo samo za posipati salate! Na kraju bi se u oranijama kuvali kože, srca i glave pa pravile švargle i đevenice. Dida Mijo je voljeo kuvanu njušku pa bi mu je mi stavili na stranu i odneli. Đevenice su se najzadnje kuvali i potljam metale na trpezu da se oladu.

Kad je vas poso bio gotov, muški bi ošli kući prisvuć se, oprati i namirit marvu pa ondak dolazili na večeru. Za večeru je najprije bila supa, kuvano meso i utemfani kompir, pečeno meso, kobasicica i ren, a od kiseline paprika i kupus. Muški bi pili rakiju ili kako drugo piće, a žene i đeca sokove. Zarad zafrkancije muški su znali manju đecu nutkat rakijom, a sjećam se jednog rođaka koji je tako probio rakije i zaspao oma iza večere. Jedva smo ga probudili! Sjećam se da je bilo i ni koji bi se napili pa bi počeli pjevat i do kasna nisu tili ići kući. Njeki bi znali napraviti i belaj. Na kraju bi im se kobasicica, čvarci, krofne i salenjaci davali za ponet. Sutradan bi se zvale komšije na fruštuk pa bi se jelo no šta je ostalo od juče. Onda bi se pralo šta je ostalo za oprat, trapeze i klinčarice su se dizale na tavan ili nosile komšijama koje i nisu imale, kupile kosti pa mela i čistila avlja. Mesu bi se dobro posolilo, metalo u lužnicu i držalo u salamuri, a kroz tri nedelje bi se vadilo i vješalo u sušionu. Vatra se pod meso ložila kad je napolju bilo toplo, a kad smrzne, ni se ložilo. Ni smila bit otvorita vatra, nego dim da meso ne zapekne pa se onda lošo osuši. U oranije bi ispod mesu gorela piljevina i gule, najbolje grab jer sporije gori. Prosušito meso bi se iz sušione nosilo na tavan da se suši na zraku. Do ljeta bi se svojelo pojelo, a ako šta ostane metalo se u ladnjak. Čuo sam, u vrime kad ni bilo ladnjaka, da se meso metalo u otopitu mast. Ondak se mast stine i meso se može duže čuvati da se ne pokvari. Sjećam se da su jedno ljetu máma i májka od stare, užegnute masti pravile safun. U lanrike su ga stavile da oladi, a potljam izrezale na dilove i njim prale stvare.

SVATOVI. Ko dite pamtim svatove kod moji Marjančevi i Fajkini, ali i kod njeke druge rodbine i komšija. Večere su uvik bile kasno, ako je napolju bilo zima i svatovi u kasnu jesen, uvik bi ozebo po nogama. Zato i nisam baš voljeo. Pripreme za svatove su trajale celu godinu jer se unaprijed odredilo vrime kad će biti. Pečenje kolača, klanje i šurenje marve i živadi, pečenje i rezanje mesa i kolača, pritakanje rakije iz buradi u sajtluke i dovoženje drugog pića iz dućana trajalo je njekoliko dana. Komšije

Svatovi Marije Bertić i Đure Juzbašića, Bošnjaci 1969.

i rodbina bi pomagali i od sebe donosili štagod za jest, pit i praviti jelo. U nedjelju prije vjenčanja bi se zvalo u svatove. Sa mladoženjom bi išlo njeko od muški koji ni bio oženit. Tako i sa curom, njeko ko ni bio udan; rođakinje il druge. Na dan svatova bi se okupljali kod mladoženja il kod mlade, namo di smo bili pozvani. Najprije se išlo, il čekalo, kod mlade i njivoi na jelo. Na ulazu bi cure svatove kitile ružmarinom. Ondak bi se, u povorki, išlo na vjenčanje prvo u općinu, a ondak i u crkvu. Ako je vrime bilo lošo, svatovi bi išli stazom nuz kuće da se ne ukaljaju jer su drumovi još bili zidani i nasuti kamenom. Kapetan bi vodio svatove i putem ljudi koji su gledali svatove nudio rakijom. Čuturica mu je bila drvena, prikoračena je imo otarak, za kapom zataknitu perjanicu, a nuz čakšire mu je visio živi pito. Ne znam baš ko je šta moro bit u svatova, al brat mi kaže da je kapetan moro bit kaki zet, stari svat i starosvatica njeko s curske strane, đever je vodio mladu i on je bio njen neoženiti brat il bratić. Prid crkvom il putem kud bi išli svatovi deca bi vikala kumu: „Kec, kec, kume, izgore ti kesa.” A kum bi sitni, gvozdeni novac najviše baco međ stariji svit i u gužvu, u blato il prašinu da se deca guraju, svađaju i ukaljaju. I ja sam tako ko dite skupljo sitniš. Ni se moglo za njega ništ veće kupit; al svejedno, mi smo se s drugom đecom veselo gurali za žute pare.

Klupe i trpeze su kod mladoženje bile pod šatrama, a jelo su najviše posluživale komšije. Kako bi svatovi dolazili, tako bi i sjedali za trpezu. Znalo se ko di treba sjest; curini svatovi na jednu, a momkovi na drugu stranu. Kum, kuma, stari svat i starosvatica i cela uža familija sjedili bi blizu mlađenaca. Tamburaši su svirali kod mlade i kod mladoženje i išli iza povorke. Na početku večere se svirala hrvatska himna i onda molilo. Iznad mlađenaca bi stajala kaka slika, križ i zastava. Okolo su bili objesiti otarci, šlinga i ponjave, a na trpezu

bi se stavilo cviće. Kad svi svatovi dođu i posjedaju, a prije večere, prikazivali bi se darovi. Kapetan bi sto na stolicu il oborak, da ga svi vidu, i vako viko kod svakog dara: „Faljen Is' kume i stari svate i ostali svatovi, evo” – i onda kaže njovo ime i špicname il odakle su – „daruje mладенце.” Ondak bi reko šta su oni dali, a na kraju bi dodo: „Vama na čast, mlađencima na dar.” Najprije su dar davali ukućani i uža, a ondak daljnja familija, drugovi, druge i komšije. Davale su se pare, naše i strane, njekad i dukati, il bi se mlađencima kupilo šta je trebalo i šta bi oni rekli. Zadnji je novce davo kapetan. Dok bi bilo prikazivanje, kapetan bi pijucko rakiju, pravio komendije i reko šta brezobrazno. Dar se stavljao na tacnu ispred mlađenaca, da svi vidu. Na kraju bi se novac pribrojio i kapetan bi naglas reko koliko su dobili. Reduše i kuvari bi za poslugu dobili šlingane il vezene kecelje. Kad bi prestalo darivanje, ondak se krenila nosit večera. Najprije se nosila supa, kuvano pa pečeno meso, salata i na kraju sitni kolači i torte na avsecima. Piće je već bilo postavito na trpezama i stalno bi se donosilo da šta ne bi uzfalilo. Isprid kuće il u anđforu bi se iznela trpeza i za nepozvane momke. Nji smo zvali gajde. U ponoć je bio ples sa mlađom pa bi, ni koji s njom oče plesat, davali novac. Svatovi bi pjevali, kerili se i igrali celu noć, a stariji i deca su potljam večere išli kući. Sutradan bi se o podne okupljala rodbina, komšije i kuvari. Tamburaši i momci bi išli po kuma, nosili ga na stolici, pjevali i pili s njim. Kod momkove kuće se kuvo čobanac i ručalo. Novac od svatova bi ostao mlađencima il nako kako su se dogovorili. Njekoliko dana trajalo bi raspremanje šatriza svatova. Ja ne pamtim da se u svatova ko pobio, al čuo sam da je to njekad bilo i da su pijane glave znale vaditi škrce jedni na druge. Pamtim da je potljam svatova znalo bit ogovaranja i pizme pa i zamirljanja. Čulo se ko je kaki bio i šta je do i mogo il trebo prikast u svatova.

Izložba starih pokladnih fotografija „Poklade su i ludi su dani”

Antun Lešić

U razgovoru i na poticaj predsjednika Kulturno-umjetničkoga društva „Branimir” Bošnjaci Ivana Lešića, višegodišnje prikupljanje starih fotografija odlučio sam obilježiti tematskom izložbom vezanom za najveselije vrijeme u godini – poklade. Otvorenje izložbe bilo je dijelom završne pokladne večeri (tzv. bošnjačkoga tarabana), a upriličeno je 13. veljače 2018. u predvorju mjesnoga Doma kulture. Na izložbi se moglo vidjeti 29 odabralih pokladnih fotografija nastalih u Bošnjacima od kraja 1920-ih do početka 1970-ih godina.

Poklade kao zasebno vrijeme u godini u Bošnjacima bile su omeđene dvama crkvenim blagdanima – Svićećicom, kada su pokladne aktivnosti započinjale, i utorkom prije Čiste srijede kao posljednjim pokladnim danom. Dani u pokladnom tjednu imali su i svoje nazive: *sramotni ponедјелjak, болни уторак, вртичава срида, основани четвртак, мијшији петак и заклопита субота*. Bila je riječ o tzv.

ženskim pokladama, za razliku od onih muških kojima su pripala posljednja dva dana prije Pepelnice.

U poklade su se spremali gotovi svi – od djece do oženjenih muškaraca. Djeca bi se spremala u narodnu nošnju i kao takva ponajprije bi obilazila svoju rodbinu. Neudane djevojke spremale bi se u snaše pa bi osim rodbine obilazile i kuće momaka – potencijalnih mlađeženja. Svakim pokladnim danom selom su prolazile povorce maskiranih grupa, u Bošnjacima poznatih kao – *bulje*. U prvoj polovici 20. stoljeća *bulje* su većinom spremane u „Turke i bule”, a kasnije te grupacije poprimaju izled gospode, doktora, vojnika, svatova i sl.

Momačke poklade obilježavali su konjanici koji bi udruženi u skupine jahali po selu te pjesmom nagovještavali dolazak pred kuću ili dvorište koje djevojke. Konjanici bi se spremali u Turke, oficire, kauboje ili bi se jednostavno obukli u narodnu nošnju. Vrhunac njihova programa bilo je natjecateljsko utrkivanje ulicama Boš-

Postav izložbe (predvorje Doma kulture Bošnjaci)

Konjanici u Bošnjacima početkom 1950-ih

njaka, što je posebice radovalo djecu. Dio pokladnih običaja bio je izvođen i na županjskome Šokačkom sijelu, kada poklade dobivaju status umjetničkoga izričaja.

Izložba starih pokladnih fotografija „Poklade su i ludi su dani” sažetak je svega izrečenog, budući da je na jednome mjestu okupila isječak pokladne povijesti Bošnjaka u spomenutome vremenskom razdoblju. Kako su pokladni dani sada izgubili prijašnju izvornost i masov-

nost, izložba je bila prilika da se kroz fotografski presjek mještani prisjete toga, nekada „najvećeg doživljaja sela”.

Izložbu je pratilo i informativni letak koji je umjetnički oblikovao magistar slikarstva Mislav Lešić. Stare fotografije voljno je ustupilo nekoliko bošnjačkih šokačkih obitelji, a napose veseli činjenica kako mjesno kulturno-umjetničko društvo i u budućnosti planira organizaciju sličnih fotografskih izložbi.

Pokladno veselje, Bošnjaci 1939.

Povijesni pregled ustroja Cvelferije

Ivan Čosić

Tekst donosi arhivski materijal prigodom obilježavanja 210 godina uspostave 12. satnije.

XII. Drenovačka satnija

Proglašenjem Temeljnog zakona za Vojnu granicu (1807.) i njegovim stupanjem na snagu, većih društveno-vojnih preustroja (zakonodavnih) nema sve do ratnih godina 1848./1849. i novog Zakona o Granici koji je donijet 1850. godine.

Tijekom iduće godine, tj. 1808., dolazi do nekoliko vojnih i teritorijalnih uredbi donijetih od strane komisije u čijem radu aktivno sudjeluje i generalni direktor za Vojnu granicu, nadvojvoda Ludwig. Tada dolazi do kompletiranja Brodske i Petrovaradinske pukovnije (tako kompletirane pukovnije ostaju sve do razvojačenja godine 1873.).

Obilježavanje 210 godina uspostave 12. satnije, 2018.
Fotografirao Ivan Žepić

U dokumentu datiranom nadnevkom 12. junij 1808 pod brojem 1/13 1808. u posjedu HDA u Zagrebu, iz grada SGK-e, predlaže se i daju naputci u svezi s teritorijalnim uređenjem obju pukovnija. Uređenje se odnosilo na granična područja obju pukovnija, tj. na četiri sela spačvansko-bosutskoga područja koja su pripadala do tada Brodskoj pukovniji, a vraćena su Petrovaradinskoj pukovniji, i šest sela Petrovaradinske pukovnije (drenovačke Posavine) koja su konačno i vojno pripojena Brodskoj pukovniji. U dokumentu se ukratko kaže: „Prijeđlog brigadama u Mitrovici i Vinkovcima o primjerenoj podjeli Satnija na području Brodske graničarske pukovnije (prilog) i za vraćanje četiri sela, Mala Vašica, Batrov-

Obilježavanje 210 godina uspostave 12. satnije, 2018.
Fotografirao Dražen Bota

ci, Lipovac i Adaševci iz Brodske u Petrovaradinsku pukovniju, i šest sela Drenovci, Gunja, Jurići, Račinovci, Vrbanja, Soljani iz Petrovaradinske u Brodsku pukovniju.”

Tada biva ustrojena XII. Drenovačka satnija (Cvelferija, što se zadržalo do danas) sa sjedištem satnije u Drenovcima, a u sastavu 7. Brodske pješačke pukovnije.

Prilog narečenoga dokumenta, također pod istim brojem, daje pregled svih satnija (12) Brodske pukovnije sa svim selima i brojnim stanjem ljudstva u svakom selu i kompaniji (satniji). Pukovnija tako ima 12 satnija sa sjedištima u ovim mjestima:

1. Podvinje 17 sela,
2. Garčin 14 sela (na dokumentu je precrtno ime mjesta Trnjani, kao zapovjednog),
3. Svilaj 14 sela (na dokumentu je 4. satnija Andrijevcima upisana prije treće),
4. Andrijevcima 7 sela,
5. Kopanica 6 sela,
6. Babina Greda 2 sela,
7. Ivankovo 7 sela,
8. Cerna 6 sela (na dokumentu je Štitar precrtan, a upisani su Rokovci i Andrijaševci),
9. Vinkovci 8 sela (na dokumentu su Mirkovci precrtni kao sjedište satnije, a također su precrtna sela Rokovci i Andrijaševci te Đeletovci i Banovci, a upisano selo Otok),

10. Županja 3 sela (na dokumentu je precrtao Otok, a dopisano selo Štitar),
11. Nijemci 8 sela (na dokumentu su dopisana sela Đeletovci i Banovci),
12. Drenovci 8 sela.¹

Vidljivo je iz ovoga popisa, kao i iz dokumenta koji predlaže promjene, da su sela Lipovac i Strošinci ostala pod upravom Petrovaradinske pukovnije, Morovićke satnije. Iste 1808. godine brojno stanje jedne pukovnije u mirnodopskim uvjetima smanjuje se, i iznosi 2 570 vojnika (1787. broj je iznosio 2 789), tako da smanjenje iznosi 219 vojnika. Dotični sastav raspoređen je u dva bataljuna. Prvi bataljun bio je sastavljen iz prvih šest satnija (kompanija), a drugi iz preostalih šest. Svaki bataljun bio je sastavljen od triju divizija, a ove od po dvije satnije. Smanjenje broja unovačenih utjecalo je i na smanjenje troškova kućnih zadruga. Iz sastava ljudstva Brodske pukovnije vidljivo je da je unovačeno samo 30,4 % sposobnih, što znači da je stanje svedeno na željenu razinu, tj. da trojica seljaka privređuju za jednog vojnika. Također je vidljivo da je unovačenih za polovicu manje nego prije 20 godina, tj. oko 1788. – 1791. (rat s Osmanlijama). Pregledom tablica također se može vidjeti da je

takvo stanje (veliki broj unovačenih) bilo 1755. godine, što je u odnosu na 1808. godinu prepolovljeno.²

Pripojenjem Brodskoj pukovniji 1808. godine, od 6 sela drenovačke Posavine koja su se nalazila u Petrovaradinskoj pukovniji zajedno s dva sela koja su ostala u sastavu Brodske pukovnije (od 1753.³) ustrojena je XII. satnija 7. Brodske pješačke pukovnije, tj. *XII. Drenovczer Compagnia, Broder Grenz Infanterie Regiment No 7.* Drenovci postaju sjedištem XII. satnije s pripadajućim okolnim sedam sela:

Podgaitze, s 45 kuća i 197 muških glava,
Raieve Sello, s 59 kuća i 268 muških glava,
Drenovcze, sa 104 kuće i 494 muške glave,
Gunie, s 54 kuće i 309 muških glava,
Jurich, s 26 kuća, 123 muške glave,
Racsinovcze, s 57 kuća i 281 muškom glavom,
Solliane, s 49 kuća i 290 muških glava,
Verbania, s 59 kuća i 466 muških glava u selu.

Svega u satniji: kuća 453, vojnika 261, sposobnih za vojnu službu 238, djelomičnih invalida u službi u seoskom gospodarstvu 625, invalida 174, mlađeži do 16 godina 1 130, muških glava 2 428.⁴

Prikaz Cvelferije

1 HR-Hrvatski Državni Arhiv, Zagreb, Fond Slavonska-generalkomanda, dokument R 1/13 1808.

2 Damir Matanović: Novačenje u Brodskoj pukovniji po popisima muškaraca od 1755. do 1808., *Scrinia Slavonica*, br. 1, Slavonski Brod, 2001., str. 43 – 57

3 Franz Vaniček: *Specialgeschichte der Militärgrenze II Band.* Beč, 1875., str. 558 – 560

4 HDA, Zagreb, Fond Slavonska-generalkomanda, dokument R 1/13 1808.

Upute autorima

- ❖ Tekstovi se objavljaju na hrvatskom jeziku te ih treba slati električkom poštom na adresu: urednik.revijadj@gmail.com. Slanjem tekstova autori pristaju na pravila uredničkog rada te korekture teksta Uredništva, a prema pojedinačnom dogovoru i kontaktu.
- ❖ Rok za slanje tekstova za sljedeći broj je 15. travnja 2019. godine.
- ❖ Tekstovi za objavljivanje trebaju biti uređeni i strukturirani na sljedeći način:
  - Članak – od 5 do 10 kartica teksta (kartica iznosi 1 800 znakova s razmacima)
  - Prikaz – do 5 kartica teksta
- ❖ Tekstovi trebaju sadržavati naslov rada, ime i prezime autora te ustanovu u kojoj autor radi.
- ❖ Električki tekst isporučuje se kao neoblikovani tekst (bez uvlaka, *Tab* označavanja i sl.) u *.doc* obliku. Obvezno je korištenje fonta *Times New Roman*, veličine slova 12, proreda 1,5. Priloge (tablice, grafikone, fotografije i sl. prikaze) potrebno je poslati u posebnoj datoteci s jasnom napomenom gdje bi se prilozi trebali nalaziti u tekstu.
- ❖ Prilozi – označiti rednim brojevima slijedom pojavljivanja, a u tekstu označiti mjesta s kojima su povezani (primjerice: slika 2, tablica 4 i slično). Prilozi (osobito fotografije) moraju kvalitetom zadovoljiti uvjete tiska (rezolucija od minimalno 300 dpi). Legende (potpisi pod prilozima) navesti prema rednim brojevima na kraju teksta. Obvezno je navođenje naziva fotografije, vrijeme njezinog nastanka (godina ili stoljeće) i autora/vlasnika/izvora.
- ❖ „Citati” – do 45 riječi navoditi unutar teksta pod navodnim znacima regularnim fontom; ukoliko je citat duži, treba ga izdvojiti iz cjeline teksta kao zaseban paragraf uz navodne znake.
- ❖ Bilješke (napomene, fusnote) uvrštavati slijedom teksta, označavati ih arapskim brojkama.
- ❖ *Kurziv* koristiti za lokalne nazive, istaknute sintagme i sl. (npr. ženske narukvice *štice*).
- ❖ Reference u tekstu navoditi u zagradi, uz prezime autora, godinu objavljivanja teksta i referiranu stranicu (npr. (Išgum 1984: 61).
- ❖ Lekturu i korekturu tekstova obavlja Uredništvo.
- ❖ Korištena literatura i izvori (bibliografija) bilježe se na kraju teksta, abecednim redom prema prezimenu autora, a više radova istog autora navodi se kronološki.
- ❖ Za Reviju se prima jedan tekst, iznimno prema dogovoru s Urednikom i obradi teme dva.

A close-up photograph of a young girl with blonde hair, smiling warmly at the camera. She is wearing a traditional folkloric costume, featuring a white blouse, a vibrant red vest with intricate gold embroidery and long dark red fringes, and a decorative sash with a large white flower and green leaves. Her hair is adorned with a delicate headband and a single red rose. The background is slightly blurred, showing other people in similar attire, suggesting a festive or cultural event.

Međunarodna smotra folklora

Međunarodna smotra folklora

52. Đakovački vezovi

- 75 Maja Muškić, Suzana Župan, Vesna Kaselj:
Pregled 51. Đakovačkih vezova (od 3. lipnja do 9. srpnja 2017.)
- 84 Monika Bogadi: Pregled konjičkih natjecanja na Vezovima 2017.
- 87 Bartol Bačić: Vremenske prilike u vrijeme održavanja Đakovačkih vezova
- 89 Marija Ilakovac: Popis sudionika Malih vezova – 52. Đakovački vezovi
- 90 Marija Burek, Veronika Bušić: Osobne karte KUD-ova sudionika
- 111 Program 52. Đakovačkih vezova

Pregled 51. Đakovačkih vezova (od 3. lipnja do 9. srpnja 2017.)

Maja Muškić, Suzana Župan i Vesna Kaselj

Rijetko se događa, ali dogodi se – svečanost otvaranja 51. Đakovačkih vezova na trgu ispred katedrale naprasno je prekinuta zbog olujnog vjetra i kiše na samom početku. Tek što su ih prigodnim riječima svečano otvorili gradonačelnik Marin Mandarić i župan Ivan Anušić, a na plato ispred katedrale počeli izlaziti glumci i ostali izvođači, nevrijeme je učinilo svoje. Samo je nekoliko trenutaka bilo potrebno da priroda uništi sav trud uložen u pripremu svečanog otvaranja i dolazak brojnih gostiju i publike. Đakovo se u scenskoj slici Mirka Ćurića „Slavonac sam, time se ponosim“ nije uspjelo vratiti na početak 19. stoljeća i velikog procvata Đakova, u vrijeme kada u Đakovo dolaze i lipicanci, bježeći pred Napoleonom, a carske ergele sklanjavaju se na nadbiskupijska imanja. Nedovršena priča svečanog otvaranja ostala je za neka druga vremena, no sve ono lijepo što Vezovi nude tijekom svoga trajanja, osobito u samoj završnici, ponuđeno je po 51. put stanovnicima Đakova i njihovim brojnim gostima. Jer Đakovo, to su Vezovi!

Već pola stoljeća neraskidivu vezu jednoga grada i njegove slavonske tradicije objedinjuju Vezovi, pričajući dojmljivu priču o neraskidivoj sponi ljudi i njihova podneblja. Slave tradiciju, promičući je za budućnost. Jer zna Đakovo, zna Slavonac, da bez korijena ni novih izdanaka nema.

I ovaj put kronika Đakovačkih vezova slaže mozaik događanja, počevši od srca Vezova, folklornih priredaba koje čine okosnicu cijele manifestacije, pa potom i ostali slijed događaja.

Mali vezovi uveli đakovčane u glavni vezovski tjedan

Vesela povorka dječice u narodnim nošnjama, kojoj su prethodile mažoretkinje, prošla je u nedjelju, 2. srpnja, pjevajući i pocikujući đakovačkim gradskim korzom, preko novo obnovljenog Strossmayerova trga do velikog parka. Mali vezovi uvod su u udarni tjedan 51. Đakovačkih vezova ispunjen brojnim kulturnim i sportskim sadržajima. Šarolika povorka okupila je djecu i mlade iz 32 folklorne skupine s gotovo 1 500 sudionika. Bogatstvo narodnog ruha, uz domaćine, odnosno društva s područja Đakovštine, pokazalo je deset gostujućih skupina iz različitih krajeva Hrvatske, te jedne iz Bosne i Hercegovine. Pjevale su se stare pjesme poput one Sirota sam ja i Ja posijah repu, a mogli su se čuti i neizostavni bećarci. Nakon povorke uslijedio je nastup malih folkloraša na pozornici u parku, a ove godine program je bio obogaćen i s deset edukativnih radionica. Uoči nastupa skupina u parku, okupljene je pozdravio gradonačelnik Grada Đakova Marin Mandarić.

– I ovogodišnji Mali vezovi sigurnost su i jamac da će Vezovi i u budućnosti postojati. Roditeljima zahvaljujem i čestitam što su danas u modernom društvu u moru ponuda raznih sportskih aktivnosti u suvremenom dobu odlučili djecu ipak uputiti da se bave kulturno-umjetni-

Mali vezovi

čkim društvima, da se bave tradicijom – rekao je gradonačelnik Mandarić.

Po prvi put uz program Malih vezova ove godine održane su i kreativno-edukativne radionice za djecu u Strossmayerovu parku, u kojima su sudjelovale i kustosice Muzeja Đakovštine Jelena Boras i Marija Gačić. Predstavile su rekonstrukciju tkalačke pločice iz 4. stoljeća, pronađene na nalazištu Štrbinici kod Đakova. Originalna pločica izložena je u novom stalnom postavu arheologije, a realizacijom rekonstrukcije i sudjelovanjem na radionicama uspješno je ujedinjena arheološka i etnološka primjena tkalačke dašćice. Uz samo upoznavanje s informacijama o nalazu pločice, djeca su aktivno izrađiva-

la vunene pojase, tkanice, narukvice itd. Ova uspješna suradnja kustosica te sudjelovanje u vezovskim radionicama dodatno je uključila Muzej Đakovštine u aktualna događanja Vezova, te stvorila sadržaj za buduća kreativno-edukativna događanja u Muzeju.

Otvorene Vezove na obnovljenom trgu

Tmurni oblaci koji su se uoči svečanog otvaranja 51. Đakovačkih vezova na platou ispred đakovačke katedrale i obnovljenom Strossmayerovu trgu nadvili nad Đakovom dopustili su tek da ih gradonačelnik Mandarić i izaslanik premijera, župan osječko-baranjski Ivan Anušić, otvore, nakon čega su jak vjetar i krupne kapi kiše rastjerale brojnu publiku. Prekinut je time i izravan videoprijenos Hrvatske televizije.

Obraćajući se prisutnima, župan Anušić rekao je kako su Vezovi veliki festival tradicije, kulture i baštine, koju Đakovo kao srce Slavonije i cijela Slavonija mogu ponuditi.

– Prije 51 godinu dr. Zvonimir Benčević pokrenuo je nešto što se danas pretvorilo u najprepoznatljiviju kulturno-umjetničku tradicijsku manifestaciju u cijeloj RH, prepoznatljivu van granica, a svakako najprepoznatljiviju u našoj županiji. Izuzetno sam ponosan što sam župan OBŽ, u kojoj je grad Đakovo koji ima ovakvu tradiciju i ovakvu manifestaciju, kazao je župan Anušić. Gradonačelnik Mandarić pozdravio je đakovačke nadbiskupe, Đakovčanke i Đakovčane, goste koji su došli u srce Slavonije.

– Đakovački vezovi to smo mi, sve ovo što vidite oko nas. Biti ponosan Slavonac, biti ponosan Đakovčanin

znači voljeti svoju zemlju, voljeti svoje ljudе i svoje običaje, svoje Vezove. Vođen tom mišlu, proglašavam 51. Đakovačke vezove otvorenima, kazao je gradonačelnik Mandarić.

Inače, ovo je 20. put da se Vezovi otvaraju pred katedralom, a i ovogodišnju scensku sliku, nazvanu Slavonac sam, time se ponosim, pisao je đakovački književnik Mirko Ćurić.

Ne bi' dao rubinu šokačku ni za cijelu državu Njemačku!

Svečana povorka u nedjeljno prijepodne okupila je čak 3 500 sudionika. Pjevala se ulicama Đakova *ganga*, plesao *lindō*, iz svega grla orili *bećarci*, igralo se *kolo šokačko*. Odjenule su djevojke i snaše najsvečanija ruha što se čuvaju baš za ovu prigodu, zlatili se dukati na suncu, bljeskale se *šamije* i *štreplice*. Oko struka ponosno se nosila hrvatska trobojnica. U povorci i mladi i stari. Nije čuvarima tradicije i običaja bilo teško odjenuti i stotina ma i više godina stare narodne nošnje na plus trideset i više stupnjeva, pa za ruke ili u naručju povesti najmlađe i svijetu pokazati ono čime se Slavonija ponosi.

Čak 55 folklornih društava iz Đakova, Đakovštine i svih krajeva Lijepe naše sudjelovalo je u svečanom mimođodu. Kako su povorku i ove godine, po prvi put na obnovljenom Strossmayerovu trgu, pratili visoki uzvanici uz domaćina, gradonačelnika Mandarića, i njima je bio posvećen pokoji bećarac. Uz već tradicionalni pozdrav KUD-a iz Strizivojne nadbiskupu Đuri Hraniću, „Strizivojno zapjevajmo skupa, pozdravimo našeg nadbiskupa”,

Svečanost otvaranja Đakovačkih vezova

mogli su se čuti i oni društveno aktualni poput „Ne bi dao rubinu šokačku, ni za cijelu državu Njemačku“.

Publici su osobito atraktivni bili gosti iz Makedonije, Poljske, Slovenije, Mađarske, koji su u Đakovo donijeli dio svoga kulturnog i tradicijskog nasljeđa. Nakon što je raspjevana kolona prošla gradom, u katedrali je služena sveta misa, a folkloriše su očekivali nastupi na pozornici u Strossmayerovu parku. Najprije je održana međunarodna smotra folklora, a potom i smotra folklora Hrvatske. U poslijepodnevnim satima održana je i Smotra folklora Slavonije i Baranje, dok se navečer biralо najbolje nošeno narodno ruho. Ne treba izostaviti ni to da je svečanu povorku do katedrale doveo konjanik, iza njega su uslijedile zastave, tradicionalno i Puhački orkestar DVD-a Đakovo, te mažoretkinje. Iza folklornih društava u povorci je prošlo više od 50 svatovskih zaprega, jahači, te lipicanci Državne ergele Đakovo.

Nažalost, tijekom svečane povorce dogodio se incident kakav se ne pamti u 51 godinu dugoj vezovskoj tradiciji. Netom prije nego što će stupiti na trg, na goste iz Turske, točnije na njihovu zastavu, nasrnuo je mladi muškarac te ju strgnuo na pod. Ovaj čin izazvao je ogorenje kod gostiju, a riječ je o društvu Yeditepe folklor iz Istanbula, te nisu htjeli nastaviti sudjelovati. Gostima se zbog nemilog incidenta ispričao gradonačelnik Mandarić, a muškarac koji je, kako neslužbeno doznajemo, od ranije poznat policiji, priveden je. Gosti iz Turske ipak su kasnije nastupili u Strossmayerovu parku, te su ispraćeni velikim pljeskom publike.

Zatvaranje Vezova i izbor najbolje nošenoga ruha

Programom „Slavonijo, zemljo plemenita“, odnosno izborom najbolje nošenoga narodnog ruha kod djevojaka, snaša, momaka i bećara, u nedjelju kasno navečer, 9. srpnja, u Strossmayerovu parku završeni su 51. Đakovački vezovi.

Prema izboru Organizacijskog odbora Đakovačkih vezova najljepša djevojka Slavonije i Baranje, ili kako je još nazivaju *miss Vezova*, jest Barbara Koledić iz Donjih Andrijevaca. Tročlani ocjenjivački sud u čijem sastavu su bili Josip Forjan, prof. i etnologinja Marija Gačić, na čelu s predsjednicom etnologinjom Brankom Uzelac, ocijenio je sljedeće: u kategoriji najljepše djevojke u narodnoj nošnji prvo mjesto pripalo je Marini Gregić iz Vuke, druga je bila Ana Sopta iz Nuštra, a treća Martina Jovanovac iz Posavskih Podgajaca. Najljepša je snaša Maja Benić iz Starih Perkovaca, druga je Katarina Marinović iz Đurđanaca, a treća Lidija Babok iz Kapele. Najljepšu narodnu nošnju u kategoriji momaka i bećara imao je Mario Katić iz Frkljevaca, drugi je Đuka Damjanović iz Strizivojne, a treći Mladen Seletković iz Donjih Andrijevaca. Titula najfotogeničnije djevojke u narodnoj nošnji pripala je Andrei Delić iz Širokog Polja.

Na ljetnoj pozornici u parku pred brojnom publikom nastupili su poznati izvodači iz svijeta tamburaške glazbe, dok je na kraju zapjevao Krunoslav Kićo Slabinac. 51. Đakovačke vezove zatvorio je gradonačelnik Mandarić.

Svečanost otvaranja Đakovačkih vezova

Ženski vokalni sastav Đakovčanke

– U svoje osobno ime, u ime Organizacijskog odbora Đakovačkih vezova, Grada Đakova koji je organizator zajedno s Turističkom zajednicom, mogu reći da sam presretan i prezadovoljan kako su završili ovi Vezovi. Iskoristit ću priliku da zahvalim svima koji su sudjelovali u organizaciji, tehničkom osoblju, svim izvođačima koji su svojim sudjelovanjem uveličali ove Vezove. Jednako tako zahvalit ću i Đakovčankama i Đakovčanima koji svaki put iznova sebe ugrađuju u Đakovačke vezove i bez njih Vezovi ne bi bili ono što danas jesu. Red je zahvaliti i sponzorima, ponajprije generalnom sponzoru Osječkoj pivovari, te svima ostalima koji su nas poduprli, kazao je gradonačelnik Mandarić zahvalivši se i HRT-u na izravnom prijenosu, kako je rekao, krajnjeg otvorenja u petak, povorke i za snimanje zatvaranja koje će kasnije biti emitirano.

– Hvala i svim gostima koji su došli u Đakovo, nadam se da su se lijepo proveli. Zatvaram 51. Đakovačke vezove i vidimo se dogodine na 52. Vezovima, poručio je gradonačelnik Mandarić.

Po završetku programa u Strossmayerovu parku, u vezovskom šatoru održan je koncert popularne grupe Zabranjeno pušenje u čijem je nastupu i hitovima uživala mnogobrojna publika.

Izbor najljepše djevojke i snaše

PRATEĆI PROGRAMI

Đakovački rezovi

22. lipnja na gradskom korzu u Đakovu otvoreni su 8. Đakovački rezovi. Na svečanom otvorenju, koje je okupilo veliki broj domaće publike i gostiju, nastupila je Ženska vokalna skupina Đakovčanke. U ime organizatora posjetitelje Rezova pozdravila je predsjednica Đakovačkih rezova Sanja Bježančević.

– Koncept Đakovačkih rezova, zamišljen kao urbana priča i istodobno sličnost i suprotnost Đakovačkim vezovima, nije se bitno mijenjao od prvog izdanja. Ono što je pak potpuno jasno, Rezovi kroz različite kulturno umjetničke forme progovaraju o aktualnim temama. I možda naš zadatak i naša snaga nisu mijenjati svijest ili popraviti svijet, ali jesu spajati različite kulture i širiti toleranciju. I zato Đakovački rezovi otvaraju svoja vrata i prozore svima. Bez obzira na boju kože i vjersku pripadnost. Bez obzira na političke boje i stavove. Bez obzira na sve različitosti, jer one nisu nikada, niti će ikada, biti prepreka boljem sutra, napomenula je Bježančević na otvorenju Rezova.

S filmskog festivala

Nakon otvorenja posjetitelji su na velikom platnu pod zvjezdama pogledali film Nade Varšave Moja najdraža pjesma iz 1975. i epizodu Đakovačkih kronika s početka 1970-ih.

U okviru programa Rezova, u Samostanskoj crkvi održan je koncert klasične glazbe na kojem je Cantus Ansambl izveo skladbe Andjelka Klobučara, Olje Jelaske, Borisa Papandopula i Berislava Šišpuša, koji je i ravnao izvedbama. Bila je to rijetka prigoda da se Đakovčani upoznaju sa suvremenom glazbom hrvatskih skladatelja, a osim u Đakovu, Cantus Ansambl nastupio je i u Vukovaru.

– Ove godine Rezovi počinju nešto ranije, ovim koncertom. Htjeli smo podići svijest o postojanju suvremene hrvatske glazbe koja je uistinu kvalitetna i koja vrijedi. Nažalost, svi smo mi nekako premalo upoznati s njom. Već nekoliko godina razmišljamo o tome i u dogоворu s maestrom Šipušem odlučili smo da to bude ove godine, kazala je predsjednica Rezova Sanja Bježančević. Za Sa-

mostansku crkvu kažu kako je to najbolji akustični prostor u Đakovu, što je dokazao i ovaj koncert.

Dodjelom nagrada najboljim filmovima i koncertom Fluentesa, koji je, nažalost, prekinula obilna kiša, 23. lipnja na gradskom korzu zatvoreno je 8. izdanje Đakovačkih rezova, koji su održani pod pokroviteljstvom Hrvatskog audiovizualnog centra, Grada Đakova, Auto Zubačka i Strnad obrta, a održani su u okviru 51. Đakovačkih vezova. Glavna nagrada Rezova, Zlatno srce Slavonije, dodijeljeno je talijanskom filmu *Hotel Splendid* Maura Buccija. Riječ je o dokumentarnom filmu koji prikazuje život zajednice imigranata s afričkih obala koji žive na recepciji centra za tražitelje azila. Film pruža dosad neviđen uvid u dnevna iskustva i djelovanje talijanskog hotela prenamjenjenog u izbjeglički kamp. Srebrno srce Slavonije osvojio je film *The Silent Chaos*, autora Antonia Spanòa, o životu gluhonijemih u Kongu. Brončano srce Slavonije osvoji je argentinski film *Invisible Frontier* autora Nicolása Richata.

Žiri kojem su u sastavu bili etnolog i TV urednik Aleksej Gotthardi-Pavlovsky, novinarka Maja Šurina i filmski autor Boris Šeper, dodijelio je i Posebno srce Slavonije za najbolji domaći film Davoru Boriću, za film *Jagnjedovečka legenda*. Posebne pohvale dobili su filmovi *The Sensors* autora Marceloa Burda, *Nobody Dies Here* autora Simona Panaya, i *Florian* autora Daria Bukovskog.

30. Bonavita u Trnavi

Bio je to i ove godine višednevni praznik vinara, vinogradara i podrumara Slavonije i Baranje, ali i druženja i dobre glazbe. U vinorodnoj Trnavi održana je 30. Bonavita, turističko-gospodarska manifestacija, koja je ujedno i dio programa 51. Đakovačkih vezova. U subotu, 24. lipnja, ta je manifestacija imala svoj vrhunac, središnji dio programa, kada su proglašeni dobitnici 30. Bonavite. Njezin šampion je, ocijenila je još 20. lipnja komisija pod vodstvom enologinje Blaženke Mandarić, traminac izborna berba bobica iz 2015. Iločkih podruma d. d. Šampion graševine jest graševina ledena berba iz 2015. Kutjeva d. d., šampion crnih vina je *cabernet sauvignon* iz 2015. vinarije Apostol iz Trnave, dok je šampion suhih mirnih vina *sauvignon* iz 2016. vinarije Iuris iz Erduta. Dva velika zlata pripala su graševini izborna berba iz 2015. vinarije Sveti dvori iz Karanca te graševini ledene berba iz 2015. vinarije Perak d. o. o. iz Kutjeva. U odličnoj atmosferi središnji subotnji program počeo je u prvim popodnevnim satima natjecanjem u tekličkom jahanju u ženskoj i muškoj kategoriji te vožnjom zaprežnih kola. Navečer su 30. Bonavitu otvorili načelnica Trnave Irena Mikić Brezina i gradonačelnik Đakova Marin Mandarić. Glavne nagrade uručio je osječko-baranjski župan Ivan Anušić, dok su ostala priznanja dodijelili načelnica Mikić Brezina i gradonačelnik Mandarić.

– Prva Bonavita održana je još 1988. Prve dvije godine na ocjenjivanje je pristiglo 49 uzoraka vina privatnih

vinara, a ove godine njih 135, s tim da je bilo godina i s preko 150 uzoraka. Sve to govori o rastu Bonavite kroz godine, a koja je od prije 15 godina i dio Vezova, rekla je Irena Mikić Brezina.

– Drago mi je da Bonavita već 30 godina uspješno okuplja vinare i vinogradare. Slavonija i Baranja imaju idealnu poziciju za vinovu lozu i proizvodnju vrhunskih vina. Upravo to treba poticati i ubuduće jer je enologija dio bogatoga turističkog potencijala naše županije. Samo zaokruženom pričom koja će gostima ponuditi gastro i eno užitak, te smještaj i dodatne sadržaje, možemo očekivati kvalitetniji turistički napredak. Manifestacije poput ove pridonose vidljivosti naše vinske i vinogradarske ponude, na nama je da ju upotpunimo i drugim turističkim sadržajima, rekao je župan Anušić, dok je gradonačelnik Mandarić naglasio kako je Bonavita kruna ovdašnje vinogradarske tradicije te da Vezovima daje širinu.

– Na toj širini smotre i njezinim priredbama i izvan grada inzistirat ćemo i dalje, rekao je Mandarić.

Tijekom večeri srca Trnavčana i gostiju razgalio je Zvonko Bogdan. U programu Bonavite nastupili su KUD-ovi „Vesela Šokadija“ Lapovci, „Kondrićani“ Kondrić i „Braća Banas“ Josipovac Punitovački, MPS Bećarine iz Đakova i Brđani iz Klokočevika, kao i TS Kolege. Cijelo vrijeme mogla su se kušati ocijenjena i nagrađena vina Slavonije i Baranje.

I 30. Bonavitu pratilo je tradicionalno natjecanje nategača vina koje joj je vjerni pratitelj od samih početaka. Dužinu svoga cuga okušalo je 15-ak natjecatelja. Među muškarcima pobjednik je Matej Svilanović, a među ženama Katarina Belir, oboje iz Trnave, kolijevke nategača vina.

Predstavljanje knjige *Narodni plesovi Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema*

Predstavljanje knjige

Narodni plesovi Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, knjiga prošle godine preminulog Josipa Vinkeševića, u okviru manifestacije 51. Đakovačkih vezova predstavljena je u Muzeju Đakovštine. O knjizi i autoru uvodno je govorio ravnatelj Muzeja Borislav Bijelić, podsjetivši prisutne kako je Vinkešević bio iznimni kulturni radnik.

U ime izdavača govorio je Tomislav Vuković, predsjednik Saveza KUD-ova Grada Đakova, rekavši da je knjiga tiskana u 300 primjeraka te da nije namijenjena širokim masama, nego da je izišla s ciljem da je koriste kulturno-umjetnička društva, tj. voditelji kulturno-umjetničkih društava, kako bi znanje iz knjige prenosili novijim generacijama. Zahvalio je i Gradu Đakovu na objavi ovoga vrijednog izdanja. Marija Gačić, etnologinja Muzeja Đakovštine, istaknula je kako je ova knjiga bogati priručnik današnjim voditeljima KUD-ova, dok je Tomislav Radičević, prof., kazao da bi joj s glazbenog aspekta dobro došlo i digitalno izdanje, koje bi korisnicima knjige omogućilo da čuju izvorni način pjevanja. Prisutne je na početku predstavljanja pozdravio gradonačelnik Mandarić, dok su u glazbenom dijelu programa nastupili Ivan Lović na gajdama i Hrvoje Perić na samici.

Izložba filmskih plakata

Filmoljupci, a još više kolezionari, u Đakovu su došli na svoje. Naime, najveću svjetsku izložbu starih filmskih plakata, kako joj govori i ime, organiziralo je u okviru 51. Đakovačkih vezova Društvo ljubitelja starina Đakovo na inicijativu kolezionara i vlasnika plakata Marijana Horvata iz Kešinaca. Posebnost ove izložbe jest i prostor u kojem je bila održana – Nastavno-sportska dvorana, a plakati su bili postavljeni na podu. Čak 1 712 plakata prekrilo je, izuzev prolaza za razgledanje, kompletan pod toga sportskog objekta!

Izložba filmskih plakata

Brojni posjetitelji uživali su mirisu starine, plakatima od prije više desetljeća, i dobroj filmskoj glazbi koja se čula u dvorani. Kako je došlo do ove ideje i odakle mu toliki plakati pojasnio nam je sam Horvat.

– Do sada sam imao već nekoliko izložbi filmskih plakata, prije nekoliko godina u Kešincima gdje sam izložio 750 komada, potom u školi gdje radim gdje je na školskim klupama bilo postavljeno oko 450 komada, potom sam izlagao u Ladimirevcima u sportskoj dvorani, i tada sam uvidio da ljudi zanimaju filmski plakati. Ne samo kolezionare, kazao nam je Horvat.

Uistinu, brojni posjetitelji jučer su s nostalgijom pregleđivali plakate u dvorani, prisjećali se glumaca iz nekih prošlih vremena.

– Ovo ovdje što je izloženo nešto je malo manje od polovice koliko u kolekciji imam, i to različitih. Plakati su ovdje izloženi bez nekoga posebnog kriterija, jer ih ja jednostavno kod kuće ne mogu klasificirati po bilo kojem kriteriju. Bilo bi to jako puno posla. Među najstarijima je plakat iz 1937., a što su plakati mlađi, to ih je lakše nabititi, kaže Horvat koji se kolezionarstvom počeo baviti prije nekoliko godina, kada ga je nekadašnji kinooperator, sumještanin Stjepan Vrtarić zamolio da mu pomogne prodati neke.

– To je bilo prije četiri, pet godina. Kako sam počeo prodavati plakate za njega, tako sam se sve teže odvajao od njih pa sam ih i sam počeo kupovati. Tako je nastala ova kolekcija, dodaje Horvat.

Inače, Stjepan Vrtarić bio je kinooperator u kinu u Kešincima od 1961. do 1990. godine kada je to, nadaleko poznato kino, zatvoreno.

– U njegovo doba kešinačko kino bilo je najjače u okolini, pa čak i ispred Đakova. Bilo je izuzetno dobro posjećeno i nudili su se vrlo kvalitetni filmovi. Vrtarić je pratit što se događa i naručivao kvalitetne filmove. Tada je bilo normalno, sedamdesetih, da kada izade neki svjetski hit, da u Đakovo dođe nakon šest mjeseci do godinu dana. U Kešince je dolazio tri ili četiri mjeseca prije. Bili smo malo, ali posjećeno kino, rekao je Horvat.

Program Nebeski hvalospjev

Na obnovljenom Strossmayerovu trgu u petak navečer, 23. lipnja, ispred katedrale održan je 16. Nebeski hvalospjev, glazbeno-humanitarna večer na kojoj je ove godine nastupio Jacques Houdek, pjevajući svoje hitove, kao i pjesme stranih te domaćih, preminulih izvođača poput Vinka Coce, Arsena Dedića i Toše Proeskog. Houdek je u dvosatnom programu oduševio publiku, a i ovaj Hvalospjev potvrđio je da je katedrala i prostor oko nje najljepša đakovačka kulisa. Ovaj program, čiji je organizator Udruga žena za borbu protiv raka dojke „Roseta”, ujedno je bio i svojevrsna generalna proba za priredbe na novouređenom Trgu.

Pokrovitelji su bili Đakovačko-osječka nadbiskupija i Grad Đakovo, ispred kojega je skup pozdravio gradonačelnik Mandarić. Prihod s koncerta namijenjen je za pomoć ženama oboljelim od raka dojke.

Izložba fotografija „Konji bili, konji vrani“

Đakovačka autorica Silvija Butković predstavila se izložbom fotografija pod nazivom „Konji bili, konji vrani“, što je njezina 18. samostalna izložba fotografija. Autorka je istaknula svoju ljubav prema gradu i ljudima, što su joj neiscrpni motivi za fotografiranje. U glazbenom dijelu programa nastupile su MVS „Bećarine“, a stotinjak posjetitelja pred Hrvatskim domom dočekale su dvije jahačice na lipicancima. Četrdesetak fotografija prikazuje lipicance na Ivandvoru u zimskoj idili.

Otvorene izložbe

– Silvija stvarno sve vidi u pravom trenutku i to zabižezi. To je Državnoj ergeli od velikog značaja i interesa. To je promidžba kako Ergle, tako i njezina osobna, ali i Đakova. Svi znamo da su lipicanci ostavština od više od petsto godina i da je čovjek uvijek živio s konjem i uz konja. Ovo je hvalevrijedna izložba, kazao je ravnatelj đakovačke ergele Mirko Damjanović.

Na otvorenju su govorili i Marija Burek, direktorica TZ Grada Đakova, Damir Tomić, predsjednik Foto-kino kluba Đakovo i đakovački dogradonačelnik Robert Francem, koji je i otvorio izložbu.

Etnografska izložba „Sjedi drvo na drvo“

Zanimljiva i neobična izložba, o čemu svjedoči i velik broj posjetitelja, otvorena je 29. lipnja u Muzeju Đakovštine. „Sjedi drvo na drvo: odnos čovjeka i drveta kroz različite aspekte života“ prva je izložba nove kustosice Muzeja, Marije Gačić, koja je njome i katalogom promislila drvo u ljudskom životu, počevši s različitim vjerovanjima u drveće i povezana s drvećem u prošlosti i danas. Izložba kreće od činjenice da ljudskom intervencijom od grane drveta nastaje štap. Priča se nastavlja brojnim uporabnim predmetima od drva, za koje danas ne možemo ni zamisliti da su nekada bili drveni. Posjetitelji su tako mogli vidjeti brojne predmete od drva, od obuće, preko okvira za slike, do raspela, pa čak i stare drvene križeve sa semeljačkoga groblja. Na izložbi su uz autoricu govorili ravnatelj Muzeja Borislav Bijelić i gradonačelnik Marin Mandarić, koji je izložbu i proglašio otvorenom.

U okviru postava izložbe prikazivao se i dokumentarni film koji govori o intimnom odnosu čovjeka i drvenih predmeta, a kako je cilj bio što više angažirati publiku, izazvati emocije, tako su prisutni u prigodnoj slušaonici mogli slušati različite pjesme o drvetu. Svatko od posjetitelja mogao je izraditi i svoje obiteljsko stablo na papiru i ponjeti si to kući. Inače, većina predmeta je iz etnografske zbirke Muzeja Đakovštine, a posuđeni su predmeti iz privatnih zbirki poput one Tomislava Bašića iz Vrpolja,

Zdenka Šarčevića iz Đakova i Vlade Matokovića iz Selaca Đakovačkih, te iz zbirke Samostana Milosrdnih sestara sv. Križa. Imala pojedinačnih predmeta koje je autorica posudila od Katice Trepšić, nekoliko okvira za slike.

Detalj s izložbe

Otvarajući izložbu, gradonačelnik Mandarić rekao je kako autoricu poznaje osobno, te je izrazio zadovoljstvo time što je jedna tako kvalitetna osoba došla u Muzej Đakovštine gdje je u prilici pridonijeti razvoju gradske kulturne scene.

Program „Pola nove godine“

Zabavni prateći program Vezova je i „Pola nove godine“, a na 51. đakovačkim vezovima nastupio je popularni pjevač Dražen Zečić. Uz hitove pjevača, nazdravljujući šampanjcem, Đakovčani su u noći s petka na subotu u vezovskom šatoru dočekali pola nove godine. Čestitku brojnoj publici u ponoć uputio je gradonačelnik Mandarić, prethodno odbrojivši sekunde do ulaska u drugu polovicu godine.

– U ovoj prvoj polovici godine dogodile su se neke prekrasne stvari, nadamo se da će nas i u drugoj polovici snaga poslužiti, rekao je gradonačelnik Mandarić.

Gastrofest i program Kulinijadi

U sklopu Gastrofesta đakovačkih vezova, 6. srpnja u vezovskom šatoru proglašeni su rezultati Kulinijadi,

odnosno ocjenjivanja kulina, a ovogodišnji je šampion Nikola Barišić iz Valpova.

Dodjela nagrada

– Kulinom se bavim posljednjih 20 godina, a recept za pravi kulin jest pravi odabir sirovine i moraju se poštovati neki parametri, od miješanja do držanja u adekvatnim uvjetima. Kulin bi trebalo još više praviti, marketinški izdići i tu ima budućnosti, odnosno prostora da se bolje prodaje i da se živi od toga, istaknuo je Barišić.

Vicešampion je Mato Bošnjaković iz Piškorevaca, a na ocjenjivanje je pristigao ukupno 71 uzorak kulena. Osim proglašenja šampiona i vicešampiona, podijeljeno je 38 zlatnih medalja, 21 srebrna i 10 brončanih.

Zeleno srce Đakova – Najljepša okućnica

Pobjednica akcije Zeleno srce Đakova – Najljepša okućnica 2017. jest Ana Markulak iz Đakova.

Dodjela nagrada Zeleno srce Đakova

Drugo mjesto pripalo je Manuela Jerković iz Đakova, a treće Ružici Ćurić, također iz Đakova – odlučilo je tako povjerenstvo u sastavu: Sanja Malević, dipl. ing. agronomije (Srednja strukovna škola Antuna Horvata, Đakovo); Zvjezdana Bogdan, dipl. ing. građevine (Srednja strukovna škola Antuna Horvata, Đakovo); Marija Burek, mag. oec. (TZ Grada Đakova); Tomislav Vuković, poljoprivred-

ni tehničar (Univerzal d. o. o.) i Mirjana Adrić, direktorka Radio Đakova.

Priznanja su dobili i Marianne Kladarić, Katica Jelaković, Željko Šarčević i Josip Kazalicki iz Đakova, Zora Hajnić iz Piškorevaca te Magdalena Vladić iz Ivanovaca Đakovačkih.

Izvan kategorije Veliko zeleno srce Đakova dodijeljeno je Terapijskoj radionici sv. Josipa iz Đakova.

Jubilarni 20. susreti književnih kritičara

Dunja Detoni Dujmić sa svojom knjigom *Mala noćna čitanja – pet godina recenziranja hrvatskog romana*, ovogodišnja je dobitnica Nagrade Julija Benešića, a Miroslav Mićanović za kritičarsku djelatnost istočnohrvatske autorske provenijencije dobitnik je Povelje uspješnosti Julije Benešić. Odlučilo je to povjerenstvo Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara, koji su u okviru 51. Đakovačkih vezova održani u dva dana u Đakovu po 20. put. *Mala noćna čitanja* proglašena su hrvatskom kritičarskom knjigom godine, dok je Mićanović predstavljen kao odličan i kompletan pisac te autorski kritičar, s punim nacionalnim, regijskim i nadregijskim uvidom, te s nizom osvrta na slavonske autore.

Proglašenje Detoni Dujmić i Mićanovića laureatima, kojima će nagrade biti dodijeljene – pravilo je – na zasebnoj svečanosti, bila je kruna dvodnevoga bogatog programa Susreta koje je u četvrtak navečer otvorio đakovački dogradonačelnik Robert Francem. Relevantni sudionici, relevantne teme, relevantna izdanja i projekti predstavljeni u ta dva dana bio bi najkraći rezime 20. Susreta, čime je samo potvrđena njihova ozbiljnost i sadržajnost. Program ovogodišnjih Susreta počeo je u četvrtak u Centru Amadea predstavljanjem časopisa za književnost Osbit, nakon čega je u Hrvatskom domu predstavljena knjiga *Savska zapluskivanja* Zvonimira Stjepanovića.

Ovogodišnja tema okruglog stola Susreta bila je „Treba li nam časopis za književnu kritiku?“. Na to pitanje njegovi sudionici poručili su – da, časopis treba ići, ali oprezno, mora se voditi računa o stručnosti, etici, argumentiranosti.

Program je nastavljen u Maloj vijećnici Grada Đakova predstavljanjem nakladničke, kulturne i informativne djelatnosti poduzeća Croatica (Budimpešta) i tjednika Hrvata u Mađarskoj *Hrvatski glasnik*. Potom je predstavljen *Leksikon brodskih pisaca*, kada je rečeno da je on leksikografsko-knjževni priručnik, a posvećen je Vladimиру Remu. Mirko Ćurić i Hrvojka Mihanović Salopek predstavili su *Izabrana djela* Miroslava S. Mađera, Svezak II. i Svezak III., kada je, pomalo s nostalgijom, još jednom naglašen sav opseg, sva širina Mađerova spisateljskog rada. Susrete su organizirali DHK – ogrank slavonsko-baranjsko-srijemski i Ogranak Matice hrvatske u Đakovu, a pokrovitelji su bili Ministarstvo kulture i Grad Đakovo.

Pregled konjičkih natjecanja na Vezovima 2017.

Monika Bogadi

Voditeljica konjičkih natjecanja

U sklopu 51. Đakovačkih vezova održana su dvodnevna konjička natjecanja u disciplinama dresurnog jahanja i vožnji zaprega. Natjecanje u dresuri održavalo se u zatvorenoj jahaonici Državne ergele Đakovo, dok su zaprežna održavana na vanjskim terenima Ergele. U dva dana natjecanja u dresuri natjecatelji su jahali programe u M, L i LM kategorijama, a posebno zanimljiva bila su natjecanja u dresurnom *freestyle* programu, u kojem natjecatelji sami biraju glazbu i osmišljavaju koreografiju u koju moraju uklopiti zadane elemente dresurnog jahanja. To je disciplina u kojoj možemo vidjeti da konji, posebice oni lipicanske pasmine, uistinu mogu plesati na zvuke odabranih glazbenih kompozicija. Najuspješniji jahači koji su ostvarili plasmane u dresurnim natjecanjima jesu: Katarina Čorić, Goran Grizak, Mara Kretonić iz Državne ergele Đakovo, Geza Nagy, Tina Blažević, Tea Tosenberger iz Konjičkog kluba Đakovo te Barbara Ožeg Prah iz Konjičkog kluba Konjičko društvo Zagreb.

U sklopu zaprežnih natjecanja u dva natjecateljska dana održano je 3. kolo Croatia kupa za jednoprege i dvoprege. Natjecanje koje se vozi u dvije zaprežne discipline, dresure i čunjeva. Najuspješnja su bila tri vozača Državne ergele Đakovo i redom su se plasirali: Antun Živić, Josip Zirn i Danko Drobnjak, na 4. i 5. mjesto plasirali su se Josip Andan i Dario Dorušak. Drugi dan vezovskih natjecanja tradicionalno je rezerviran za kombiniranu utakmicu koja se vozila u sklopu kombiniranog kupa RH. Ovo je utakmica za koju posjetitelji konjičkog natjecanja svake godine pokažu najviše zanimanja. Kombinirana utakmica sastoji se od kombinacije *parkoura* s čunjevima i vrlo atraktivnih maratonskih prepreka koje su raspoređene u šumici koja se nalazi na hipodromu Ergele. Vozači u ovoj utakmici moraju pokazati iznimnu spretnost prolazaka kroz maratonske prepreke u što kraćem vremenu, ali i preciznost prolaska kroz čunjeve da bi završili sa što manje kaznenih bodova. Na

Nagrađeni vozač Andrija Obrovac i suvozač Stjepan Brajko

Nagrađeni vozač Danko Drobnjak

Nagrađeni vozač Dario Dorušak

Antun Živić, sveukupni pobjednik u vožnji dvoprega

ovom natjecanju najuspješniji u tome bili su u kategoriji jednoprega pobjednik Ivan Mirković, zatim iza plasirani Andrija Obrovac, Dražen Mađarević, Ivan Lucić i Ivan Nikolić. Dok je pobjednik u kategoriji dvoprega bio Dario Dorušak, a za njim su se plasirali Tihomir Salarić, An-

tun Živić, Josip Zirn i Danko Drobnjak. Državna ergela Đakovo često je domaćin raznih konjičkih natjecanja, pogotovo u vrijeme održavanja Đakovačkih vezova kada se tradicionalno može uživati u raznim disciplinama konjičkog sporta.

Vozač Adam Dorić

Vozač Andrija Obrovac

Vozač Antun Živić

Vozač Danko Drobnjak

Vozač Josip Andan

Vozač Tomislav Drenjančević

Vozač Josip Zirm

Autor fotografija Silvija Butković

Vremenske prilike u vrijeme održavanja Đakovačkih vezova

Bartol Bačić

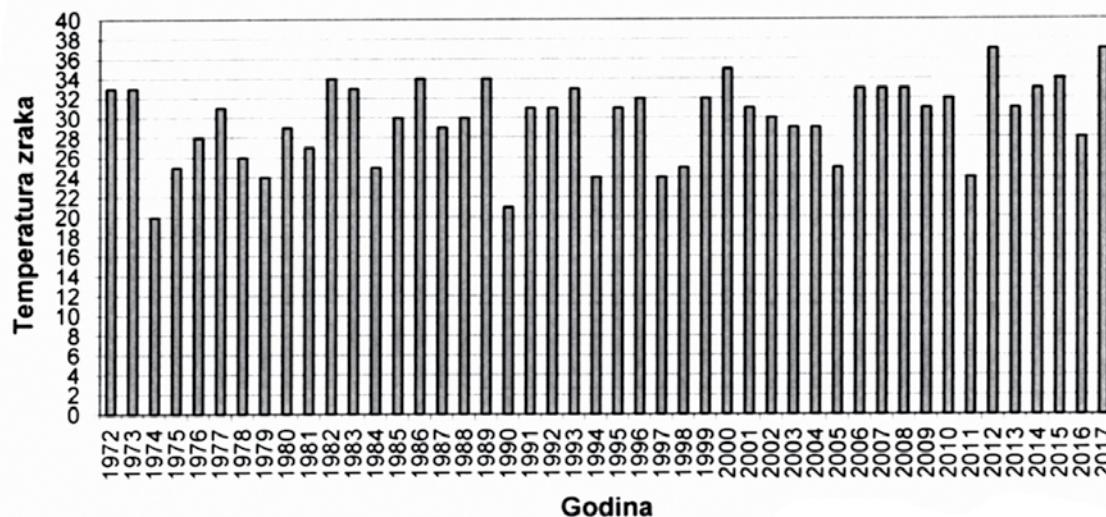
VRIJEME TIJEKOM ĐAKOVAČKIH VEZAVA

Sastavio: Bartol Bascic, mob:098-212-902

www.Gymnast.com

Dnevna temperatura zraka u nedjelju, za vrijeme Vezova

RbR	Godina	temp	Godina	temp	Godina	temp
1	1972	33	1974	20	2017	37
2	1973	33	1990	21	2012	37
3	1974	20	1979	24	2000	35
4	1975	25	1994	24	1982	34
5	1976	28	1997	24	1986	34
6	1977	31	2011	24	1989	34
7	1978	26	1975	25	2015	34
8	1979	24	1984	25	1972	33
9	1980	29	1998	25	1973	33
10	1981	27	2005	25	1983	33
11	1982	34	1978	26	1993	33
12	1983	33	1981	27	2006	33
13	1984	25	1976	28	2007	33
14	1985	30	2016	28	2008	33
15	1986	34	1980	29	2014	33
16	1987	29	1987	29	1996	32
17	1988	30	2003	29	1999	32
18	1989	34	2004	29	2010	32
19	1990	21	1985	30	1977	31
20	1991	31	1988	30	1991	31
21	1992	31	2002	30	1992	31
22	1993	33	1977	31	1995	31
23	1994	24	1991	31	2001	31
24	1995	31	1992	31	2009	31
25	1996	32	1995	31	2013	31
26	1997	24	2001	31	1985	30
27	1998	25	2009	31	1988	30
28	1999	32	2013	31	2002	30
29	2000	35	1996	32	1980	29
30	2001	31	1999	32	1987	29
31	2002	30	2010	32	2003	29
32	2003	29	1972	33	2004	29
33	2004	29	1973	33	1976	28
34	2005	25	1983	33	2016	28
35	2006	33	1993	33	1981	27
36	2007	33	2006	33	1978	26
37	2008	33	2007	33	1975	25
38	2009	31	2008	33	1984	25
39	2010	32	2014	33	1998	25
40	2011	24	1982	34	2005	25
41	2012	37	1986	34	1979	24
42	2013	31	1989	34	1994	24
43	2014	33	2015	34	1997	24
44	2015	34	2000	35	2011	24
45	2016	28	2012	37	1990	21
46	2017	37	2017	37	1974	20

Sastavio: Bartol Baćić, mob:098-212-902

52. ĐAKOVAČKI VEZOVI

Popis sudionika Malih vezova

Marija Ilakovac

Folklorni odbor

Đakovačke mažoretkinje KUD-a „SKLAD”, Đakovo
KUD „Tena”, Đakovo
KUD „Šokadija”, Strizivojna
SKUD „Braće Banas”, Josipovac Punitovački
KUD „Zora”, Piškorevc
KUD „Seljačka sloga”, Donja Dubrava
KUD „Širokopoljac”, Široko Polje
KUD „Apševački veseljaci”, Apševci
KUD „Ljudevit Štur”, Ilok
KUD „Hrvatska čitaonica”, Selci Đakovački
KUD „Vesela Šokadija”, Koritna
KUD „Prugovac”, Prugovac
KUD „Ledina”, Gašinci
KUD „Sv. Juraj”, Zagorje Ogulinsko
KUD „Veseli Šokci”, Punitovci
Mažoretkinje KUD-a „Sloga”, Satnica Đakovačka
KUD „Sloga”, Satnica Đakovačka
Folklorni ansambl Broda, Slavonski Brod
KUD „Kuševac”, Kuševac
KUD „Zdenac”, Garešnica
KUD „Gorjanac”, Gorjani

KUD „Desinec”, Gornji Desinec
KUD „Ivan Filipović”, Velika Kopanica
HKUD „Podgoračani”, Podgorač
KUD „Donja Posavina”, Gušće
KUD „Ivan Tišov”, Viškovci
KUD „Drenjanci”, Drenje
KUD „Mladi Šokci”, Duboševica
KUD „Milko Cepelić”, Vuka
KUD „Lipa”, Semeljci
KUD „Matija Gubec”, Tavankut
KUD „Šokadija”, Budrovci

Osobne karte KUD-ova sudionika

Marija Burek i Veronika Bušić¹

TZ Grada Đakova

KUD „BIJELA”

MJESTO: BIJELA

DRŽAVA: BOSNA I HERCEGOVINA

H-KUD „Bijela” osnovan je 1804. godine, od kada je djelovao i radio pod pokroviteljstvom franjevačkog samostana sve do 1941. godine.

Poslije Drugog svjetskog rata društvo je obnovilo svoj rad 1956. godine pod nazivom KUD Bijela (Seljačka sloga), koje je i kao takvo djelovalo do 1968. godine. Poslije toga društvo je imalo kraći prekid rada, a zatim je ponovno obnovilo svoj rad 1973. godine pod nazivom KUD „Mladost” Bijela. Od 1973. godine sudjelovalo je na mnogim smotrama folklora, svojom dramskom i glazbenom sekcijom. Poslije toga društvo je sudjelovalo na općinskim i državnim smotrama, a kasnije i na međunarodnoj smotri u Budimpešti, Zagrebu, na Vinkovačkim jesenima, te također i u Gornjem Milanovcu, gdje je društvo osvojilo prvo mjesto.

Sve navedene aktivnosti društvo je ostvarilo do 1992. godine, a uslijed ratnih događanja došlo je do prekida rada sve do 30. ožujka 2003. godine kada je KUD „Bijela” ponovno registriran te je s novim rukovodstvom ponovno počeo djelovati.

KUD „Bijela” od 2003. godine do sada obišao je velik broj mjesta po Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, također po Austriji i Njemačkoj. KUD „Bijela” godišnje ima oko dvadeset osam nastupa po Bosni, Hrvatskoj i Europi, gdje se predstavlja s običajima, izvornim pjesmama i folklorom brčanskog i posavskog kraja.

VODITELJ DRUŠTVA: STJEPAN VILUŠIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 32

¹ Veronika Bušić na stručnom je ospozobljavaju u TZ Grada Đakova pod mentorstvom Marije Burek, direktorice TZ Grada Đakova.

KOLO KLUB „CROATIA” SV. ANTE I HRVATSKA DJEČJA ŠKOLA SV. ANTE (ST. ANTHONY'S KOLO CLUB „CROATIA” AND CROATIAN CHILDREN'S SCHOOL)

MJESTO: LOS ANGELES

DRŽAVA: KALIFORNIJA, SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Kolo Klub „Croatia” sv. Ante izvodi program na hrvatskom jeziku, izvode narodne plesove i sviranje na tamburici. Njihov program podupire Hrvatska katolička župa sv. Ante u središtu Los Angelesa, koja služi hrvatskoj zajednici na velikom području Los Angelesa i Južne Kalifornije.

Kolo klub „Croatia” sv. Ante osnovan je 1960. godine u srcu Los Angelesa. Radeći s koreografom Željkom Jerganom i s predsjednicom društva Heidi Granic, kroz pjesmu i ples prenose tradiciju hrvatskog folklora na mnoge generacije. Članovi društva uče koreografije i pjesme iz svih regija Hrvatske te tako obogaćuju svoje poznavanje drugih kultura, stilova života i energije različitih regija. Društvo je do sada nastupilo na raznim kulturnim događanjima – festivalima, svadbama, banketima, proslavama, te su također putovali po cijelom svijetu promičući svoju kulturu.

Hrvatska dječja škola sv. Ante malo je kulturna škola u kojoj sudjeluje 40 do 50 djece od 2 i pol do 12 godina.

VODITELJ DRUŠTVA: HEIDI GRANIC

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUU „MOSOR”

MJESTO: GATA

ŽUPANIJA: SPLITSKO-DALMATINSKA

Kulturno-umjetnička udruga „Mosor” Gata, koja dolazi iz Gata, središta nekadašnje Poljičke Republike, konti-

nuirano djeluje od 1954. godine s ciljem poticanja, razvijanja i unapređenja kulture, te očuvanja etno baštine ponajprije područja Poljičke kneževine.

Rad udruge organiziran je kroz dvije sekcije – dramsku i folklornu. Folklorna sekcija KUU „Mosor” broji šezdesetak članova osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta te njezini članovi dolaze iz svih srednjopoljičkih mjesta (Gata, Naklice, Čišla, Ostrvica, Seoca, Smolonje). Kroz pjesmu i ples nastoji se kod djece razviti ljubav prema starim običajima i bogatstvu tradicijske kulture vlastitoga naroda.

Tijekom godine sudjeluju na svim relevantnim događanjima na području Splitsko-dalmatinske županije, kao i na području Republike Hrvatske. Gostovali su u Njemačkoj, Bosni i Hercegovini, Makedoniji te u Subotici kod Hrvata Bunjevaca.

Voditelj folklorne sekcije je Tomislav Jerčić.

Na Đakovačkim vezovima izvest će gatsko kolo koje je podtip dalmatinskog nijemog kola. Vrijednost nijemog kola Dalmatinske zagore prepoznao je i UNESCO, te ga je 2011. godine uvrstio na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva.

Jedinstveno je po načinu izvođenja. Bez glazbene pratnje, kolo se povremeno razbija u parove ili se tijekom cijelog plesa izvodi u parovima koji se kreću po krugu ili slobodno po plesnom prostoru. Kroz povijest, u stara vremena, kolo se plesalo za sva velika slavlja i blagdane.

Uglavnom bi se kolo igralo na guvnima. Oko stožera na guvnu muškarci bi se uhvatili s djevojkama. Jedni su pjevali, a drugi su okolo skakali. Držali bi se za desne ruke, a djevojka bi muškarca uhvatila oko vrata.

VODITELJ DRUŠTVA: TOMISLAV JERČIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „SKLAD”

MJESTO: ĐAKOVO

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Sklad” Đakovo osnovan je 1863. godine kao pjevačko društvo. Od kraja 19. stoljeća u Đakovu djeluju kazališna družina i tamburaški orkestar. Prvi mecena društva bio je biskup J. J. Strossmayer. KUD „Sklad” bio je organizator i sudionik mnogobrojnih koncerata, zabava, kostimiranih zabava, a izvodili su mjuzikle, operete i opere.

Početkom 50-ih godina 20. stoljeća prvi put spominje se i folklor, ali radi se sporadično sve do kraja 70-ih godina. Od tada se intenzivira rad folklora, i to izvornog folklora i običaja, a odrasla folklorna skupina još njeguje starogradске pjesme i plesove.

KUD „Sklad” uz Grad Đakovo i SAKUD Grada Đakova jedan je od organizatora *Smotre povijesnih i građanskih plesova i starogradskih pjesama Hrvatske*, koja se održava već dvadeset godina u Đakovu.

Društvo je nastupilo na svim važnim smotrama u zemlji (Međunarodna smotra folklora u Zagrebu, Špancir fest u Varaždinu, Aurea fest u Požegi), na mnogobrojnim događanjima lokalnog značenja te u Bosni i Hercegovini i Austriji.

U sklopu KUD-a „Sklad” 2013. godine, povodom obilježavanja 150 godina KUD-a, osniva se ženska pjevačka skupina „Skladovke”. Tijekom ovih pet godina „Skladovke” su imale nekoliko zapaženih nastupa i to na županijskom natjecanju, na *Brodskom kolu* i na 4. Natjecanju hrvatske tradicijske vokalne glazbe u Zagrebu 2017., gdje dobivaju brončanu plaketu.

U lipnju 2017. godine snimaju svoju prvu autorskiju pjesmu *Vezovi*, kojom su se predstavili na otvaranju 51. Đakovačkih vezova, a u listopadu iste godine snimaju i drugu autorskiju pjesmu *Torba*.

Među prvima u Republici Hrvatskoj osnivaju mažoretkinje, a nešto kasnije i suvremene oblike plesnog izričaja (ritmika i jazz dance sekcija, koje ove godine slave 10 godina postojanja).

Društvo danas broji oko tristo članova u nekoliko sekcija (dramska – 10 članova, mažoretkinje – 90 članica, ritmika – 95 članica, jazz dance – 50 članica, tamburaši – 10 članova, folklor dječji – 15 članova i folklor odrasli – 30 članova).

VODITELJI DRUŠTVA: IVANKA PERKOVIĆ, predsjednica

NIKOLA ŠUĆA, folklor

MARKO FUNARIĆ, tamburaši

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

KUD „GRANIČAR”

MJESTO: ČAZMA

ŽUPANIJA: BJELOVARSKO-BILOGORSKA

KUD „Graničar” iz Čazme osnovan je davne 1916. godine. Društvo djeluje dugi niz godina te se kroz dugo razdoblje u njemu izmijenilo mnogo članova, predsjednika i voditelja. S usponima i padovima društvo se održalo sve ove godine, a 2016. godine proslavilo je i 100 godina postojanja. Početkom 2017. godine društvo je dobilo novo vodstvo i obnovilo se upisom dvadeset novih, mlađih, veselih i ambicioznih ljudi. Intenzivnim radom u proteklim godinama broj odraslih plesača i djece stalno se povećava. Odrasla folklorna sekcija sada broji pedeset pet članova, dječja folklorna sekcija broji trideset četiri člana, te dječja tamburaška sekcija broji četrnaest članova. KUD „Graničar” ukupno broji sto tri člana.

Ove godine odrasla folklorna sekcija sudjelovala je na 21. Smotri folklora Bjelovarsko-bilogorske županije, te je izabrana za predstavljanje svoje županije na Đakovačkim vezovima.

Dječja folklorna i tamburaška sekcija na 20. Smotri dječjeg folklora Bjelovarsko-bilogorske županije ove godine osvojila prvo mjesto, te će svoju županiju predstavljati na državnom natjecanju, Festivalu dječjeg folklora Hrvatske u Kutini, u mjesecu listopadu 2018. godine.

VODITELJI DRUŠTVA:

VALENTINA ŠEPAK MOLNAR, umjetnička voditeljica

ZDRAVKO JORGIĆ, glazbeni voditelj

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 50

KUD „KOMAŠTRE”

MJESTO: OGORJE

ŽUPANIJA: SPLITSKO-DALMATINSKA

KUD „Komaštare” osnovan je 2005. godine na inicijativu mještana, zaljubljenika u rodni kraj, starinsku nošnju i pjesmu ojkavicu. KUD broji tridesetak aktivnih članova koji pjevaju ojkavicu i igraju kolo na maramicu uz pratnju svoga izvornog instrumenta diple.

Članovi nose vlastite nošnje, koje su sačuvane u škrinjama njihovih baka, ljubomorno čuvane od zaborava.

VODITELJ DRUŠTVA: ZORAN BOKO

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 32

KUD „VOĆA”

MJESTO: DONJA VOĆA

ŽUPANIJA: VARAŽDINSKA ŽUPANIJA

Kulturno-umjetničko društvo „Voća” osnovano je prije šezdesetak godina, a nakon dugogodišnjeg mirovanja početkom 2011. godine ponovno kreće s aktivnim dje-lovanjem plesne i glazbene sekcije. Društvo broji preko osamdeset članova, te djeluje s ciljem obnavljanja starih običaja i očuvanja kulturne baštine voćanskoga kraja. Sekcije koje trenutno djeluju u KUD-u jesu: dječja plesna i glazbena sekcija, plesna sekcija odraslih, glazbena sekcija odraslih i sekcija za očuvanje i promociju starih običaja. Autor koreografija s kojima KUD predstavlja voćanski kraj u zemlji i inozemstvu jest Pjerino Hrvačanin. KUD „Voća” aktivan je u domaćem kraju kao organizator međunarodne smotre folklora Voćansko Martinje, Židorovo na Voći te kao organizator edukativno-folklorne manifestacije *Spilja Vindija – naša prošlost i budućnost*, jedinstvene po tome što članovi KUD-a uprizoraju život neandertalaca spojen s bićima iz narodne predaje. Također, brojnim gostovanjima u zemlji i inozemstvu KUD „Voća” vrijedno i uspješno promovira i predstavlja domaći voćanski kraj, od kojih ističu osvojeno prvo mjesto na Međunarodnom festivalu žetve u Mađarskoj (Zalaegerszeg) 2011. godine.

VODITELJI DRUŠTVA: LJUBICA GALIĆ, predsjednica

PJERINO HRVAČANIN, plesna/pjevačka skupina, koreograf

FRANJO PLANTAK, glazbena sekcija

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „KOTORIBA”

MJESTO: KOTORIBA

ŽUPANIJA: MEĐIMURSKA ŽUPANIJA

KUD „Kotoriba” osnovan je 1975. godine. Bio je to nastavak organiziranog rada zaljubljenika u običaje, ples i pjesmu Međimurja, a posebno svoje Kotoribe, koji su još davne 1936. godine posijali sjeme zajedništva i organiziranog rada u kulturno-umjetničkom društvu. Društvo je tako očuvalo kulturnu baštinu svoga mesta, a kotoripsko kolo dio je toga bogatog nasljeđa. Trenutno je u KUD-u aktivno šezdesetak članova, a aktivnosti se očituju kroz rad folklorne, dramske i tamburaške sekcije. Posebna su vrijednost mali folkloriši na koje se prenose iskustva starijih KUD-ovaca. Sav rad, odnosno program temelji se na izvornosti plesa, pjesme i običaja. Društvo vrlo aktivno sudjeluje na svim manifestacijama kulturnog značenja u mjestu, a neizostavni je sudionik

KUD „SVETI JURAJ”

MJESTO: DUGA RESA

ŽUPANIJA: KARLOVAČKA ŽUPANIJA

Kulturno-umjetničko društvo „Sv. Juraj” Duga Resa djeli-
luje već sedamdeset godina i u svom radu konstantno
promiče narodne pjesme, plesove i običaje kako vlasti-
toga kraja tako i ostalih dijelova Republike Hrvatske.

Društvo trenutno djeluje u tri sekcije – plesnoj, tambu-
raškoj i sekciji narodnoga veza i rukotvorina, u kojima
djeluje četrdeset sedam aktivnih članova.

Dosadašnji nastupi na svim važnijim smotrama (*Vinko-vačke jeseni*, Đakovački vezovi, Šokačko sijelo i sl.), vi-
šestruki nastupi u Državnom zboru Republike Slovenije,
u Uredu predsjednika Republike Hrvatske, predstavlja-
nje na smotrama u Bosni i Hercegovini i Republici Slove-
niji potiču ih na još kvalitetniji rad.

VODITELJ DRUŠTVA: VJEKOSLAV TUTEK

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

KUD „PERKOVČANI”

MJESTO: NOVI PERKOVCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Perkovčani” djeluje od prosinca 2015. godine, a
osnovan je tek 10. lipnja 2017. godine. Cilj je KUD-a ču-
vanje vlastite bogate tradicije i običaja, prenošenje na
mlade generacije, te jačanje kulturnog života sela. Za
ovo kratko vrijeme KUD „Pekovčani” prepoznat je po
bogatstvu i urednosti nošnje te kvaliteti izvornog pje-
vanja. Društvo broji sedamdeset šest članova različi-
toga uzrasta, od toga je četrdesetak aktivnih. Od kako
djeluje, KUD je imao niz nastupa na kojima je postigao
izuzetno dobre rezultate. Uz folklornu skupinu prvo je
formirana muška, a zatim i ženska pjevačka skupina.
Muška pjevačka skupina „Faši” ove je godine po prvi put
sudjelovala na Županijskoj smotri folklornog pjevanja
u Ivanovcu, gdje su osvojili visoko 3. mjesto. Također,

na 31. Smotri folklora Đakovštine KUD je proglašen naj-
izvornijim društvom te će predstavljati Đakovštinu na
Državnoj smotri folklora u Sisku. Nošnje u kojima pre-
zentiraju svoje selo privatno su vlasništvo te dočaravaju
bogatstvo sela i kraja iz kojeg dolaze.

VODITELJ DRUŠTVA: ROBERT ADRIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 40

HKUD „FRA PETAR BAKULA”

MJESTO: POSUŠJE

DRŽAVA: BOSNA I HERCEGOVINA

„Da se ne zaboravi! Zvuk dipala i gusala, ganga, trusa,
naša hrvatska nošnja, da sačuvamo naše običaje, da
znamo tko smo i što smo i kom narodu pripadamo, jer
narod koji nema običaja i nije narod.”

Kako im drugi ne bi nametali svoje ili svojatali ono što je
njihovo, Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo (HKUD)
„Fra Petar Bakula” osnovano je 2001. godine u Posušju.
Nosi ime po najsvestranijem i najplodnijem hercego-
vačkom franjevcu, teologu, filozofu, piscu, odgojitelju i
graditelju, koji je po zemljama Europe skupljao milodare
kako bi mogao graditi crkve, škole i samostane za podi-
zanje i odgoj franjevačkog podmlatka, u čemu je uvelike
i uspijevao.

U samom početku društvo je imalo preko šesto člano-
va. Predstavilo se na svim važnijim hrvatskim smotrama
folklora: *Vinkovačkim jesenima*, Đakovačkim vezovima;
međunarodnim smotrama folklora u Zagrebu, Mađar-
skoj, Makedoniji, Njemačkoj; te na smotrama folklora u
Karlovcu, Metkoviću, Muču, Sarajevu, Dubrovniku; na-
stupima u Berlinu; te na reviji narodnih nošnji Hrvata iz
BiH u Zagrebu. Društvo se predstavlja pjesmama i ple-
sovima zapadne Hercegovine, Posavine, Slavonije, du-
brovačkim i hercegovačkim lindom, te bunjevcem. Već
trinaest godina u sklopu *Posuškog lita* društvo organizira
smotru hrvatskog izvornog folklora pod nazivom *Silo
na ognjištu*, a također su i organizatori dječje smotre
folklora *Na Petrovu ognjištu*. S ponosom ističu kako se
prošle godine članica njihova društva, Antonija Bašić,
na izboru za najljepšu Hrvaticu u hrvatskoj narodnoj
nošnji izvan RH okitila titulom najfotogeničnije Hrvatice
u narodnoj nošnji, što je uistinu vrlo važno za društvo
kao i za sve one koji nastoje očuvati njihovu tradiciju i
običaje od zaborava.

Društvo trenutno ima oko dvjesto pedeset članova ras-
poređenih u tri grupe: osnovna škola, srednja škola i
odrasli. U sklopu društva djeluju guslarska, diplarska,
gangaška i plesna sekcija.

VODITELJ DRUŠTVA: GABRIJELA ŠIRIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 42

KUD „KAŠINA”

MJESTO: KAŠINA

ŽUPANIJA: GRAD ZAGREB

Kulturno-umjetničko društvo „Kašina“ iz istoimenoga zagrebačkog naselja osnovano je 1976. godine. U društvu je aktivno sedamdeset članova, raspoređenih u sekcije dječjeg, odraslog i veteranskog folklora, malih i odraslih tamburaša te u pjevačku sekciju.

Članovi društva redovito sudjeluju na manifestacijama prijateljskih društava te na folklornim i tamburaškim smotrama i natjecanjima. Najpoznatija je aktivnost KUD-a manifestacija *Kašinsko Petrovo*, u okviru koje je u 2017. godini proslavljenost osamsto godina Kaštine, a godinu prije, proslavljen je četrdeset godina od osnutka KUD-a.

Potaknuti uspjesima svoga tamburaškog orkestra, društvo je ove godine organiziralo prvi susret tamburaških orkestara *Tambura u srcu Prigorja*, jedini takav u tom dijelu Zagreba.

VODITELJ DRUŠTVA: MILJENKO BERTOVIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „VESELA ŠOKADIJA”

MJESTO: LAPOVCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA

KUD „Vesela šokadija“ iz Lapovaca osnovan je 1. listopada 2013. godine u sklopu Udruge „Žene veselog srca“. Cilj društva „Vesela šokadija“ jest očuvanje tradicije i običaja njihovoga sela. Djeluju u dvije sekcije, odrasloj i tamburaškoj.

Sudjeluju svake godine na Đakovačkim vezovima, te na manifestacijama diljem Republike Hrvatske i inozemstva. Ponose se svojom manifestacijom *Jesen u Lapovcima* te božićnim koncertom na sv. Stjepana.

VODITELJ DRUŠTVA: IVICA KLOPAN

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 25

KUD „SLAVONAC”

MJESTO: FORKUŠEVCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Društvo je osnovano 1974. godine. U svom radu njeguju izvornu pjesmu i ples te su za to dobili veliki broj priznaja i diploma.

Nastupali su diljem Hrvatske: na *Vinkovačkim jesenima*, na Međunarodnoj smotri folklora u Zagrebu, u Metkoviću, Dubrovniku, Rijeci, Valpovu, Donjem Miholjcu, Pito-maći i mnogim drugim mjestima.

Rado se odazivaju na pozive svih kulturno-umjetničkih društava jer vole ples, pjesmu, druženje, i naravno, ponosni su kad mogu prikazati jedan djelić svoga kraja kroz pjesmu i ples.

Posebno ističu svoja gostovanja i nastupe izvan Hrvatske: na Međunarodnoj smotri folklora u Češkoj Republici, na Smotri folklora u Bugarskoj pod nazivom *Sofijsko proljeće* te u Makedoniji na smotri pod nazivom *Ilindenski denovi*. Posjetili su i Italiju, odnosno Rimini, zatim Bosnu i Hercegovinu i Mađarsku, gdje su se također predstavili pjesmama i plesovima svoga kraja.

Ipak, posebno zadovoljstvo predstavlja im nastup na *Đakovačkim vezovima* čiji su sudionici više od četrdeset godina. Sudjelovali su i na otvorenju *Đakovačkih vezova* prikazujući običaje: čijalo perja i vinčac – svatovski običaj.

Sudjelovali su na smotrama Pučkog crkvenog pjevanja u Zagrebu u katedrali sv. Katarine, u Topolju, Semeljcima, Viškovcima i Đakovu.

Snimili su tri projekta u organizaciji RTZ-a, i to starinske običaje: čijalo perja, komušanje kukuruza i žetvu. Snimili su i nekoliko radijskih emisija o svatovskim običajima u Forkuševcima.

Organizatori su Smotre folklora u Forkuševcima pod nazivom *Jesen stiže, dunjo moja* koja će se ove godine održati po dvanaesti put.

Izvode isključivo izvorne pjesme i plesove Slavonije i đakovačkog kraja.

VODITELJICA DRUŠTVA: ZDENKA MIKLEUŠEVIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „DRENJANCI”

MJESTO: DRENJE

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Drenjanci“ Drenje općinsko je društvo osnovano 1979. godine i u svome postojanju djelovalo je na području očuvanja i zaštite kulturnih nematerijalnih do-

bara, izvodeći izvorni folklor Đakovštine. Sudjelovali su na različitim smotrama izvornog folklora u Republici Hrvatskoj i EU (Italija, Francuska, Češka, Austrija). Na Međunarodnom festivalu izvornog folklora u organizaciji IGF-a, održanog u Pragu u rujnu 2001. godine osvojili su GRAND PRIX.

Društvo broji sto trideset osam članova u tri folklorne grupe, dvije pjevačke (ženska i muška) i grupi svirača. Organizatori su manifestacije *Susreti prijateljstva*.

VODITELJICA DRUŠTVA: KRISTINA FILAKOVIĆ
BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 40

FOLKLORNI ANSAMBL „BARANJA”

MJESTO: BELI MANASTIR

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Folklorni ansambl „Baranja” osnovan je 2014. godine.

Ansambel je multietničkog sastava s dugogodišnjim plesnim iskustvom i predstavlja Baranju u malom. Programski, s igrama i koreografijom, predstavlja sve narode i narodnosti koje žive u Baranji.

Ansambel je do sada imao oko pedeset nastupa, u Hrvatskoj, na međunarodnim smotrama folklora u Bosni i Hercegovini, Republici Mađarskoj i Republici Srbiji. Ansambel broji oko četrdeset članova.

VODITELJ DRUŠTVA: MIROSLAV CARIĆ
BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 25

KUD „LIPA”

MJESTO: SEMELJCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Bogatstvo folklorne tradicije, pjesme, plesa i mnoštvo različitih nošnji pretočeno je u KUD „Lipa” iz Semeljaca, čija bogata povijest seže još u 1892. godinu kada počinje folklorno amatersko djelovanje u sklopu seljačkog društva, iako je KUD službeno osnovan 18. svibnja 1966. godine.

Na brojnim gostovanjima u zemlji i inozemstvu „Lipa” je privukla pozornost gledatelja izvornim folklorom, običajima i lipim ruvom svojih baka brižno čuvanim u starim hrastovim škrinjama, otrgnutim od zuba vremena. Bitno je naglasiti da društvo i danas, nakon toliko vremena kontinuiranog rada, posebnu pozornost pridaje tradicionalnom spremanju jer je u Semeljcima neizrecivo bogatstvo narodnog ruha pa ne čudi da se Semeljčanke predstavljaju na različitim smotrama tradicionalnog odjevanja i postižu zavidne rezultate.

Društvo je organizator smotre folklora *Kolo na Vrbaku*, koja se održava u lipnju oko blagdana sv. Antuna, gdje okupljaju kulturno-umjetnička društva.

Semeljčani svake godine okite svoje kuće, prozore i kapije različitim rukotvorinama: ponjavcima, otarcima, rubinama i maramama i tako makar jedanput godišnje iznesu na svjetlo dana sve bogatstvo koje su naslijedili od svojih baka i mama.

Društvo broji stotinjak aktivnih članova podijeljenih u nekoliko sekcija: folkorna, muška pjevačka skupina, ženska pjevačka skupina i dječja folkorna sekcija. Osim tradicionalnih pjesama i igara semeljačkoga kraja, društvo se predstavlja s bunjevačkim, baranjskim, slovačkim i posavskim plesovima, te na taj način njeguje širok spektar tradicijskog života različitih područja Hrvatske. Velika volja, visoki ciljevi, a nadasve ljubav prema tradiciji i kulturi čvrsti su temelji ovog društva koji će se njegovati onoliko dugo koliko se budu znali cijeniti.

VODITELJ DRUŠTVA: MIRKO MIHALJEVIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 40

KUD „ŠIROKOPOLJAC”

MJESTO: ŠIROKO POLJE

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Širokopoljac” iz Širokog Polja osnovan je 1974. godine. Nakon određenih pauza u radu, KUD se ponovno aktivira 2004. godine i od tada kontinuirano djeluje. Od značajnijih aktivnosti do 2004. izdvaja se domaćinstvo hrvatskoj folklornoj skupini iz Toronto (Kanada) 1987. godine te domaćinstvo folklornoj skupini iz Pittsburgha (SAD) zajedno s mjesnom zajednicom 1988. godine.

KUD danas okuplja trideset starijih i trideset mlađih članova – ljubitelja folklora koji njeguju folklornu baštinu Đakovštine, Slavonije, ali i cijele Hrvatske. Trenutno su sljedeće sekcije aktivne u radu KUD-a: folkorna odrašla, folkorna dječja i pjevačka.

KUD svake godine nastupa na Đakovačkim vezovima, a od brojnih nastupa diljem Hrvatske i inozemstva izdvajaju se sudjelovanja na folklornim manifestacijama

u Dubrovniku, Solinu, Omišu, Stocu, Neumu, Sarajevu, Grosswiltersdorfu (Austrija), Pragu, Veneciji, Beogradu, Somboru, Budimpešti i Grčkoj.

KUD „Širokopoljac“ organizator je Međunarodne smotre izvornog folklora u Širokom Polju *Tebi pjevam, polje moje zlatno*, Memorijalnog koncerta *Ivan Lončarević te Djeće smotre folklora grada Đakova*.

VODITELJ DRUŠTVA: VEDRAN ĐAMBIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 50

KUD „MILKO CEPELIĆ“

MJESTO: VUKA

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Milko Cepelić“ osnovan je u siječnju 2017. godine. Od studenoga prošle godine i službeno je registriran. Do sada su nastupili za Tijelovo u svome mjestu, na Memorijalnom koncertu *Ivan Lončarević u Širokom Polju* i u Koritni na manifestaciji *Poklade su, milo janje moje*.

Broje šezdesetak članova odrasle i djeće skupine. Do sada su organizirali i dječju smotru folklora *Ringe raja sa Utvaja*.

VODITELJ DRUŠTVA: VEDRAN ĐAMBIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

KUD „VESELI ŠOKCI“

MJESTO: PUNITOVCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Veseli Šokci“ iz Punitovaca s radom kreće 1967. godine i održava se do ratnih godina. Nakon dugogodišnje stanke s radom ponovno započinju 2012. godine.

U društvu postoje dvije skupine: dječja i odrasla. Obje skupine vodi Ivana Škegro, dugogodišnja članica KUD-a „Tena“ iz Đakova.

Kroz dosadašnje djelovanje KUD „Veseli Šokci“ sudjelovao je na Đakovačkim *bušarima*, Smotri folklora u Đakovu, Đakovačkim vezovima, *Vinkovačkim jesenima*, smotri folklora *Je l' Gabela gdje je prije bila u Gabeli* (BiH), *Miholjačkom sijelu* u Donjem Miholjcu, *U Budrovci na nedjelju bilu* u Budrovcima, u Semeljcima na *Što se u korizmi jelo*, u Osojniku kraj Dubrovnika na *Malom festivalu folklora i baštine*, na *Zvonima Dretelja* u Dretelju, te na nekoliko nastupa u Punitovcima, Jurjevcu i Josipovcu Punitovačkom.

VODITELJICA DRUŠTVA: IVANA ŠKEGRO

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 25

KUU „MILJEVCI“

MJESTO: MILJEVCI

ŽUPANIJA: ŠIBENSKO-KNINSKA

Kulturno-umjetnička udruga „Miljevci“ osnovana je 2004. godine s ciljem očuvanja i promicanja tradicijske baštine sedam miljevačkih sela, izražene kroz bogatstvo živopisnih miljevačkih narodnih nošnji, običaja, plesa i pjesme.

Udruga okuplja trideset aktivnih članova starije, srednje i mlađe životne dobi. Na svom plesnom i glazbenom repertoaru udruga ponajprije njeguje izvornu narodnu umjetnost, te izraženu osjetljivost za očuvanje plesne i vokalne folklorne baštine Miljevaca kroz miljevačka kola kao što su: starinsko kolo, kolo trke, kolo kase, nogu u kolo i biralica. Naravno, tu je i neizostavno muško i žensko pjevanje ojkalice i treskavice, zatim dipljenje, te se sve zajedno stapa u skladnu cjelinu.

Udruga je ostvarila niz zapaženih nastupa na lokalnoj i županijskoj razini, među kojima se ističu nastupi na smotri izvornog folklora *Stara je škrinja otvorena u Muću*, Smotri folklora Dalmacije *Na Neretvu misečina pala* u Metkoviću, zatim na Županijskoj smotri u Šibeniku, 13. Susretima folklornih društava u Generalskom stolu, *Vinkovačkim jesenima* 2009. godine, u Đakovačkoj Satnici na smotri folklora *Pjesmom i plesom kroz Satnicu* 2010. godine, Sajmu agroturizma u Skradinu, Sajmu sira

u Drnišu, zatim u Neoriću, Ogorju, na 45. Đakovačkim vezovima 2011., na Smotri folklora Zlatne žice Slavonije u Požegi 2012. godine, te u emisijama HRT-a *Lijepom našom*, na Murteru i u Drnišu. Snimljeno je izvorno mlijevačko pivanje ojkalice i treskavice za nematerijalnu kulturnu baštinu zaštićenu pri UNESCO-u, koje je emitirano u emisiji HRT-a Škrinja, kao i mnogobrojni drugi nastupi.

VODITELJ DRUŠTVA: DRAGO BAČIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „MATIJA GUBEC”

MJESTO: SLAVONSKI KOBAŠ

ŽUPANIJA: BRODSKO-POSAVSKA

Udruga je osnovana 1968. godine na inicijativu nekolicine zaljubljenika u folklornu baštinu i od tada neprekidno djeluje izvodeći pučka kola, pjesme i običaje na svim svojim nastupima. Programe izvode članovi starijeg i dječjeg uzrasta u folklornom ansamblu, tamburaškom orkestru i sastavu te pjevačkim skupinama.

Tijekom svoje djelatnosti kroz pedeset godina ostvarili su velik broj koncerata i priredbi te sudjelovali na smotrama diljem domovine i u inozemstvu.

Veliku pozornost poklanjaju edukaciji mlađih članova i očuvanju izvornosti plesova, pjesama te tradicijskih običaja. Velik broj diploma, priznanja i zahvalnica svjedoči o kvaliteti izvedbi koje su uvijek toplo primljene od gledateljstva u domovini i izvan nje.

VODITELJI DRUŠTVA: ANTUN BAĆO I ANTUN KLASO

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

HKUD „HARKANOVCI”

MJESTO: HARKANOVCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Harkanovci“ iz Harkanovaca osnovano je 60-ih godina 20. stoljeća pod vodstvom seoske učiteljice Evice i njezinog supruga. Djelovalo je kao amaterska udruga pod nazivom Kulturno-umjetničko društvo „Harkanovci“. Već je tada brojilo stotinjak članova organiziranih u nekoliko sekcija: plesna, tamburaška, pjevačka, dramska sekcija. Društvo je sudjelovalo na brojnim manifestacijama, smotrama, natjecanjima od kojih izdvajamo samo neke: Međunarodna smotra folklora u Zagrebu, Đakovački vezovi, Vinkovačke jeseni, Ljeto valpovačko. Sudjelovalo je na pjevačkim natjecanjima i na izborima najizvornijih i najljepših nošnji svoga kraja. O gostovanjima, koje je teško

sve nabrojiti, možemo ukratko reći da je društvo proputovalo gotovo cijelu Hrvatsku. Kontinuiranim djelovanjem sve do kraja 80-ih godina ostvareni su značajni rezultati. Ratna zbivanja narušila su taj sklad i kontinuitet te primorale društvo na duže razdoblje stagnacije, što je bio rezultat smanjenja kulturnih aktivnosti tog vremena uopće. Krajem 90-ih godina nekolicina entuzijasta istaknula je ponovnu potrebu za okupljanjem i radom na oživljavanju tada već pomalo zaboravljenih plesova i običaja njihovoga kraja te za pronalaskom i rekonstrukcijom nošnji. Odazvali su se uglavnom mladi ljudi koji su ubrzo postali članovi vodstva i aktivni članovi društva, i mnoštvo mlađih koji su sve to brižno prikupili i zabilježili, povratili sjaj starim nošnjama i predmetima želeti ih na taj način sačuvati od zaborava. U tom razdoblju iznova je osvanuo i procijetao kulturni život njihovoga kraja. Društvo je tada ponovno registrirano uz promjenjeni naziv dodavanjem pridjeva *hrvatsko*, te ono od mjeseca rujna 2001. godine nosi puni naziv Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Harkanovci“ Harkanovci. Društvo su prošle brojne generacije plesača i pjevača i od samih početaka kada je društvo brojalo stotinjak članova (oko šezdeset aktivnih i četrdeset podupirućih) pa do danas, njegova brojnost nije se bitno smanjila. I danas je u rad društva aktivno uključeno dvadesetak članova seniorske plesne sekcije, dvadeset članova malih plesača, devet stalnih članova tamburaške sekcije te šezdesetak podupirućih članova aktivnih u redovima izvršnog i nadzornog odbora, ili pak vjernih pratitelja na gotovo svim manifestacijama. Kroz ove strukture uključene su gotovo sve dobne skupine, počevši od najmlađeg uzrasta pa sve do najstarijih. I danas kao i prije društvo aktivno sudjeluje na različitim smotrama i natjecanjima, a o rezultatima svjedoče i brojni uspjesi i nagrade: prvo mjesto za najljepšu i najizvorniju nošnju snaše Valpovštine, osvojeno treće mjesto na županijskom natjecanju u a capella pjevanju, a od najsježljivijih: drugo mjesto za najizvorniju nošnju i osvojeno treće mjesto koreografijom slavonskih plesova i plesova Posavine na međunarodnom natjecanju u Mađarskoj. Društvo organizira više manifestacija u vlastitom mjestu: Večer korizmenih pjesama i napjeva, nekoliko cjelovečernjih koncerata, a posebnu pozornost pridaju središnjoj manifestaciji koju već tradicionalno svake godine organiziraju početkom mjeseca svibnja. Prve nedjelje u mjesecu Dječju smotru folklora i prve subote u mjesecu Smotru folklora odraslih sudionika koja u današnje vrijeme pomalo poprima i oblik međunarodne smotre budući da gosti pristižu i izvan granica Lijepe Naše. Od gostovanja izdvajaju se nastupi u Dubrovniku na *Dubrovačkim ljetnim igrama*, u Metkoviću, Petrinji, Orahovici, Našicama, Belom Manastiru, Donjem Miholjcu, Zagrađu, Ivanić Gradu, Kutini, Valpovu, te turneje po mađarskim gradovima i nekolicini obližnjih mjesta njihovoga kraja: Podgoraću,

Koritni, Dardi, Koški, Našicama, Nardu, Belišću, Ivanovcima, Bocanjevcima, Zelčinu.

Napredak društva očituje se kroz uspješnice njihovih zapaženih gostovanja i izvođenju nekoliko koreografija od kojih izdvajaju svoju izvornu harkanovačku, te tri koreografije slavonskih plesova, koreografiju baranjskih, bunjevačkih i posavskih plesova. Iako su maleno društvo s područja Valpovštine, slobodno mogu istaknuti bogatstvo svoga repertoara, u koji svakako ubrajaju i brojne pjesme koje izvodi pjevačka skupina društva te nezaobilazan pomladak društva – sekacija malih plesača. Sve to čini ovo društvo posebnim jer im je želja očuvati bogatstvo i tradiciju domovine, Republike Hrvatske.

VODITELJI DRUŠTVA: JOSIP HIKL, predsjednik

JOSIP VARŽIĆ, voditelj KUD-a

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

KUD „SVETI ILIJA ŽUPA KLJACI”

MJESTO: KLJACI

ŽUPANIJA: ŠIBENSKO-KNINSKA

KUD „Sveti Ilija župa Kljaci“ osnovan je 2011. godine u župi sv. Ilije u mjestu Kljaci nedaleko od Drniša (Općina Ružić). Društvo broji četrdesetak aktivnih članova. Poznato je po svojoj izvornosti narodih nošnji, a izvode pjesme, kolo i igrokaz Ilindanski vršaj (običaji župe Kljaci). Do sada su bili na mnogobrojnim nastupima: *Vinkovačke jeseni*, Županijska smotra folklora u Šibeniku, smotra folklora u Mađarskoj, *Lijepom našom*, *Na Neretu misečina pala* u Metkoviću, te na mnogim drugim manifestacijama i smotrama diljem Lijepe Naše i Hercegovine.

Organizatori su Međuzupanijske smotre izvornog folklora *Ilindanska večer* koja se održava 20. srpnja, na sam dan sv. Ilije, zaštitnika župe po kome KUD nosi ime. Mogu se pohvaliti time da im je predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović bila pokrovitelj 5. Međuzupanijske smotre folklora, te su nosili sliku Gospe Sinjske i ušli u povijest kao prvo društvo izvan Sinja koje je nosilo Gospinu sliku od njezinog dolaska u Sinj.

Nigdi lipše, nigdi ni milije,

Ka u Kljacim kod svetog Ilijе

VODITELJICA DRUŠTVA: KATARINA OJDANIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „HRVATSKA ČITAONICA”

MJESTO: SELCI ĐAKOVAČKI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Hrvatska čitaonica“ utemeljen je 1969. godine s ciljem očuvanja narodne i kulturne baštine Selaca i šire okoline.

KUD „Hrvatska čitaonica“ djeluje na nekoliko područja, a to su: dječja folklorna skupina, folklorna skupina odraslih, tamburaška skupina, rad grupe žena članova KUD-a, koje kroz radionice pridonose afirmaciji KUD-a u svojoj sredini, te povremeno djeluje i pjevačka skupina.

Kroz duži niz godina KUD je sudjelovao na brojnim nastupima u Slavoniji, Dalmaciji, zagrebačkoj smotri folklora, te na međunarodnim smotrama u Mađarskoj, Italiji, Grčkoj, Bosni i Hercegovini.

KUD „Hrvatska čitaonica“ organizator je Dječje smotre folklora *U Selcima za Brašančevo* i organizator je folklornog dijela Šokačke alke u Selcima Đakovačkim.

VODITELJ DRUŠTVA: JURICA ŠERFEZI

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

ĐAKOVAČKE MAŽORETKINJE KUD-a „SKLAD”

MJESTO: ĐAKOVO

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Đakovačke mažoretkinje KUD-a „Sklad“ neprekidno djeluju već pune 24 godine. Članice su Hrvatskog mažoret saveza i jedan su od najstarijih mažoret timova u Hrvatskoj.

Mažoretkinje nastupaju na svim važnijim priredbama u Đakovu i okolicu (Đakovački bušari, Dan grada, *Dobro je činiti dobro, Svome gradu za blagdane*, *Mi smo dječa vesela*, program za sv. Nikolu, na Dječjoj olimpijadi itd.), na sportskim događanjima (ulična trka, nogometne utakmice) i na drugim kulturnim događanjima (izložbe, predstavljanja, otvorenja). Čest su gost na različitim humanitarnim koncertima i priredbama, vatrogasnim natjecanjima, smotrama folklora i sl. Kroz godinu imaju osamdesetak nastupa, a najvažniji i najljepši im je nastup predvođenje vezovske povorke.

Đakovačke mažoretkinje sudjeluju i na regionalnim i državnim prvenstvima Hrvatskog mažoret saveza predstavljajući grad Đakovo i svoj KUD. Najbolji je rezultat 2. mjesto na Regionalnom prvenstvu i 5. mjesto na Državnom prvenstvu u kategoriji solo. Ove godine njihove su najmlađe članice po prvi put sudjelovale na natjecanju *Prvi korak* i osvojile su sedam zlatnih, osam srebrnih i tri brončane medalje.

U mažoretkinjama pleše osamdeset djevojčica i djevojaka od četiri do osamnaest godina koje su podijeljene u šest skupina: početnice, kikići, dječji sastav, kadetkinje, juniorke i mlađe seniorke. U vezovskoj povorci nastupaju kadetkinje, juniorke i mlađe seniorke. Trenerice su Barbara Glavina, Bruna Šulinia, Maja Namjesnik, Ivana Šimundić i Kristina Podgornik.

VODITELJICA DRUŠTVA: KRISTINA PODGORNIK

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 47

KUD „MIHOVIL KRUŠLIN”

MJESTO: ŠENKOVEC

ŽUPANIJA: MEĐIMURSKA

Kulturno-umjetničko društvo „Mihovil Krušlin“ osnovano je 1995. godine i nosi ime poznatog slikara i pjesnika, jednog od najznačajnijih hrvatskih pejzažista (Ključ, 1882. – 1962.).

Osnovni je cilj društva očuvanje tradicije i narodnih običaja zavičaja, kao i cijele Hrvatske, te njegovanje karakterističnoga govora područja u kojem društvo djeliće, kajkavske ikavice, zaštićenoga nematerijalnog dobra Republike Hrvatske.

Društvo osobito njeguje fašničke i jurjevske običaje, svibanjske pobožnosti, u suradnji s OŠ „Ivana Perkovca“ obilježava dane kruha i zahvalnosti, organizira folklorne susrete i dugogodišnje božićne koncerte na kojima ugošćuje brojna prijateljska društva s kojima surađuje.

Okuplja osamdeset članova, većinom djecu i mlađež, koji brojne programe i aktivnosti društva ostvaruju kroz rad pjevačke skupine, dječjih i odraslih tamburaških i folklornih skupina, te dječje dramske skupine.

Tijekom dvadeset godina aktivnoga i uspješnog rada, ova udruga bilježi brojne nastupe na području matične općine Brdovec, Zagrebačke županije i cijele Hrvatske, te u inozemstvu, od kojih izdvajaju nastupe na Vinkovačkim jesenima 2008. i 2015., na Međunarodnoj smotri dječjeg folklora u Zagrebu, Međunarodnom dječjem festivalu u Šibeniku, Festivalu tamburaške glazbe u Osijeku, na nekoliko Županijskih dječjih smotri, kao i na Državnoj smotri dječjeg folklora u Kutini s osvojenim

prvim mjestom 2014. godine, te inozemna gostovanja u Austriji, Belgiji, Makedoniji, Češkoj, Poljskoj, Sloveniji, Slovačkoj, Crnoj Gori i Srbiji.

Ostvarena je inozemna suradnja s društvima iz Slovenije i Mađarske, a posebno je plodna dugogodišnja suradnja s članovima Hrvatskog kulturnog društva iz Bizonje u Mađarskom Gradišču, s kojima je potpisana povjala o trajnoj suradnji na kulturnom, prosvjetnom, gospodarskom i turističkom planu.

Društvo je snimilo dva nosača zvuka, prvi 2002. godine pod nazivom *Popevke i srce* s napjevima iz cijele Hrvatske, a na drugom CD-u pod nazivom *Sukla popiva* iz 2016. zabilježeni su tradicionalni napjevi i uglazbljena djela učenika OŠ „Ivana Perkovca“ na kajkavskoj ikavici.

Za svoj rad društvo je dobilo mnogobrojna javna priznanja od kojih izdvajaju Povelju Općine Brdovec i Plaketu Zagrebačke županije.

VODITELJICA DRUŠTVA: KARMEN LUKETIĆ, predsjednica

JOZO KRALJEVIĆ, umjetnički voditelj

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

KUD „IVAN FILIPOVIĆ”

MJESTO: VELIKA KOPANICA

ŽUPANIJA: BRODSKO-POSAVSKA

KUD „Ivan Filipović“ Velika Kopanica osnovan je davne 1901. godine. U početku je djelovao samo kao pjevačka skupina da bi se kasnije osnovala folkorna i tamburaška skupina.

Društvo u svom programu, od osnivanja do danas, ima zacrtano njegovanje izvornog folklora, očuvanje izvornog pjevanja i čuvanje starih narodnih nošnji. Tijekom 117 godina rada i kontinuiranog djelovanja, KUD sudjeluje na mnogobrojnim smotrama i manifestacijama u domovini i inozemstvu. Najznačajnije smotre u Hrvatskoj na kojima je društvo nastupilo jesu: Međunarodna smotra folklora u Zagrebu, Đakovački vezovi, *Vinkovačke jeseni*, *Brodsко kolo* – Slavonski Brod, *Valpovačko ljetoto* – Valpovo, Smotra folklora Metković, Smotra folklora Karlovac i niz drugih smotri, folklornih susreta crkvenog pučkog pjevanja, šokačkih sijela i tamburaških susreta. Izvan domovine nastupali su u Njemačkoj, Italiji, Mađarskoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Srbiji, Bugarskoj, Makedoniji, Turskoj, Crnoj Gori.

Povodom 100. godišnjice primili su priznanje predsjednika Republike Hrvatske. Također, primili su i priznanje Hrvatskog sabora kulture.

Uz očuvanje običaja svoga kraja, danas izvode i koreografirani folklor drugih krajeva naše domovine. Organizatori su smotre starog običaja pod nazivom *Vidit' će se na svetog Iliju, koja cura ima đuvegiju*, koju su organizirali po 18. put prošle godine.

Danas društvo broji stotinjak aktivnih članova u dječjoj, folklornoj, pjevačkoj i tamburaškoj skupini.

VODITELJI DRUŠTVA: GORAN ŠINKO, predsjednik

JADRANKA PETRIK, voditeljica

JOSIPA ILAKOVAC, tajnica

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

KUD „ZORA”

MJESTO: PIŠKOREVCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Društvo je osnovano tijekom 1927. godine kao pjevačka skupina, ali s vremenom su stvoreni uvjeti tako da je s radom počela i plesna i tamburaška sekacija. Jedno je od najstarijih društava na području Đakovštine. Svojim radom i upornošću iz naraštaja u naraštaj prenosi višestoljetnu kulturu, tradiciju i običaje. Baš zbog upornosti u očuvanju kulturnog nasljeđa svojih djedova i pradjedova, društvo je prepoznatljivo po izvornosti svoga kraja, Đakovštine i ovog dijela Slavonije. Trenutno broji devedesetak članova podijeljenih u prvu plesnu sekiju, pjevačku sekiju te dvije izrazito važne sekije, a to je dječja koja je podijeljena u dva dobra uzrasta. Iz rečenog vidljivo je da se velika pozornost pridaje najmlađim uzrastima koji će vremenom kroz rad nastaviti tradiciju i opstojnost već postignutih tekovina društva. Rijetke su smotre, manifestacije, razna kulturna i ostala događanja gdje društvo nije ostavilo svoj neizbrisiv trag, krenuvši od Đakovačkih vezova, Brodskog kola, Vinkovačkih jeseni, Aurea festa, raznih pokladno-bušarskih manifestacija, te diljem Lijepe Naše, a isto tako i u programu međunarodne suradnje. Bilo bi predugo nabrajati iz te niske bisera nagrade, povelje, zahvalnice te ostala priznanja. Osobito se ponose na poziv predsjednice RH da nazoče kao gosti na Pantovčaku.

Pregledom dostupnih podataka društvo bilježi više od 2 000 gostujućih nastupa te mnoštvo domaćinstava, posebice kroz svoju manifestaciju *Piškorevački sokaci* i dječju smotru *Sv. Lucija*.

Društvo je prošle godine obilježilo 90. rođendan. Godišnji je broj nastupa društva 35 do 40. Potpisane su dvije Međunarodne povelje prijateljstva i suradnje, a trenutno su u pripremi još dvije.

VODITELJI DRUŠTVA: ZLATKO MEZEJI, predsjednik društva

MATO RUČEVIĆ, umjetnički voditelj

MAJA NIKAČEVIĆ, umjetnička voditeljica dječje sekcije
BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „BERISLAVIĆ”

MJESTO: NOVI GRAD

ŽUPANIJA: BRODSKO-POSAVSKA

KUD „Berislavic“ osnovan je početkom 2013. godine. Trenutno broji oko četrdeset aktivnih članova. U sklopu KUD-a djeluje muška i ženska pjevačka skupina te sekcija tamburaša. Njeguju tradiciju i običaje svoga kraja, Brodskog Posavlja. Organiziraju svoju manifestaciju pod nazivom *Novogradska ivanjska noć*. Do sada su nastupali na brojnim manifestacijama diljem Hrvatske i šire.

VODITELJ DRUŠTVA: FABIJAN ELMAUER

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 43

KUD „KUPLJENOVO”

MJESTO: KUPLJENOVO

ŽUPANIJA: ZAGREBAČKA

Još od godine 1983., već punih trideset pet godina, kvalitetu KUD-a „Kupljenovo“ svojim pohvalama potvrđuju mnogi ugledni hrvatski stručnjaci, etnolozi i folkloristi. O tome svjedoče i različite stručne publikacije, mnoge radijske i televizijske emisije, ali i izdanja poput dva CD-a – *Lepo nam je, lepo, Zagorje zeleno* (2000.) i *Kupljenovo, u srcu te nosim* (2008.) te knjiga njihova člana, stručnog voditelja, etnologa i Kupljenca Ivice Ivankovića naslova *Kupljenski spomenar – 1. diel: Tanci i popievke* (2012.).

Članovi društva sudjelovali su, te vrhunski predstavili svoj kupljenski zavičaj, u programima svih vodećih hrvatskih smotri izvornih, folklornih, dječjih i dramskih skupina.

Svoj zaprešički zavičaj, u širem smislu, dostoјno су представљали и на stranim gostovanjima u Mađarskoј (2003.), Bosni i Hercegovini (2005.), Španjolskoј (2006.), Bugarsкој i Njemačkoј (2007.), Slovačkoј (2009.), Vojvodini (2013., 2016. i 2017.) te Makedoniji (2010. i 2016.).

Uz vrijednu potporu Grada Zaprešića i Zagrebačke županije, u radu društva danas aktivno djeluje sedamdesetak članova različite životne dobi.

VODITELJ DRUŠTVA: IVICA IVANKOVIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 22

KUD „ŠOKICA”

MJESTO: SLOBODNICA

ŽUPANIJA: BRODSKO-POSAVSKA

KUD „Šokica“ djeluje od 1915. godine. Sudionik je mnogobrojnih smotri širom Lijepe Naše, od Zagrebačke smotre folklora, *Vinkovačkih jeseni*, Đakovačkih vezova, *Na Neretvu misečina pala* u Metkoviću i mnogih drugih. Društvo je član Udruge hrvatskih folklornih grupa „Klas“, te Međunarodne folklorne organizacije IGF.

Nastupali su na mnogim međunarodnim folklornim festivalima – u Portugalu, više puta u Španjolskoj, Francuskoj i Italiji, u Češkoj, Slovačkoj, Mađarskoj, Rumunjskoj, Poljskoj itd. U Italiji u mjestu Pesaro osvojili su GRAND PRIX, a u Poljskoj u mjestu Zakopane od osmaest država osvojili su treće mjesto.

U KUD-u su aktivne pjevačko-pučka sekcija, dječja folklorna sekcija, tamburaška sekcija, kao i folklor u odrasloj skupini. Društvo se ponosi bogatom tradicijom i očuvanjem kulturne baštine svoga kraja.

VODITELJ DRUŠTVA: STJEPAN KOVAČEVIĆ

VALENTINA MILETIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „BRANIMIR”

MJESTO: BOŠNJACI

ŽUPANIJA: VUKOVARSKO-SRIJEMSKA

KUD „Branimir“ društvo je koje čuva izvornu narodnu šokačku pjesmu, narodna kola i običaje svoga sela te svoju kulturnu tradiciju prenosi na mlađe generacije. KUD je osnovan 1914. godine i od tada neprekidno radi. Trenutno sa svojih pedesetak članova djeluje kroz četiri sekcije, a to su: folklorna, tamburaška, muška i ženska pjevačka skupina te dramska sekcija. Rezultate svoga predanog rada pokazuju na brojnim nastupima u zemlji i u inozemstvu.

VODITELJ DRUŠTVA: IVAN LEŠIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 45

KUD „DICMO”

MJESTO: DICMO-KRAJ

ŽUPANIJA: SPLITSKO-DALMATINSKA

KUD „Dicmo“ osnovan je 2007. godine te broji do trideset pet članova kroz plesnu i pjevačku sekciju. Plesnu sekciju čine djeca srednjoškolskog uzrasta i stariji, a također su im se pridružila i djeca niže dobi, u koje polažu velike nade. Plesni voditelj KUD-a s licencom jest Stipe Jelinčić, a pjevanje u muškoj i ženskoj izvedbi jest napjev pod nazivom *rera*, koja je karakteristična za njihov kraj.

Gostovali su diljem Lijepe Naše i osvajali nagrade na pojedinim smotrama. Posebno su ponosni na nastup u Nijemicima na smotri *Divan je kićeni Srijem*.

VODITELJ DRUŠTVA: BLAŽ MRŠIĆ, predsjednik društva

STIPE JELINČIĆ, stručni voditelj s licencom

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

PRVA KANDŽIJSKA UDRUGA „KRUŠEVICA 2010.”

MJESTO: KRUŠEVICA

ŽUPANIJA: BRODSKO-POSAVSKA

Prva kandžijska udruga „Kruševica 2010.“ jedina je kandžijska udruga u Republici Hrvatskoj. Udruga dolazi iz sela Kruševica u Općini Slavonski Šamac. Sela su to na samom istoku Brodsko-posavske županije, smještena uz rijeku Savu. Zbog svoga položaja ta dva sela bila su od strateškog značenja za Republiku Hrvatsku kako u prošlosti tako i u vrijeme Domovinskog rata. Mesta su to poznata po graničarima i vrsnim kandžijašima, u što se možemo i sami uvjeriti. Ovi kandžijaši promiču tradiciju, kulturu i ime svoga kraja gdje god da se pojave, i to na vrlo originalan način.

VODITELJ DRUŠTVA: MIJO KOĆIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „SLOGA”

MJESTO: SATNICA ĐAKOVAČKA

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Sloga“ iz Satnice Đakovačke osnovan je 1996. godine. Osamdesetak članova društva djeluje u dvije plesne sekcije, tamburaškoj sekciji, dječjim mažoretkijama i tamburaškoj školi. Njeguju izvorni folklor svoga kraja. Ubrajaju se u vodeće KUD-ove Đakovštine, što i

dokazuju uzastopnim višegodišnjim osvajanjima prvih i vodećih mesta na kvalifikacijama KUD-ova Đakovštine. Program koji izvode predstavljali su diljem Lijepe Naše, susjedne Bosne i Hercegovine, te inozemstva.

Ove godine organizatori su 10. Smotre folkloru *Pjesmom i plesom kroz Satnicu*.

VODITELJICA DRUŠTVA: MIRA ŠALKOVIĆ, predsjednica društva

MARIJA ILAKOVAC, voditeljica plesa

TOMICA IVANOVIĆ, voditelj tamburaša

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

IZVORNA PJEVAČKA SKUPINA „SOKOLOVI”

MJESTO: SLIVNICA DONJA

ŽUPANIJA: ZADARSKA

Izvorna pjevačka skupina „Sokolovi” Ravni Kotari, sa sjedištem u Slivnici, u svome desetogodišnjem djelovanju postigla je zapažene rezultate u očuvanju izvornog pjevanja, kulture, običaja i tradicije mjesta Poličnika, Slivnice i Nadine.

Imali su zapažene nastupe na smotrama i večerima folklora u Zadarskoj, Šibensko-kninskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Osječko-baranjskoj županiji, a najznačajnije nastupe imali su na *Vinkovačkim jesenima*, Đakovačkim vezovima, *Brodskom kolu*, festivalu *Zlatne žice Slavonije* u Požegi, te jedanaest puta u emisiji HTV-a *Lijepom našom*.

VODITELJ DRUŠTVA: NIKO ZEKIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 8

KUD „ŠOKADIJA”

MJESTO: BUDROVCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Kulturno-umjetničko društvo „Šokadija” Budrovci postoji i djeluje od 1983. godine i ove godine obilježava 35.

obljetnicu. Sudionik je svih važnijih smotri u Hrvatskoj, a razvija i međunarodnu suradnju.

Društvo uskoro gostuje u Mađarskoj gdje će nastupati na priredbi *Folklor bez granica* u organizaciji KUD-a „Veseli Gradišćanci” iz Unde. Sudjeluje i u pokladnim programima u svom mjestu i na drugim karnevalskim priredbama u Hrvatskoj. U društvu djeluju dječja folklorna skupina, folklorna skupina odraslih, tamburaški sastav i tamburaška škola. Društvo je domaćin folklorne manifestacije *U Budrovci, na nedilju bilu*, te Dječje smotre folkloru *Rubina zlatne jeseni*. Aktivnosti KUD-a prezentirane su na Šokačkom portalu, Radio Đakovu i drugim sredstvima javnog priopćivanja.

VODITELJI DRUŠTVA: TOMISLAV VUKOVIĆ, predsjednik društva

ŽELJKO VURM, tajnik društva

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 42

HKUD „SARAJLIJE”

MJESTO: TOMISLAVGRAD

DRŽAVA: BOSNA I HERCEGOVINA

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Sarajlije” Tomislavgrad obnovljeno je 11. veljače 2007. godine.

U ranijoj folklornoj povijesti u HKUD-u „Sarajlije” vrijedno je spomenuti 1926. godinu kada je skupina iz „Sarajlija” nastupila prigodom posjeta prvaka HSS-a Stjepana Radića Duvnu, te 1940. godinu kada su nastupili na Smotri narodnog stvaralaštva u Zagrebu.

Nakon II. svjetskog rata folkloraši iz HKUD-a „Sarajlija” nastupili su 1951. na Folklornom festivalu u Sarajevu, gdje su osvojili prvu nagradu za očuvanje narodnih običaja i kulturne tradicije, kao i opremu za tamburaški orkestar. U sljedećim godinama nižu se također uspješni nastupi „Sarajlija” na Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu 1971., u Bosanskom Brodu, na priredbama u Ilidži, te u radijskim i televizijskim emisijama.

U novije vrijeme društvo bilježi sudjelovanje na brojnim smotrama folkloru u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Njemačkoj i Austriji (u Salzburgu i Beču gdje su u siječnju 2010. na VIII. Međunarodnoj smotri folkloru predstavljali Bosnu i Hercegovinu).

VODITELJI DRUŠTVA: ANTE SLADOJA, predsjednik

IVAN PAPIĆ, tajnik

JAKOV MIŠKIĆ, voditelj folklorne sekcije

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 40

KUD „GRGUR KARLOVČAN”

MJESTO: KALINOVAC

ŽUPANIJA: KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA

KUD „Grgur Karlovčan“ Kalinovac osnovan je 1925. godine kao ogrank Seljačke sluge, a prvi nastupi izvan mesta bilježe se 1937. godine u Zagrebu. Tako se radilo do početka II. svjetskog rata. Nakon stanke društvo ponovo počinje s radom početkom 50-ih godina, a početkom 70-ih radi pod okriljem Društva *Naša djeca*. 1981. godine dolazi do osnivanja KUD-a „Grgur Karlovčan“, te pod tim imenom radi i danas. Društvo od prvih osnutaka, pa tako i danas, gaji isključivo izvorni folklor.

KUD „Grgur Karlovčan“ bilježi gostovanja u Mađarskoj, susjednim mjestima, ali i diljem Lijepe Naše. Sudjelovali su na Međunarodnoj smotri folklora u Zagrebu nekoliko puta, *Vinkovačkim jesenima*, Đakovačkim vezovima i na nizu ostalih manifestacija županijskih i općinskih, dijelom kao organizatori, a dijelom kao partneri projekata.

Trenutno djeluju s ukupno šezdesetak članova, podijeljenih u vrtićku, mlađu školsku i stariju skupinu s tamburašima.

VODITELJICA DRUŠTVA: JASMINKA MIKLIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 40

MKD „BRAĆA MILADINOVCI”

MJESTO: OSIJEK

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Makedonsko kulturno društvo „Braća Miladinović“ Osijek osnovano je 1994. godine. Ime je dobilo po braći Miladinov, piscima iz Struge, grada u Republici Makedoniji. Njihov Zbornik pjesama tiskan je u lipnju 1861. godine zahvaljujući pomoći biskupa J. J. Strossmayera. Njemu u čast svake se godine u Osijeku i Đakovu održava manifestacija *Dani braće Miladinov*. Tradicionalne su i manifestacije *Makedonska večer* te *Dani makedonske kulture*.

Redoviti rad društva podijeljen je u sljedeće sekcije: pjevačka *Vardarki*, folklorna *Tanec*, dječja *Biserčinja*, instrumentalna *T'ga za jug*, etno/kulinarska *Vezilki* i likovno-kreativna radionica. Navedene sekcije okupljaju članove Makedonce, ali i članove drugih nacionalnosti. Brojnim nastupima društvo se predstavilo u Hrvatskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini te Makedoniji.

Kao član Zajednice Makedonaca u RH, društvo je prije dvanaest godinainiciralo uvođenje nastave makedonskog jezika i kulture, koji je izborni predmet u OŠ „Viđenac“ u Osijeku.

Za rad društva uslijedila su i priznanja: Pečat Grada Osijeka (1999.) za multinacionalni i multietnički rad, Prizna-

nje Grada Struge (2004.) za promoviranje makedonskog jezika, te veliki broj zahvala i diploma.

VODITELJ DRUŠTVA: BORIS TRAJANOVSKI, predsjednik
BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 23

KUD „DIKOVAČA”

MJESTO: ZMIJAVCI

ŽUPANIJA: SPLITSKO-DALMATINSKA

Kulturno-umjetničko društvo „Dikovača“ osnovano je 2008. godine s ciljem očuvanja izvornog i reproduktivnog folklora, njegovanja tradicijskih vrijednosti te očuvanja kulturnog identiteta. Od osnutka do danas kroz društvo su prošle stotine članova u raznim sekcijama, a trenutno društvo broji četrdesetak aktivnih članova svih uzrasta, od najmlađih do najstarijih.

KUD „Dikovača“ nastupao je diljem domovine i u inozemstvu, a kao važnije nastupe ističu nastup na *Vinkovačkim jesenima* te na međunarodnim smotrama u Makedoniji, Rumunjskoj i Austriji.

VODITELJI DRUŠTVA: MIJO MILAS I ANA ŠAKIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 28

KUD „KUŠEVAC”

MJESTO: KUŠEVAC

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Kuševac“ osnovan je 2007. godine s ciljem očuvanja tradicije Đakovštine. KUD je organizator manifestacije *Selo moje na brdašcu*, koja se održava prvog vikenda u lipnju, a okuplja dječje i odrasle folklorne skupine. Manifestacija se ove godine održala po 11. put.

U KUD-u djeluju tri sekcije: dječja folklorna, odrasla folklorna i tamburaška sekcija.

Do sada su nastupali diljem Hrvatske i izvan nje, a izdvajaju neizostavne nastupe na Đakovačkim vezovima i Đakovačkim bušarima, te nastupe na *Vinkovačkim jesenima*, u Ogulinu, Kutini, Šibeniku, Solinu, Grudama, Sarajevu te Istanbulu.

VODITELJI DRUŠTVA: BLAŽENKA LULIĆ, predsjednica

ZDRAVKO MIJATOVIĆ, voditelj

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 25

KUD „ZVUCI KAMENA I KRŠA”

MJESTO: IMOTSKI

ŽUPANIJA: SPLITSKO-DALMATINSKA

Pjevačka skupina koja djeluje u sastavu KUD-a „Zvuci kamena i krša“ Imotski javno nastupa od 1985. godine

te njeguje tradicionalno pjevanje *gange* imotskoga kraja. Više puta su nagrađivani od publike i stručnog žirija. U 2017. po pozivu organizatora tradicionalnog pjevanja *gange Ganga fest* u Slivnu osvajaju zlatno odličje tj. 1 mjesto, u Cisti Velikoj na festivalu *Uz gangu i bukaru vina* u tri različite discipline osvajaju sva prva tri mesta. Nakon zapaženih posljednjih nastupa primaju poziv za javno predstavljanje putem HRT-ove emisije *Dobro jutro, Hrvatska*, Radio Splita, Radio Dalmacije itd. Rado se odazivaju na pozive organizatora diljem Lijepi Naše i BiH, katkada i u humanitarne svrhe. U KUD-u „Zvuci kamena i krša” Imotski nastupaju: Ana Zdilar, Milena Maršić, Ruža Bagarić te osnivač KUD-a Sveti Braco Zdilar.

VODITELJ DRUŠTVA: SVETO BRACO ZDILAR

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 10

KUD „HRVATSKA BAŠTINA”

MJESTO: CHICAGO

DRŽAVA: ILLINOIS, SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Članovi Kulturno-umjetničkog društva „Hrvatska baština” iz Chicaga u rasponu su od osamnaest do osamdeset pet godina, povezuje ih zajednička ljubav prema hrvatskom folkloru. Hrvatska zajednica u Chicagu ima tri hrvatske škole za djecu kojima je cilj da šestogodišnjaci nauče hrvatski jezik, povijest, svirati instrumente, te plesati i pjevati hrvatske plesove i pjesme. Zbog želje da imaju gdje nastaviti njegovati svoje hrvatske korijene i kad završe školu, 2005. godine osnovan je KUD „Hrvatska baština”.

Ovo društvo mladima nudi ne samo da nakon srednje škole mogu i dalje njegovati svoju ljubav prema hrvatskom folkloru, nego i ugodno druženje uz starije koji su ih spremni naučiti nešto novo.

Kako i samo ime kaže, glavni je cilj KUD-a očuvanje tradicije i njezina predaja na nove generacije, njegovanje hrvatskih narodnih pjesama, plesova i običaja, uglavnom sve što predstavlja hrvatsku narodnu baštinu.

VODITELJI DRUŠTVA: VINCE ARMIC, predsjednik

SANDRA KORBAR, glazbena voditeljica

ANNA MARIE HOSTICKA, plesna i pjevačka voditeljica

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 36

FOLKLORNI ANSAMBL „HRVATSKA ZORA”

MJESTO: MELBOURNE

DRŽAVA: AUSTRALIJA

Folklorni ansambl „Hrvatska zora” osnovan je 23. travnja 1993. godine pod vodstvom Božidara Potočnika i bivšeg člana Ansambla *Lado*, Vladimira Kuraje. Inicijator osnivanja društva s više od tristo dvadeset aktivnih plesača i glazbenika bio je velečasni Josip Vranješ.

Folklorni ansambl „Hrvatska zora” danas broji sto dvadeset aktivnih plesača, pjevača i glazbenika, a njihov je cilj ostao jednak kao što je bio i prije dvadeset pet godina – promovirati hrvatsku kulturu i tradiciju u Melbourneu, Victoriji i široj Australiji kroz ples, pjesmu i narodne nošnje.

VODITELJICA DRUŠTVA: ANDRIJANA DORINKO

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 40

TAMBURAŠKO-PLESNA SKUPINA „HRVATSKA LOZA”

MJESTO: CHICAGO

DRŽAVA: ILLINOIS, SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Tamburaško-plesna skupina „Hrvatska loza” osnovana je 1979. godine u Chicagu pod pokroviteljstvom Hrvatskog kulturnog centra i Hrvatske župe Andela Čuvara. Misija skupine bila je očuvati bogatu kulturnu hrvatsku baštinu za dobrobit svoje djece, te promovirati izvornu glazbu i plesove iz raznih krajeva Hrvatske. Ova skupina jednako je tako motivirala mlade članove da uče jezik i istražuju Hrvatsku i njezinu prirodnu ljepotu. Ti se ciljevi i nakon trideset godina ostvaruju zbog stalnog zanimanja novih generacija koje se pridružuju „Hrvatskoj lozi”. Kao skupina i kao zajednica rastu i dalje te nastavljaju čuvati hrvatsku baštinu.

Dob članova „Hrvatske loze” kreće se od osam do osamnaest godina, a prema dobi i sposobnostima djece skupine su podijeljene na početnu, srednju i stariju skupinu, koja je sudjelovala je na raznim festivalima diljem

Chicaga i njegove okolice, te Kanade. Do sada je u četiri navrata bila na turneji po Hrvatskoj.

Obitelji članova potječu iz različitih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine te svojoj publici predstavljaju plesove i pjesme iz tih krajeva. Sve njihove nošnje vjerne su reprodukcije izvornih i s ponosom ističu kako imaju sedamnaest različitih setova.

„Hrvatska loza” djeluje više od trideset godina. Nadaju se da će nastaviti svoj rad među mlađim naraštajima koji dolaze – rastući i sazrijevajući svakodnevno.

VODITELJICA DRUŠTVA: MARYANN KOVACEVIC, predsjednica

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 25

KUD „LJUBA VODA”

MJESTO: LJUBEŠĆICA

ŽUPANIJA: VARAŽDINSKA

Počeci Kulturno-umjetničkog društva „Ljuba voda” sežu u četrdesete godine 20. stoljeća kada društvo djeluje pod nazivom „Seljačka sloga”. U sedamdesetim godinama društvo prestaje djelovati. Točno nakon trideset godina, 2005. godine osnovan je KUD „Ljuba voda”. Do danas je društvo sudjelovalo na mnogobrojnim priredbama, a posebno je ponosno na sudjelovanje u snimanju emisije Lijepom našom u Ljubešćici i Trnovcu. Društvo broji četrdeset članova u tri sekcije: tamburaškoj, plesnoj i dramskoj.

Društvo je osnovano s ciljem očuvanja, njegovanja i razvijanja kulturne baštine, zadovoljavanja potreba u kulturi mještana Općine Ljubešćica i članova društva osobno, obrazovanja i usmjeravanja mladeži s područja Općine Ljubešćica.

VODITELJI DRUŠTVA: VALENTINA JENKAČ, predsjednica

RADOJKO KADOVIĆ, tamburaška sekcija

TIM HTVAČANIN, dramska sekcija

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKI VEZOVIMA: 25

KUD „LEDINA”

MJESTO: GAŠINCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Ledina” iz Gašinaca osnovan je 1997. godine. U svom radu njeguju tradicijske običaje Đakovštine. Osamdesetak aktivnih članova koji djeluju u društvu podijeljeno je u četiri skupine: mala, srednja i odrasla folklorna skupina te tamburaška sekcija. Nastupali su na brojnim smotrama diljem Lijepe Naše, a mogu se pohva-

liti i inozemnim nastupima (Republika Češka, dva puta Republika Makedonija, te više od deset nastupa širom BiH). Osim nastupa organiziraju i brojna događanja u selu: pinklbal, božićni koncert, a posebno su ponosni na organizaciju kulturne manifestacije *Kolo na Ledini*.

VODITELJ DRUŠTVA: MARINA SOLDAT, predsjednica

VEDRAN ĐAMBIĆ, voditelj

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

SKUD „BRAĆE BANAS”

MJESTO: JOSIPOVAC PUNITOVAČKI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Društvo je osnovano 1967. godine usporedno s utemeljenjem Đakovačkih vezova i kontinuirano djeluje do danas, u posljednjih dvadeset pet godina pod okriljem Matice slovačke Josipovac. U radu SKUD-a djeluje nekoliko skupina – mlađa i starija dječja skupina, koja je najbrojnija sa šezdesetak članova, odrasla plesna skupina, pjevačka ženska, tamburaška skupina te likovna grupa Kontrast koja svojim umjetničkim djelima sudjeluje na izložbama u zemlji i inozemstvu i postiže zavidne rezultate. Orientirani su njegovanju tradicija koje su razvili u vlastitoj sredini, ali i tradicija iz Slovačke, osobito područja Kysuca – odakle Josipovčani vuku svoje podrijetlo.

VODITELJ DRUŠTVA: MARIJAN BATOREK

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

HRVATSKI FOLKLORNI ANSAMBL „VUKOVAR”

MJESTO: SIDNEY

DRŽAVA: AUSTRALIJA

Hrvatski folklorni ansambl „Vukovar” osnovan je prije više od 30 godina. S ljubavlju nastupaju širom Australije i Novog Zelanda, a nastupali su i diljem Lijepe Naše. Ponosni na svoje hrvatske korijene, oživljavaju tradiciju i običaje hrvatske kulture uz pjesmu i ples i na najudaljenijem kontinentu. Ansambl se sastoji od tridesetak članova – plesača i svirača. Među njima nalaze se i cijele obitelji – bake i djedovi, roditelji i djeca, dakle, tri generacije Hrvata.

S ponosom iskazuju ljubav kroz folklor, pjesmu i ples, jer to je ono što ih veže i spaja.

VODITELJ DRUŠTVA: TOMISLAV IRGA, predsjednik

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

KUD „SELJAČKA SLOGA”

MJESTO: GRADIŠTE

ŽUPANIJA: VUKOVARSKO-SRIJEMSKA

KUD „Seljačka sloga“ Gradište osnovan je 1923. godine. Ubraja se u najstarije ogranke Seljačke slike u Republici Hrvatskoj. Uz kraće prekide, društvo se održalo do današnjih dana.

KUD ima četiri sekcije – plesnu, pjevačku, tamburašku i mlađu žensku pjevačku skupinu *Bećanke*. Trenutno broji tridesetak članova.

Cilj je ovog društva očuvanje starih običaja, pjesama, kola i plesova sela Gradišta. Za svojih devedeset pet godina postojanja, KUD „Seljačka sloga“ Gradište dobio je mnoga cijenjena priznanja i pamti brojne nastupe na području cijele Republike Hrvatske te susjednih zemalja. Prošle godine proglašeni su najboljim KUD-om na *Vinkovackim jesenima*.

VODITELJI DRUŠTVA: VINKO BABIĆ, IVAN KOLIK

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 25

KUD „KONDRIĆANI”

MJESTO: KONDRIĆ

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Kondrićani“ dolazi iz malog, prekrasnog, šokačko-slavonskog sela na brdašcu, Kondrića, koje je smješteno na obroncima Dilja, općine Trnava u Osječko-baranjskoj županiji.

Društvo je osnovano 6. siječnja 2001., a djeluje u tri skupine; plesna skupina, pjevačka i tamburaška sekcija. KUD danas broji oko dvadeset aktivnih članova.

Njegujući pjesmu, plesove i običaje svoga sela i zavičaja, nastupili su na svim većim smotrama Slavonije i Baranje (*Brodsko kolo, Đakovački vezovi, Miholjačko sijelo, Ljeto valpovačko, Vinkovacke jeseni*), te diljem Jadrana. Osim u RH, nastupali su i izvan granica Lijepe Naše, i to u Srbiji, BiH, Mađarskoj te Makedoniji.

Izrazito su ponosni na svoju smotru folklora pod nazivom *Lipanjske večeri*, koja ujedno označava početak Bonavite.

Osim same smotre organiziraju božićni koncert na Ivanje u Kondriću, koji se svake godine održava 27. prosinca.

VODITELJ DRUŠTVA: ZDRAVKO MIJATOVIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 15

KUD „JOSIP ŠOŠIĆ”

MJESTO: TENJA

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Josip Šošić“ Tenja osnovan je 2002. godine pri Udrudi Centra za kulturu i sport Tenja, sa željom da se očuvaju običaji, tradicija, pjesma i plesovi vinkovačkog kraja. Nosi ime najmlađeg poginulog hrvatskog branitelja iz Tenje.

S ponosom na nastupima predstavljaju Tenju i grad Osijek diljem Hrvatske i inozemstva, od kojih izdvajaju Državnu smotru folklora *Vinkovacke jeseni*, Đakovačke vezove, ostale smotre folklora diljem Hrvatske, te međunarodne festivalne u Bugarskoj, Grčkoj i Makedoniji.

KUD je organizator kulturno-tradicijske manifestacije *Slavonijo, u jesen si zlatna* kao i kulturno tradicijske-manifestacije *Pokladno jahanje*.

VODITELJI DRUŠTVA: JOSIP MIHALJEVIĆ, predsjednik

TOMISLAV LIVAJA, voditelj

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 40

KUD „ŠOKADIJA”

MJESTO: STRIZIVOJNA

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Početak kulturnog djelovanja u Strizivojni seže u daleku prošlost, oko 1925. godine, osnivanjem Muške pjevačke skupine „Strossmayer“, a društvo je registrirano od 1974. godine.

Od tada pa sve do danas ponose se svojim djelovanjem na promicanju i očuvanju tradicijskih vrijednosti i kulture Strizivojne, Slavonije i Šokadije. Nastupaju na svim značajnim smotrama u domovini, kako s folklornom skupinom tako i s dvjema pjevačkim skupinama „Druge“ i „Strossmayer“.

Za svoj rad dobili su brojna priznanja i proputovali su zaista velik dio Hrvatske, Bosne i Hercegovine, ali i Europe. Tako su i ove godine imali čast boraviti u Poljskoj, a posebno su ponosni na svoj boravak i predstavljanje Slavonije i Đakovačkih vezova u Bruxellesu, u Europskom parlamentu, dok se ulicama Bruxellesa orio bećarac.

„SVI ZAJEDNO HRVATSKO NAJ” u Vukovaru i snimanje emisije *Lijepom našom* iz Vukovara ove godine, kao i prošlogodišnje snimanje emisije *Lijepom našom* iz Đakova, također ubrajaju u svoja velika dostignuća. Društvo broji oko sto članova, a aktivna je i dječja skupina KUD-a.

Osobna karta KUD-a „Šokadija” iz Strizivojne može se potpisati bećarcem:

Evo cura, a evo i snaša, i bekrija KUD-a „Šokadija”!

VODITELJI DRUŠTVA: IVANA ANDRIĆ GLAVAČEVIĆ, predsjednica

MIRKO DAMJANOVIĆ, voditelj

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 65

KUD „VESELA ŠOKADIJA”

MJESTO: KORITNA

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Vesela šokadija” Koritna osnovan je 1950. godine, a do tada je djelovao kao ogrank Seljačke sluge. Društvo djeluje u tri sekcije: folklorna, ženska pjevačka skupina, te dječja skupina. Broji šezdesetak aktivnih članova. Društvo je nastupalo na svim većim smotrama: Zagrebačka smotra folklora, Metković, *Vinkovačke jeseni*, Đakovački vezovi, Našice, Miholjac, Valpovo, *Brodsko kolo* itd., te u Italiji, Mađarskoj, Makedoniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini.

Društvo njeguje pjesme i plesove svoga kraja (Đakovština), a svi članovi imaju svoju nošnju različitih tipova po čemu je Koritna poznata.

Društvo organizira smotru folklora *Poklade su, milo ja nje moje*, koja se održava u vrijeme poklada.

VODITELJI DRUŠTVA: MATO GRADIŠTANAC, predsjednik

JOSIP NERALIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

PUHAČKI ORKESTAR DVD-a ĐAKOVO

MJESTO: ĐAKOVO

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Puhacki orkestar osnovao je DVD Đakovo 1882. godine. Prvi kapelnik bio je Josip Keller, iza njega slijedili su

Mijo Matajs stariji i Josip Faletić, a zatim do 1947. Hinko Šroubek. Poslije Drugog svjetskog rata kapelnik je Antun Šroubek do 1982., iza njega Miroslav Kirhmajer do 1992. kada je za dirigenta doveden Branko Meden, prof., koji je vodio orkestar do 2002. kada se vraća Miroslav Kirhmajer. Dužnost kapelnika – dirigenta od početka 2012. godine preuzima Tomislav Kruljac.

Puhacki orkestar od svog osnutka pa sve do danas, i kroz razdoblja dva svjetska i Domovinskog rata, radi bez prekida. Najveći uspjeh postiže od 1924. do 1936. kada je bio najbrojniji. Orkestar je tada imao preko sto glazbenika te nije bio isključivo puhački već simfonijski, a upošljavao je više profesionalnih glazbenika. Bio je određeno vrijeme najveći orkestar u tadašnjoj Kraljevini Jugoslaviji sve do uredbe da mora otpustiti iz članstva dva člana kako bi ga brojem članova prestigao tadašnji beogradski Kraljevski orkestar.

Od važnijih nastupa orkestra, treba istaknuti:

- 1925. 1000. obljetnica Hrvatskog Kraljevstva; 50. godišnjica Hrvatsko-Slavonske vatrogasne zajednice,
- 1929. – sudjeluje na proslavi zaslужnog radnika na polju vatrogastva u Hrvatskoj Mirka Kolarica u Zagrebu,
- 1930. – sudjeluje na Sveslavenskom kongresu vatrogastva u Ljubljani, a iste godine gostuje i u Budimpešti,
- Od 1950. gostuje u: Varaždinu, Križevcima, Korčuli, Aranđelovcu (Srbija), Makarskoj, Šibeniku i mnogim drugim mjestima,
- 1994. – orkestar sudjeluje na otvaranju I. Skupštine Hrvatske vatrogasne zajednice,
- Sudjeluje na svim smotrama puhačkih orkestara Slavonije i Baranje, te na smotrama vatrogasnih orkestara RH,
- U Domovinskom ratu orkestar je nastupao na svim značajnijim manifestacijama, kao i na sprovodima poginulih u Domovinskom ratu. Za sudjelovanje u Domovinskom ratu četrnaest članova orkestra nositelji su Spomenica Domovinskog rata.

Za svoj rad orkestar je primio više priznanja i odlikovanja:

- 1973. Orden zasluga za narod sa srebrnim zracima,
- 1986. Nagradu oslobođenja Grada Đakova,
- 1994. Povelju Kulturno-prosvjetnog vijeća Sabora RH i niz drugih priznanja i odlikovanja,
- 2017. Godišnju skupnu nagradu Grada Đakova za promicanje puhačke glazbe.

Orkestar je 2017. godine proslavio 135 godina postojanja. Danas orkestar broji trideset članova, dvadeset dva

člana podmlatka i sedam članova pričuve. Sudjeluje na svim gradskim i regionalnim manifestacijama te ostvaruje uspješnu suradnju s drugim ansamblima.

U svečanoj povorci 52. Đakovačkih vezova uz Puhački orkestar DVD-a Đakovo sudjeluje i gost, Puhački orkestar DVD-a Retfala Osijek.

VODITELJ DRUŠTVA: TOMISLAV KRULJAC

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

KUD „TENA”

MJESTO: ĐAKOVO

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Kulturno-umjetničko društvo „Tena” iz Đakova osnovano je 21. svibnja 1985. U protekle trideset tri godine svoga rada zabilježilo je značajne uspjehe svojim koreografijama i nošnjama u domovini Hrvatskoj i diljem svijeta.

„Tena” broji oko dvjesto aktivnih članova u nekoliko sekcija (folklornih, tamburaških i MVS „Bećarine”), potvrđuje i čuva pradjedovsko naslijeđe, te svijetu pokazuje postojanje bogate kulturne baštine. Članovi „Tene” po najprije obrađuju pjesme, običaje i plesove svoga zavičaja, Đakovštine, ali i folklorno naslijeđe cijelog hrvatskog naroda. „Tena” njeguje sve ono što je lijepo, plemenito i skladno u srcu i duši hrvatskog čovjeka od Slavonije i Baranje preko Posavine, Pokuplja, Like, Trogira, Splita, mađarske Podravine, Bunjevaca itd.

„Tena” je u protekle trideset tri godine obišla cijelu Europu na međunarodnim festivalima, posjetila je Meksiko, Egipat, Kinu, Indoneziju i svojim je nastupima oduševila publiku prekrasnim nošnjama i koreografijama, što potvrđuju brojni pozivi na nove festivale.

VODITELJI DRUŠTVA: DINKO HREHOROVIĆ, predsjednik

ZORA MIJOŠEVIC, tajnica

ANITA DELIĆ, garderobijerka

PAVKA HORNIŠ

ENRIH MERDIĆ, FA Slavonske kraljice

STJEPAN JURIŠA, FA Zvončići, Pčelice

ANEMARIJA RUČEVIĆ, FA Dukati

TOMISLAV KLASAN, tamburaške sekcije

TOMISLAV RADIČEVIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA:

150

MATIČNI KLUB „HRVATSKI OVČAR”

MJESTO: ĐAKOVO

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

Matični klub „Hrvatski ovčar” Đakovo osnovan je 1992. godine i od te godine djeluje neprekidno. Klub broji trideset stalnih članova i isto toliko podupirućih. Na Đakovačkim vezovima sudjeluju od 1993. godine, predsjednik je Blago Petrić, tajnik Nikola Klemen – mlađi, a voditelj uzgoja Nikola Klemen – stariji.

Osnovni cilj je uzgoj, selekcija, promidžba i širenje hrvatskih ovčara. Do sada je u klubu uzgojeno preko 1 200 štenadi, koja je osim u Hrvatskoj raširena po cijeloj Europi, Kanadi, SAD-u, ali i u dalekom Japanu. Klub je predstavljao pasminu na svim europskim i svjetskim izložbama i ovoj pasmini osigurao dostoјno mjesto u svjetskoj kategoriji. Psi iz đakovačkog uzgoja redovito su na najvišem tronu svjetske i europske kinološke pozornice. Kolijevka im je upravo Đakovo, Đakovština, a pasmina je stara više od sedamsto godina. Pisani podaci o tome sačuvani su u arhivu Đakovačke nadbiskupije, i zbog toga predstavljaju biser hrvatske i svjetske kinologije, a za njihovo očuvanje i širenje zasluzni su upravo članovi – uzbunjivači ovog kluba.

Za bolje poznavanje pasmine zaslužan je uz pokojnog S. Romića i član kluba Nikola Klemen, koji je 2015. zahvaljujući upravo Gradu Đakovu i zakladi „Hrvatski ovčar” izdao knjigu *Hrvatski ovčar – hrvatsko kinološko blago*, i tako još više približio pasminu svima koji o njoj žele saznati više. Klub upravo provodi projekt DNA analize pasmine te na taj način želi potvrditi sve što se radilo s pasminom kako bi stupanjem u 21. stoljeće imali potvrđene znanstvene podatke o stanju pasmine i dobili odgovore na to u kojem smjeru pasmina hrvatski ovčar ide danas.

Ovim putem želimo izraziti zahvalnost svima koji nas podupiru u radu i pomažu nam – posebno Gradu Đakovu i Osječko-baranjskoj županiji bez čije pomoći klub ne bi mogao ostvariti planirane ciljeve, i ovim nastupom želimo ponovno pokazati kinološko blago naših ovčara, koji su uz svoga čovjeka već mnogo ljeta, a nadamo se se i da će još mnoga biti.

VODITELJI DRUŠTVA: BLAGO PETRIC, predsjednik

NIKOLA KLEMEN, voditelj uzgoja

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 15

KUD „SLAVKO JANKOVIĆ”

MJESTO: ROKOVCI-ANDRIJAŠEVCI

ŽUPANIJA: VUKOVARSKO-SRIJEMSKA

Osnovani su kao Ogranak Seljačke sloge 1937. godine, a 1974. godine mijenjaju ime u KUD „Slavko Janković“ Rokovci-Andrijaševci. Njeguju izvorne pjesme, napjeve, kola i običaje svoga sela te na taj način čuvaju kulturnu

nu baštinu Šokaca – starosjedilačkog hrvatskog pučanstva. Broje oko sto članova u različitim sekcijama čiji broj varira ovisno o ženidbama, udajama, školovanju, a to su: folklorna sekcija, „mali” KUD, svirači starih glazbala te muška i ženska pjevačka skupina.

Društvo je poznato po ljepoti i raznolikosti narodnog ruha i uređenja djevojačkih glava, što je rezultiralo brojnim sudjelovanjima i mnoštvom nagrada na izborima ljepote na kojima su sudjelovale djevojke i snaše, članice KUD-a. Zabilježeni su brojni nastupi diljem Lijepe Naše i inozemstva, a najviše pozornosti društvo pridaje nastupima u sklopu *Vinkovačkih jeseni*, čiji su jedan od suosnivača.

VODITELJ DRUŠTVA: JOSIP NERALIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

KUD „GORJANAC”

MJESTO: GORJANI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Gorjanac” iz Gorjana osnovan je 1966. godine. Njeguje pjesme, plesove i običaje sela Gorjani i Đakovštine. Nositelj je nematerijalnoga kulturnog dobra RH uvrštenog na UNESCO-ovu listu svjetske nematerijalne baštine *Proljetni ophod ljetja*. Pokraj folklornih nastupa diljem domovine i inozemstva, od čega posebno treba spomenuti gostovanja u Japanu i Južnoj Koreji, društvo je tijekom djelovanja izdalo i nekoliko knjiga te nosača zvuka, sudjeluje na brojnim promidžbenim manifestacijama te videosnimanjima. Društvo je jedini sudionik svih do sada održanih Đakovačkih vezova.

VODITELJI DRUŠTVA: DARKO KELAVA, predsjednik

MARIJA PAVIĆ, voditeljica

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

DJEĆJA FOLKLORNA SKUPINA „ORELI” I FOLKLORNA SKUPINA MLADIH NACIONALNOG CENTRA NARODNE KULTURE „MUZEJ IVAN HONČAR” (CHILDREN'S FOLK GROUP „ORELI” AND YOUTH FOLK GROUP OF THE NATIONAL CENTER OF FOLK CULTURE „IVAN HONCHAR MUSEUM”)

MJESTO: KIJEV

DRŽAVA: UKRAJINA

Dječja folklorna skupina „Oreli” osnovana je 2010. godine uz podršku Nacionalnog centra narodne kulture „Muzeja Ivan Hončar” (Kijev, Ukrajina). Ime dječje skupine

„Oreli” (drevno ime za ljljačku ili kolijevku) povezano je s mjestom, okruženjem gdje odrastaju djeca. Odrastajući uz tradicionalne običaje, djeca se razvijaju osobno i kreativno. Tako nauče kako voljeti svoju kulturu.

Polaznici skupine jesu i roditelji koji uče zajedno uz svoju djecu. To im omogućuje bolje razumijevanje djece i zajedničko otkrivanje ukrajinske tradicijske kulture. Sudionici skupine „Oreli” zajedno sa svojim voditeljem i roditeljima traže i izvode različite žanrove tradicionalne narodne kulture: tradicionalno narodno pjevanje, plesanje, svečanosti, dječje igre, sviranje tradicionalnih instrumenata (violina, bas, tamburin, cimbal). Djeca stara dviće do tri godine već mogu početi učiti prve jednostavne dječje igre, te nakon toga pristupiti starijim skupinama gdje djeca pjevaju višeglasne pjesme, uče tradicionalne plesove i otkrivaju drevne svečanosti.

Djeca iz folklorne skupine „Oreli” sudjeluju u putovanjima, otkrivaju narodne pjesme od starijih pjevača u selu i uče zajedno s njima. Grupa izvodi raznovrsne narodne i svečane pjesme iz središnjeg djela Ukrajine.

Glavni cilj skupine nije samo izvođenje na pozornici, nego i čuvanje ukrajinske tradicije u modernoj današnjici. Skupina „Oreli” slavi sve tradicionalne blagdane te često posjećuje folklorne festivalne kako bi podijelili vlastitu kulturu s drugima, ali i kako bi istražili i otkrili tradicije drugih zemalja.

VODITELJICA DRUŠTVA: MYROSLAVA VERTIUK

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 31

KUD „SLAVONIJA”

MJESTO: ĐURĐANCI

ŽUPANIJA: OSJEČKO-BARANJSKA

KUD „Đurđanci” osnovan je 2008. godine i broji pedesetak članova. KUD djeluje u dvije sekcije: plesnoj i pjevačkoj. Cilj je njihova djelovanja očuvanje tradicije, pjesme i plesa svoga kraja.

Nastupali su na brojnim pozornicama Lijepe Naše, a zabilježili su i nekoliko nastupa van Republike Hrvatske, gdje su ponosno predstavili grad Đakovo i svoje selo, te pobliže dočarali svoje običaje i ljepotu svojih nošnji.

VODITELJICE DRUŠTVA: ANICA LEKIĆ

KATARINA MARINOVIC, pjevanje

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 35

KUD „BRODOSPLIT”

MJESTO: SPLIT

ŽUPANIJA: SPLITSKO-DALMATINSKA

Kulturno-umjetničko društvo „Brodosplit” nosi ime jednog od najvećih hrvatskih brodogradilišta – „Brodosplit”, u svijetu poznatog po kvaliteti izrađenih brodova. Osnovano je 1971. godine s ciljem njegovanja tradicijskih običaja, izvornih i koreografiranih plesova te pjesama, stvarajući tako zavidnu riznicu naše bogate nacionalne folklorne kulture.

Svojim bogatim repertoarom, koji raznovrsnošću nošnji i različitošću glazbenog izričaja očituje cjelovitu sliku hrvatskog folklorno-etnografskog korpusa, KUD „Brodosplit” osim u zemlji nastupao je i na brojnim gostovanjima u inozemstvu: u Italiji, Mađarskoj, Francuskoj, Njemačkoj, Belgiji, Danskoj, Poljskoj, Slovačkoj, Švicarskoj, Makedoniji i Španjolskoj, Bosni i Hercegovini itd.

Tijekom minulih, nadasve uspješnih godina folklorne djelatnosti, KUD „Brodosplit” bio je obilježen i tradicionalnošću zborskog pjevanja, postojanjem dramske aktivnosti i izvornog dalmatinskog klapskog pjevanja, rado viđenog na svim pozornicama. Za dosadašnje nastupe u zemlji i inozemstvu KUD „Brodosplit” dobio je brojna priznanja za izuzetnost izvedbe i za promociju hrvatskog folklornog blaga.

Danas KUD „Brodosplit” broji oko dvjesto članova koji u svom repertoaru imaju četrnaest koreografija za odrasle

te šest koreografija za dječje uzraste. Ovim koreografijama zastupljena su sva plesna područja u Hrvatskoj, a potpisuju ih najpriznatiji hrvatski etnokoreografi: Branko Šegović, Ivica Ivanković, Ivan Ivančan, i Dražan Domjanović.

Društvo broji dvjesto članova koji djeluju kroz sljedeće sekcije:

- folklorni ansambl,
- mandolinsko-tamburaški sastav,
- dječji folklorni ansambl,
- škola mandoline i gitare,
- veteranska sekcija.

Folklorna sekcija uz glazbenu pratnju njeguje tradicionalne hrvatske plesove. Mandolinsko-tamburaški sastav svira izvornu dalmatinsku glazbu i glazbu iz svih hrvatskih krajeva, te je pratnja na folklornim nastupima. Na repertoaru folklornog ansambla i mandolinsko-tamburaškog sastava KUD-a „Brodosplit” nalaze se stari splitski plesovi, Vrličko kolo, Međimurska pisana nedjelja, Ličko kolo i tanac, Splitska kvadrilja, hercegovački lindo, Ražanačko kolo, Posavčica, plesovi otoka Korčule, konavoski plesovi, pjesme i plesovi Zagrebačkog polja, te Kordunaške uspomene.

VODITELJICA DRUŠTVA: KATARINA BUŠIĆ

BROJ SUDIONIKA NA 52. ĐAKOVAČKIM VEZOVIMA: 30

Fotografije nekadašnjih sudionika Đakovačkih vezova iz Arhive TZ Grada Đakova

Prijavnice 52. Đakovačkih vezova pristigle do 7. lipnja 2018.

PROGRAM 52. ĐAKOVAČKIH VEZOVA

ORGANIZATOR: GRAD ĐAKOVO

SUORGANIZATOR: TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ĐAKOVA

ZEMLJA PARTNER: UKRAJINA

Pod pokroviteljstvom:

Predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović

Hrvatskog sabora

Vlade Republike Hrvatske

Generalni sponsor: Osječka pivovara

21. lipnja – 8. srpnja 2018.

21. 6. 2018., četvrtak

21:00 **18. IVANJSKI KRESOVI** – Strossmayerov park

22. 6. 2018., petak

21:00 NEBESKI HVALOSPJEV – Četiri tenora
    (Đani Stipaničev, Marko Škugor, Marko Pecotić
    Peco, Vladimir Garić)
Organizator: Udruga Roseta
– Trg J. J. Strossmayera

23. 6. 2018., subota

31. BONAVITA – TRNAVA

14:00 Natjecanje u tekličkom jahanju u kategorijama
    žene i muškarci
    – vožnja zaprežnih kola
19:30 Otvaranje 31. BONAVITE
20:00 Pozdravna riječ
    Dodata nagrada i priznanja ocijenjenim vinima, te
    proglašenje pobjednika 31. Bonavite
    Nastup KUD-ova i pjevačkih skupina
21:15 Glazbeni program: Gazde

26. 6. 2018., utorak

17:00 Otvorenje izložbe likovnih radova djece Đakova
    i Đakovštine pristiglih na likovni natječaj Malih
    vezova – Ulica pape Ivana Pavla II. 10 (Korzo)

27. 6. 2018., srijeda

18:00 „Đakovština zlatom vezena” - predstavljanje
    literarnih radova učenika i učenica Đakova i
    Đakovštine – Ulica pape Ivana Pavla II. 10 (Korzo)
20:00 Predstavljanje videospota pjesme „Vezovi” ŽPS
    Skladovke – Hrvatski dom

28. 6. 2018., četvrtak

9. Đakovački rezovi (28. – 30. lipnja)

10:00 Projekcije EFF Srce Slavonije – Gradska knjižnica i
    čitaonica
17:00 Projekcije EFF Srce Slavonije – Gradska knjižnica i
    čitaonica
17:00 Edukacija voditelja folklornih skupina s područja
    Đakovštine
    – Prostorije KUD-a „Tena” Đakovo
19:00 150 godina djelovanja Milosrdnih sestara svetoga
    Križa u Đakovu
    – predstavljanje izložbe – Muzej Đakovštine

- 20:00 SVIRAJ, SVIRAJ, NEMOJ STATI... - samostalna izložba fotografija Silvije Butković
– Hrvatski dom
- 20:30 Otvorenje 9. Đakovačkih rezova
– Ulica pape Ivana Pavla II. (Korzo)
- 21:00 Projekcija ukrajinskog filma Sergeja Loznitse *In the Fog* (U magli)
– Ulica pape Ivana Pavla II. (Korzo)
- 23:00 Vjekoslav Miling Trio
– Ulica pape Ivana Pavla II. (Korzo)

29. 6. 2018., petak

- 9. Đakovački rezovi (28. – 30. lipnja)**
- 10:00 Radionica animacije i projekcija filma Putovanje
– Gradska knjižnica i čitaonica
- 13:00 Projekcija EFF Srce Slavonije
– Gradska knjižnica i čitaonica
- 18:00 Šokice – Reza Damjanović – izložba slika
– Gradska knjižnica i čitaonica
- 19:30 Pučko crkveno pjevanje
– Trg J. J. Strossmayera
- 21:00 Glazbeni program: Slavonske dive
(Marta Nikolin, Viktorija Kulisić Đenka, Blanka Došen Togonal, Marija Pavković Snaša, Cecilija Balkić Rudić, Vlatka Kopić Tena i Sanja Hajduković) i Đakovački tamburaški orkestar / Dyaco
– Vezovski šator
- 21:00 Projekcija EFF Srce Slavonije
– Ulica pape Ivana Pavla II. (Korzo)

30. 6. 2018., subota

- 9. Đakovački rezovi (28. – 30. lipnja)**
- 10:00 Izložba Mirko Kladarić: Izabrane karikature
– Ulica pape Ivana Pavla II. (Korzo)
- 10:00 Projekcija EFF Srce Slavonije
– Gradska knjižnica i čitaonica
- 9:00 Radionice tradicijske kulture za djecu i odrasle
– Dom HV-a
- 9:00 13. Međunarodna izložba starodobnih vozila i antikviteta – organizator: Oldtimer klub Đakovo
– Trg J. J. Strossmayera
- 20:00 – 21:30 Festival „Baština djeci“
– Strossmayerov park
- 21:00 Glazbeni program: GS Vox / Jasmin Stavros
– Vezovski šator
- 21:00 Projekcija EFF Srce Slavonije
– Ulica pape Ivana Pavla II. (Korzo)
- 22:30 Proglašenje pobjednika i zatvaranje Đakovačkih rezova
– Ulica pape Ivana Pavla II. (Korzo)

1. 7. 2018., nedjelja

Mali vezovi

- 16:00 Povorka – od crkve Svih svetih do Strossmayerova parka
- 16:30 Radionice za djecu – Strossmayerov park
- 17:00 – 18:30 Nastup skupina
– Strossmayerov park
- 20:00 Glazbeni program:
Pravila igre / Slavonia band
– Vezovski šator

2. 7. 2018., ponedjeljak

GASTROFEST ĐAKOVAČKI VEZOVI (2. – 5. 7. 2018.) – Vezovski šator

- 19:00 Gastrofest – Lovački gulaš i lovačka jela – Lovački savez Osječko-baranjske županije, Lovni ured Đakovo
– Vezovski šator
- 19:30 Gastrofest – Tradicijska gastro ponuda – IPS „Semeljačke snaše“ Semeljci i gosti
– Vezovski šator
- 20:00 Glazbeni program: Sanja Hajduković i Slavonski vez
– Vezovski šator
- 22:00 Glazbeni program: Zvona
– Vezovski šator

3. 7. 2018., utorak

- 10:00 Izložba Ukrajina i Ukrajinci
– Spomen-muzej biskupa J. J. Strossmayera
- 19:00 Gastrofest – fišijada
– Vezovski šator
- 19:30 Đakovština u pjesmi i plesu – nastup folklornih skupina
– Trg J. J. Strossmayera
- 20:00 Glazbeni program: Lucky band
– Vezovski šator
- 22:00 Glazbeni program: Izvor
– Vezovski šator

4. 7. 2018., srijeda

- 19:00 Gastrofest – Đakovački čobanac
– Vezovski šator
- 19:30 Đakovština u pjesmi i plesu – nastup folklornih skupina
– Trg J. J. Strossmayera
- 20:00 Glazbeni program: Inat slavonski
– Vezovski šator
- 22:00 Glazbeni program: Najbolji hrvatski tamburaši
– Vezovski šator

5. 7. 2018., četvrtak

- 18:00 – 20:00 Radionice tradicionalnih narodnih plesova
Nacionalnog centra narodne kulture Muzej Ivan Hončar povodom ukrajinskog Praznika Ivana Kupala
– Strossmayerov park
- 19:00 Gastrofest – Kulenijada / Festival kobasicice (Obzor 2020 – Treasure)
– Vezovski šator
- 20:00 Glazbeni program: Brace
– Vezovski šator
- 22:00 Glazbeni program: Bosutski bećari
– Vezovski šator

6. 7. 2018., petak

- 10:00 Zabavne radionice za djecu i mlade Nacionalnog centra narodne kulture Muzej Ivan Hončar, Ukrajina
– Strossmayerov park
- 20:00 Koncert Tamburaškog orkestra Općine Semeljci
– Trg J. J. Strossmayera
- 21:00 Svečano otvaranje 52. Đakovačkih vezova
– Trg J. J. Strossmayera
Program: „Ovdje je moja domovina“
scenarij: Mirko Ćurić
redatelj: Darko Milas
- 22:30 Glazbeni program:
Slavonske lole / Slavonski dukati
– Vezovski šator

7. 7. 2018., subota

- 10:00 Utakmica A – dresura – I. kolo Croatia kupa za jednoprege i dvoprege
– Hipodrom Državne ergele Đakovo
- 11:00 Preponski turnir – 6 utakmica – Otvoreno prvenstvo Slavonije i Baranje
– Zatvorena jahaonica Državne ergele Đakovo
- 9:00 – 12:00 Gastronomija, radionice tradicionalnih zanata i prezentiranje proizvoda narodnih majstora zemlje partnera Ukrajine
– Trg J. J. Strossmayera
- 16:30 Utakmica C – preciznost – I. kolo Croatia kupa za jednoprege i dvoprege i II. kolo Prvenstva Hrvatske u vožnji dvoprega za juniore
– Hipodrom Državne ergele Đakovo
- 18:30 Nastup gostujućih skupina
– Strossmayerov park
- 20:30 Zeleno srce Đakova – najljepša okućnica 2018., dodjela nagrada i priznanja
– Strossmayerov park

Nagrade za najljepše uređen izlog

– Strossmayerov park

Predstavljanje zemlje partnera: Koncertni program Nacionalnog centra narodne kulture Muzej Ivan Hončar iz Ukrajine
– Strossmayerov park

22:00 Glazbeni program:
Radio Luksemburg / Hladno pivo
– Vezovski šator

8. 7. 2018., nedjelja

- 8:30 Svečana povorka sudionika ulicama Đakova
– od Malog parka do Strossmayerova parka (folklorne skupine, svatovske zaprege i jahači)
- 10:00 Sveta misa – Katedrala sv. Petra
- 10:30 Međunarodna smotra folklora
– Strossmayerov park
- 11:00 Preponski turnir – 6 utakmica – Otvoreno prvenstvo Slavonije i Baranje
– Zatvorena jahaonica Državne ergele Đakovo
- 11:30 Smotra folklora Hrvatske
– Strossmayerov park
- 17:00 Kombinirana utakmica za jednoprege i dvoprege „Nagrada ergele Đakovo“
– Hipodrom Državne ergele Đakovo
- 17:00 – 20:00 Smotra folklora Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema
– Strossmayerov park
- 21:00 Slavonijo, zemljo plemenita
– Strossmayerov park
Izbor za najbolje nošeno narodno ruho (djevojke, snaše i momci)
Dodata nagrada i zatvaranje 52. Đakovačkih vezova
- 22:00 Glazbeni program:
BestMan Band / Vigor
– Vezovski šator

ORGANIZACIJSKI ODBOR ĐAKOVAČKIH VEZOVA

Marin Mandarić, gradonačelnik Grada Đakova, predsjednik
Pavo Cindrić, predsjednik Gradskog vijeća
Robert Francem, zamjenik gradonačelnika
Antun Galić, zamjenik gradonačelnika
Marija Burek, direktorica Turističkog ureda Turističke zajednice Grada Đakova
Tomislav Vuković, predsjednik SAKUD-a Grada Đakova
Ivana Perković, predsjednica SAKUD-a Đakovštine

ĐAKOVAČKI VODOVOD d.o.o.

Bana Jelačića 65
31400 ĐAKOV

UNIVERZAL d.o.o. za komunalne djelatnosti Đakovo

Vladimira Nazora 68, 31400 Đakovo • PP 28 • fax: 031/811-022 • MBS: 030057832 • OIB: 34319609112
Uprava 031/811-018 • Parking 031/821-800 • Tržnica 031/812-105 • Groblje 031/812-260 • Trgovina 031/813-311
IBAN: PBZ HR4223400091100137680 • OTP HR9224070001100437498 • ADDIKO HR1625000091102009982
www.univerzal-djakovo.hr • univerzal.djakovo • e-mail: univerzal@univerzal-djakovo.hr, univerzal.djakovo@gmail.com

ODRŽAVANJE ČISTOĆE

ODLAGANJE
KOMUNALNOG OTPADA

ODRŽAVANJE
NERAZVRSTANIH CESTA

ODRŽAVANJE JAVNIH POVRŠINA

ODRŽAVANJE STAMBENIH
ZGRADA

TRŽNICE NA MALO

GOSPODARENJE STOČNIM
SAJMOM I AUTOTRŽNICOM

IZGRADNJA GROBNICA

ODRŽAVANJE GROBLJA I
OBAVLJANJE POGREBNIH POSLOVA

TRGOVINA NA MALO
POGREBNE OPREME

KLESARSKE USLUGE

DEŽURNO POGREBNO VOZILO

Dobro došli u Pan-pek!

PAN-PEK d.o.o. vodeće je poduzeće na području proizvodnje pekarskih i slastičarskih proizvoda. Višegodišnje iskustvo i ustrajanje na kvaliteti proizvoda uz umijeće stručnjaka Pan-peka tvrtki su omogućili položaj tržišnog predvodnika.

PAN-PEK na tržištu nudi vrlo široku paletu proizvoda – od osnovnih do specijalnih vrsta kruha i peciva te svježe i pakirane kolače.

Zadovoljstvo kupaca, od pojedinaca pa do najvećih trgovачkih kuća, najveće je bogatstvo koje je PAN-PEK uspio stечи u proteklom razdoblju.

Dobar tek želi vam PAN-PEK!

www.panpek.hr

Vinkovačka cesta 63a, Osijek
tel. 031 234 500, fax: 031 234 509

L. Ružičke 2, Đakovo
tel.: 031/81-34-21
fax.: 031/81-34-21

HEP OPERATOR DISTRIBUCIJSKOG SUSTAVA

Elektroslavonija Osijek

Šetalište kardinala F. Šepera 1a, 31 000 Osijek

Telefon: 031 24 48 88; Fax: 031 24 40 67; Dežurni: 031 24 32 43

Dostava očitanja: 031 24 32 70, 031 24 32 80; Fax (dostava očitanja): 031 24 30 78

ONAF d.d.

Proizvodnja Piškorevci (31417) - Kralja Tomislava 63

Tel: +385 31 854 444; Fax: +385 31 854 427

e-mail: karat@os.t-com.hr

A photograph of the exterior of the Kuća dida Tunje restaurant and bar. In the foreground, there's a wooden fence and a signpost with a wooden plaque that reads "Kuća dida Tunje" and "Dobro dođi, Welcome, Willkommen, Benvenuti, Bienvenue, Καλωσόριστας". Behind the fence is a paved walkway leading to a yellow building with a brown roof and a wooden gate. The sky is clear and blue.

Oprisavci 16
35213 Oprisavci

Tel:+385 35 221 963
Fax:+385 35 451 051
Mob:+385 98 761 025

ĐAKOVAČKA VINA

ETIKETA PRAVOG PRIJATELJSTVA

Poslovica stara gotovo kao i vinska kultura kaže kako vino stvara neraskidive veze među ljudima. Podijeliti prijateljsku riječ, topao osmijeh i radost zajedničkih trenutaka uz čašu izvrsnoga đakovačkog vina, navika je onih koji znaju uživati u životu. Iz Đakovo vinarije ističu da se s njihovim vinima nazdravlja u duhu pravog prijateljstva, te iz tog razloga i njihove etikete nose takav naziv.

Kako nazvati proizvođače vinskih kapi koje ovim krajem teku neprestano već stoljećima, osim majstorima vinskih kultura kontinuirane kvalitete. Bogatstvo tradicionalnih sorti, uz umještost, predanost i ljubav prema umjetnosti stvaranja plemenite tekućine, čine đakovačka vina kroz vrijeme sve boljima i prepoznatljivijima. Podno Mandićevca i Trnave protežu se plodni vinogradi s kojih potječu

velike količine litara kvalitetnih i vrhunskih vina. Ugodna i pitka, svježa i živa, đakovačka vina snažno čuvaju sortnu aromu i opojne mirise. No, nije samo u okusu tajna njihove privlačnosti. Uz takva vina lako se sprijateljiti ili sa starim prijateljima nazdraviti sretnoj ugodi druženja. Stvarati vedre trenutke predaha, drage uspomene koje život čine lijepšim. Živjeli!

Jamnica

Getaldićeva 3, 10 000 Zagreb
T +385 1 2393 207
E marketing@jamnica.hr

JAMNICA GAZIRANA PRIRODNA MINERALNA VODA

1969

TEHNO-ELEKTRO d.o.o.
DAKOVAC

Povijest tvrtke seže u daleku 1969. godinu kada je osnovana obrtnička radnja "Monter" u Viškovcima. Bavili smo se elektroinstalaterskim radovima i to na sasvim tradicionalan način. U skladu s razvojem tehnologije i posla 1990. godine mali obrt prerasta u tvrtku koja će 1996. godine dobiti današnji naziv Tehno-elektr o.d.o.

Tehno-elektr o.d.o.
Augusta Cesarca 3
31400 Đakovo, Hrvatska

Tel: +385 (0) 31 811-761
Fax: +385 (0) 31 821-762

Tehnička operativa
Omladinska 43
31401 Viškovci, Hrvatska

Tel: +385 (0) 31 857-037
Fax: +385 (0) 31 857-027

e-mail:
tehnoelektro@tehnoelektro.hr
url: http://www.tehnoelektro.hr

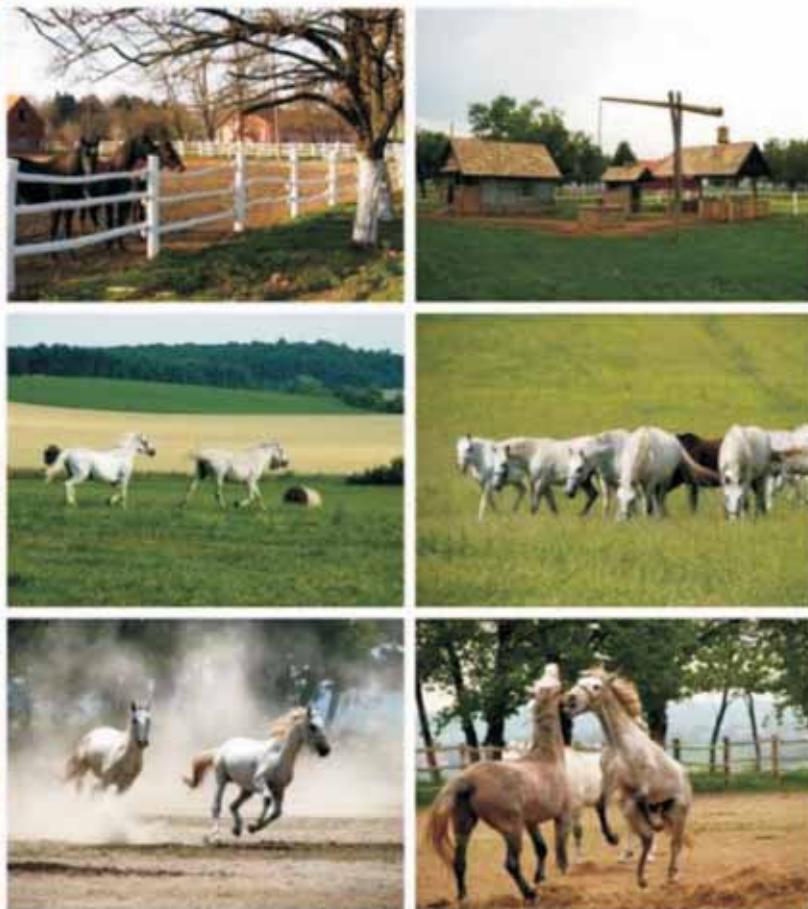
HRVATSKA OBRTNIČKA KOMORA
OBRTNIČKA KOMORA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
UDRUŽENJE OBRTNIKA ĐAKOVO

31400 Đakovo - A. Starčevića 3
Tel. 031 813 559 - Fax: 031 813-559
e-mail: uo.djakovo@hok.hr

DRŽAVNA ERGELA ĐAKOVO I LIPIK
Državna ergela Đakovo
Augusta Šenoe 45, 31400 Đakovo
Tel: 031/813 286
Fax: 031/822 530
Web: www.ergela-djakovo.hr

31400 ĐAKOVO - A. Šenoe 40
Tel/fax: 031/812-164; 812-383

S društvom "MLACO" gradite jeftino i lako!

Polion
d.o.o. Vinkovci

!

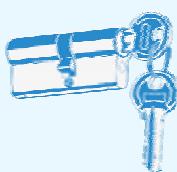
Tel.: 01/48 17 225

LIBRO®

ĐAKOVO

Đakovo, F. Račkog 188
tel. 031/822 555, 822 511, 812 017
fax. 031/814 214
libro@libro.hr

Zagreb, Radnička cesta 1a
VB Centar
tel. 01/6061 407, 6061 408, 6061 427
fax. 01/6061 426

VENTUS-TRADE D.O.O.

***Specijalizirana trgovina svim vrstama vijaka i okova za
građevinsku stolariju od drveta, plastike i metala,
te okov za namještaj***

Dakovo

Augusta Šenoe 1
31400 Đakovo
Tel: 031/814-064814-170
Fax: 031/814-171

Našice

Braće Radića 37
31500 Našice
Tel: 031/617-037
Fax: 031/617-045

Strizivojna

Braće Radića 153
31410 Strizivojna
Tel/fax: 031/831-830
Tel: 031/831-833

Semeljci

Školska 9,
31402 Semeljci
Tel: 031/657-932

Web: www.ventus-trade.hr - email: ventus@ventus-trade.hr

NOVO

*Najobuhvatniji i najpotpuniji
jezični rječnik hrvatskog jezika!*

VELIKI RJEČNIK HRVATSKOGA *standardnog jezika*

Rječnik je namijenjen najširem krugu korisnika odnosno svima koji žele bolje znati ili naučiti hrvatski jezik.

U usporedbi s ostalim dosad objavljenim jezičnim rječnicima, ovaj je Rječnik gotovo dvostruko veći, sadržava više i gramatičkih, i leksikoloških, i normativnih, i terminoloških podataka.

U VRH-u ćete naći informacije o tome što znače riječi koje ne znamo, kako upotrijebiti riječi koje znamo i kako naći izraze koji su nam nužno potrebni u sporazujevanju i izražavanju.

120 000 natuknica

4 000 000 riječi

1814 stranica

Cijena: 799,00 kn

SK školska knjiga

STRIZIVOJNA "HRAST" d.o.o.

STRIZIVOJNA, B. Radija 82
31410 Strizivojna, CROATIA
Tel. 031/831-041, 831-124
Fax: 031/831-209
MB 1188119

CLASS PLUS

GORIVA

Šebalj

JURAJ ŠEBALJ
RALLY VOZAČ

Poboljšana formula
za bezbrižnu vožnju.

INA
Dokazano najbolje.

Glas Slavonije

ŠOKAČKI PORTAL
www.sokacki-portal.com

OSJEČKO
1664

Duša od piva.

*U današnjem svijetu malo je ljudi poput Slavonaca,
a i malo je piva poput Osječkog, duše od piva!*

Osječko je ponosni sponzor

52. ĐAKOVAČKIH VEŽAVA